

GUNARS JANOVSKIS

90-4

L 333

SÖLA

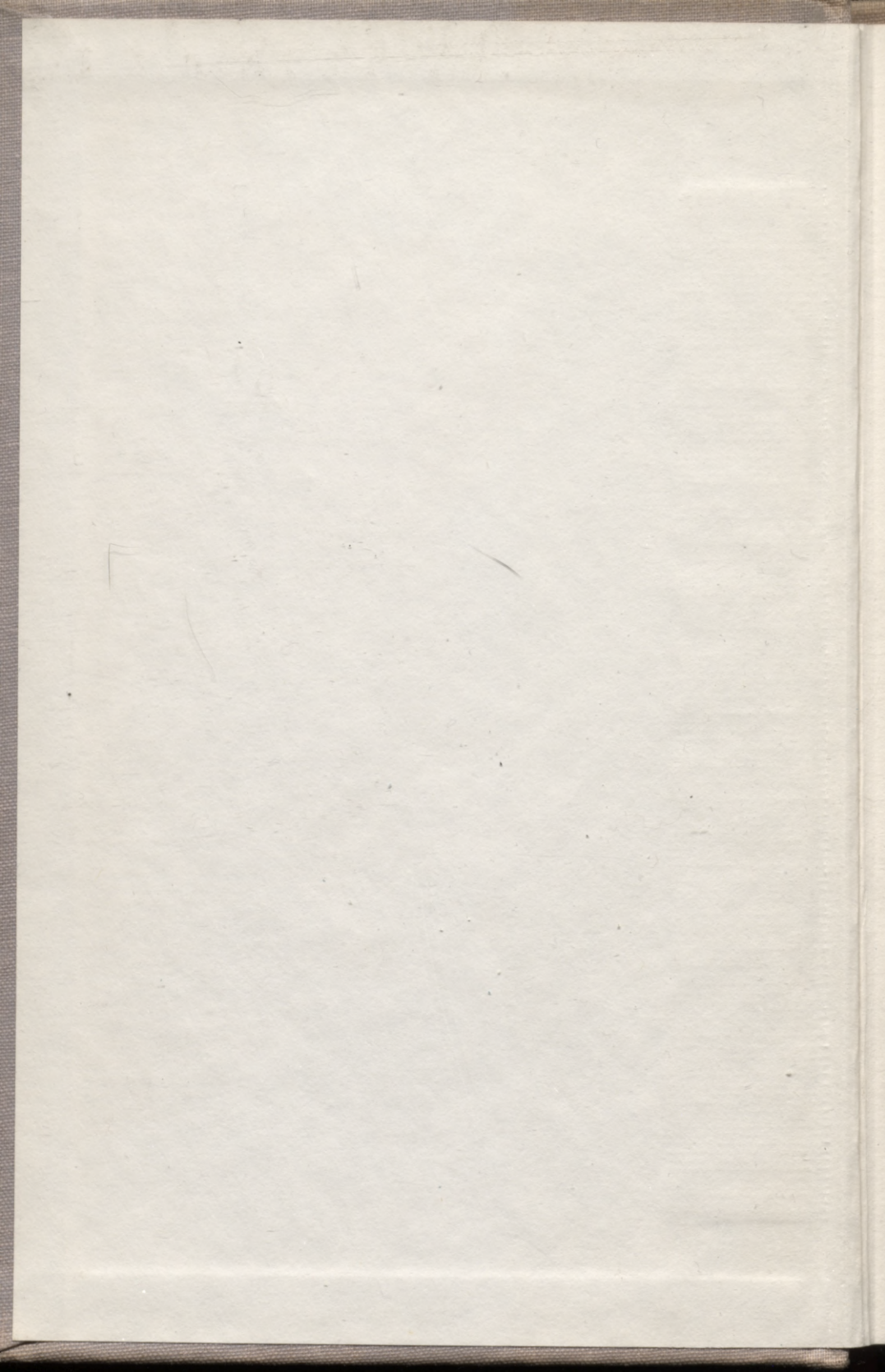
GUNARS JANOVSKIS

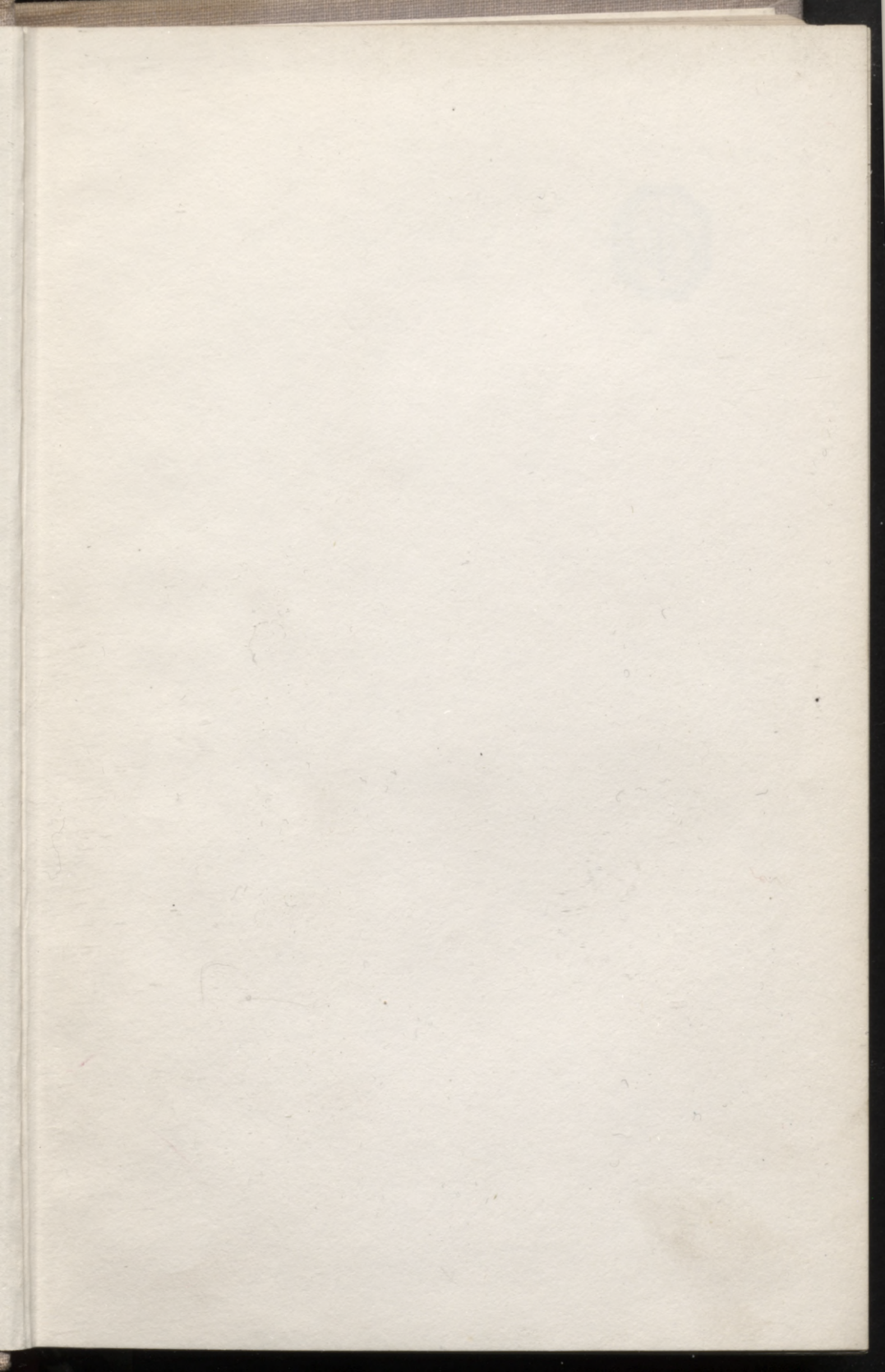

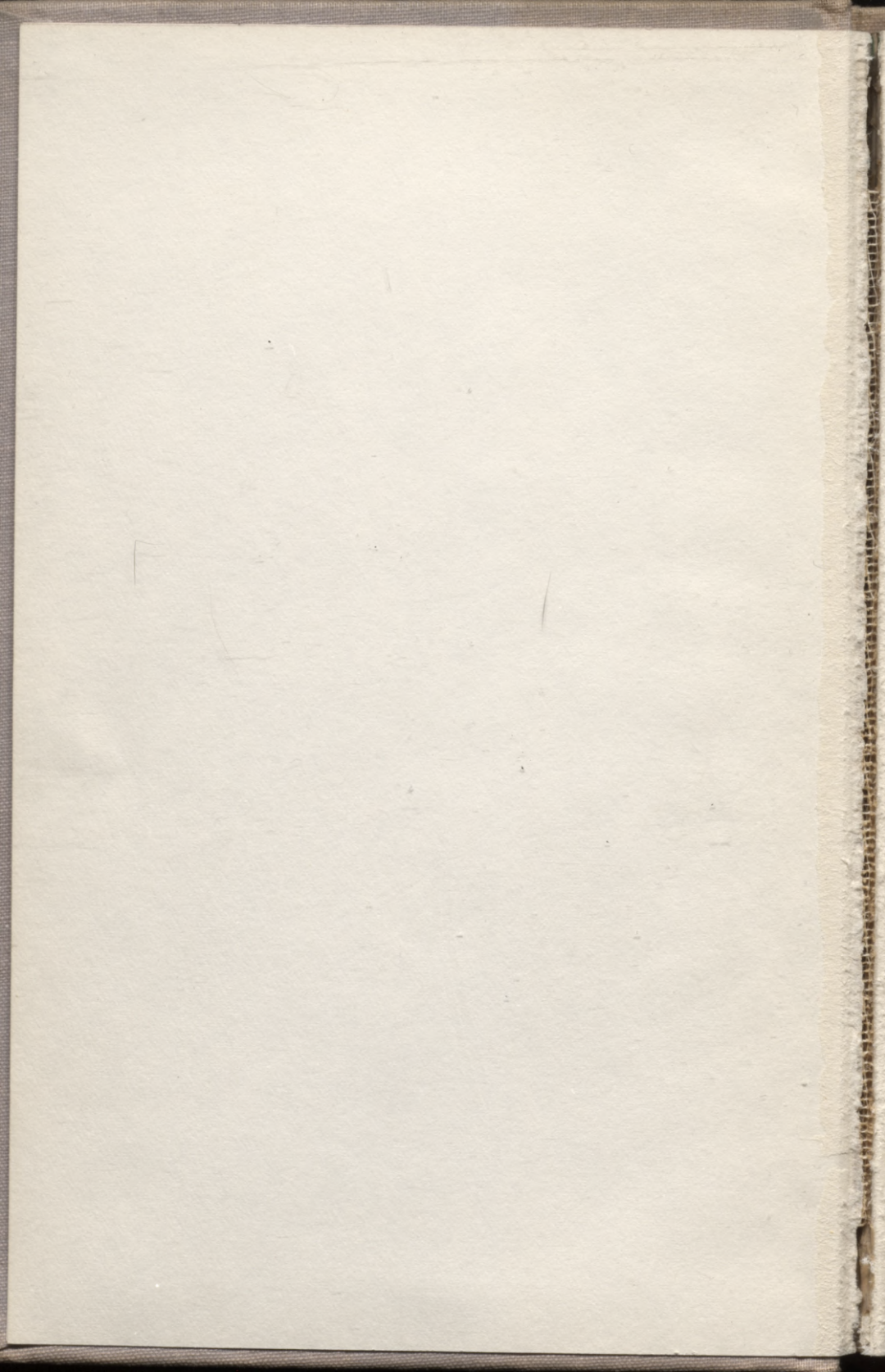

SOLA

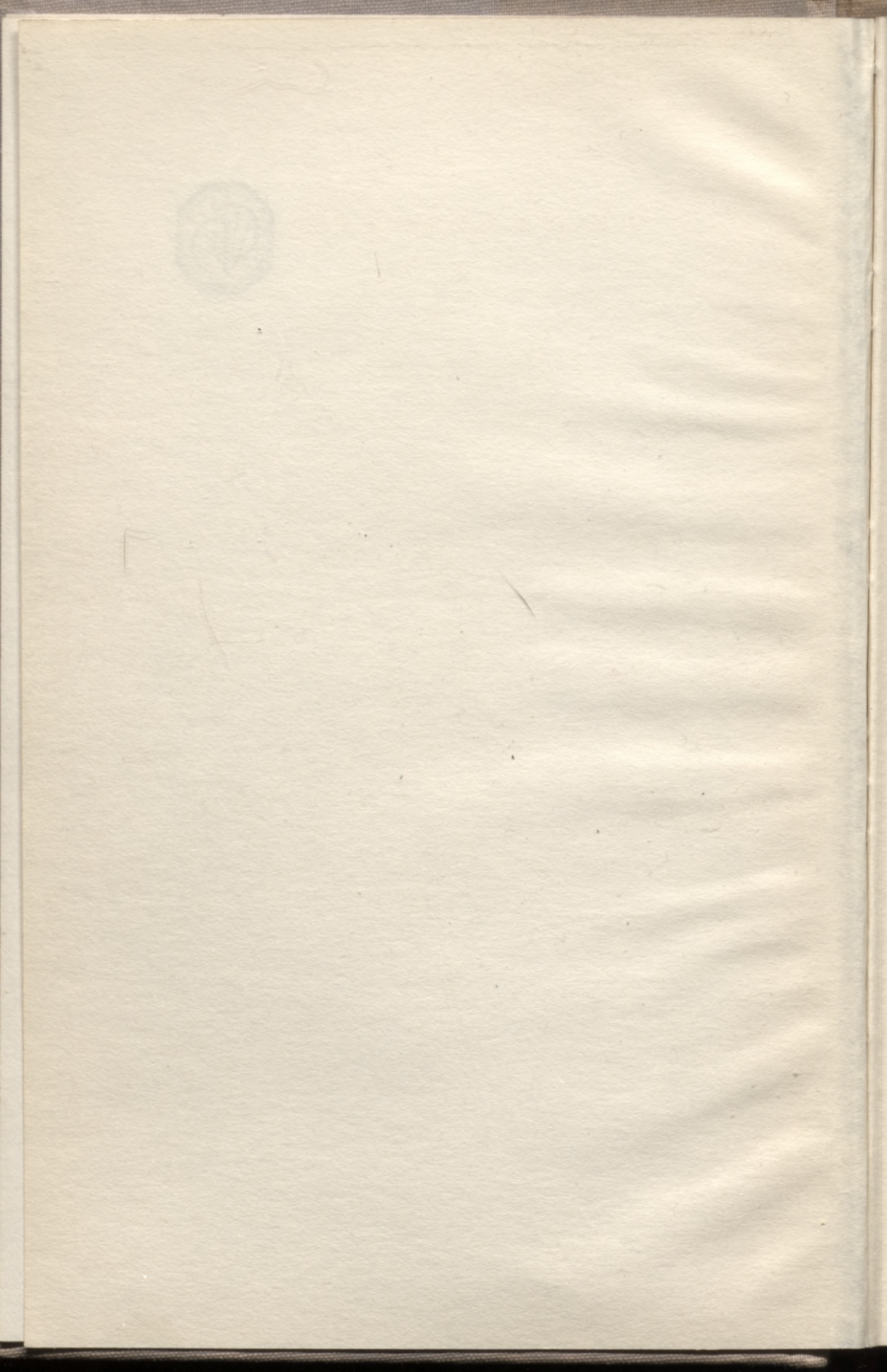
GUNARS JANOVSKIS

GUNARS A. JANOVSKIS • SŌLA

L, B

L 90-4
353

diebet. L
810u

GUNARS A. JANOVSKIS

SŌLA

ROMĀNS

GRĀMATU DRAUGS • 1963.

KF

ATVIJAS VALSTS
BIBLIOTĒKA

92

~~14075~~

0304028041

Copyright, 1963, by G. A. Janovskis.
All rights reserved.

KNUTU HAMSUNU lasot, es tādu vienmēr biju iedomājies Sirilundas Maku.

Misters Vainraits bija vīrs ap piecdesmitiem. Drusku iesirmiem deniņiem, dižciltīgā seju un tikko nomanāmu vēderiņu. Viņam praktiski piederēja Sōlas sala ar tās simt septiņdesmit iedzīvotājiem, prāvo viesnīcu, veikalu un diviem zvejas kuteriem.

Kad es biju izteicis savu vēlēšanos pie viņa strādāt, viņš mani asi nopētīja un noprasīja, vai protu airēt un vadīt traktoru. Es teicu, ka jā. Tad viņš piegāja logam un pamāja. Priekšstrādnieks bija palicis pagalmā nogaidīt manas audiences rezultātus. Strādnieks viņiem bija vajadzīgs, to es biju uzzinājis laikus. Citādi man nebūtu bijis nozīmes maksāt par motorlaivu, kas mani pārveda tās četras — piecas jūdzes, kas Sōlu šķīra no cietzemes. Priekšstrādnieks klusi, kā nobijies, ienāca

kantorī, un Vainraits viņam teica, ka esmu pieņemts. Par palīgstrādnieku. Parastā algu likme. Tas viss. Viņš apsēdās pie sava rakstāmgalda un sāka šķirstīt papīrus. Varbūt viņš nemaz tik aizņemts nebija un tikai izlikās, lai atstātu iespaidu. Es gribēju ko sacīt, gribēju pateikties, bet mana angļu valoda vēl nebija tik tekoša. Man vienmēr vēl nācās mazliet apdomāt, ko gribēju teikt un tad es pamanīju, ka priekšstrādnieks man zīmīgi meta ar aci un virzījās uz durvju pusi. Es sapratu.

Priekšistabā mēs pagājām gaŗām tieši nešpetni glītai sekretārei, kas samtaini klusi klabināja rakstāmmašīnu.

Ārā pagalmā priekšstrādnieks Freds man piebikstīja ar elkoni un atkal piemiedza aci:

— Boss nemīl, ka ar viņu daudz runā. Vai redzēji Normu?

— To pie rakstāmmašīnas?

— Jā. Vai nav skaistule, ei? Bet tu uz viņu aci labāk nemet. Tā nav tev.

Viņš tā aizdomīgi nosmējās, it kā viņš šai lietā zinātu ko vairāk un tikai negribētu to teikt.

Līdz pusdienām, kuŗas ēdām kopīgi viesnīcas virtuvē (protams — tikai vieninieki), man bija atļauts iekārtoties kalpotāju galā. Te vesela rinda numurētu durvju veda gaŗā gaitenī. Manējās bija pašā galā ar logu uz ziemeļiem un uz pagalmu. Viesnīcas fasāde bija vērsta pret dienvidiem un jūru.

Bet bija jau labi arī tā.

Pusdienās es satīku pārējos kalpotājus. Bez saimnieces, kuŗas vīrs bija Freds, te vēl strādāja prāvs bariņš ļaužu. Pēc viņu apģērbiem un dažādām smakām, kas no tiem nāca, varēja apmēram spriest, ko kuŗais darīja. Vairākas jaunas meitenes, kas laikam bija apkalpotājas viesnīcā, smējās un ķīķinājās vienā gabalā. Man pretī sēdošie vīri, kas varēja būt dārznieks, gald-

nieks un mašīnists, ēda klusēdami un drūmi, vienmēri-
gi maldami ne pārāk garšīgo ēdienu. Mans blakussēdē-
tājs manāmi oda pēc zivīm.

Savā prātā es nodomāju, ka mana ierašanās šai salā
gan būtu varējusi radīt zināmu ievēribu, vismaz kal-
potāju galā, jo jauns strādnieks taču netika pieņemts
katru dienu. Bet īsti angliskā garā, kas katru izbrīna
vai — pasargi mūs! — satraukuma izrādīšanu uzskata
par neaudzīnātības pazīmi, neviens par mani nelikās
zinis. Arī saimniece, kas man pasniedza ēdienus, darīja
to kā garlaikodamās un uzsmaidīja man atņirgtiem zo-
biem tikpat neizteiksmīgi un tukši kā visiem pārējiem.

Kad bija padzerta neiztrūkstošā tēja, izpīpēta ciga-
rete un cēlāmiēs un devāmies ārā, mans kaimiņš —
zivju vīrs, kā garāmejojot, ieteicās:

— Mans vārds ir Ričards. Kāds tavs?

— Arturs, — es atteicu.

— Vai tu esi no Polijas?

— Nē. No Baltijas valstīm.

— Ou! — Ričards gaŗi novilka un piešķieba galvu.

Tad Freds man pamāja sekot, un mēs aizgājām uz
mašīnu nojumi, kas atradās labi patālu no viesnīcas,
lai viesus netraucētu motoru rūkoņa. Te stāvēja dažā-
das lauksaimniecības mašīnas, kūlišu sējējs, salmu
prese, kultivātors un vairāki traktori. Laimīgā kārtā
tie bija mani veci paziņas — Fordsoni, uz kuŗiem kādu
gaŗu biju strādājis lielā farmā Linkolnas apvidū.

— Vai tiksī ar šo galā? — prasīja Freds.

— O jā. Viegli.

— Nu tad izbrauc to ārā un pieliksīm ecēšas.

Tas neprasīja daudz laika. Freds man izstāstīja ceļu,
gan vairāk ar rokām un žestiem, jo motora rūkoņa
bija grūti pārkliegt un es biju gatavs braucējs. Bet tad
Freds man lika apturēt traktoru.

— Es redzu, ka tu neesi bijis īsts farmeris. Tā tak tu nosalsi.

Viņš nojumē sameklēja virves galu un man to pasvieda.

— Apsien šo ap vēderu. Re! Tā kā man. Būs siltāk.

Es zināju gan, ka virve ap vēderu manāmi palīdz, bet jaunā vieta un jaunais darbs turēja mani tādā kā satraukumā un man tas pavisam bija izgājis no prāta, ka strādājot varētu kļūt vēsi.

— Pagaidi, gandrīz būtu aizmirsis. Tu te nebūsi vieņīgais latvietis. Mums te vēl viens strādā, uz zvejas kuģa. Rīt tam vajag būt atpakaļ no jūras. Tad jau satiksi.

— Kā viņu sauc?

— Kas jūsu vārdus var izrunāt! To zina tikai Norma, jo viņa aplēš algas. Es viņu saucu par Džonu. Nu — brauc vien.

Es iedarbināju motoru un izbraucu uz ceļa, bet Freds, brīdi manī noraudzījies, aizgāja atpakaļ uz viesnīcu.

Traktors viegli ripoja pa gludeno ceļu, un es jutos īsti pacilāts savā prātā.

Esmu mazliet māpticīgs no dabas. Es bīstos trīspadsmitā un septiņpadsmitā datuma, un piektdiena jau no laika gala ir mana neveiksmju diena. Bet šodien bija trešdiena un ceturtais aprīlis, un man gāja no rokas. Biju dabūjis darbu tieši tādā vietā, kur es jau sen biju vēlējies kādu laiku dzīvot, man bija jumts virs galvas un klāts galds ēdienu reizēs. Un tagad manās rokās bija traktora četrdesmit pieci zirgi un gluds ceļš zem riepām.

Pa gabalu jau varēja saskatīt lielu ozolu, aiz kuŗa — kā Freds bija teicis — sākās mans ecējamais lauks, kad man aiz muguras spalgi iekaucās mašīnas taure. Es piegriezu ceļa malā, un garām pabrauca pats Vain-

raits glītā, jaunā Konsulā, sveicienam divus pirkstus piemēzdams cepures malai.

Lūk, tā vajadzēja sveicināt: divi pirkstiem. Priekšstrādnieku Fredu viņš droši vien sveicināja ar trim. Grūti bija iedomāties, kādi ievērojamāki vīri vēl te varētu dzīvot. Tik mazā salā nevarēja būt ne ārsta, ne mācītāja, ne aptiekāra, ne arī kārtībnieka. Varbūt uzņēmuma grāmatvedis? Vai arī kuģu kapteiņi jeb — kā viņus šē sauca — skiperi? Tiem un tāpat viesnīcas turīgākiem viesiem viņš droši vien pamāja ar visu roku.

Bet diez kā viņš sveicināja Normu? Vai cēli platmali noceldams? Vai arī tāpat pa angļu modei, rokām bikšu kabatās atslēgas žvadinādams? Bet beigu beigās man gar to nebija nekādas daļas.

Netālu aiz ozola ceļa malā stāvēja satrunējuši vārti. Aiz tiem sākās mans ecējamais lauks. Brīdi noraudzījos pakaļ Vainraitam. Diez, uz kurieni gan šis ceļš veda tālāk? Starp kokiem, kuņos skaļi ķērcā vārnas, manīja vairākus māju jumtus un baznīcas torni bez smailes, kas drīzāk atgādināja cietoksni. Varbūt uz ostu, jo tālāk pa labi manīju bāku. Bet gan jau ar to visu iepazīšos vēlāk.

Kad uzbraucu uz lauka, vesels bars kaiju pacēlās gaisā un, spalgi klieodzot, sāka riņķot man virs galvas. Spīrgtajā pavasara vējā varēja manīt jūras tuvumu.

Lauks nebija pārāk liels, varbūt piecus vai augstākais sešus akrus, zeme smilšaina un oļu pilna. Tādu bija viegli strādāt. Es nolaidu zemē ecēšu un patikā vēroju, kā tā kā simts pirkstiem tvarstīja un grābāja zemes pikas un aiz sevis atstāja gludu un līdzenu lauka strēmeli.

Ecēšana ir vienmuļš darbs, kas neprasa nekādas lielas uzmanības. Kad biju laukam apbraucis apkārt vairākas reizes, varēju sākt vērot apkārtni un nodoties pats savām domām.

Šogad bija agrs pavasaris. Kaut arī jūras vējš bija ass, pret sauli pagrieztais vaigs stingri manīja tās siltumu. Zeme bija jau krietni apžuvusi. Kailajos kokos manīja dažādus putnus, kas lēkāja un laidelējās pa zariem un viens otru trenkāja un, pēc knābju plātīšanas spriežot, arī čivināja, vīteroja vai kaut kā citādi trokšņoja un izkliedza savu prieku, tikai traktora troksnī es to nevarēju dzirdēt.

Savādi sākās pavasaris Anglijā. Tas neatnāca tik strauji kā mūsu dzimtenē. Reizēm šķita, ka šie visi četri gadalaiki būtu sajukuši, tikai dažās dienās ņēma pārsvaru viens un tad atkal otrs. Zemkopim te bija vieglas dienas. Art varēja visu cauru gadu un sēšanai bija laika veselus deviņus mēnešus — no septembra līdz maijam.

Cik daudz savādāk gan nāca pavasaris mūsu pusē. Pa ledu un sniegu tas atbrida kādu nakti un klusi pieklauvēja pie rūts ar sasalušu, sarmotu ābeles zaru, pagrabināja klēts durvis, pačubinājās jumta čukurā un priecīgi ieūjinājās dūmenī. Un nākošā ritā visas malas kusa un pilēja, bērzs istabas galā šalca citu melodiju, strauts bija atmodināts dzīvībai, un priežu sils, nopurinājis sniegu, pavasara saules staros iekvēlojās sulīgi zaļš. Un pašam likās, ka kāds aizsnaudies spēks pamodies dzīslās un padzisis mirdzums iegailējies acīs. Tik ātri nāca pavasaris mūsu pusē. Un tad pienāca diena, kad tu izdzirdi cīruli un ieraudzīji pirmo strazdu un kā brīnumā klausījies tā dziesmā. Šeit strazds tāds noplucis dauzījās apkārt visu cauru ziemu, uz īsu brīdi diez kur pazusdams pašā vasaras vidū, un viņa dziesma bija bez kvēles, tā kā tur nebija vērts ne klausīties. Pat lakstīgalai te it kā pietrūka elpas, un tās balsij nebija ne dziļuma, ne samtainības.

Diez, kā gan tagad izskatījās dzimtenē. Ziemeļlatvijā droši vien vēl visus laukus klāja sniegs, kaut gan varbūt arī tur jau bija sācies atkusnis. Bet ap Rucavu droši

vien kāds arājs jau izmēģināja roku, un bēritis knaši soļoja pa vagu. Un diez kā gan bija ap sirdi šim jaunajam arājam. Mēs avīzēs lasījām tik briesmīgi maz par apstākļiem Latvijā un pie tam tikai sliktu. Vai pavasaris negavilēja sirdi arī šim vīram, kuŗu uz lauku bija atsūtījis kolchoza priekšnieks, agronoms vai cits kāds jaunlaiku varasvīrs, tāpat kā mani Freds?

Zila debess jumjas pār viņa galvu. Ar klusu šņākoņu lemesis vērš zemi, un tā paliek guļam ar miklu, saulē vizošu sānu. Vagas galā ir atelpas brīdis ir arājam, ir zirgam. Diez, ko arājs Latvijā pīpē? Veco Sportiņu, vai arī smirdīgo krievu machorku? Un tad uzkalnītē parādās raibs lakatiņš, apaļi pleci, jauns, vingrs augums. Tā ir Liēna ar brokastīm. Ar lazdas ziedu tā appušķo puiša cepuri un, skaļi smiedamās, to iesviež tālu laukā. Un puisis viņu notveŗ savās spēcīgajās rokās un, bailīgi pavēries apkārt, krūma aizvēnī mutē un mutē...

Bet varbūt dzīve tur rit pelēka un drūma, katrs spertais solis ir smags un gurdens, katra nodzīvota diēna aizrit kā pelēka ūdenslēse rudens lietū. Mēs lasām tik maz par savu zemi un pie tam tikai sliktu...

Pavēries pulkstenī, es satrūkos: tas rādīja bez dažām minūtēm pieci, kad darbs tika izbeigts, bet man bija vēl atlicis tikai pats lauka vidus. Es nolēmu to nobeigt. Būtu skaidri par grēku tagad braukt visu to gabalu uz mājām un rītdien atkal atpakaļ tā mazā ielāpiņa dēļ.

Nāca jau tuvu sešiem, kad es, lauku nobeidzis, no ceļa pamanīju pie mašīnu nojumes Fredu, bet kad es piebraucu tuvāk un novietoju traktoru, viņa vairs nemanīja. Mazliet nobrīnījies, gāju uz savu istabu.

Sešos mēs ēdām vakariņas. Kad es biju beidzis un piecēlos no galda, man pamāja Freds.

— Tu nobeidzi?

— Jā.

— Rīt tu būsi ar Ričardu. Ostā uz Jolantas. Viņš tev parādīs. Tur tu satiksi arī Džonu.

— Labi.

— Vēlāk mazajā zālē, kamēr nav sabraukuši vasaras viesi, skatās televīziju. Ienāc. Šovakar iet lieliska kauboju filma: Cisko Kids.

— Paldies.

Viņš man pamāja, ka varu iet.

Bet durvīs viņš mani pasauca atpakaļ.

— Es tev ko gribēju sacīt: pie mums virsstundas nemaksā, — un zīmīgi viņš man pameta ar aci.

Es aizgāju uz savu istabu un apgūlos. Pavasara vējš bija appūtis manu seju, un tā dega kā ugunis. Arī galva mazliet reiba. To darija svaigais gaiss.

Tātad es nebiju pareizi darijis, lauku nobeidgams. To Freds man lika manīt. Angļu domāšana un pieēja darbam bija krietni savādāka nekā mūsu.

Nu, turpmāk viņam nebūs iemesla par mani sūdzēties.

Un rītdien salā piestāj Jolanta, un uz tās brauc kāds latviešu vīrs vārdā Džons. Droši vien, ka Jānis. Džoni jau pie mums bija pavisam reti.

Kur gan tagad nedzīvoja latvieši. Zemes arāji, kuriem pat Liepājas dārdošais tramvajs kādreiz bija liels tīrais tehnikas brīnums, nerunājot jau nemaz par Rīgu, piepeši sāka apdzīvot lielo pasauli. Ņujorka, Londona, Sidneja, Toronto — tie mums bija kļuvuši parastī, ik dienu lietoti apzīmējumi. Pamazām zudis bija mīts, kas šīs vietas kādreiz lika iedomāties mirdzam un vizuļojam žilbīgi plašās gaismas lāmās ar pilarotām operu celtnēm, teātriem, katedrālīgi plašiem muzejiem un aizrautīgi plašu un aktīvu gara pasauli. Šodien mēs pazinām pelēkās priekšpilsētu ielas, kas sākās turpat mirdzošo operu un muzeju aizmugurē, strādnieku kvartālus, slemus. Un dzīvi, kas šeit ritēja šķietamā pārpil-

nībā, bet bija vienmuļa, tukša un bezmērķīga. Tik briesmīgi bezmērķīga, ka mēs stāvējām un brīnījāmies un neticējām paši savām acīm.

Diez, vai mēs bijām zaudētāji vai ieguvēji ar to, ka bijām kļuvuši pasaules pilsoņi? Nu, zaudētāji jau nu katrā ziņā. Tikai tas nenotika no brīva prāta, un mēs tur nekā nevarējām grozīt.

Blakus istabai noklaudzēja durvis. Atskanēja pabīdīts krēsls, parauta atvilktnē un klusa meitenīga balss. Mana kaimiņiene tāpat bija viena no jaunajām viesnīcas apkalpotājām. Viņa dungoja tādu pasērīgu melodiju. Es klausījos un nevarēju atcerēties, kur es to gan jau kādreiz biju dzirdējis.

Ak jā, protams: tā bija kāda īru tautasdziesma.

NAKOŠĀ RĪTĀ pēc brokastīm mēs abi ar Ričardu nojumē sameklējām divriteņus. Freds bija nelāgā omā un lamājās vienā gabalā ar mašīnu vīru, ka tam nekad nekas neesot kārtībā. Mēs viņus atstājām, liknājoties ap sējammašīnu un izbraucām uz ceļa.

Debess bija apmākusies, bet tik pilna žilbīgi baltas gaismas, ka ik brīdi vajadzēja izlauzties saulei. Bija krietni pavēss, un, turot divriteņa dzelzs rokturus, sāka salt pirksti. Pamīšām vienu un otru roku bāzu kabatā, lai sasildītos. Mēs braucām necilvēcīgi lēni, bet Ričards nebija piedabūjams uzņemt lielāku ātrumu.

Pa labi palika mans uzecētais lauks. Tad mēs izbraucām cauri ciematam ar vakardien redzēto baznīcu. Bez krogus „Sarkanais lauva“ es manīju kādas septiņas vai astoņas mājas apsūnojušiem salmu jumtiem, kādus atcerējos redzējis vienīgi Brīvdabas muzejā Rīgā. Man patika šie jumti. Mājas zem tiem izskatījās tik piemīlīgas un siltas.

Ceļš sāka iet pret kalnu. Kad mēs beidzot ar pūlēm tikām augšā, piepeši ceļa likumā mūsu priekšā parādījās jūra.

Es nokāpu no divriteņa. Savādi uz mani paskatījies, nokāpa arī Ričards un sāka knibināties ap savu pīpi.

Ceļš mūs bija uzvedis pašā salas muguras kuprī, kas bija labus simts vai varbūt pat vairāk metru augsts. Dziļi apakšā klintis veidoja mazu līci ar vairākām laivām. Dažas — mazas kā rotaļlietas — gulēja, izvilktas krastā. Uz klints raga, kas labi tālu iestiepās jūrā, kā zemē iesprausts sērkokciņš stāvēja balta bāka. Bet visapkārt apvārsnim, cik tālu vien acis sniedza, gulēja pelēka jūra. Vairākās vietās pamalē saule likās būt izlauzusies mākoņu segai, un tur līmenis vizēja kā spodrā sudrabā. Vairāki kuģi, tikko samanāmi vieglā dūmakā, vilka debesīs tumšas dūmu svītras. Vieglā vēsma dvesa mums pretī, svaiga un spirta.

Tā mēs nostāvējām labu brīdi.

Man nāca atmiņā vietas Latvijā, kur es kādreiz agrāk tā biju stāvējis, kādās augstienēs vai torņos un raudzījies plašajā līdzenumā visapkārt.

Tur bija Apekalns ar baznīcas torni, no kuŗa atvērās varens skats uz mežiem visapkārt, kas dažādās nokrāsās, no tumši zaļa līdz mēli zilam, aizvijās uz dienvidiem un iekusa Lubānas klānos. Un ziemeļos lielais igauņu milzis Munameģis slēja debesīs savu vareno galvu.

Tur bija Miķeļbāka Zilajos kalnos ar Šlīteres mežiem pie kājām, tālumā Kolka un Mazirbes baznīcas smaile kā adata pret apvārsni gulošo jūru.

Savos jauneklā gados es tur reizēm biju stāvējis un raudzījies apkārt un sajutis kādu savādu un varenu jūsmu.

Blāva atspulga no šīs jūsmas arī tagad ieklūda manā sirdī.

— Kā tu domā, — piepeši iejautājās Ričards. — Kas uzvarēs? Arsenāls vai Vilki?

Man patiesībā tas bija pilnīgi viena alga, kuŗa no abām vienībām uzvarēja, jo savā angliskošanās procesā vēl nebiju sasniedzis futbola eksperta pakāpi, bet, lai neizliktos galīgs neprašā, teicu, ka laikam gan Arsenāls.

— Man arī tā liekas, — domīgi atteica Ričards. — Vilkiem Bilijs ir sadauzīts, un bez tā viņiem nav īsta uzbrukuma plāna. Bez tam Arsenāls spēlē mājās. Tam tomēr ir liela nozīme. Kaut gan, tikpat labi tur var iznākt neizšķirts.

— Jā, to grūti pateikt.

— Tur jau ir tā nelaime. Viņi vienmēr nospēlē savādāk nekā tu uzraksti savā futbola kuponā. Pagājušo sezonu ne reizes netiku laimējis.

— Es arī nē.

Ričards saprotoši pamāja ar galvu un izklaudzināja pīpi pret divriteņa rokturi.

— Brauksim nu, — viņš teica.

Pa stāvo nogāzi ceļš čuskveidīgi novijās lejā, un mēs dabūjām dūšīgi spiest bremzes.

Līcis bija krietni lielāks nekā bija izskatījies no augšas. Te bija vairākas noliktavas, laivu šķūņi, palieveni un degvielu tanks. Kūpēja darbnīcas dūmenis, un tās pagalmā, spalgi metallam klauzot, divi vīri darbojās ap sarkani nokaitētu dzelzi. Visapkārt bija redzami da-

žādi zvejas piederumi, gan samesti kaudzēs, gan sakārti statos un pāri visam dvesmoja asa zivju smaka.

Bet viss gaiss likās virmojam no tūkstoš kaiju spārnu vēdām un griezīgiem kliegzieniem.

Līča — jeb teiksim ostas — vidū pie pāļiem savas ķēdes raustīja glīta jachta un paprāva balta motorlaiva. Peldošās laipas galā viegli vilņos zvāļojās Jolanta.

Kas Jolanta bija par skaistu laivu! Kad pienācām tuvāk, es ne acu nevarēju novērst no tās slaidā ķermeņa, samērīgās virsbūves un dažādiem tehniskiem smalkumiem, kuŗu nozīmi es varēju tikai minēt. Kādreiz Latvijā man piederēja Kristīne. Arī tā bija skaista motorlaiva, kas viegli izleca vilni un nebaidījās vētru. Bet salīdzinot ar Jolantu, tā likās kā lempīga vārna pret kaiju.

Uz klāja neviena nemanīja.

Mēs aizgājām uz noliktavu un sameklējām sev ūdenszābakus un eļļasmēteļus. Tad uzkāpām uz laivas un Ričards atvēra kravas telpu. No krasta uzvilcām sūkņa šļūteni un elektriskās spuldzes vadu un nokāpām lejā. Paprāvā telpa, kuŗā uz grīdas gulēja krietna kārtā ledus lausku, bija auksta un nekrietni oda pēc sastāvējumu šām zivīm. Ričards nosvieda lejā vairākas slotas, iedarbināja sūkni, un mēs ķērāmies pie darba.

Bet nebija pagājušas ne desmit minūtes, kad Ričards man pameta ar aci, piešķieba galvu un mēs kāpām atkal uz augšu.

Bija brokasta laiks.

Mēs sameklējām kabatās tīstokļus, kuŗus no rīta bija iedevusi saimniece. Tur bija plāni ar margarīnu apziesta maize ar salātu lapu uzkodām.

Darbnīcā dzelzs rībināšana bija apklususi. Abi vīri iznāca krastā un apsēdās mums pretī.

— Hello, Ričard! — viņi uzsauca.

— Hello, Bil! Hello, Stan!

- Kā klājas?
- Paldies, labi Kā klājas jums?
- Paldies. Ne pārāk slikti.
- Skaista diena šodien.
- Skaista diena, patiešām.
- Ar to arī viņu saruna beidzās.

Kaijas pamanīja mūs ēdam un sāka uzbāzīgā kārtā riņķot vīrs pašam galvām. Es pasviedu gaisā dažas maizes garozas, un tās acumirkli pazuda viņu rijīgajos knābjos.

Uztaisījis pīpi, Ričards man piebikstīja:

— Šodien jāstrādā kārtīgi.

Es pamāju un teicu, ka, pēc manām domām, mēs līdz pusdienām te tiksim galā kā likts.

— Līdz pusdienām?! Šis darbs mums domāts līdz vakaram. Take it easy. Tu vakar esot strādājis ilgāk. Gandrīz līdz sešiem. Uzmanies. Tu redzēsi, ka ieskriesi nepatikšanās ar arodbiedrību. Harijs jokus neprot.

— Kas tas par Hariju?

— Harijs? Tu vēl nepazīsti Hariju? Tas ir otrs svarīgākais cilvēks pēc paša Vainraita: arodbiedrības vīrs. Ko tas saka, tas notiek. Tāpēc uzmanies.

Kas tie angļi gan bija par savādiem cilvēkiem. Citās zemēs no tevis prasīja, lai tu strādātu daudz un ātri. Te tu biji īsts vīrs, ja prati kārtīgi muļļāties.

Ko tu strādāji, kad biji savās mājās? — pēc brīža ieprasījās Ričards.

- Šo un to. Neko sevišķu. Vienu laiku biju zvejnieks.
- Vai nepatika?
- Kā nē. Patika ļoti.
- Kāpēc tad nebrauc atpakaļ?
- Nevaru. Tur tagad krievs.
- Ou! — Ričards gaŗi novilka un nogrozīja galvu.
- Vai tad Džons te šodien nebūs?

— Gan jau būs. Varu ar tevi derēt, ka viņš jau aizmeties uz „Sarkano lauvu“ pēc pudeles. Bez tās viņš nekad neiztieks.

Ričards tā savādi nosmējās, it kā tas viņam sagādātu prieku.

Krastā vīri cēlās kājās, izstaipījās un, uzsaukdami Ričardam — sāksim nu ieraut! — aizgāja uz darbnīcu. Mēs nokāpām kravas telpā.

Pēc kādas stundas augšā uz klāja atskanēja soļi, un lūkā iekārās izpūrusi galva.

— Vai tas tu, Ričard?

— Kā tad. Labrīt, labrīt.

— Sveiks. Vai negribi nodzerties?

— Paldies. Pašreiz nē.

— Kas par savādiem cilvēkiem. Pat nodzerties viņi negrib. Nu tad vēlāk vairs nebūs.

Galva pazuda, un soļi aizklaudzēja uz laivas priekšgalu. Kravas telpas puskrēslā viņš mani nebija pamānījis.

Viņa izruna man likās savāda, bet var jau būt, ka biju maldijies.

Tuvojās pusdienas, un mēs uzkāpām augšā. Neviena klājā nemanīja. Liekas, ka laivas priekšgalā bija kajītes.

Mēs paņēmām savus divriteņus un sākām kāpt kalnā.

Kad mēs pēc pusdienām atgriezāmies, kāds vīrs sēdēja uz kravas telpas lūkas ruma pudeli rokā un nolūkojās mūsos stiklainām acīm, greizi smīnēdams.

Plecīgs augums, melni, saraini mati, pelēcīgi dzeltena seja izciliem vaigu kauliem, brūnas acis. Goddien, pēc latvieša viņš neizskatījās.

— Labdien, — es tomēr teicu.

Izbrīnījies viņš manī brīdi noraudzījās un tad, ar galvu pamādams, atteica: — Tere!

- Skaties, igauņis! — es izsaucos.
 — Skaties, latvietis!
 — Un man teica, ka tu esot latvietis.
 — Vai tad šie ko saprot. Viņiem tas viss viena alga
 — latvietis, igauņis vai samojedš. Kur tu te gadījies?
 — Tāpat kā tu.
 — Nevar vis zināt, vai tāpat kā es. Vai no Rīgas?
 — Jā.

— Tad runāsim labāk vāciski, lai šis te nesaprot, — viņš turpināja itin labā vācu valodā, uz Ričardu ar pusdzerto pudeli rādīdams. — Faktiski varētu jau arī turpināt tāpat angļiski, jo — tici vai netici — viņš ir glups kā aita. Viņa pieres kauls ir šitik biezs, — un viņš man rādīja tādu prāvu attālumu ar ikšķi un rādītāja pirkstu. — Kad te sabrauc vasarnieki no Jorkas un Londonas, viņš tos arī nevienu nesaprot. Ar viņu var pārrunāt tikai visvienkāršākās lietas, par ēšanu, dzeršanu un zirgu skriešanām. Pārējo viņš spējīgs saprast vienīgi savā nolādētajā dialektā, kam nav ne likumu, ne gramatikas. Bet runāsim vien vāciski. Tas viņu vairāk kaitinās.

Man kļuva mazliet tā kā neērti sava biedra dēļ. Saprast jau nu viņš nekā nesaprata, bet tāpat manīja, ka runā par viņu un — kā to viegli varēja spriest no igauņa nirdzīgās sejas — neko glaimojošu.

Bet laikam Ričards igauņi pazina pārāk labi un nelikās ļaunojamies.

— Iesim tik kravas telpās, lai no krasta neredz, — viņš teica un laidās pa kāpnēm lejā. Es viņam sekoju, bet igauņis palika sēžam uz lūkas malas.

— Ak un šie tev stāstīja, ka es latvietis, — viņš domīgi noteica un nosmējās. — Nē, laimīgā kārtā es nesmu latvietis, bet gan kārtīgs igauņis. Man latvieši nepatīk. Ne jau katrs atsevišķais latvietis. Ir jau starp viņiem arī kāds tīri ciešams cilvēks. Bet man viņi nepatīk visi kopā. Visa tauta. Saproti?

— Par ko tad tā? Man pret igauņiem nav ne mazākā ļaunuma.

— Nu tur jau, lūk ir tā nelaime, kāpēc jūs man nepatīkat. Jūsos nav dziļuma, nav naida, ne spīts, ne dusmu. Jūs visi, vai arī laba daļa, esat tādi mīksti vārguļi. Paraugskolnieki. Tādi jūs esat. Par jums runā, ka jūs esot vislabākie amerikāņi, vislabākie angļi, vislabākie vācieši, jā — pat vislabākie krievi. Kur jūsos vēl kas no latviskā var aizķerties, to grūti saprast. Tu man šīto visu neņem ļaunā. Es esmu mazliet iedzēris. Bet arī bez visas iedzeršanas kārtīgs igauņu vīrs drikst runāt taisni to, ko domā. Bet lai nu kā: es tevi apsveicu Sōlas salā!

Ar grūtībām viņš pārvēlās lūkas malai un nokāpa pie mums lejā.

— Še, iemet! — viņš man pasniedza pudeli.

Es paraudzījos uz Ričardu, kas slotu rokā sēdēja kravas telpas stūrī, jo ko darīt mums te vairs nekā nebija. Viņš drošinādams man pameta ar aci.

— Pēc pusdienām Freds te nekad nenāk, — viņš teica. — Tikai vēlāk gan izskalo muti, lai nesaož.

Es paņēmu pudeli.

— Nu tad sveiks, — es teicu. — Kaut arī tu neciet latviešus, paldies par apsveikšanu.

Es ievilku kārtīgu malku un viebdamies sniedzu pudeli atpakaļ. Rums jau nu nebija dzēriens pa manai gaumei.

— Ko ellē tu to rumu dzer, — es izgrūdu caur zobiem.

— Tāpēc, ka tas ir kārtīga vīra dzēriens. Pie notes vēl var džinu, bet viss pārējais ir skaidrs dranķis. Še nu, iedzer tu ar', — un viņš atmuguriski pasniedza pudeli Ričardam, uz to pat nepaskatījies. Tas pateicīgi to saņēma, ar plaukstu noslaucīja tās kaklu un, acis aizmiedzis, pasvieda galvu atpakaļ.

— Nu, vai bija labs! — igauņis viņam uzbrēca piedauzīgi skaļi, kā to reizēm pieaugušie mēdz darīt pa jokam sarunā ar maziem bērniem, ja tiem izpirkts saldējums vai piedāvāts kas ļoti garšīgs.

— Ļoti. — Un vēderu braucīdams, viņš piebilda: — šite karsti palika.

Es ievēroju, ka Ričards runāja klusu, kā pielabinādamies.

— Tā ar viņiem vajag apieties. Nesaki ne četri tu, latvieti. Kā tevi sauc? Arturs? Nu labi, Arturs. Labs un godīgs vārds. Dažam latvietim tāds vārds, ka drīzāk var mēli pārlauzt nekā to izrunāt.

— Jums igauņiem mēle šai ziņā pārāk lunkana nav.

Igauņis man uzmeta baltu aci, nikni ierāva no pudeles, nosēcās un tad turpināja:

— Varbūt, ka nav. Bet par to mums arī mugura nav lunkana. Bet labāk atstāsim to pagaidām. Kāda nozīme mums strīdēties. Jau tā te nav ar ko parunāties, Mani viens otrs te sauc par Džoni, bet es esmu Juhans. Kārtīgs igauņu Juhans Raudseps. Vai tu nejūti jau pašā vārda skaņā, ka tur ir kas tēraudains un stingrs? Kā metalls! Tāpēc sauc mani par Juhanu. Redzi, Artur, ko es tev gribēju teikt: latvieši man nepatīk. Bet šitos te iedzimtos es nicinu un nīstu. Gribi vēl vienu? viņš uzbrēca pār plecu.

— Nē, paldies. Varbūt vēlāk, — Ričards rāmi atteica.

— Vēlāk, — Juhans norūca klusi pie sevis, kā mēdīdams. — Piemēram tagad: vai tu zini, kādā valodā mēs pēc viņa domām tagad sarunājamies? Nezini? Es tev pateikšu: poliski!

Es iesmējos.

Kāpēc tad tieši poliski?

— Tāpēc, ka tā ir vienīgā valoda, ko viņš un viņam līdzīgie ir dzirdējuši. Līdz pat pēdējam kaņam viņi domāja, ka pasaulē visi runā angļiski. Jā, arī franči, vā-

cieši un krievi. Tikai, nekultūrālāki būdami, runāja angļiski tik slikti un tik briesmīgi šķieba muti, ka tur nekā nevarēja saprast. Protams, arabi, indieši un ķīnieši neskaitījās. Viņu runāšana tika pielīdzināta suņa riešanai. Bet nu kara laikā te sabrauca ģenerāļa Andersa vīri, un iedzimitie piepeši atgāda, ka pasaulē ir vēl arī poļi un poļu valoda. Tāpēc viņiem tagad liekas, ka ja kāds nerunā angļiski, tad tāds noteikti var runāt tikai poliski. Netici? Uzprasīsim.

Man tika neērti, un es Juhanu gribēju aizturēt, bet tas skaļi uzsauca:

— Ei, Ričard, kādā valodā mēs pašreiz runājam?

Ričards neveikli purināja galvu un raustīja plecus.

— To es tiešām nezinu pateikt. Neprasiet to man, — viņš atteica, kautrīgi smaidīdams.

— Vāciski! Mīļais cilvēk, vāciski! — Juhans atkārtoja. — Bet šē nu, iesvied vēl vienu.

Viņš pasniedza Ričardam pudeli.

— Redzi, — viņš turpināja. — Arturs un es, mēs abi esam lielās pasaules cilvēki. Mēs runājam vāciski un angļiski un vēl katrs savā mātes valodā, bet ja mēs gribam kārtīgi un no visas sirds izlamāties, tad mēs vēl nemam krievu palīgā. Jo nevienā citā valodā tu neatradīsi tik briesmīgus un nešpetnus zaimus. Dzer, dzer, nebaidies. Man ir vēl.

Un tad viņš pagriezās pret mani.

— Redzi, Artur. Šos te es nožēloju un nicinu. Tu, protams, prasīsi — kāpēc? Kāpēc man jānicina šis zemes rāpulis, kas saucas Ričards, Bobs, Džeks, Bils vai kā citādi? Tu varbūt teiksi, ka šitais te ute nav vainīgs pie tā, ka tavu manu valsti kopš četrpadsmitā gada pirka un pārdeva vēl bezkaunīgāk nekā čigāns klibu zirgu? Tur tev taisnība: tā nav viņa vaina.

Juhans aplūsa un domīgi mani pētīja.

— Vai tu biji legionā? — viņš ātri izgrūda.

— Īsu laiku biju.

— Un gūstā?

— Gūstā nē.

— Nu kā tad tā? Legionā biji un gūstā nē?

— Mani demobilizēja.

— Ha! — Juhans skaļi iesaucās. — Vai tu redzi? Latvietis! Visu tā miksti un ērti. Tad, kad sāka iet pavisam čābiski, viņš ņem un demobilizējas. Uzvilki privāto un ielaidies krūmiņos. Nu, nu, neņem pie sirds. Prātīgi arī dariji. Bet es, redzi, biju. Kopā ar latviešiem biju, jo igauņu jau bija pavisam maz. Tavējie bija puikas no mana kaula, neko teikt. Kopā to putru izstrēbām. Un vai tu arī zini, kā mums tur gāja? Vai tev par to nekad nav stāstīts? Kā ar mums izrīkojās, it kā mēs būtu sliktāki par lopiem? Protams, gūsteknis nav nekāds lutināmais krustdēliņš. Pašam man ar tādiem diezgan bijis darišanu. Ar ēšanu tādām iet vāji, to katrs saprot. Pie notes var arī iespert ar zābaku dibenā. Bet neaiztiek viņa cilvēka cieņu! To neaiztiek! Bet šitie paši Biļi, Fredi, Tomi un Džeki izgāza pār mums... Velns! Pulkstenis jau četri! Lai tas paliek citai reizei. Še, iemet vēl. Man tagad jāiet. Estere būs beigusi darbu.

Saņēmis no manis atpakaļ pudeli, viņš to apskatīja pret gaismu, saskalināja, iztukšoja vienā gaŗā guldzinā un cauri lūkai iesvieda ostā, ka noplunkščējās vien.

— Rīt braucam atkal jūrā. Bet pēc četrām vai augstākais piecām dienām būsīm atpakaļ un tad man reize palikt krastā. Tad jau tiksīmies. Nu tad pagaidām! Čiri-o-u, Ričard!

— Visu to labāko!

Juhans uzkāpa augšā, bet pēc brīža lūkā vēlreiz pabāzās viņa izpūrusī galva.

— Kad es biju kopā ar tavējiem, mani iemācīja dziedāt šito. Paklausies!

Un viņš iedziedājās baigi dārdošā un dobajā basā, it kā viņam sauja grants būtu iesviesta rīklē, raksturīgiem iedzērušā žestiem takti līdzī rādīdams:

— Kad es pūšu miris, kaps mans stāvēs pliks:
Kas gan man uz kapa kādu puķi liks?
Jāceļas pūs augšā, ja vien varēs tikt,
Pašam sev uz kapa pleķa kroni likt.

Bet nu gan vairāk nav laika! Bai-bai!

Soļi aizrībēja uz laivas priekšgalu, un cauri dēļu sienai varēja dzirdēt viņu reizi no reizes atkārtotam — pašam sev uz kapa pleķa kroni likt.

Tad viņš dungodams izlēca krastā.

Kādu brīdi mēs sēdējām klusēdami.

— Lielisks zēns, — beidzot ieteicās Ričards.

— Viņš ilgi jau šite?

— Būs gadi trīs — četri.

— Ģimene?

— Nav nekas zināms. Viņš te reizēm ar Esteri. Vai manīji, kā viņš ar mani runāja? It kā viņš būtu pats lielais boss. Tā viņš ar mums visiem. Mil jokot. Un nekad neaizmirst piedāvāt pudeli.

— Kur viņš tik bagāts?

— O, uz zvejas kuģiem viņi nopelna divreiz vairāk nekā tu un es kopā. Vai zini, no tā dzeramā tīri silti palika.

Arī man rums bija sabangojis smadzenes. Es nevarēju vien vakarā sagaidīt ēdamā laika. Pirmais piecēlies no galda, es klusām atstāju viesnīcu.

Velna igaunis, es pie sevis domāju. Kas viņam tagad nekaitēja: viena roka ap kaklu pudelei, otra skuķim. Bet tas viņam bija nelāgs niķis — aiztikt otra cilvēka apdzijušas rētas. Trimdā tām bija pāraugusi plāna

aizmirstības kārtiņa, bet to vēl nedrīkstēja aizkart. Un rumu virsū liet jau nu pavisam nē.

Nepieminiēt bijušo, nesāpiniēt mūsu sirdis! Pamažām bija tā kā pierasts pie svešās zemes, pa kuŗu mēs te gājām. Un pie svešajiem ļaudīm visapkārt. Un debess? Debess varbūt bija tā pati, bet tā bija tik augstu, un tai jau sen bija viena alga, kā mēs te kuŗais dzīvojam un ciešam.

Es apstājos un pavēros uz austrumiem, uz savas dzimtās zemes pusi, bet tur pret blāvo puskrēslu melnoja viesnīca. Vienīgi apakšējā stāvā vairāki logi bija gaiši. Vakara klusumā skaidri varēja dzirdēt mazajā zālē iedarbināto televīzijas aparātu. Kāds degenerāts, vaidēdams un stenēdams, apstulbotajiem klausītāju miljoniem sniedza moderno vokālo mākslu...

Es saķēru galvu un muku.

Kurp gan citur ceļš lai mani vestu. Es devos uz Sarkano lauvu.

Nakti man likās, it kā es dzirdētu Juhana dārdošo čukstēšanu, kādu meitenīgu balsi, aizcirstu logu. Bet varbūt es maldijos. Mani šalkoja tumši un draudīgi ūdeņi, ap mani bija aizmirsti tēli un balsis, un es lāga neatjaudu, kas murgs un kas patiesība.

●

NAKOŠĀ RĪTĀ man mazliet sāpēja galva, un pakrūtē spieda tāds nelāga nemiers, bet es sevi piespiedu līdz pēdējai karotei izēst pretīgo klisteri, ko te sauca par auzu pārslu biezputru. Speķis ar ceptu

olu jau gāja vieglāk, bet tā bija tik smieklīgi maz, ka tur iznāca tikai viens kārtīgs kumoss. Vismaz tēja bija karsta un stipra, un to es izdzēru kādas trīs krūzes.

— Kā tev ir šorit? — man klusi prasīja Ričards.

— Varēja būt labāk.

— Pusdienās izdzer paintu alus un būsi vesels, — viņš mani pamācīja.

— Ričarda acis bija apsarkušas. Laikam jau arī viņam nebija pieticis ar Juhana rumu vien.

Mēs cēlāmies un Freds man pamāja nākt līdzī.

Viesnīcas apstādījumos sparīgi strādāja. Visapkārt manīja sagrabtu lapu kaudzes, ķerras, lāpstas, grābekļus un kapļus. Gar plašo maurāju malām pirmās pavasara puķes — narcises un dafodīles jau bija pumpuros.

— Lieldienās mums gaidāmi pirmie viesi, — paskaidroja Freds un tādā jautrā balsī piemetināja: — Tu vakar sev esot nopircis galvassāpes?

Skaties, Fredam tas jau bija zināms. Tik mazā salā laikam nekas nepalika apslēpts. Viņš skatījās manī kā atbildes gaidīdams, bet es biju nikns un sevi nospriedu, ka šai ziņā es nekādas atbildes neesmu parādā.

— Well, well, — gaŗi nostiepa Freds.

Mēs pienācām pie baltajiem vārtiņiem. Aiz ķiršu kokiem, kas tikko sāka ziedēt, stāvēja glīta, moderna ēka lieliem, plašiem logiem.

— Te dzīvo boss. Tev šodien būs jāpalīdz saimniecei.

Pa grantētu celiņu mēs apgājām mājai apkārt. Atvērtajā garāžā stāvēja jaunais Konsuls. Virtuves durvis brangs sievišķis mums panācās pretī.

— Hello, Vinnī!

— Hello, Fred!

— Šis te ir Arturs. Viss tavā rīcībā.

Vinnija mani nopētīja no galvas līdz kājām un teica:

— O kē, boi. Nāc tik iekšā.

Pati viņa palika uz kāpnēm un krietni ilgi sarunājās ar Fredu, bet dialektā un tik briesmīgi ātri, ka es nekā nesapratu.

Pēc tik daudziem nometnēs un barakās nodzīvotiem gadiem es jutos tā kā neērti, ienācis kārtīgā cilvēku mājoklī. Spodrā fližu grīda likās nedroši slidena un nejauki kludzēja zem maniem zābakiem, kaut gan es izmisīgi pūlējos kustēties uz pirkstgaliem.

Visas četras sienas laistījās baltas vai spožā metallā, un ja šī telpa jauki nesmaržotu pēc cepuma, garšvielām un citām ēdamām lietām, to viegli varētu noturēt par ķīmisku laboratoriju.

Ārā uz sliekšņa saruna nobeidzās ar raksturīgajiem čiri-o-u, un saimniece ienāca virtuvē.

— Vai tu jau esi dzēris tēju?

— Jā, paldies. Mums brokastis ir septiņos.

— Nekas, iedzēsim vēl.

Saimniece ielēja sev un man. O, šī bija pavisam cita tēja nekā tā, ko mums deva viesnīcas virtuvē! Savā laikā Latvijā mēs nemaz nezinājām, kas tēja ir un var būt. Šai te bija garša, aromāts, stiprums, krējuma baltums un kārtīgs šāviens cukura. Tādu varēja dzert! Sevišķi, ja pašam nebija pārāk labi ap dūšu.

— Kā tev patīk Anglijā?

— Labi, — es teicu. Un ievilcis krietnu malku lieliskās dziras, piemetināju: — Pat ļoti labi.

— Kas tev Anglijā vislabāk patīk?

Tas nu bija pagrūts jautājums, bet atbilde man jau sen bija izstrādāta un parasti gāja jautātājam labi pie sirds.

— Cilvēku laipnība, — es teicu. — Anglijā dzīvo vislaipnākie cilvēki, sevišķi tie, ar kuriem satiekas tāds vienkāršs vīrs kā es: kārtībnieki, pastnieki, autobusu šoferi un kasieři, vilcienu konduktori, ārsti — un arī jūs.

Saimniece glaimota nosmējās tādā dziļā krūšu balsī.

— Tu esi veikls zēns, — viņa teica. — Bet sāksim nu ieraut.

Tas bija parastais angļu izteiciens: let's get cracking! Bet to nederēja ņemt pārāk burtiski. Ieraut — tas šeit nozīmēja kustēties un darboties tik lēni, cik vien iespējams.

Saimniece sameklēja skapī vairākas lupatas un metalla spodrināmā pudelīti. Man vajadzēšot uzmirzīnāt visus mājā atrodamos durvju metalla rokturus. Viņa pavērās pulkstenī. O jā, es varot mierīgi iet no vienas istabas otrā. Kundze jau būšot piecēlusies, un arī kungs, kā to viegli varēja spriest no motora ierūkšanās garāžā, nupat devās prom uz savu biroju.

Viņa mani ievēda gaitenī ar kādām sešām durvīm un teica, lai es sākot šeit.

Darbs, kā to mēdz teikt, nebija grūts, bet atbildīgs. Durvis bija balti lakotas un vajadzēja uzmanīties tām nepieskarties ar spodrināmā lupatu, citādi tur palika tumšs traips. Bet laika jau bija diezgan — strādāt lēni un uzmanīgi.

Pirmās durvis vedā tādā kā pieliekamā, kur stāvēja dažādi sporta rīki, kriketa un golfa bozes un gar sienām sakārtas dažādas cepures un apģērba gabali, kuriem arī likās būt kaut kāds sakars ar sportu.

Nākošā bija mazgājamā istaba, tikpat spodri balta kā virtuve, tikai te smaržoja ziepes un zobu pasta.

Bet trešā telpa bija tualetes istaba.

Apmulsis es raudzījos fajansa veidojumā un kasiju pakausi. Vesels domu jūklis izbrāzmoja manai galvai. Kā gan mans ceļš visus šos gadus bija nepārtraukti gājis uz leju, un nu es beidzot biju atdūries fajansa podā. Diez, vai daudz zemāk vairs varēja iet? Vai es spēju panest arī šo pazemojumu? Vai nebija pareizāk

— tagad iet un atdot saimniecei viņas lupatas, sakravāt mantīņas un pagriezt šai salai muguru?

Bet no otras puses raugoties, vai tā bija mana vaina, ka es tagad stāvēju svešas atejas durvis ar spodrināmā lupatu rokā? Noguruši, senili bezprincipu valstsvīri pasaules drupās glāba savas varenības paliekas, un mēs — pārdotie, iztirgotie, aizmirstībai nolemtie bijām tikai nelāgs atgādinājums viņu snauduļojošai sirdsapziņai. Varbūt, ka darot šos necilākos darbus, mēs visdziļāk protestējām pret nodarīto netaisnību?

Ja tā, tad es šīs durvis gribēju uzmirdzināt isti spožas, un es atkal ķēros pie darba.

Kaut kur dziļāk telpās klusi skanēja radio.

Piepeši pavērās durvis, un ar skaļu riešanu uz mani metās melns kamols. Es mazliet pazīstu suņu dabu un par rējēju nelikos ne zinis. Sešas collas no manām kājām tas apsēdās.

— Nu, — es teicu. — Tik vien tev bija tās drosmes. Un pēc kā tu īsti izskaties? Ja es nezinātu, ka suņi sēž uz dibena, tikpat labi varētu domāt, ka tu esi grīdai pielicis galvu, jo tev abi gali ir pilnīgi vienādi. Latviski tu nesaproti, tāpēc es tev mierīgi varu pateikt, ka tu esi mazs muļķa ērms par spīti faktam, ka par tevi droši vien samaksāja trīs reizes vairāk nekā es nopelnu veselā mēnesī.

Suns piešķieba galvu un ausijās. Cauri biežajiem vilnas kušķiem mazas, melnas acu ogļītes kā caur krūmiem raudzījās mani.

— Palaid nu mani gaŗām, mazais nerr. Jāķeŗas pie nākoŗām durvīm. Diez kas ŗī bija par istabu. Pūdeŗa smaka. Tātat te dzīvo kāds sieviŗķis. Laikam jau pati saimniece. Nu, nu, nu, sēdi rāms! Ieturēsim labāk zināmu attālumu. Smieklīgi, vai zini, ka tevi vispār var saukt par suni. Mums Latvijā bija tādi kranči, ka būtu

bijis veltīgi atšifrēt viņu sugu, bet ar visu to tie bija suņi no galvas līdz kājām. Tu gan esi dižciltīgs, bet — nem kā gribi — tomēr degenerāts. Šo domu varētu atstāt tālāk, vilkt zināmas paralēles ar visvareno cilvēku dižcilti, bet tu jau to nesapratīsi. Un tavs kungs un kundze to varētu uzskatīt par ķecerību. Ai, ai, suni, es tev varētu parādīt, kas man vēl šodien par caurumu lielos, ko tur atstāja kāds tavs cilts brālis. Latvijā vasaru nebija joka lieta uz divriteņa apceļot dzimto zemi, sevišķi ja izgādijās braukt tā patuvāk kādām mājām vai ganāmpulkam. Un ja tu gribēji aiziet ciemos pie mana drauga Romāna Ikšķiles Luņgos, tev jau laikus bija jānogriež krietna boze un tā sparīgi jāvicina ap galvu, citādi par tikšanu pāri pagalmam nebija ko domāt. Bija viņam tāds mazs kvaņķītis sarkanu spalvu, tikko puse no tevis, bet kas par slaidu kodienu!

— Karolīn, Karolīn! — kāds sāka saukt blakus telpā, atvērās durvis, un tajās iestājās — kā goda pēc jāsaka — dāma rīta mēteļi, neapkoptu, bāli gurdeni seju, pajukušiem bezkrāsas matiem un cigareti zobos.

Uzskatot šo panīkušo sievieti, kas, jāpieņem, bija pati mājasmāte, manī kaut kādā neizskaidrojamā kārtā uzdzirkstīja slepena zināšana, kāpēc birojā tiek nodarbināta skaistā Norma un kāda ir viņas loma.

— Karolīn, ar ko tu te runā?

Kundze to gan prasīja sunim, bet raudzījās manī.

— Labrīt, madam, — es teicu. — Es esmu palīgā Vinnijai.

Labu brīdi kundze stāvēja klusēdama. Droši vien viņa pārdomāja, no kurienes gan es te tāds varētu būt uzradies, droši vien viņas ausīm sāpēja mans ārzemnieka akcents, un viņas seja, skats, pat ļenkani nokārušās rokas izteica vienaldzīgu, garlaikotu nepatiku. Viņa nopētīja manus zābakus, un viņas seja — ja tas vispār iespējams — sadrūma vēl vairāk. Es jutos gaužām

neērti zābaku dēļ, bet neviens mani nebija brīdinājis par to, kāds darbs man šodien būs darāms.

— Turpini vien, — viņa beidzot noteica. — Nāc, Karolin.

Bet Karoline ar savu strupo astīti steidzīgiem sitieniem nodauzīja grīdu un nekustēja no vietas.

Tas nebija uz labu. Suņu īpašnieki palaikam ir nejauki greisirdīgi uz katru, kaut vai vistuvāko cilvēku, pret kuņu viņu mīluļi izrāda interesi.

— Karolin!

Aizsmakušajā balsī ieskanējās metalls.

Negribīgi suns piecēlās un izgāja pakaļ kundzei, bet es atviegloti nopūtos.

Kad visi seši durvju roktuņi gaitenī bija uzmirzīnāti, es kādu brīdi pamiņājos pie durvīm, kuņās bija pazudusi kundze un beidzot piekļāvēju. Atbildes nebija. Pavēru durvis un iegāju plašā telpā ar modernām, zemām mēbelēm, grīdsegu no sienas līdz sienai, vairākām veclaicīgām gleznām, iekārtām misiņa ķēdēs. Telpa savādi oda pēc pārticības. Stūrī stāvēja dzērienu skapis, jauki mirdzinādams dažāda lieluma un veida pudeles un glāzes. Kā nedarbā noķerts, es no tā steigšus novērsu acis.

Tā es izstaigāju vairākas istabas ar savu spodrināmo lupatu, līdz nonācu paša Vainraita kabinetā. Parketa grīda, ādas atzveltni, milzīga apmēra rakstāmgalds. Tā stiklotajā virsmā spoguļojās tālrunis, marmora tintīca un palielā rāmī kādas meitenes fotogrāfija. Uz pirkstgaliem piegājis rakstāmgaldam, es to uzmanīgi nopētīju. Uzņēmums rādīja glītu pusaudzi, kas lielām, melnu uzaču pārjūmtām acīm raudzījās skatītājā. Kā to varēja spriest no svītrotā kaklauta, viņa bija skolniece vai arī varbūt studente. Uzņēmuma apakšmalā šķērsām bija uzraksts: manam dārgajam tētiņam. Rokraksts bija plašs un gandrīz vīrišķīgs.

Domīgs es piegāju durvīm. Varbūt, ka tā bija skaudība. Varbūt trimdinieka bezcerīgais stāvoklis. Varbūt arī zināmas bailes no darba devēja. Es jutu, ka Vainraitu dziļi nīstu.

Vairākkārt pie manis ienāca saimniece apskatīties kā es strādāju un noteikusi — take it easy — atkal aizgāja. Bet lai arī cik gausi es darbojos, pusdienām tuvojoties es vairs nekā spodrināma nevarēju sameklēt. Pēdējo rokturi atstāju, kā saka, dzelzs rezervē gadījumam, ja uzskrien pati mājasmāte. Pa logu varēja viņu redzēt kopā ar kuci pa dārzu staigājam un rušināties dobēs. Vairākkārt viņa ienāca lielajā istabā. Varēja dzirdēt nopaukšķam korķi, nogulda pudeles kakls, ieskanējās glāze. Bet dziļāk viņa nenāca un atkal izgāja dārzā.

Kad pulkstenis tuvojās vienam, ienāca Vinnija. Es steigšus nobeidzu pēdējo durvju rokturi.

— Nu, vai šī māja nav skaista? — viņa prasīja.

— Ir gan, — es atteicu.

— Vai tu tādā kādreiz esi bijis?

— Es domāju gan.

— Varbūt tādā pat dzīvojis?

To viņa prasīja tik zobgalīgā tonī it kā jau pieķērusi mani melos. Neviļus atcerējos tēva mājas Rīgā. Gluži tik moderna tā nebija, un arī ar grīdsegām pie mums bija tā vājāk. Toties tās pāra gleznas, mūsu pašu jauno mākslinieku darinātas, bija mūsmājas telpas pielējušas kā ar spožu gaismu un siltumu. Šeit drūmie, iestiklotie sakārteņi atgādināja krāmu bodi. Gadiem ejot, man bija prāvs skapis sakrājies ar grāmatām. Vienīgā grāmata, ko es redzēju šeit, bija telefona abonentu saraksts uz Vainraita rakstāmgalda.

Es iesmējos un, galvu purinādams, teicu, ka tādā mājā gan nekad neesmu varējis dzīvot.

— To es arī domāju, — svarīgi noteica Vinnija. Viņas brālis karādienesta laikā bijis stacionēts Kalkutā un Hongkongā, tas zināja stāstīt, cik neticamos apstākļos ļaudis dzīvo ārzemēs. Un uz kontinenta stāvoklis, jādōmā, bija vēl ļaunāks.

— Bet ej nu tagad uz viesnīcu, citādi nokavēsi pusdienas.

— Vai man vēl jānāk atpakaļ?

— Jā, protams.

Paēdis pusdienas, es aizgāju uz savu istabu un novilku smagos darba zābakus. Ar tādiem es vairs negribēju atpakaļ iet. Man citu nebija, tāpēc uzvilku savas labās kurpes.

Bet ar apaviem man tajā dienā nebija laimes. Pēc pusdienām man lika cirst malku, sanest ogles, izslaucīt sētu un beigās vēl nomazgāt paša Vainraita glīto mašīnu, kuŗu viņš bija atstājis garāžā. Pret vakaru manas kurpes bija izmirkušas, sabrīstas un netīras.

Melnā kuce Karoline man bija piesitūšies tā kā par draugu un sekoja soli soli.

Kad darba laiks tuvojās beigām, Vinnija mani atkal pacienāja ar tēju un biskvītiem, un mēs kādu brīdi papļāpājāmies. Viņai ļoti kārojās zināt kā īsti izskatījās zemē, no kuŗas es nācu, „kas to gan lai atceras, kā to īsteni sauca“ un vai mēs arī pazinām telefonu un radio. Diemžēl man bija jāliek Vinnijai vilties viņas cerībās un jāsaka, ka tie bija pie mums gluži parasti un ikdienišķi.

— Vai jums nebija arī televīzija? — viņa atkal zobgalīgi ievaicājās.

— Nē, — es atteicu. — Tad, kad atstāju savu zemi, arī jums šeit vēl televīzijas nebija.

— Nu un kā ar automašīnām? Arī to jums laikam bija vai tūkstošiem.

— Nē, Vinnij. Ceļi pie mums nebija pārāk labā stāvoklī. Tie nebija ne tuvu tik labi kā šeit, tāpēc arī mums mašīnu bija mazāk. Mēs vairāk lietojām zirgus.

Vinnija apmierināta pamāja ar galvu, it kā apstiprinādama, ka tieši to viņa jau bija gaidījusi.

Lielajā istabā pulkstenis nosita pieci. Es cēlos un teicu, ka man nu laiks iet.

— Kad mums atkal vajadzēs, es teikšu Fredam, lai sūta tevi.

Karoline mani pavadīja līdz vārtiem.

— Vai tu zini ko? — es teicu. — Ērms tu esi. Tā dažs meitietis ir pēc ērma, bet kad pierod, tad jo ērmīgāks, jo labāk patīk. Nu tad bai-bai! Ja Vinnija turēs vārdu, tad jau vēl tiksimies.

Pēc vakariņām Freds mani aicināja līdz uz mazo zāli. Televīzijā rādīšot indiāņu slaktiņus, bet es atteicos.

— Vai tad Vinnija tevi tik ļoti nokausēja?

— Nē, bet šovakar negribas.

— Kā tev tīk. Rītdien Džims tev ierādīs savu darbu. Pēc kādām dienām viņu vedīs uz slimnīcu un tev jāstājas viņa vietā.

— Kas tas būs par darbu?

— Nu, tevi tas nesalauzīs. Pie vistām. Ar labvakar.

Es aizgāju uz savu istabu. Novilcis kurpes, es tās ilgi apstrādāju ar lupatu, ziedi un suku un kaut gan īstu spīdumu nebija iespējams dabūt, tās tomēr atkal bija manas goda kurpes.

Mantu man nebija daudz, tāpēc tās pašas derēja piesaudzēt.

Ārā sāka krēsnot.

Kur iet man nebija, ko darīt man nebija. Es atgūlos gultā un jutos briesmīgi viens.

Pat īstu draugu man nebija. Cietzemē palika daudz tautiešu, kuŗus es labi pazinu, bet, gadiem paejot, mūsu ceļi vairs lāga negāja kopā. Vairums bija iepirkuši mājas un mašīnas, smagi strādāja un centās pēc turības. Man nauda kaut kā bija izslidējusi caur pirkstiem. Laba daļa gulēja glāzītes dibenā. Un bagātais ar plikādīdu ne labprāt sēdās pie viena galda.

Lai ņemam kaut vai Pauli no Pītersboro. Tam bija grezns nams galvenajā ielā, glīta mašīna, viņš maisījās angļu barā un ar meitenēm plandīgās biksītēs spēlēja tenisu. Kā gan mums vairs atrast kopīgu valodu?

Grezna nama vietā man bija šī te mazā istabele viesnīcas nostūrī, gandrīz vai būris vai pat aizgalds. Gulta ar plānu matraci un divām ielāpainām armijas segām, vēl viens mēbeles gabals, kas reizē bija galds un kumode un kaktā iesliets nekrāsots finiera skapis, kā zārks nabaga bērēm.

Un kāpēc gan man šeit bija jādzīvo?

Kad es še ierados priekš trim dienām, es teicu, ka man te lieliski patīk. Tie ir meli, tie ir visbriesmīgākie meli.

Ļoti godātie pasaules vareno kungi! Pie jums griežas, pazemīgi griežas trimdnieks no viesnīcas Sōlas salā. Es izvēlējos brīvību. Nakts tumsā es pārzagos robežai, izspraucos dzelzs aizkaram. Un man nu ir brīvība. Es varu iet, kur vien gribu, vai, labāk sakot, kur mani ņem pretī. Es varu doties prom no Sōlas un atgriezties cietzemē. Es varu izceļot uz Austrāliju vai Kanadu. Ja uzgriežas laime, varbūt, ka tieku pat uz Savienotajām Valstīm vai Jaunzēlandi. Tikai uz savām mājām es nevaru tikt. Pasaules vareno kungi, kas šodien dodat neatkarību katrai tautai, kuŗā ir vismaz viens vīrs, kuŗš prot uz papīra pavilkst trīs krustus, vai tiešām tas ir prasīts par daudz — atdot mums mūsu tēvu zemi? Kā

jūs to nesaprotat, pasaules vareno kungi, un jūs — austrumu varmākas: tā ir maza zeme, smilšaina un neauglīga. Kolchozs tur izput. Tikai latviešu zemnieks ar savu sīksto dabu tur spēj izdzīvot. Neviens cits. Tur nav ne naftas, ne rūdu, ne zelta, ne akmeņogļu. Tur ir tikai kāds Gaujas līcis ar baltām ievām krasta smiltīs. At-dodiet to mums. Jūsu pārpilnībā tas nevienam no jums nav vajadzīgs. Aiz pateicības mēs atkal pirksim jūsu traktoros un arklus par dubultu un trīskāršu cenu. Un pār-dosim sviestu un kokus par pusvelti. Tikai uzklau-siet mani...

Kāpēc jūs klusējat, kāpēc neatbildat? Ak tā? Jums pašreiz nav laika? Varbūt vēlāk. Jums jābrauc spēlēt golfu, šaut fazānus. Krievu sūtniecībā ir pieņemšana, tur jums arī noteikti jābūt. Sūtniecības otrs sekretārs Verbludovs jūsu neierašanos varētu ņemt ļaunā un to iztulkot par nedraudzīgu žestu. Un pasaules prese nā-košā dienā rakstītu par augošu saspīlējumu, par aukstā kara ieiešanu izšķirīgā fazē...

Ļoti godātie pasaules vareno kungi, mana pacietība ir galā. Es gribu redzēt Gaujas krastu un mirt, vai jūs to saprotat? Un rītdien pat es došos ceļā.

Kāpēc man nedoties ceļā? Jo es taču šeit vairs nevaru izturēt. Dodiet man kaut cerību, kaut vai tik niecīgu kā malduguni manas dzimtenes purvājā, bet dodiet man to!

Klusums. Jums tādiem niekiem nav laika. Visu jūsu uzmanību pašreiz saista vienpadsmitais caurums golfa laukumā.

Nu, ja tā, tad es noteikti braukšu. Jau rītdien pat.

Bet nu visuvareno kungi piepeši kļūst uzmanīgi, pie-sīt ar rādītāja pirkstu saviem gaŗajiem deguniem, no-skatās manī un saka, ka tādā gadījumā es esmu ko-mūnists.

Nē! Vai dzirdat! — es kliežu preti. — Es esmu latvietis!

— Savādi gan, — viņi saka. — Tas nevarētu būt. Īsts latvietis šodien dzīvo ārzemēs un nemaz neilgojas pēc Latvijas.

— Bet vai jūs arī zināt, godātie vareno kungi, kā šodien sauc tos latviešus, kas dzīvo Latvijā un izmisīgi cenšas uzturēt dzīvu kaut vismazāko latviskuma dzirksti? Tos, godātie kungi, sauc par imperiālistiem!

— Jā, nosaka cienītie kungi. — No tā mēs varam spriest, cik dažādas, cik diametrāli pretējas var būt pieejas tai pašai problēmai.

Es nikni apmetos uz otriem sāniem. Acīm redzot, tādā veidā ne pie kāda gala nevarēja tikt. Pasaules vareno kungi zina ļoti daudz skaistu un gudru vārdu, tas ir apmēram tas vislabākais, ko par viņiem varēja teikt.

Tā tad norunāts: es braucu rīt. Gaujas krasts mani sauc un māj man ar ziedošu ievas zaru. Tralalā! Es jau nāku, es jau nāku... Vēlākais pēc nedēļas es būšu tur.

Bet vai tikai es tur būšu? Vai tiešām man ļaus redzēt Gaujas krastu un tad mirt? O jā, mirt man ļaus — he — he! — par to mums nedrīkstētu būt ne vismazāko šaubu. Bet kāpēc gan darīt vieglu manu miršanas stundu? Kāpēc man rādīt Gaujas krastu? Tas kaut kā nesaskanētu ar austrumu nezvēra tiksmi pazemot, izžņaugt pēdējo pašapziņas pilienu, nokaut vispirms garu un tad dzīvam vrakam ar papēdi sadragāt smadzeņu podu. Un bakurētains mongoļu purns mani nogrābj aiz svārku atlokiem un paceļ pus pēdu no zemes. — Ko tu darīji vācu laikā? viņš man caur sakostiem zobiem čukst ausī, un viņa dvaša ož pēc jēlas gaļas. — Pagaidi! Nespied! Laid mani zemē, es saucu. Ļauj atvilkt elpu. Ko es darīju vācu laikā? Kur gan es šo jautājumu jau agrāk biju dzirdējis? Priekš vairākiem gadiem to man prasīja kāds angļu majors. Ak tā, protams: nometnē Vācijā,

kur skrīninga komisija meklēja fašistus, kas nodevīgā kārtā bija pacēlušī ieročus pret labsirdīgajiem, miermīlīgajiem, nevainīgajiem, visu pasauli mīlošajiem brāļiem krieviem, kaut velns tos parautu! Pagaidi, pagaidi, tas vēl nav viss. Vācu laikā kāds kapteinis man prasīja: ko tu dariji krievu laikā? Un krievu laikā klibais kupris biedrs Znotēns mani tirdīja: ko tu dariji Ulmaņa laikā? Un Ulmaņa laikā kāds Albertielas iestādes kalpībā nonācis paklīdis mācītājs man prasīja: ko tu dariji partiju laikā? Ak, kungs, vai tad šai tirdīšanai nekad nebūs gala? Laid mani vaļā, bakurētainais spoks! Laid mani vaļā! Laid mani vaļā!

Kāds klauvēja pie manām durvīm.

Es pietrūkos gultā sēdus, man nebija spēka parunāt. Istabā bija melna tumsa. Noskrāpstēja rokturis, durvis pavērās, spraugā iekvēlojās spoža gaismas šalts. Kāda roka meklēja elektrības slēdzi, tad visa istaba kļuva gaiša. Es norausu sviedrus un pielēcu kājās. Uz sliekšņa stāvēja jauna meitene no blakus istabas.

— Vai tev kas kaiš? — viņa bailīgi jautāja.

— Piedod, — es teicu. — Es laikam miegā būšu runājis.

— Runājis? Tu blāvi pilnā kaklā, pie tam savā trakajā valodā, ko mēs neviens te nesaprotam. Vai tevi mocīja murgi?

— Jā, laikam. Laikam mani būs mocījuši murgi. Paldies, ka mani pamodināji.

— Vai tev tagad ir labāk? Es tev atnesīšu ūdeni. Tu esi briesmīgi bāls.

— Paldies, Ester. Tu esi brīnišķīgs bērns. Bet man tagad būs labi.

Estere pievēra durvis, ienāca dziļāk un apsēdās man blakus uz gultas malas, jo krēsla man nebija. Viņa ilgi skatījās manī un viegli purināja galvu.

- Vai tu runā to pašu valodu ko Juhans?
- Nē, dārgā.
- Bet jūs esat no vienas puses.
- Gandrīz tā, ka ar akmeni var aizsviest.
Estere pasmaidīja.
- Viņš man to stāstīja. Bet saki, kas tevi moka? Vai atmiņas par kaŗu, tāpat kā Juhanu?
- Vai tad Juhans arī tāpat klie dz?
- Vēl trakāk. Viņš spē ar kājām un mētājas ar dūrēm. Reizēm taisni bailes metas. Vai zini, labi gan, ka neviens tevi nesadzirdēja, citādi palaistu valodas, ka tu traks. Tu tak neesi traks?
- Es domāju, ka nē. Vai tev nepatīk televīzija?
- Reizēm patīk. Sevišķi lugas, ja tur rāda vienkāršus cilvēkus. Bet ja man jāskatās skaistas dāmas kažokos un dārgās tualetēs dziedam un dejojām greznās zālēs, tad man tikai vēl vairāk sāp sirds.
- Par ko tev sāp sirds?
- Cik tu jocīgs. Par to, ka nevaru un nekad nevarēšu tā gērbties un de jot.
- Kāpēc nē? Es uz tevi paslepen esmu daudz skatījies. Tu esi skaistākā meiča viesnīcā.
- Tu aizmirsti Normu.
- Nu, Norma. Tas ir pavisam kas cits.
- Nu redzi. Arī tu to saki. Norma dabūs, ko vēlēties. Man jāpietiek ar Juhanu. Pie tam viņš nemaz nedomā mani precēt.
- Šis temats man lāga nepatika, un es klusēju.
- Vai zini, es tagad iešu. Ka neuzskrien saimniece. Viņa mums neļauj iet viriešu istabās.
- Bet kā tad Juhans var nākt pie tevis?
- Ej! Vai tu to dzirdēji? — Viņa nosarka, reizē kautrīgi un aiz laimes. — Nav jau brīv nākt arī viņam. Tikai nesaki nevienam. Un ja tev atkal kas uznāk, piedauzi ar elkoni pie sienas. Es tev palīdzēšu.

— Paldies, Ester. Tu esi jauks bērns. Pasaki, kāpēc tu esi tik laba pret mani?

— Nezinu. Juhana dēļ. Bez tam, mums, ārzemniekiem, jāturas kopā.

— Kas tad tu par ārzemnieci!

— Vai tad tu nedzirdi no izrunas?

— Nē. Mana angļu valoda vēl tik tālu nesniedz.

— Es esmu vēl sliktāka par ārzemnieci. Es esmu īriete. Tu laikam nezini, ka angļi mūs citādi nesauc kā par īru cūkām. Paklau — man liekas kāds nāk.

Gaitenī noskanēja soļi un aizvērtas durvis.

— Dārziņš pārnāca no krogus. Bet nu es iešu, lai tu vari tikt gultā. Ar labvakaru.

Iekodusi lūpā, viņa klusi pavēra durvis, kādu brīdi uzmanīgi klausījās, tad, pametusi man ar aci, uz pirkstgaliem izslidēja laukā.

Es tonakt ilgi nevarēju aizmigt. Bet es domāju par Juhanu un Esteri un nejutos vairs tik gluži viens.

C IK GAIŠA gan izskatījās pasaule!

Spirgts vējš nesa baltu dūmaku pāri salai, bet saule jau bija pakāpusies krietni augstu, un tās staros viss mirdzēja siltās un sulīgās krāsās — tikko plaukt sākušie koki, ziedošie ķirši, zāle, sarkani rati saimniecības ēku piebrauktuvē, pat oļi zem kājām. Un cīrulis kaut kur augšā vīteroja un gaviļēja kā bez prāta.

Džims gāja ļoti lēni, reizēm apstādamies un šad tad ievaidējās. Viņš, acīm redzot, cieta sāpes.

— Kas tev īsti kaiš? — es prasīju.

— Ak, tā pati nolādētā aklā zarna. Divus gadus mocījos, bet nu vairs ilgāk nevar. Jāgriezļ laukā. Vai tu ko saproti no vistām?

— Neko lielu. Bet tad jau tu drīz būsi atpakaļ. Šodien aklās zarnas operācija ir tikpat viegla kā zoba izraušana.

— Pagaidi, apstājies, lai mazliet pāriet. Duŗ kā ar nazi. Vai tev ir izgriezta?

— Nav gan.

— Tad labāk uzmanies. Jokot nevar. Sākumā nekas: iesāpas, iesāpas, bet kad aizej pie daktera — nesāp vairs nemaz. Bet ja sāp arī pie daktera, tad ir mazliet tā kā par vēlu. Tādas tās lietas. Sāksim vien iet. Redzi, ar vistām ir tā. Dod viņām pietiekami uztura, svaigu gaisu, sausas telpas, tīru ūdeni un ļauj paganīties zaļā zālē un viņas tev dēs tā kā prieks skatīties. Nedosi? Viņas tev sāks sēdēt uz kūkušās, snauduļos dienas laikā, nokārs asti un spārnus un beigās izlaidīs dvašu. Tā visa tā gudrība.

— Cik tev viņu ir?

— Būs kāds tūkstotis. Kas viņas tik smalki skaita. Oļas tev pašam jātīra nebūs. Tik salasi spaiņos un nodod Bārbrai. Barība un graudi ir šite pat noliktavā, ar to dzīvo prātīgi. Dod tā, lai netrūkst un arī pāri nepaliek. Gan jau tu pats redzēsi. Ienāc, es tev parādīšu.

Es atvēru durvis, un mēs iegājām noliktavas puskrēslā.

Tā bija prāva celtne. Visos stūros un gar sienām lielos blāķos bija sakrauti dažāda lieluma maisi, kastes, mucas un saiņi. Jādomā, šeit turēja arī krājumus veikalām.

Džims man norādīja uz vienu stūri. Glīti sakrauti, te stāvēja kviešu un miežu maisi un lielās papīra tarbās speciālā vistu barība, ko pirka par dārgu naudu un par kurās saturu neviens nebija īsti drošs.

Mēs apsēdāmies un uzpīpējām.

— Te reti kāds nāk, — teica Džims. — Tu te vari stundām sēdēt, ja nav pie vistām ko darīt. Un ja arī kāds uzskrien, tu jau laikus dzirdēsi to nākam un sāc vien krāmēties ap maisiem. Šitās vistas apkopt nav ne divu stundu darbs, bet es to izvelku uz visu dienu. Un tāpat jādara arī tev. Saproti? Ja taisni nagi niez — pielabo žogu, iestiklo kādu rūti, bet Fredam acis nelien.

— Kā redzu, tu šito vistkopību esi nostādījis īsti racionāli.

Džims sausi iesmējās.

— Vai tu bēdz no policijas? — viņš piepeši ievaicājās.

— Es? Kāpēc?

— Es tikai tāpat vien prasu. Jo ja tu tiešām to darītu, tad tās būtu veltīgas pūles. Mūsu konsteblis ir veikls vīrs, tam nekas nepaliek apslēpts. Pat vasaru, kad sezona pilnā sparā un cilvēku apgrozās bariem, viņš saņem ciet dažu labu kriminālo, kas te domājās esam drošībā. Bet tad jau iznāk, ka tu varēji palikt arī cietzemē?

— Jā.

— Tātad tu varēji apmesties arī, teiksim, Birminghamā?

— Jā.

— Ko tad tu nāci uz šejieni?

— Man viena alga, kurp es eju.

— To es nesaprotu. Cilvēks var apmesties Birminghamā un tomēr atbrauc uz Sōlu.

— Bet ko tad tu pats šite meklē, ja tev Birminghama tik ļoti patīk?

— Ko lai dara. Izgadījās noprecēt sievu no šitās te jūras laupītāju salas. Tā man te jānīkst. Iedomājies, sešus gadu neesmu redzējis kārtīgas futbola sacīkstes. Un uz zirgu un suņu skriešanām arī netiek. Saki, vai tā kāda dzīve? Un tu te atbrauc no brīva prāta.

— Man patīk būt ūdeņu tuvumā.

— Man atkal ūdens vienkārši riebj. Zini veco angļu teicienu: kas vienam inde, tas otram barība. Bet sāksim nu kustēties, ka varu tev visu izrādīt.

Bet durvīs Džims apstājās.

— Ko es tev aizmirsu pateikt: te pa noliktavu reizēm daudzās viens skuķis. Viņa ir drusku jocīga, no visiem slēpjas un slapstās, tā kā nezinādams tu vari nodomāt, ka te spokojas. Neliecies par viņu ne zinīs, jo viņai šite nav viss mājās, — un Džims ar rādītāja pirkstu piedauzīja deniņiem.

Aiz saimniecības ēkām plašā zālājā stāvēja četras lielas vistu kūtis. Ap tām kladzināja, rušinājās un skraidelēja vesels bars balto leghornu kvēlojoši sarkanām sekstēm, kas pa gabalu izskatījās kā magoņu lauks.

Džims bieži dabūja apstāties un atvilkt elpu, bet līdz pusdienām viņš man daudz maz bija izstāstījis savu darāmo un kad man Freds vēlāk jautāja vai tikšu galā, es mierīgi varēju teikt, ka jā.

Vakara cēlienu es jau nostrādāju viens pats. Salasiju olas, salēju ūdeni dzeramos traukos, pabēru miežus. Tad es apsēdos aizvēnī, pīpēju un gaidīju krēslu.

Sarkana un spoža saule ieigrima jūrā. Kāds miers un klusums visapkārt. Tikai ciema kokos reizēm iekērcās vārnas, plēsdamās pēc labākām vietām zaros. Mašīnu nojumē vēl kāds darbojās un rībināja veserī. Pie viesnīcas atskanēja svilpiens un suņa rejas. Droši vien Karolīne. Es klausijos un baudīju katru troksni, ko uztvēra mana satiksmes rīboņā un mašīnu klaudzēšanā notrulusī dzirde.

Kad pēdējās vistas bija salēkušas laktās, es aizvēru durvis un skrejas un gāju atpakaļ uz viesnīcu. Gaiteni es satīku Esteri. Mēs brīdi papļāpājāties.

— Šodien Juhanam vajadzēja būt no jūras mājās, — es teicu.

— Vajadzēja gan būt, bet iespējams, ka Jolanta nokavējusi paisumu un būs ostā tikai rīt no rīta.

— Mūsu ostā tak ir viena alga, paisums vai bēgums.

— Šeit jā, bet cietzemē, kur viņi izdod zivis, dokos tiek iekšā tikai noteiktās stundās.

— Tad nu tu esi priecīga, Ester. Šoreiz ir Juhanam kārtā palikt malā.

— Nekas tur neiznāks. Būs vien viņam jābrauc. Tā tas iet mēnesi pēc mēneša. Šoreiz tas būs Džima aklās zarnas dēļ. Mums nav lieka strādnieka.

— Juhans varētu sūdzēties Harijam, — es piepeši iedomājos visuvarēno arodbiedrības vīru.

Estere nicīgi atmeta ar roku.

— Tad tu Juhanu nepazīsti. Viņš jau ir traks uz darbu. Bez tam viņam tā iznāks kāda ruma pudele vairāk. Vai tev vienam nav garlaicīgi? — viņa piepeši mainīja tematu.

— Ir.

— Ko tad nīksti viens pats? Kāpēc neatnāc uz zāli. Piesēdisimies blakus Bārbrai. Tu noteikti viņai patiksi. Parunājies. Viņa nav slikta meitene. Nu — iesim!

— Paldies, Ester, bet šovakar kaut kā negribas. Arī noguris esmu. Citreiz, jā?

Estere mani domīgi nopētīja. Kaut kas viņai bija uz mēles, bet viņa norīja savu sakāmo.

— Kā gribi, — viņa dzedri teica. — Ar labvakaru.

— Ar labvakaru, Ester.

Es noraudzījos viņai pakaļ, kā viņa, viegli gurnos ligodamās, aizgāja pa gaiteni.

Nē, nē, es teicu pats sev, iegājis istabā un atlaidies guļus. Es jutu, ka manī radās niknums. Šitie meitieši, vai zinies!

Savā ziņkārībā viņām briesmīgi gribējās zināt, kas ar kuŗu iet. Bet ja kāds ne ar vienu negāja, viņās modās savedēju kaislība.

Es nedrīkstēju atļaut, ka visdižākā no cilvēka vājībām kļūst tik lēta un ikdienišķa kā viras iestrēbšana pusdienā. Cik varēja nojaust, tad ar Bārbru viss bija norunāts. Tas notiktu tā: mēs šovakar mazliet parunātos. Varbūt arī rītvakar mēs mazliet parunātos. Parīt mēs jau izietu pastaigāt, krēslā un kaut kur tālu prom gar jūras krastu. Vēl daži vakari un mēs sāktu vīt tādu kā mazu ģimenes lizdiņu...

Atvainojiet, manas dāmas, bet šajā dižākajā no cilvēka vājībām tomēr iederējās mazliet romantikas, mazliet bezcerīguma un nopūtu. Lielie kontrasti bija tie, par kuŗiem stāstīja teikas un rakstnieku darbi un par kuŗiem tenkoja laikraksti. Trešais dēls — muļķītis un princese stikla kalnā. Akuratera kalpa zēns un ģimnaziste saimnieku galā. Miljonāra meita un Itālijas zvejnīeks vai matrozis uz tēva jachtas. Tādā veidā tam bija notikt.

Vēl trimda mani tiktāl nebija salauzusi. Gadu, varbūt vēl divus es spēšu turēt. Vēl manī bija mazliet cerību un mazliet sapņu. Bet kad būs nomiruši arī tie, kad mana sirds būs izsāpējusi un sakaltusi un kļuvusi kā ietrunējis koks, kad viss man būs kļuvis vienaldzīgs, varbūt, ka tad es iešu parunāties ar Bārbru. Bet tad viņa redzēs, ka pēdējais spožums būs padzisis manās acīs un manis vairs negribēs.

Bet nu manī kāds sāk nejauki smieties, rāda uz mani ar pirkstu un saka:

— Tad jau iznāk — ja Bārbra tev neder — ka tu tau-
pies — he - he — lielākām lietām!

— Ciet klusu, muļķi. Tur tev nav nekādas daļas, pat
ja tas tā būtu.

— Ak tā? Nemaz nav daļas? Bet ja nu man būtu tāda
pavisam maza daļa, ko? Kad tu spodrināji rokturus
lielajā mājā, vai tur uz rakstāmgalda nestāvēja
fotografija?

— Un kas par to?

— Par to, protams, nekas. Bet tā kā šai mazajā salā
nekas nepaliek apslēpts, viņa atbraukusi tūlīt dabūtu
zināt, ka tu un Bārbra... Nu, un ko tad?

— Vai tu zini ko? Man uz tevi vienkārši riebj
klausīties!

Nikns pats uz sevi es piecēlos, izgāju virtuvē un no-
dzēros glāzi auksta ūdens. Izgājis pagalmā, es brīdi
vēroju debesis, sameklēju Lielo Lāci un Polārzvaigzni,
bet pa atvērto logu varēja dzirdēt televīzijas aparātā
kādu gaudojam un žegojamies tik nešpetnā kārtā, ka
manī sagriezās nelabums un es aizgāju atpakaļ uz savu
istabu.

Man likās, ka es tikai kādu brīdi vien biju aizmidzis,
kad mani no miega uzrāva naktssargs.

— Kas ir? — es prasīju. — Vai kādā vistu mājā
ugunsgrēks?

— Celies mudīgi. Ar Džimu nav lāga. Tas jau šonakt
jāved pāri uz slimnīcu.

Es paskatījos pulkstenī. Tas rādīja pirmo rīta
stundu.

Steigšus saģērbies, es sekoju naktssargam.

Pie kantoņa pagalma stūrī stāvēja pulciņš ļaužu.
Virš durvīm degošā spuldze meta pienainu gaismu uz

viņu platmalēm un mēteļu pleciem, atstājot sejas dziļā ēnā. Pēc lielā auguma un enerģiskā zoda es pazinu pašu Vainraitu. Bez priekšstrādnieka Freda un zivju vīra Ričarda te vēl stāvēja pajauna sieviete. Viņas rokās laiku pa laikam pavidēja balts lakats, ko tā paslepen piespieda acīm.

— Tu palīdzēsi Ričardam, — man klusi teica Freds.

Neviens nekā nerunāja. Mēs stāvējām un gaidījām. Man patika šis angļu miers un šķietamā vienaldzība.

Tad kaut kur tālumā iedūcās mašīna un tuvojās viesnīcai. Spožs starmešu kūlis pārslidēja pagalmam un nama sienai, un mūsu priekšā, bremsēm nočīkstot, apstājās jaunais Konsuls. Pie stūres bija mašīnu vīrs, bet pakaļējā sēdekļi, vairāku spilvenu balstīts, sēdēja Džims.

— Taisiet ātri! — teica Vainraits.

Ričards iesēdās blakus slimniekam, es ielecu blakus mašīnistam. Sieviete vēl piespieda seju logam un ar roku pamāja ardievas, kad mēs jau sākām braukt.

Ceļa nelīdzenumos mašīnai salecoties, Džims klusi vaidēja.

— Vai tev ļoti sāp? — ieprasījās Ričards.

— Būs jau labi, — caur zobiem atrūca Džims.

Meklēdamies kabatās pēc cigaretēm, es sēdekļa šuvē sataustīju kaut ko cietu. Mašīnas puskrēslā to nebija iespējams saskatīt, bet es to paslēpu sauļā un, aizdedzinādams cigareti, tam sērkokociņa uzliesmojumā uzmetu ātru skatu. Tas bija auskars. Domīgi pasvārstījis rokā, es to iebāzu kabatā.

Tas nebija ne piecu minūšu brauciens, kad mēs jau apstājāmies ostmalā. Glābšanas stacijas šķūnī mēs ar Ričardu sameklējām nestuves un uz tām uzguldījām Džimu. Peldošās laipas dēļi bija nejauki glumi, un mēs

lēmām un uzmanīgi nonesām slimnieku līdz pašai ūdens malai.

Mašīnu vīrs, kuņam bija palama Melnais, tikām mazā laiviņā bija aizairējies līdz motorlaivai un cīnījās ar tās motoru. Vairākkārt tas negribīgi iepurkšķējās un atkal apklusā, bet trešajā paņēmienā ritmiskā dunoņa vairs nepārtrūka. Kabīnē iedegās gaisma, laivas sānos iekvēlojās zaļā un sarkanā uguns, ūdeni noplikšķēja atsviests tauvas gals, un laiva slaidā likumā piebrauca laipai. Uzmanīgi mēs pārnesām Džimu un noguldījām kabīnē. Tad motors iedunējās skaļāk, laiva noligojās un sāka uzņemt gaitu.

Nevarēdams Džimam nekā palīdzēt, es izgāju ārā uz klāja un nostājos Melnajam blakus. Tumsā raudzīdamies viņš grozīja stūres ratu.

Šim vajadzēja būt labam motoram. Tas nedārdēja un neklabēja, drīzāk sīca un dziedāja metalliskā balsī.

Sala ar bāku palika mums aiz muguras. Laivas kursā tālu pamalē mirdzēja spožu ugunu rinda. Tur vajadzēja būt cietzemei. Visapkārt mums jūra bija dzīvības pilna. Mums gan tuvojās, gan attālinājās, gan mūsu ceļu šķērsoja zaļas un sarkanas signāluginis. Tie bija piekrastes tvaikoņi, ogļinieki un naftas baržas, velkoņi, kuteņi un motorlaivas.

Rīta drēgnumā kļuva vēsi. Es nodrebinājos un piešpiedos kabīnes sienai.

Kā gan te viss bija savādāk nekā toreiz mājās. Protams, jūra bija tā pati. Putu vainags guldza ap laivas krūti, vilnis plīsa gar sāniem, vējš uznesa sāļu šļakatu sejai. Laivas grīda viegli pulsēja motora ritmā un cēlās un grimā viļņu rakstā. Bet mūsu jūru nepiebārstīja kuģu un krastmalas ugunis kā dzirksteļu spiets. Tu brauci stundu, brauci divas, un tikai reta zvaigzne iemirdzējās mākoņu spraugā. Un tikai kad nakts gāja

krietni uz rīta pusi, tavā kursā iezibējās Daugavgrīvas bāka. Vēl pagāja kāda stunda, un tad krastā izauga mazi gaismas kūļi: Majori, Dzintari, Bulduri. Un tad varbūt tu selgā ieraudzīji vientuļu zaļu uguni — tur kāds igauņu burinieks šļauganām burām kā aizmidzis valstijās vilņos un taustīja ceļu uz Rīgu.

Vai gan toreiz nelikās, it kā mēs dzīvotu tālu no tehnikas un progresa? Mēs gribējām vairāk motoru, vairāk trokšņa, spilgtāku uguni. Vai gan es toreiz varēju zināt, ka pienāks laiks, kad man uguni un trokšņa būs par daudz un es neilgošos ne pēc kā tik ļoti kā pēc vientuļas un klusas smilšu kāpas.

Mēs tuvojāmie krastam.

Laivas gaita kļuva mierīgāka, mēs bijām pabraukuši garām ostas dambim ar mazu bāku galā. Ritmiskos starpbrīžos tā nomirkšķināja savu sarkano aci un iesvieda ostas gludajā līmenī četras sarkanas asaras. Spuldžu gaismas lokos iznīra noliktavu pelēcīgie mūri, brezentiem pārsegtas preču grēdas, ceļamie krāni un kuģu silueti.

Melnais pamazināja gaitu.

Laikam jau bija zināms, pie kuŗa steķa pietāj laivas no Sōlas salas. Augšā krastā stāvēja ambulances mašīna un divi vīri baltos ķiteļos.

— Nu tu drīz būsi dakteŗu rokās, — kā drošinādams teica Ričards, kad mēs pacēlām nestuves.

Džims nekā neatbildēja. Bet man viņš pameta ar aci:

— Tu atceries, ko es tev teicu? — viņš čukstēja. — strādā lēnām un nelien Fredam acīs. Vistas kopt — tas ir pilns dienas darbs.

— Nebaidies, būs labi.

Baltķiteļotie veikli pārcēla Džimu uz savām nestuvēm, pārsedza, iestūma mašīnā, piesvieda sveicienam

roku cepures nagam,uzsauca čiri-o-u!, un ambulance aizjoņoja.

— Tas nu būtu tas, — noteica Ričards.

Mēs varējām braukt mājup.

Bija liela gaisma, kad iebraucām Sōlas ostā. Laipas galā viegli zvāļojās Jolanta.

AR MIEGU CĪNĪDAMIES un Džima padomam sekodams, es kravājos pa noliktavu un pārcilāju tukšos maisus, kad piepeši durvīs iestājās melna ēna. Kā jau biju gaidījis, tas bija Juhans.

— Sveiks, Artur, — viņš sauca un jau pa gabalu oda pēc ruma. — Ko tad tu te dari?

— Kā redzi. Vistas tagad ir manā pārzināšanā.

— Vistas! Dieviņ augstais, vai tad tas nu ir kāds vīra darbs.

Viņš apsēdās uz graudu maisa un pētīja mani ar vienu aci.

— Mums Igaunijā tikai sievietes kopa vistas.

Kad es nekā neatbildēju, viņš pārlaboja: — Patiesībā pat ne sievietes. Tas bija pusaudžu pienākums.

— Nāc labāk piespied auklai pirkstu, ka varu aizsiet mezglu, — es teicu, viņa runāšanu neievērodams. Juhans, acīm redzot, meklēja ķildu.

— Faktiski sakot, nav liela starpība, vai kopj vistas vai mazgā Jolantas smirdošās kravas telpas. Še nu, ie-

velc vienu guldzienu, — un viņš man sniedza pusdzertu ruma pudeli.

— Negribu tava ruma.

— Vai par prastu vai?

— Nav par prastu. Tagad darba laiks.

— Un kas par to, ka darba laiks? Es dzeru tikai tad, kad gribu. Es to varu atļauties. Tas ir tāpēc, ka es esmu tāds strādnieks, kādu viņi te nav redzējuši. Un neredzēs. Protams, ja jau labāka darba nav kā vien visu barošana un kravas telpu mazgāšana, tad ir gan iemesls būties no atlaišanas. Bet tikai ne man.

Viņš atkal mani paslepen vēroja, bet es nekā neatbildēju.

— Nu kad nē — nē. Jādzēr pašam.

Viņš pacēla pudeli. Es noskatījos, kā dzerot viņa gā-murs ar katru malku nokustējās uz augšu un uz leju.

— Tā! — viņš teica un noslaucīja muti plaukstā. — Nu un ko tu vēl labu dari? Bez vīstu barošanas, tas ir. Tramdi meitas droši vien.

— Nebaidies. Tavu Esteri likšu mierā.

— Liec gan! Liec gan! Vai dzirdi! — Viņa acis iemirdzējās. Bet tad viņš atmeta ar roku. — Beigu beigās — neliec ar. Kas man par daļu.

Nabaga Estere, es nodomāju. No šī puiša tev gredze-nu pirkstā vis neredzēt.

— Velns, gaŗas bija šitās četras dienas. Nelāga vēji, nelāga straumes, nevarējām sameklēt zvejas vietas. Ti-kai pēdējā dienā laimējās un tad ātri vien piegāzām kravas telpas.

— Vai tad šoreiz paliksi krastā?

— Ko prasi. Pats nakti aizšķūtēji Džimu. Kur tos strādniekus lai ņem. Arī tūristu sezona tepat pie dur-vīm. Bet man arī ir viena alga. Varbūt ka tā pat ir la-bāk.

- Par ko tad tā?
- Vieglāk. Kad strādā — nav jādomā.
- Tev domu bail?
- Tev nē?

Es paraustīju plecus un nosēdos viņam pretī. Labu brīdi viņš noraudzījās grīdā, tad neskatīdamies sniedza man pudeli, atcerējās, ka es nedzeru, nikni atmeta ar roku un atkal ievilka pāra malku.

— Redzi, Artur. Es tagad varētu aiziet pie paša Vainraita uz viņa kabinetu un piedāvāt viņam no šitās te ruma pudeles. Netici? Noteikti varētu. Un kas notiktu? Nekas. Protams, Vainraits nedzertu. Viņš mani izsviestu pa durvīm. Bet, kā jau iedzērušu, ļoti pieklājīgiem un laipniem vārdiem. — Paklausaities, mister Rōdsep (jo lai izrunātu Raudsep, viņiem te vispirms būtu jāpāršķeļ mēle), mīlais mister Rōdsep (tā viņš teiktu), tas ir ļoti laipni no jūsu puses atcerēties arī mani savā dzīvu dienā. Es jums pateicos. Bet iedomājieties tagad pats: es gaidu ar ziņojumu Jolantas kapteini, bez tam no cietzemes ieradies viens aģents (tā viņš teiktu), un kas tad notiktu, ja tie mūs ieraudzītu mielojamies ap jūsu — kas jums tur īsti ir? Viskijs? Ak rums? — ap jūsu ruma pudeli. Par mani tūlīt palaistu neglītas baumas, kas, reiz palaistas, ir briesmīgi grūti apklusināt un tas varētu kaitēt visai manai karjērai. Tā viņš teiktu, lai tikai mani neaizvainotu. Viņš vienkārši nevar atļauties zaudēt cilvēku, nemaz nerunājot par tādu strādnieku kā mani. Esmu jau izmēģinājis. Esmu pret viņiem izspēlējis visvisādus trikus, bet viņi tomēr mani cieš kā zobu sāpes un izliekas, ka viss, ko es daru, ir tikai slikts joks no manas puses. Un smīn, atņirguši savus mākslīgos zobus.

— Ko tad brauci uz Angliju, ja tev te tik ļoti nepatīk?

— Kaut kur jau ir jāpaliek. Bez tam gribējās redzēt, kā īsti izskatās zemē, kas noasiņoja līdz ģibonim, lai tikai palīdzētu krievam sagrābt pusi Eiropas. Tā es te aizķeros un vairs netiku tālāk.

Politika no laika gala ir bijis bīstams temats, un es neatbildēju.

Juhans sēdēja, zelēja apdzisušas pīpes kātu un kaut ko domāja. Ar apbrīnu un zināmu skaudību es noraudzijos viņa platajos plecos un cīkstoņa kaklā. Viņš bija īsts spēka iemiesojums. Pie tam viņš te sēdēja adītā zvejnieku vamzī. Ja viņš uzvilktu kārtīgu izpopētu žaķeti, viņa krūtis savā platumā atgādinātu trīsdurvjū skapi.

— Kur tu dzīvoji Vācijā? — viņš piepeši ievaicājās.

— Nometnē. Netālu no Hanoveras.

— Cik ilgi tu tur dzīvoji?

— Kā — cik ilgi? Kamēr sākās izceļošana.

— Tu man tāds paglums vīrs liecies. Laikam jau bijī komitejā vai pie produktu sadales?

— Kādu laiku biju.

Juhans apmierināts pamāja ar galvu.

— Un kā ar skrīninga komisiju? Ko tad rakstīji skrīninga lapā?

— To pašu, ko citi.

— Un ko rakstīji par leģionu?

— Ko tu prašņā. Bez tam man liekas, ka tur tāda jautājuma nemaz nebija.

— Kā tad nu nebija. Bija gan. Bet mēs visi to šā un tā apzēģelējām apkārt, ar pustumeliem, puspatiesībām.

— Laikam jau tā bija kā tu saki. Citādi draudēja izslēgšana no nometnes.

— Pareizi. Bet es, lūk, pazinu vienu igauni. Nē — latvieti. Nē — tomēr igauni. Tas triepa iekšā taisni tā kā bija bijis. Par leģionu un visu to pārējo. Nu tad tev va-

jadzēja redzēt, kādu tas sacēla vētru. Pats skrīninga vecis bija lāga vīrs un visādi gribēja palīdzēt, bija ar mieru to lapu nozaudēt, lai raksta jaunu. Komandants, komitejas veči, nometnes mācītājs strīpām vien un bālām sejām nāca uz baraku un mēģināja viņu pierunāt. Bet igaunis palika ciets. — Vai tu gribi būt labāks nekā tie citi, komandants uztraukti čukstēja. — Vai tu gribi radīt nejaukas aizdomas. Vai tu gribi klaji demonstrēt, ka mēs — tie pārējie, kam jādomā par maziem bērniem un veciem piederīgiem, esam meli un sagrozām patiesību maizes kumosa dēļ? — To nē, teica igaunis. Bet es šiem plukatām gribu rādīt, ka mēs nevis mukām vien no krieva, bet esam pret to arī cīnījušies. — Bet tad tak mums tevi jāizslēdz no nometnes, iebilda komitejas priekšsēdētājs, rokas lauzīdams. — Ko tu iesāksi svešā, kaŗa nopostītā zemē? Tu aiziesi bojā. Te nu es ilgāk neizturēju. Tas ir — tas igaunis ilgāk neizturēja un sāka pilnā kaklā smieties.

Juhans pastiepa pret mani savas lāča rokas uz augšu pavērstām delnām.

— Paskatieties, — tas igaunis teica. — Paskatieties uz šitām rokām! Vai jūs esat vienkopus redzējuši desmit briesmīgākus pirkstus par šiem? Un es lai aizietu bojā! Katra vācu baueriene, kuŗai vīrs kritis kaŗā, saņems mani atplestām rokām un apgalvos, ka mani pie tās sūtījis pats erceņģelis Gabriēls! Un tā es sakravāju savas lupatas un aizgāju. Pa vārtiem ārā iedams, vēl iedevu nometnes kārtībniekam nodzerties no savas ļergas pudeles. Tādas tās lietas.

— Nu un kas ar to igauni notika tālāk?

Juhans nikni uz mani paskatījās.

— Aizgāju uz staciju, ierāpos ogļu vagonā un braucu. Bonnas tuvumā mani atrada vācu dzelzceļnieks un palūdzta izkāpt, bet es tālāk braukt nemaz nedomāju. Pāŗa dienas man pagāja, kamēr apklausījos uz riņķi un tur

tad arī atradu vietu tieši pa savai gaumei. Glīta māje-
līte pašā Reinas krastā ar ķiršu dārziem visapkārt. Tur
tad arī piemetos. Ak tu velns, kā tajā pavasarī ķirši zie-
dēja! Un lakstīgalu dēļ naktī ne gulēt nevarēja. Bija
vien jāņem jaunā baueriene un jāved klausīties. Pēc
vakara slaukuma viņa tik saldi smaržoja pēc govns...

— Tur tad tev gāja labi, — es teicu, žāvas valdīdams.

— Labi gāja. Saradām. Negribēja projām laist, kad
braucu atpakaļ uz igauņiem.

— Ej! Tu biji Igaunijā?!

— Īsu laiku biju. Aizbraucu apskatīties.

— Ko runā kā avīzes virsrakstiem! Stāsti kārtīgi un
no vietas.

— Tev jau žāvas nāk.

— Stāsti tā, lai nenāk.

— Nav jau nekā liela. Vienkārši ilgāk nevarēju pa-
likt. Baueriene raudāja asaras, uzdāvināja man kritušā
vīra jauno uzvalku, bet nekas nelīdzēja. Vai tu esi pre-
cējies?

— Es? Nē.

Juhans mani atkal šķībi nopētīja.

— Mūsu vecumā katrs normāls vīrietis ir precējies.
Tev laikam nav īsta ķēriena uz sievietēm? Kaut gan
reizēm arī ķēriens nekā nelīdz. Izgadās, ka sāk dzīties
pakaļ aplamai, tik noķēzi laiku un beigās paliec tukšā.
Man, redzi, ir sieva. Tikai turi muti un neizpūt Esterei.

— Bērni?

— Puika.

Juhans atkal ievilka gaŗu guldzienu.

— Sieva tad sieva, tur tā brēka nav tik liela, bet ar
puiku cita lieta. Nez', kur manējie bija uzgrabinājuši
manu adresi. Droši vien kāds no mājās aizbraukušajiem
būs aizgājis ar ļer-ļer-ļer un piensesis. Un nu vienu dienu

no puikas pienāk vēstule. Kad atstāju Tallinu, vēl zīmulī neprata kārtīgi turēt, bet tagad, paskaties, sūta vēstuli, Miļlais papu (raksta). Kāpēc nebrauc mājās. Skolā un sarkanos pioniešos visiem puikām ir papi. Es gribu, lai arī man būtu papa. Un mamma arī saka, lai tu brauc mājās. — Redzi, mamma, kā jau igauniešu, spītīga. Pati neraksta. Liek puikam. Tu saproti, kas par stāvokli: es te pa Vāczemi daudz, brūvēju cvečku šņabi un — kā to tā mēdz teikt — esmu bauerienei par arājiņu, bet puika sarkanos pioniešos. Man tā kā ar bomi iesita. Baueriene jau nu gan pati sāka atgāst, ka nav ar mani labais. Ne vairs ēdu, ne gulēju. Kad visu biju labi pārlicis, paņēmu savas pāra lupatas (jauno uzvalku atstāju. Tas man tik un tā bija par knapu.) un nodziedāju bauerienei šito dziesmiņu: Sag zum Abschied leise — Servus! Tu atceries. Kādreiz milzīgi bija modē. Paklausies...

Juhans sāka dziedāt, bet viņa balss bija tik aizsmakusi un rupja, ka jau pēc pāra taktīm meta mieru.

— Tev gan ir drosme — uz Igauniju laisties, — es aprīnodams teicu. — Vai tad nebiji dzirdējis: legjonāriem deva desmit gadus Sibīrijā.

Juhans iesmējās.

— Tu mani par muļķi turi? Visu kaŗu izkaŗoju, izlauzos no trim ielenkumiem, no viena peldus ziemas laikā pāri Ilmenes ezera stūrim un tagad lai es tišā prātā bāztu galvu cilpā? Tad mani nesauktu Juhans Raudseps. Nē, nē, vecīt. Tai lietai bija jāpieiet ar prātu un pīpēšanu. Hamburgā sagādāju viltotus dokumentus un pārgāju uz Austrumu joslu. Apmetos Rostokā un tikām meloju un jaucu gaisu, kamēr mani uzņēma jūrnieku arodbiedrībā. Pagāja vairāk nekā gads, kamēr saokšķerēju kuģi, kas gāja uz Tallinu.

Juhans pavērās pulkstenī.

— Vai tev nav jāsāk vistas kopt?

— Vēl kādu brīdi varam pasēdēt.

— Es tev palīdzēšu. Nu tātad: mēs braucām uz Tallinu. Nedomā, ka man tas tik viegli un gludi gāja. Lai nu mana vācu valoda ir laba, vācieša auss tomēr sadzird ko svešu. Politiskais virsnieks gadījās no baltiešiem, tas no manis nenolaida acis. Kad tuvojāmies ostai, es nemaz nerādījos uz klāja. Ko var zināt: savos desmit pirkstos varu vērsim nolauzt sprandu, bet, pēc tik daudz gadiem ieraugot dzimtās zemes krastu, var pašķiebties dūša un acis slapjums pasprukt. Paliku vien apakšā katlu telpā pie savām krāsnīm. Tikai trešās dienas pievakarē piegāju politiskajam un teicu, ka man derētu — un es šitā piemiedzu aci. Politiskais saprata. Ej vien, viņš teica. Viņš pats esot bijis iepriekšējā vakarā, un arī viņš tāpat piemiedza aci. Tikai nepaliec vēlu un izvairies kautiņa. Un tā nu es atkal biju uz Igaunijas zemes. Kas tā gan ir par sajūtu! Zeme kā zeme, bet liekas, ka solis būtu kļuvis divreiz platāks. Pat gaiss citādi smaržo. Protams, ka smaržo tie paši priežu baļķi, kuŗu piedzīta pilna ostmala, bet tev tomēr liekas, ka savādāk. Tramvajā visi runā tavā valodā, atskaitot pāŗa nolādētos krievus, kuŗus tu jau pēc purna vien vari pazīt pa gabalu. Kasiere izdod biļeti un tev uzsmaida, un šis smaidis tevi ķeŗ pašas tavas igauņa sirds dziļumos.

Juhans aplkusa. Es nogaidīju labu brīdi un tad ieprasījos:

— Vai sievu satiki?

— Satiku.

Klusums.

Acīm redzot, Juhans tālāk vairs nevēlējās stāstīt.

— Tā jā, — es nenozīmīgi teicu, jo bija laiks iet pie vistām. Cēlās arī Juhans, un mēs sākām iet. Bet pie durvīm viņš nogrāba manu elkoni kā spilēs. Viņa melnās acis krēslā spīdēja.

— Es redzēju puiku, tu saproti? Šitik liels bija. Gri-
bēja mesties man ap kaklu, mutes dot, bet es viņu at-
grūdu nost. Tikai bābieši mutējas (teicu). Un tie sieka-
lainie Maskavas krievi. Dod kārtīgi roku, tā kā vīrs.
Un spied! Puika spiež, bet asaras tek. Un man arī tek,
kaut velns mani būtu parāvis. Tā divus vakarus izde-
vās aizlavīties. Ar sievu visu pārrunājām mierīgā prā-
tā. Un nekādus zvērestus viens otram nedevām. Cilvēki
vien esam. Ja laiki grozīsies — būs labi. Ja negrozī-
sies — arī labi. Tādas tās lietišas, Artur.

— Kā tad tavējie iztiek?

— Nav bēdas. Sieva šuvēja. Tām tagad maizes ne-
trūkst. Bet pēdējā vakarā puika pārnāk no sarkano
pionieru izdarībām. Balts kreklis, sarkans kaklauts,
viss tā kā nākas. — Vai tev tur patīk? (prasu). — Ne-
patīk. — Ko tad ej? — Skolotājs saka, ka jāiet. Un
mamma ar. — Pareizi (saku), ej vien. Nekas tev tur
nepielīps. Būs tik tev pašam mazāk nepatīkšanu un
vieglāk tiks uz priekšu. Jo uz priekšu tev ir jāiet, lai
vēlāk vari mammai palīdzēt. Nu un tagad nodziedi man
to razbainieku himnu (saku). Nu, sāt! Varen pla-a-ša
mana zeme dzimtā, lauki m-e-ži... Labi labi, pietiks.
Redzu, ka zini. Bet tagad pieņem pamatstāju un dziedī
mūsu himnu. Puika paliek sarkans ģimī, ievēl dvašu
un dzied: Mu isamaa... Skaidrā igauņu valodā, kādu te
rietumos tikai reti vairs dabū dzirdēt. — Klusāk! —
sieva nikni čukst. Uzdzirdēs kaimiņi! — Puika atlaiž
vienu registri un nodzied līdz galam. — Vai tu to viņam
mācīji, prasu sievai. Tā skatās uz mani caur asaru
mīglu un māj ar galvu. — Bet vai tu vari tā? (prasu
puikam): dziedāt varen plašo un klusi pie sevis skaitīt
Mu isamaa? — Esmu mēģinājis, puika atbild. Bieži sa-
jūk, bet tieku diezgan tālu. — Vienalga (saku). Kaut
tu arī netiec līdz galam. Pietiek ar to. Dziedi, ko dzie-
dādams, bet atceries, ka esi igauņis. Jo igauņu tauta ir

pārākā tauta pasaulē, un būt igaunim ir gods, kas piešķirts pavisam retiem cilvēkiem. Varbūt vienīgi vēl somi mums var blakām stāties. Nu, nu ko blenz! — Juhans man uzkliedza. — Zinu gan, ko gaidi: kādu labu vārdu par latviešiem.

— No tevis jau nu laikam to nedzirdēt.

— Nav jau ko apstrīdēt: vācieši ir dūšīgi karotāji, bet tādas divīzijas kā jūsu deviņpadsmitā viņiem pašiem visā austrumu frontē nebija. Bet toreiz, ar puiku runājot, man tas laikam neiekrita prātā. Jā, un vēl ko es teicu: ja tu satiecies ar krievu, tad runā ar viņu tā, it kā tu stāvētu otra stāva logā un viņš apakšā pagalmā līdz ceļiem mēslos un dubļos, jo tik liela ir starpība starp igauni un krievu. Esi pieklājīgs un ledaini laipns, reizēm pat uzsmaidi. Negāz pa purnu, bet skaties uz viņu no augšas un tu redzēsi, kā viņš tevis bīsies. Tā suns bīstas vismazākā skarbuma nokrāsas sava saimnieka balsī, un krievs savā šaurajā dvēselītē vēl šodien nav nekas cits kā tatāru pātagotais vergs, kāds viņš ir bijis gadu simteņiem, tikai pipku pār viņa kūkumā saliekto muguru šodien dancina mongolis čekista uniformā. Tā es teicu, un man liekas, ka puika mani saprata. Nu, ejam! — un Juhans metās uz durvīm.

— Patiesībā tu varētu iet savās darīšanās. Es galā tikšu viens pats.

— Es tev solīju, ka palīdzēšu, — Juhans cieti atteica.

— Bet tas taču ir pusaudžu darbs, — es vēlreiz mēģināju tikt no Juhana vaļā, jo viņš nebija pārāk stabils uz kājām. Rums viņam pamazām bija sakāpis galvā. Juhans pat neatbildēja.

Es viņam ļāvu nest vistām ūdeni. Vairākkārt es viņu manīju no pudeles dzeram, kad domāja, ka viņu neredzu. Viņam laikam tomēr bija savas dzeršanas kauns.

Divatā mēs ar darbu ātri tikām galā.

Pa ceļam uz viesnīcu es iejautājos: — Kāpēc tad nebrauci atpakaļ pie savas bauerienes?

— Kā nē, aizbraucu. Bet tur man vairs nebija vietas. No krievu gūsta bija pārnācis mājās pie Staļingradas kritušais vīrs. Vācieši kaŗa laikā visus gūstā kritušos izsludināja par mirušiem varoŗa nāvē. Pats vari iedomāties, kas tā būtu bijusi par putru, ja viņš būtu pārradies, kamēr tur vēl dzīvoju es. Ne domāt netik.

Viesnīcas pagalmā Juhans atvadījās.

— Vai tad vakariņās nenāksi?

— Negribas. Bez tam man vēl šis tas kārtojams.

Tas kārtojamais laikam jau nu bija tukšā ruma pudele.

Galvu nokāris viņš aizgāja. Tik spēcīgs vīrs, es sevi domāju, un arī viņš tikko jaudāja nest kādu briesmīgu nastu. Tāpat kā kuŗš katrs no mums.

Pie galda man pienāca Freds.

— Kā iet ar vistām?

— Paldies, labi.

— Es saprotu. Tev šodien bija grūta diena — pēc negulētās nakts. Ko darīsi — slimam biedram jāpalīdz. Pienāca jau ziņa no slimnīcas. Džims ir izoperēts. Viņam ir labi.

Freds aizgāja atpakaļ uz savu vietu.

Estere visu vakariņu laiku mani vēroja aizdomīgām acīm. Viņa droši vien zināja, ka esmu bijis kopā ar Juhanu. Bet viņa nevarēja tikt gudra — cik mēs esam izdzēruši un kur palicis Juhans. Es izlikos viņas taujājošo skatu neredzam un aizgāju uz savu istabu. Mani bija pārņēmis tāds nogurums, ka es iekritu gultā un tai pašā acumirkļi aizmīgu.

NĀKOŠĀ RĪTĀ gērbdamies, es atcerējos mašīnā atrasto auskaru. Tas bija zaļš, apaļš nieks, ne lāga stikla, ne kaula, droši vien kādas jaunmodes mākslīgās vielas, nevis ausī ieveramais, bet ar kniebli. Tādus par pāra sidraba naudām varēja pirkt lētajos siks-pensa veikalos. Tirgotājiem par prieku tie viegli krita nost un zuda.

Vai tad Vainraits nevarēja Normai uzdāvināt labākus? Bet varbūt, ka tādi tagad bija modē? Ko es lielu zināju no sieviešu būšanām.

Ši bija mana pirmā algas diena. Ko es tur varēju zaudēt? Normai vienmēr palika iespēja pateikt, ka tas nav viņas.

Pabarojis vistas, es gāju uz kantori. Pārējiem alga jau laikam bija izmaksāta, jo pagalmā neviena nemānija. Es pieklauvēju un iegāju.

Norma sēdēja aiz rakstāmmašīnas un, pazinusi mani, māja nākt dziļāk. Pati viņa piecēlās un, rakstāmgaldam pārlietusies, sāka meklēt manu naudas aploksni.

Kas Norma gan bija par krāšņu sievieti! Es no viņas nevarēju ne acu nolaist. Laikam jau mana apbrīnošana bija pārāk klaji lasāma manā sejā, jo, mani pavērusies, viņa mīlīgi, bet pašapzinīgi pasmaidīja. Jādomā, viņa bija pieradusi, ka vīrieši apjūsmoja tās augumu. Viņas tērps gan arī bija darināts tā, ka nevis slēpa, bet drīzāk izcēla visu to, ko šajos laikos mēdz saukt par vitālo statistiku.

Sniegdama man aploksni, Norma draudzīgā tonī apvaicājās, kā man šeit patik.

— Paldies, labi, — es teicu.

— Vai nav garlaicīgi?

— Reizēm ir.

— Nekas. Drīz sāksies tūristu sezona, tad te trokšņa un jautrības būs diezgan.

— Nav tomēr teikts, ka troksnis un jautrība ir tieši tas, ko es meklēju, — es dziļdomīgi atteicu.

— Ou, — Norma novilka.

— Man klusībā nāca smieklī par šo lēto triku no manas puses. Protams, Normai nebija jādomā, ka esmu pūļa cilvēks. Trimdīnieks būdams, es tā vai tā biju nezināms lielums, ap mani tinās mazs noslēpumu plīvurītis. Satiekoties ar sievietēm, tas varēja nākt tikai par labu. Katrā ziņā mana atbilde ļāva spriest, ka esmu cilvēks ar savām mazām īpatnībām, stādāms varbūt mazu drusku virs vidusmēra...

— Piedodiet, vai šis pie gadījuma, — un es delnā viņai pasniedzu auskaru.

— Jā, protams! — Norma priecīgi iesaucās un izņēma man to no rokas. Bet tad viņa to domīgi nolika uz rakstāmgalda, un tās skatiens aptumšojās.

Klusums.

— Kur tu to atradi? — Normas balsī ieskanējās aizsmakums. Ar spēcīgu galvas vēzienu viņa atsvieda pakausī savu melno matu kodeļu un pētīdama raudzījās mani.

— Pagalmā. Šorīt, — es teicu. Viņa noteikti manīja, ka es meloju.

— Savādi. Un kāpēc tu domā ka tas mans?

— Es tā nedomāju. Es tikai vēlos to nodot atpakaļ īpašniekam.

Norma smaidīja.

— Vasarā tu tādus te atradīsi desmitiem, sevišķi tumšajās alejās un gar jūras krastu. Bet iespējams, ka šis tiešām ir manējais. Es to pagaidām paturēšu. Paldies.

Es pagriezos un gāju.

Cik nelāga bija iegrozījusies mūsu saruna, es sevi dusmojos. Es biju cerējis (ne jau nu tāpēc, ka man tur būtu kāda sevišķa interese), ka tikšu Normai kādu soli tuvāk, bet tagad viņa droši vien turēja uz mani ļaunu prātu. Es jutos saniknots un īgns uz sevi un tāpēc uz visu pasauli.

Aizgājis uz noliktavu, es apsēdos uz saviem graudu maisiem un atplēsu naudas aploksni. Tur bija tieši tik, cik jābūt, ne daudz, ne maz, tikai tā, kā var iztikt. Atvilkums ienākumu nodoklim, man — kā jau vieniniekam — sevišķi smags. Atvilkums veselības fondam. Gan jau arī arodbiedrības vīrs atskries pēc savas artavas. Bez tā jau nepaliks. Arī uz arodbiedrības vīru — visuvareno Hariju es jutu augam niknumu.

Bez tam šodien bija Lielā Piektā. Tātad Lieldienas bija pie durvīm. Šī bija klusā nedēļa. Kādreiz pie mums mājās tā tiešām bija klusā. Opera, teātri, radio deva piemērotas programmas, izpriecu lokāli, kino un krogi tika piektdienā slēgti, senais Lieldienu brīnums it kā vēl dzīvoja mūsu sirdīs. Un kas šeit? Nekas! Normāla darba diena. Ka mūsu Pestītājs tieši piektdienu bija izvēlējies, lai mirtu par mūsu grēkiem, tā bija Viņa paša personīga darišana. Tas nekādā ziņā nedrīkstēja traucēt tirgošanos un peļņu. Svētdien, kad veikali būs slēgti, tad anglis aizies uz baznīcu, lēni, cienīgi un bez kādas sajūsmas, lai Tam Kungam dotu Tā Kunga tiesu.

Tāpat kā Juhans, arī es šodien uz angļiem biju niknuma pilns.

Un tieši tādā brīdī, kad jau tā mani verd niknums un dusmas, kaut kas ķeŗ manu kaklu un nokrīt pie kājām. Galvu nepagriezdam, es paskatos. Zirnis. Pēc neilga laika tam piebiedrojas otrs. Es zinu: noliktavas otrā galā stāv zirņu maisi. Bet zirņi nav mušas, tie paši neli-do. Kad arī vēl trešais zirnis ķeŗ mani un es ar strauju kustību sev iesitu pa pakausi, kā dunduru gaiņādams,

noliktavas pustumsā sadzirdu apvaldītus smiekļus. Es pārmainu stāvokli, pārsēžos uz cita maisa un, uzmanīgi tumsā raudzīdamies, mēģinu saskatīt sviedēju. Velti. Bet tikko es nokaŗu galvu un izliekos aizsnauŗamies, mani ķeŗ vai arī pret sienu noskan jauns lādiņš. Un nu es atceros: Dŗims tak man stāstija par paglupo skuŗi, kas te reizēm dauŗoties un kuŗam lai es neveltijot nekādas vērības. Bet kā gan lai tu, cilvēks, neliecies par kādu zinīs, ja tas tevi nepārtraukti bombardē ar zirņiem.

Nekas nekas, dauŗies vien, putniņ, gan es tevi dabūšu rokā!

Druscīņ tikai jāpagudro, kā to vislabāk izdarīt. Par kaut kādiem slazdiem vai lamatām te nevarēja būt runas. Atlika vienīgi viltība. Bet vispirms vajadzēja palaidni ieraudzīt.

Es piecēlos, uzmanīgi izstaigāju noliktavu, pavēros aiz viena un otra preŗu blāķa, bet neviena nemanīju. Gan jau viņa, pagāns, prata slēpties.

Es aizgāju uz veikalu, kas atradās blakus kantorim. Aiz letes stāvēja Bārbra un gaŗlaikojās. Darba laikā te ieradās tikai retais pircējs. Cita lieta bija pa sezonas laiku, kad te pircēju murdot kā biezs. Pastkartīŗu vien te pārdodot pa vairāki simti dienā, jo katrs anglis to uzskata par svētu pienākumu no savas atvaļinājuma vietas tādu piesūtīt visiem saviem draugiem, radiem, paziņām, kaimiņiem un darba biedriem.

— Labdien.

— Labdien. Kur tu tik agri? Vai aptrūka pīpējamā?

— Vari iedot arī to. Bet man pašreiz kas cits prātā. Vai tev nav kāds spogulis.

— Ko tad tu ar spoguli.

— Œorīt, bāŗdu dzenot, saplēsu.

— Jāpaskatās. Man liekas, ka te vēl kādi bija.

Bārbra sāka kravāties pa atvilktņēm un plauktiem un beidzot manā priekšā nolika veselus trīs.

— Šis pats būs labs, — es rādīju mazu, apaļu spogulīti ar izliektu virsmu, kādu autovadītāji lieto savās mašīnās. Samaksājis gribēju iet, bet Bārbra mani pamāja atpakaļ. Pārliekusies letei un atspiedusies uz elkoņiem, viņa man klusi prasīja:

— Vai tu pazīsti to poli?

— Kādu poli?

— Nu to plecīgo, kas vienmēr rumu dzer.

— Tas nav polis. Tas ir igaunis.

— Vai tur liela starpība.

— Protams. Tāda pati kā starp ģiriem un, teiksim, spāņiem.

— Vai tu viņu pazīsi?

— Drusku.

Bārbras klusā runāšana pārgāja čukstā:

— Tu dzīvo blakus Esterei. Vai tu vakar ko manīji? Estere staigā saraudātām acīm.

Skaties, kas par interesi, es nodomāju. Vakars biju pārāk noguris, lai ko dzirdētu vai manītu, bet ja arī būtu ko manījis, es turētu muti, jo viņa taču skaitījās mana sabiedrotā. Uzspiedies letei tāpat kā Bārbra, es teicu tikpat klusi:

— Estere tak ir tava draudzene. Kāpēc tu neuzprasi viņai pašai?

Zīpkāres liesmiņa Bārbras acīs padzisa. Tāpat arī smaids.

— Vai tev vēl ko vajadzēja? — viņa dzedri prasīja.

— Nē, Bārbra. Paldies. Nu man ir viss kā man vajag.

Es atgriezos noliktavā un labu laiku izmēģinājos novietot spoguli tā, lai varētu tajā pārredzēt visu noliktavu. Beidzot es atradu labu vietu maisu starpā, pats apsēdos un sāku gaidīt. Pagāja stunda, pienāca pusdienas

laiks, bet no skuķa vai arī kāda cita sviedēja ne vēsts. Iespējams, ka tas pagāns bija ko manījis. Es iebāzu spoguļi kabatā un aizgāju uz viesnīcu.

Pievakarē, kad baroju vistas, pie manis atnāca priekšstrādnieks Freds. Rokas bikšu kabatās sabāzis, viņš izstaigāja un apskatīja visas malas un reizēm kaut ko pie sevis norūca. Vai viņš ko manija? Vienkārši ar garlaicību kaudamies, es biju pielabojis vienu otru vietu, iestiklojis rūtis, pielicis, kur vajag, jaunas viras, izlabojis durvis un pietīrījis vistu kūtis. Man pašam likās, ka kārtība te labāka nekā Džima laikā.

— Tev te labi izskatās, — viņš beidzot teica.

Te nu būtu bijis jāsaka paldies! Bet, būdams ārzemnieks, es nodomāju, ka varu neteikt nekā.

Klusums.

— Rīt ir Lieldienu sestdiena, — Freds pēc brīža turpināja.

— O jā, — es atteicu. Bija grūti uzminēt, kas viņam bija aiz ādas.

— Kas man nupat ienāca prātā: kad tevi pieņēma darbā, vai tu neteici, ka proti vadīt motorlaivu?

— Es protu gan, bet to neesmu teicis.

— Tad kāds cits to man būs minējis. Laikam Ričards. Bet vienalga. Tas jau izgadās lieliski. Tad uz priekšu jūs būsit divi laivas motoristi: Melnais un tu. Viņš tevi rītdien apmācīs.

— Rītdien?

— Jā, rītdien. Jābūt pretī uz vienos un sešos vilcieniem. Vienos vilciens gan vienmēr pienāk tikai pustrijos. Rīt tak mums brauc pirmie viesi. Arī Teilora kundze ar meitu un pulkvedis Meisons. Bet tos tu gan nepazīsi. Ļoti patīkami cilvēki.

Es paliku domīgs, galvenokārt gan Džima dēļ, kas man cieti bija noteicis cita darba nedarīt. Bet būt par laivas vadītāju arī nebija zemē metams piedāvājums.

— Un kas nāks pie vistām? — es beidzot prasīju.

— Kas tas tev? Pāra stundas vien tik būsi ceļā. Tiksi jau galā.

— Es domāju, ka netikšu galā.

— Nē?

— Nē.

Freds ar zābaka purngalu rušināja smiltis un liekas gaidīja kādu tuvāku paskaidrojumu.

— Klausies, Fred. Jau tā es katru vakaru nāku slēgt vistu māju, tur man paiet turpat vai stunda. Labi, es zinu, te virsstundas nemaksā. Es to izdaru no laba prāta. Bet vairāk tev nav tiesības no manis prasīt.

— Bet ja nu tev maksātu virsstundas?

Es kādu brīdi pārliku. Protams, ka Džimam tas nepatiks, bet beigu beigās es taču pastāvīgi nepalikšu par vistu kopēju. Gan jau Džims drīz būs atpakaļ, un ko tad es darišu? Iešu palīgā Vinnijai, slaucīšu sētu un mazgāšu Vainraita mašīnu? Nē, pārāk strupi šo piedāvājumu nedrīkstēja noraidīt un es teicu:

— Tad par to varētu runāt.

Freds aizgāja sabozies, rokas bikšu kabatās sabāzīs un reizēm pasperdams kādu akmeni, kas tam gadījās ceļā. Ar manu atbildi viņš nevarēja būt īsti mierā.

Kad atnācu uz viesnīcu vakariņās, man bija priekšā ziņa, lai eju uz kantori. Tas nevarēja būt uz labu, un, pāri pagalmam ejot, man bija itin tramīgs prāts.

Priekšīstabā man Norma viegli uzsmaidīja un māja ar galvu, lai eju tālāk. Es aizvēru aiz sevis durvis un piegāju rakstāmgaldam.

Vainraits kaut ko rakstīja. Viņš nobeidza teikumu, rakstīto pārlasīja, parakstījās, zem sava paraksta pavilkdams gaŗu un spurainu ķeksi, tad nolika pildāmspalvu un pavērās manī. Es sasprindzināju visu savu grības spēku, lai man nebūtu jānolaiz acis, tik stingrs un caururbjošs bija viņa pelēko acu skatiens.

— Pie manis nupat bija priekšstrādnieks. Es noprotu, ka tu neesi apmierināts ar savu darbu.

— Arī man bija saruna ar priekšstrādnieku, sēr. Man liekas, ka viņš mani būs pārpratis.

— Tu atsakoties pildīt viņa rīkojumus.

— Nē, sēr. Es tikai nevēlos strādāt ilgāk par noteikto laiku, kaut gan es to jau daru tā kā tā.

— Tu sev pieprasot virsstundas.

— Ne par pašreizējo darbu. Freds man grib uzlikt jaunus pienākumus.

— Virsstundas pie mums nemaksā.

Klusums.

— Vai tu vari vadīt motorlaivu.

— Es domāju, ka jā, sēr.

— Labi. Es tev pielikšu algu.

— Paldies, sēr.

— Vai tad tu būtu ar mieru?

— Jūs mani nostādāt grūtā stāvoklī, sēr. Man tomēr liekas, ka arodbiedrības pārstāvim būs iebildumi, ja es strādāšu ilgāk par noteikto laiku.

— Arodbiedrība, ei? Pie velna ar Hariju un visu viņa arodbiedrību. Norma!

Klusi atvērās durvis, ienāca sekretāre un nostājās man blakus.

— Ko mums īsti dara Ričards?

— Ričards ir Freda cilvēks. Ko viņam liek, to dara.

— Es zinu, ko viņš dara. Viņš vienkārši gurķojas, to es tev varu pateikt. Te visi gurķojas un stiepj laiku. Ieskaitot Fredu. Ja tas drusku vairāk palocītos, viņam nebūtu tik daudz tauku uz vēdera. Labi. Tagad tā: kā tevi īsti sauc?

— Arturs Skuja.

— Arturs. Labi. Pie vistām četras stundas dienā. Pārējo laiku uz motorlaivas. Tad ar vistām lai tiek galā Ričards. Pasaki tā Fredam. Vari iet!

Bet tik strupš lietas izkārtojums manī radīja pārsteigumu un niknumu, un es nekustējos, kaut gan arī Norma mani tā kā vedināja uz durvju pusi.

Vainraits nikni manī paskatījās.

— Vēl kas?

— Jūs man apsoliņāt algas pielikumu, sēr.

Viņa acis iegailējās un elpa kļuva dzirdamāka.

— Labi, — viņš beidzot teica Normai, bet dusmās sastostījās, pārteicās, gribēja noteikti pielikt mazāk, bet beigās nošņāca: — šiliņu stundā. Ejiet!

Ar abām rokām viņš mums māja uz durvju pusi.

— Tas tev izdevās, — smiedamās čukstēja Norma, aizvērusi aiz mums durvis. — Boss nav slikts, mīl tikai izlikties bargs.

To jau nu tev derēja vislabāk zināt, es pie sevis nodomāju.

— Tikai nedomā ļaunu uz Fredu. Viņš par tevi nesūdzējās. Tas tikai bosam tāds paradums — likt vainu uz citiem. Patiesībā Freds tevi slavēja, ka esi ļoti labs strādnieks. Nu, vai neesi atkal atradis kādu auskaru?

— Pagaidām nē.

— Ar rītdienu vari sākt meklēt. Bai-bai!

Tovakar es jutos mazliet pacilāts un nevarēju nosēdēt savā istabā. Juhans bija atkal aizbraucis uz jūru. Es pieklauvēju pie Esteres istabas durvīm, bet viņa nebija iekšā. Nekas cits neatlika kā vien doties uz mazo zāli.

Televīzijas aparāta priekšā vairākos pusapļos bija sarindoti krēsli, kuņos zvilnēja lielais vairums viesnīcas un farmas strādnieku. Es piegāju Fredam un pateicos. Viņš tikai pasmaidīja un pameta man šķelmīgi ar aci. Viņš tomēr laikam bija lāga vīrs.

Bārbrai blakām krēsls bija tukšs, un es tajā apsēdos. Programmā bija kāda veclaiku luga ar aktieŗiem špi-

cēs un parūkās, kas stīvi kustējās un neveikli klanījās un runāja tādā kā pusedzējā. Kādu brīdi es skatījos, bet tā kā sākumu nebiju redzējis un nekā nesapratu, man drīz apnika. Es pavēros uz Bārbru, kas laikam vēl turēja uz mani ļaunu prātu un izlikās lugas aizrauta tādā mērā, ka nemaz manis nemanīja. Viņas rokas, kaut arī sastrādātas, bija — kā vairumam angļiešu — mazas un glītas. Svārku mala atsedza sārtu, apaļīgu ceļgalīti. Blūzīte likās būt īsti pakupla vajadzīgās vietās. Nē, vai zināt, tā Bārbra tomēr bija viens brangs meitietis. Tā es viņu vēroju, un man viņa gandrīz vai sāka iepatikties.

Jā, jau jā, zinām: sapņi un nopūtas. Tās visas ir labas lietas. Bet ja tev blakām sēž dzīvs cilvēka bērns, un ārā ir pavasaris, un tavās asinīs ir pamodies nemiers, tad tā ir atkal pavisam cita lieta.

Es gandrīz jau būtu viņai ausis iečukstējis kaut kādus niekus, kad atvērās durvis un ienāca Estere. Vispirms viņa piesteidzās Bārbrai un kaut ko teica, ātri, apvaldīti klusi un satraukti.

— Vai tas var būt! — Bārbra iesaucās.

Estere tikai pamāja ar galvu un steidzās ar savu zīņu tālāk pie citiem skatītājiem, kas visi saslēja galvas un raudzījās viens otrā jautādami un neticīgi. Diez, varbūt pati karaliene taisījās mūs pagodināt ar savu apciemojumu?

Arī Bārbrai aizmirsās, ka viņa nemaz nav ievērojusi manu klātieni un, acīm starojot, man teica:

— Lens Lendijs būs rītdien šeit.

— Lens Lendijs? Kas tas tāds? — Bet sevī es nodomāju: kas Bārbrai gan bija par skaistu, ugunīgu acu pāri...

— Tu nezini Lenu Lendiju? Visa pasaule viņu zina. Viņš ir dziedātājs. Viņš pelna neticamu naudu par katru savu uzstāšanos. Londonā meitenes dienām stāv pie

teātra ieejas, lai tikai dabūtu viņu redzēt un varbūt pat izlūgties autogrammu.

— Ak tik slavens viņš ir! Vai tev šī luga patīk?

— Ne visai.

— Te — vai zini — spiedīgs gaiss. Vai neiziesim ārā?

Bārbra jautājoši mani paskatījās, bet es jau biju piecēlies un teicu viņai pie pašas auss:

— Tu man varēsi ko vairāk pastāstīt par Lenu Lendiju.

Vilcinādamās viņa piecēlās, un mēs klusi izlavījāmies pa durvīm.

SKAĻI SVILPODAMS, es baroju vistas.

Svilpodams tādēļ, lai rādītu pasaulei un varbūt arī pats sev, cik esmu jautrs un bezbēdīgs un kā man viss iet no rokās. Kas, protams, bija blēņas un izlikšanās.

Ar Bārbru man vienkārši neveicās.

Mēs gan izgājām staigāt, bet lai arī kā es viņu nevedināju, mēs tālāk par viesnīcas parku netikām. Bārbrai sirdī negavilēja pavasaris, viņa bija pilna ar Lenu Lendiju, kas spēlēja ģitari, gaudulīgi dziedāja un pelnīja traku naudu.

Vēsā prātā apsverot, es biju izkūlies no lielas ķibeles. Bet vakar vakarā man tas tā vis nelikās.

Kad atgriezos viesnīcā, mani jau gaidīja Melnais. Viņš šorīt motorlaivu bija abbraucis apkārt salai. Jaukā laikā bija iespējams lietot laipas tepat viesnīcas priek-

šā. Kā es sapratu, vasaru viesi bieži vēlējās doties mazā izbraukumā pa jūru. Tādā gadījumā viņiem nebija jā-mēro garais ceļa gabals pāri visai salai uz mazo ostu.

— Vai tu esi gatavs? — Melnais man prasīja.

— Manis pēc varam iet.

Bet parkā, ar kuŗu man saistījās tik nejaukas atmiņas, mūs apturēja skaļš svilpiens. Es atskatījos. Freds man māja ar roku, un mēs gājām atpakaļ.

— Kā tad tu bez cepures, — viņš man teica. — Nāc man līdz.

Aiz virtuves atradās veļas un drēbju noliktava. Te plauktos, glīti sakrauti, stāvēja palagi, divieļi galdauti, sieviešu baltie pārvalki un daudz citu piederumu, bet skapī, kuŗu Freds nupat atvēra, karājās kādas sešas zilās cepures, spīdīgu nagu un uzrakstu dzelteniem burtiem pāri visai pierei: Sōlas Hotelis.

— Pielaiķo sev vienu.

Viņš redzēja gan, ka es saviebos. Viena man derēja, bet, nemaz spogulī nepaskatījies, es zināju, ka ar to galvā es izskatījos pēc „pūt“. Es jutos kā apzīmogots.

Es gribēju ko teikt, bet Freds mani saķēra aiz pleca, apgriezta apkārt un izstūma pa noliktavas durvīm.

— Kā dzīva izkārtne, — es teicu Melnajam, kad atkal gājām lejā pa parku.

— Nav jau tā tev visu laiku jātur galvā. Tikai uz stacijas perona, lai viesi mūs varētu pazīt.

Es veikli pasitu cepuri padusē.

— Vai tu ko saproti no laivām un motoriem?

— Mazliet.

— Kā tas ir — mazliet?

— Man pašam kādreiz bija motorlaiva.

— Tāda kā mūsējā?

— Nē, zvejas laiva.

— Tad tāda kā Jolanta?

— Mazāka gan. Kristīne vārdā. Un ne tik moderna. Kādu laiku gājām klusēdami.

— Un kur tā palika?

— Kristīne? To nacionālizēja, kā visu citu, ko krievs dabūja savos nagos.

— Vai tāpēc tu brauci šurpu?

— Pa daļai tāpēc. Bez tam krievam ar laivu vien nebija diezgan. Viņš gribēja dabūt rokā arī mani.

— Par ko tā?

— Mums veci rēķini.

Pa maziem vārtiņiem mēs iznācām jūras krastā. Viegla, dzeltenīga dūmaka klāja līmeni. Vēja nebija. Lēzeni viļņi skalojās ap krasta akmeņiem un viegli šūpoja laipu un motorlaivu. Tikai tagad es pamanīju, ka tās vārds bija Isis. Krastā bija uzcelta slaida karoga kārts. Liekas, sezonas sākumam par godu tajā bija uzvilkti divi karogi. Visam pāri saule lēja baltu, žilbīgu gaismu.

Melnais man lietpratīgi izstāstīja visu, kas bija jāzina par motoru. Stūres rata priekšā mazā kārbīnā bija kompass. Derēja atcerēties divus virzienus: uz cietzemi un atpakaļ. Rudeņos un ziemā te bija biezas miglas.

Laivas motors vēl bija silts un viegli pieleca. Mēs sākām braukt, un Melnais nodeva stūri man. Kas tā gan bija par baudu pēc tik daudziem gadiem atkal turēt stūri, izjust laivas aijājošo ritmu zem kājām, dzirdēt plīstošo vilni ap laivas krūtīm! Par to bija vērts nēsāt riebiņo formas cepuri kā zīmogu pierē.

— Tev tā lieta ies, — teica Melnais, kad tuvojāmies ostai. — Vai malai piebrauksi pats?

— Mēģināšu.

— Ievēro — kāda straume. Tagad ir paisums. Brauc klāt no otras puses.

Es sapratu.

Kad bijām pietauvojušies parastā vietā, līdz vilciena pienākšanai atlika daudz laika. Izrādījās, ka Melnajam bija klāt gaŗš saraksts dažādu mantu, kuŗu vajadzēja gan Fredam, gan saimniecei. Mēs izstaigājāmies pa veikaliem, pirkām un nesām uz laivu, pa starpām iestiprinājāmies ar kādu paintu alus, un kad bijām ar visu galā, bija laiks doties uz staciju.

Tagad arī Melnajam bija galvā formas cepure. Mēs nostājāmies perona vidū un sagaidījām vilcienu, kas, šņākdams un tvaika mutuļus pūzdams, ieripoja stacijā — kā vienmēr — ar pusotras stundas nokavēšanos. Pēdējā mirklī mums piebiedrojās arī stacijas porteris, allaŗ priecīgs nopelnīt kādu grasi. Atbraucēju vilnis noskalojās pār peronu, bet kā skaidas aizstraumītē ap mums sastājās cilvēku divdesmit, dažāda vecuma dāmas un kungi. Melnais uzmanīgi raudzījās pēc Lena Lendija, bet viņa atbraucēju vidū nebija. Daudzi Melno pazina no iepriekšējās sezonas un ar viņu priecīgi sasveicinājās. Sevišķi skaļa bija kāda pavecāka dāma ar savu meitu. Tā tūlīt pārņēma komandu, un mums ar Melno atlika tikai paklausīt. Pulkvedis Meisons, ko viegli varēja pazīt pēc baltajām ūsām, tikai noplātija rokas:

— Ja Teilora kundze ir līdz, tad nevienam ne par ko vairs nav jābēdā.

Nevarēja lāga saprast, vai šī piezīme bija domāta glaimīgā nozīmē.

Sacēluši smagākās somas un kofeŗus divričos, mēs izsoļojām uz ielas. Līdz ostmalai te nebija ne simts metru. Nepagāja ne desmit minūšu, kad kofeŗi bija pārnesti uz laivu, atbraucēji novietojušies gan kabīnē, gan uz priekšējā klāja un stacijas porteris savācis dzeŗam-

naudu, aizrībināja savus divričus pa krasta akmeņiem. Melnais iedarbināja motoru, un mēs sākām braukt.

Pūta spirts vējelis, un jūra vairs nebija tik rāma un piemīlīga, kā šorīt, šurpu braucot. Viena otra viņa galvā šņākdamas pašķīda putu krēpes. Es gan novirzīju laivu no kursa, lai mūs mazāk skartu viņu triecieni, tomēr priekšējo klāju drīz vien sāka, jūrnieku valodā runājot, „mazgāt“ un klājā stāvošie pasažieri viens pēc otra pazuda kabīnē. Vienīgi pulkvedis palika. Viņam brauciens, acīm redzot, sagādāja prieku. Nikni rūtotā mēteļa kabatā viņš glabāja plakanu metalla pudelīti. Pa brauciena laiku viņš to vairākkārt piecēla mutei. Viņa deguna mēļi sarkanā nokrāsā ļāva domāt, ka metalla pudelīte bija viņa pastāvīgais pavadonis.

Mēs iebraucām salas aizvēnī un pietauvojāmajos pel-
došai laipai viesnīcas priekšā. Vairums viesnīcas cil-
vēku bija atnākuši mums pretī. Es pūli saskatīju pat
Vainraita kundzi ar visu kuci Karolinu un arī Normu.
Protams, tie visi gaidīja Lenu Lendiju.

Paķēruši nesamos, mēs gājām augšā krastā. Parkā
mani panāca Freds.

—Kur tava cepure?

— Laivā. Kabīnē.

— Bet stacijā tev tā bija galvā?

— Bija.

— Nu, Dievs ar tevi. Lens neatbrauca?

— Nē.

— Viņš ir nervozs un aizmāršīgs cilvēks. Varbūt viņš
uz perona jums pagāja gaŗām?

— Melnais tak viņu būtu pazinis. Es arī nevienu
neredzēju ar ģitaru rokā.

Freds pasmaidīja.

— Lenam ir diezgan naudas, lai algotu cilvēku ģita-
ras nešanai. Jautājums vai viņš maz ņems uz šejieni

ģitaru līdz. Tā viņam milzīgi dārga. Bet tu tagad paēd un ej nomainīt Ričardu. Man viņš ir vajadzīgs. Uz vilcienu sešos aizbrauks Melnais viens pats, tur diviem nav ko darīt. Ar to mēs gaidām tikai divus vai trīs viesus. Nu, un kā gāja ar laivas vadīšanu?

— Es domāju, ka labi.

Freds pamāja ar galvu.

Ričardu es satiku vistu aplokos. Viņš bija strups un īgns. Kaut kas viņu grauza. Es visādi izmēģinājos viņu ievilkt sarunā, bet pat mans mēģinājums uzminēt, kas gan būtu varējis notikt Lenam Lendijam, palika bez sekmēm. Beidzot es atmetu ar roku.

— Ej vien uz viesnīcu, — es teicu. — Freds tevi gaida.

— Lai gaida vien. Gan jau būs kāds darbs padomā, ko jums, ārzemnieku kungiem, nevar uzdot.

Man pamazām atausa gaisma. Tur tas āķītis slēpās!

— Paklausies Ričard. Neesi jocīgs. Es tak tev nekā ļauna neesmu nodarījis.

— Bet algu pielika tev.

— Es prasīju un man pielika.

— Man te piecu gadu laikā vēl nav alga pielikta, bet tu, ārzemnieks būdams, to dabū gatavu divu nedēļu laikā. Tā tas vienmēr ir bijis: angļu strādniekiem jācieš ārzemnieku dēļ.

Kaut kā man tomēr bija sevi jāaizstāv, un es teicu:

— Vai tu proti vadīt motorlaivu?

— Tu gan domā, ka tā milzīga māksla! Tāpat kā tevi, arī mani varētu pārā stundās apmācīt. Bet nē, tev tam jābūt...

Ričards nikni nosvieda zemē cigaretes galu un, to sabradājis, aizgāja.

Ko es tur varēju līdzēt?

Pie vistām vēl ko darīt nebija, un es devos uz nolik-tavu. Vienkopus atlikti, te man stāvēja caurie maisi.

Šodien pilsētā biju nopircis lielo lāpāmo adatu. Protams, ka Džims uz mani par to nīkšosies. Viņš maisus vis nelāpīja. Bet stundām nīkt te pa noliktavu un nekā nedarīt, to es vienkārši aiz tīras gaļlaicības nevarēju izturēt. Vispirms es rūpīgi novietoju spogulīti, nosēdos vajadzīgā ļeņķī, lai varētu labi pārredzēt visu noliktavu un tad ķēros pie maisiem.

Tā pagāja varbūt kāda stunda.

Piepeši es spogulī pamanīju kustību. Pašā viņā noliktavas galā kāds lēnām uz pirkstgaliem zagās gar saiņu grēdām. Es nolaidu maisu klēpī, nodūru galvu un izlikos aizsnaudies. Nācējs lēni tuvojās. Drīz es varēju saskatīt gaišus puiciski apcīrtus matus, gaŗas, zilas bikses, kuŗas saukāja par džīnām, dzeltenu, cieši piegulošu adītu kamzoli. Par meiteni to būtu grūti saukt, tā drīzāk bija pusaudze. Ap desmit soļu attālumā viņa apstājās un ilgi mani vēroja. Lai meiteni drošinātu, es brīžam klusi iekrācos degunā un kā miegā pasvārstīju galvu. Tad pret sienu nopaukšķēja man tēmētais zirnis. Pēc brīža otrs. Trešais ķēra mani mugurā. Es mazliet pagrozīju galvu un izlikos snauduļojam tālāk. Drīz zirņu krājums likās iztērēts. Kādu brīdi meitene stāvēja, pa pusei slēpdamās aiz saiņu blāķa un laikam nezināja, ko iesākt. Un tad es pārsteigts redzēju, ka viņa klusām sāka man zagties klāt vēl tuvāk. Nu jau es aiz muguras varēju dzirdēt viņas elpu un klusus smieklus. Beidzot viņa apstājās man pilnīgi blakām un sāka man ar salmu kutināt kaklu. Es vēlreiz briesmīgi iekrācos un izlikos miegā ļīmstam uz vieniem sāniem, bet tai pašā brīdī abām rokām saķēru meiteni aiz vidukļa.

— Redzi, ka es tevi beidzot dabūju rokā!

Dīvainā kārtā skuķis nelikās pārsteigts un arī nemaz netaisījās mukt.

— Tu nemaz nebiji aizmidzis, — viņa teica.

— Kā tu to zini?

— Palaid mani vaļā.

Viņa apsēdās man blakām.

— Ja cilvēks ir aizmidzis, tam nedreb skropstas. Tev drebēja.

— Es tevi gribēju saķert un sodīt par to, ka mani apmētāji zirņiem.

— Man no tevis nav bail.

— Nemaz?

Skuķis purināja galvu.

— Tas tāpēc, ka tu nedzer.

— Es dzeru gan.

— Bet todien, kad tas lielais te bija atnācis, viņš tev deva un tu nedzēri. Es tepat aiz maisiem visu noskatījos.

— Paklausies, skuķi, — es teicu, kad biju to kādu brīdi aplūkojis. — Vai tev nemaz nav kauna?

— Kāpēc?

— Cik tev gadu?

— Piecpadsmīt.

— Tev piecpadsmīt gadu, un tu jau sāc krāsot uzacis.

— Es nekrāsoju.

— Stāsti tu man! Tik biezu un melnu uzaču nevienam cilvēkam vispār nav. Un pie tam tev vēl ir blondi mati.

Meitene nikni uzpūta dvašu.

— Še mana kabatas drāna. Aplapini. Un tagad berz manas uzacis. Stiprāk! Vēl stiprāk! Nu? Vai krāsa iet nost?

— Neiet vis, — es pārsteigts atzinos.

— Tādas tās man no dabas. Smuki, vai nē?

— Skaidrs, ka smuki. Tu vispār esi smuka. Kā tevi sauc?

— Žanete. Un tu esi Arturs.

— Jā. kas tev to teica?

— Es uzprasīju Esterei.

— Un ko tu te pa noliktavu daudzies? Vai skolā nav jāiet?

— Cik tu dumjš. Vai tad Lieldienu sestdienā ir skola?

— Nu tad tev jāpalīdz mātei krāsot olas.

— Ko?

Es apķēros, ka angļi olas nekrāso.

— Vai tev nav jāpalīdz mātei?

— Nē. Māte saka, ka viņai ir miers, ja esmu ārā no mājas. Iedod man vienu cigareti.

Kad es pārsteigts uz Žaneti nikni paskatījos, viņa klusi pielika — lūdzu.

Es gribēju sākt skuķi bārt, bet atmetu ar roku. Beigu beigās, ja labi atceros, man pašam bija tikko piecpadsmit, kad jau kūpināju kā skurstenis.

Mēs sapīpējām. Žanete cigareti turēja kreisajā rokā, un es ievēroju, ka tās nagi un pirkstgali bija nikotīna nobrūnināti.

— Kur tu iemācījies pīpēt?

— Slimnīcā.

Meitene laikam gaidīja no manis kādus jautājumus, bet es klusēju.

— Vai par mani tev Džims nekā nav stāstījis?

— Nekā sevišķa.

— Savādi. Parasti viņš visiem steidzas stāstīt, ka esmu padumja. Šite, — un viņa piesita ar pirkstu deniņiem.

— Bet tu tak neesi dumja.

— Nezinu. Varbūt, ka mazliet esmu. Tāpēc man bija jābrauc uz slimnīcu. Tur man deva zāles un injekcijas un es staigāju kā miglā. Un tad mani atlaida mājās.

Bet man liekas, ka te ir daudz cilvēku, kas ir vēl dumjāki par mani.

— Piemēram.

— Piemēram — Vainraita kundze.

— Vai tikai saviem gadiem tu nezini drusku par daudz?

— Arī Estere ir dumja.

— Esteri tu liec mierā. Viņa ir mana draudzene.

— Tava? No kuŗa laika? Tas lielais tevi piekaus, ja dabūs zināt.

— Ne jau tāda draudzene kā tu domā. Un kam tu esi draudzene?

— Es? Nevienam. Dumju neviens par draudzeni negrib.

Laikam mans jautājums nebija īsti vietā, jo meitene piecēlās un sāka iet uz durvīm.

— Žanet!

— Jā.

Viņa apstājās, bet neatskatījās.

Nezinādams, ko teikt, es ķēru kabatā un izvilku cigarešu kārbīņu, kas bija vēl krietni pusē.

— Ņem šito. Man vēl ir diezgan.

Meitene kautrīgi paņēma cigaretes, viņas acis caur asarām uzsmaidīja, viņa ātri mani nomutēja uz paša deguna gala un veikli aizskrēja.

Apmulsis es plaukstā noslaucīju degunu. Tādā veidā meitenes parasti mutēja krusttēvus un vecus onkuļus. Un piepeši es atgīdu, ka arī es jau stāvu uz vecuma sliekšņa. Nē, nē, vēl jau es nebiju vecs, es biju pašos vīrieša spēka gados, bet mana jaunība, gluži nemanot, bija aizgājusi. Kaut kā es to līdz šim nebiju pamanījis. Tātad ar jaunību bija cauri? Cauri uz visiem laikiem? Jo ja meitenes sāk tevi mutēt uz deguna, tad tā ir droša zīme. Kas tā gan bija par sāpīgu domu! Es

skaidri jutu šo sāpi kā smagu spiedienu uz savām krūtīm.

Drīz Gaujas krastos ziedēs ievas. Mana sapņu upe Susēja rāmi plūdīs lēzenos krastos, un tās tumšā dzelme atstaros debesis un kokus, un jauni ļaudis jūsmos tās krastos. Tikai manis tur nebūs. Gaiša matu cirta nedusēs man uz pleca, manas rokas nesildīs desmit vārus, nosalušus pirkstus. Un ja arī pēc gadiem man izdotos tur staigāt, tad Susējas krasts vairs mani nepazīs. Un pāri tilta margām no dzelmes man pretī vērsies drūms, vecs un vientuļš trimdinieka vaigs.

Ak ko, velnu! Es uzlēcu kājās. Kāpēc velti drūmām domām sāpināt sirdi. Tad jau labāk iet pie vistām.

Kad es vakarā atgriezos viesnīcā, visi zināja un pār-runāja jaunāko un svarīgāko notikumu: Lens Lendijs bija atbraucis ar vakara vilcienu, pie tam tik stipri pilnā, ka viņa reklāmas menedžeris to bija, zem rokas turēdams, uzvedis augšā pa kāpnēm.

LIELDIENAS IELIJA.

Jau naktī mani pamodināja lietus grabēšana logā. Man likās, ka es pat dzirdu vilņus plīstam krasta akmeņos, tātad jūrā bija vētra.

Kad no rīta izgāju pagalmā, vētra man aizsita elpu. Debesis bija pelēkas, zemas un saplosītas, un slīpas lietus šaltis kapāja seju. Kāda kaija tepat virs galvas

smagi cīnijās, netikdama ne no vietas, tad tā pagriezās sānis, un slaidā lokā vētras brāziens to ienesa tālu prom jūrā, no kurienes tikko dzirdami atskanēja tās klaigas.

Mūsu viesiem tātad laika ziņā nebija laimējies. Tāpat kā manas vistas, kuņas es šodien nemaz nelaidu ārā, tie tupēja viesnīcā. Droši vien tie sēdēja kādā no zālēm kamīnu priekšā, šķirstīja žurnālus, minēja krustvārdu mīklas un garlaikojās.

Arī man nebija ko darīt, un kaut kā es novilku laiku līdz pusdienām. Tās mēs ēdām vīrieši vien, jo skuķi apkalpoja viesu lielajā ēdamzālē.

Ričarda dusmas uz mani bija pārgājušas, un mēs atkal it draudzīgi aprunājāmies.

Priekšstrādnieks Freds pienāca atvainoties, ka nav varējis man izkārtot brīvdienu. Kad būs nobeigti pavaša darbi, es varēšot dabūt vairākas dienas no vietas. Es tā biju ar mieru. Arī šo pēcpusdienu es varot ņemt brīvu. Vistas apkops Ričards, un tādā vētrā neviens nebūs tik traks, ka vēlēšies lietot motorlaivu.

Ko man līdzēja brīvā pēcpusdienu. Es izžulināju pāra kreklus, salāpīju zeķu pāri un nezināju, ko tālāk ar sevi iesākt. Nekādu grāmatu man nebija. Tādam klaidonim kā man tās būtu tikai lieka nasta. Vēstuļu rakstīšanai man trūka enerģijas un garastāvokļa.

Tā es sēdēju savā gultā, kad āra gaiteni atskanēja viegli soļi un apstājās pie manām durvīm. Es pazinu Esteres gaitu un saucu — nāc vien iekšā!

Esteres sievišķīgā acs tūlīt ieraudzīja uz apkures caurulēm izžautos kreklus.

— Tu Lieldienās mazgā veļu?

— Vai nav viena alga?

— Mums šorīt skolā bija dievkalpojums. Kāpēc neatnāci?

— Neesmu katolis.

— Jūsu mācītājs atbrauks rīt. Ja vētra mazliet pierims. Droši vien tev pašam būs jābrauc pakaļ. Vai uz dievkalpojumu iesi?

— Nezinu. Varbūt.

Klusums.

— Tu kreklus vairs nemazgā, iedod man.

— Paldies, Ester. Bet es pats tieku galā.

— Nestrīdies. Tas nav vīrieša darbs.

Estere izskatījās bāla un nosalusi un domīgi raudzījās ārā pa logu. Gan jau kaut kas spieda viņas sirdi.

— Nu, ko dara Lendijs? — es ievaicājos.

Esteres skats kļuva dzīvāks, un viņa pasmaidīja.

— Guļ gultā un dzer sodas ūdeni veseliem sifoniem. Un tramda savu menedžeri. Tas nepārtraukti skraida pa kāpnēm augšā un lejā, nesdams kafiju, leduspūsli, saldējumu, galvas pulverus un kas tikai Lendijam ienāk prātā. Viņš gan vakar bija briesmīgi piedzēries.

— Cik ilgi viņš te paliks? Līdz otrdienai, tāpat kā pārējie?

— Ai nē, cik es sapratu, tad ārsts viņam noteicis palikt šeit līdz rudenim.

— Līdz rudenim!? Ko tad Londonas meitenes bez viņa iesāks.

— Jā, viņam esot tāds kā nervu sabrukums vai cita kāda kaite.

— Tad jau viņš kādu laiku būs vienīgais viesis, ja neskaīta viņa menedžeri.

— O nē, arī Teilora kundze ar savu meitu te paliek uz visu vasaru, tāpat pulkvedis Meisons. Tie ir veci viesnīcas iemītnieki.

— Diez, kāpēc viņi apmetas tieši šeit.

— Nezinu. Varbūt viņiem apnīcis pa pasauli daudzties. Naudas viņiem ir diezgan. Bez tam runā, ka pulkvedis un Teilore ir šīs viesnīcas akcionāri.

— Ā, tas tad lietu dara labāk saprotamu.

Klusums.

— Vai tu zini, ka Jolanta ir ostā? — Estere piepeši ievaicājās.

— Nē. Kur tad Juhans?

— Viņš te nav bijis?

— Nē.

— Kaut kas tur nav kārtībā. Es zvaniju uz Sarkano lauvu, bet arī tur viņš nav manīts. Ja Juhans iztieks bez ruma pudeles, tad tas vairs nav labi. Viņš noteikti būs saslimis.

— Ko tu gribi, lai es daru?

— Aizej.

— Šitādā laikā?

— Bet ja nu viņš slimš?

Es nevarēju izšķirties. Nekādas patikas man nebija dzīties visu to gaisa gabalu pāri salai igauņa dēļ, kam droši vien nekas nekaitēja. Pie tam likās, ka vētra vēl bija pieņēmusies sparā un joniem lietus gāza kā spaiņiem. Bet Estere izskatījās tik skumja un nelaimīga, ka jau viņas dēļ vien nevarēju neiet.

— Labi, Ester.

— Tu iesi?

— Jā. Varbūt, ka tiešām Juhanam kas lēcies.

Tikai nesaki, ka tevi sūtu, — viņa atviegloti uzelpoja un pat pasmaidīja.

— Grūti būs izmeloties. Ja viņam nekas nekaitēs, viņš smiesies par mani kā zirgs.

— Lai smeļ. Un kreklus uz priekšu atdod man. Tāpat pārējo veļu un zeķes. Pats nemociēs. Es tev to nokārtošu.

— Gan jau, gan.

Noliktavā salūkoju lietus mēteli un cepuri, kādu Daugavgrīvas zvejnieki saukāja par zīdvesteri, iekāpu gumijas zābakos un biju gatavs gājējs.

Estere mani pavadīja līdz durvīm.

— Ja viņam nekas nekaiš, varbūt, ka viņš var atnākt, — viņa klusi noteica, kā manu palīdzību lūdzot.

Nabaga bērns, es nodomāju.

Tā nu es devos ceļā. Tagad pūta īsta vētra. Bieži vien es dabūju apstāties, lai mirkli atvilktu elpu un ļautu pārskriet kādam sevišķi spēcīgam lietus brāzienam. Gar ceļa malu auga tikai reti krūmi un koki, un tie nedeva nekāda aizvēņa. Kādu brīdi es pastāvēju zem ozola tā lauka malā, ko vēl nesen biju ecējis. Iesētā labība jau sāka dīgt. Mazi, zaļi asni tikko manāmās rindās stiepās pāri visam laukam, kā kad zemes vaigam būtu sākusi dīgt maza, zaļa bārdele. Tad es gāju tālāk. Cauri ciemam ejot, ieraudzīju, ka krogus durvis jau bija vaļā. Drošības dēļ derēja paraudzīties. Kad apvaicājos pēc Juhana, krodznieks purināja galvu. Te viena dāma jau esot zvanījusi, bet nē — sorry — viņš tā šodien neesot redzējis. Gluži nekā netērēt izskatītos nelāga, tāpēc paņēmu glāzīti viskija. To lēnām tukšodams, noprātoju, ka gluži bešā pie igauna nederēja rādīties un beigās paņēmu pudeli ruma. Krodznieks tā savādi mani nopētīja, droši vien priecēdamies, ka viņam radies jauns ruma noņēmējs.

Tikai nepriecājies par agru! — es pie sevis nosmaidīju.

Ruma pudele mīksti klunkšķēja manā krūšu kabatā, kad sāku kāpt kalnā. Laikam jau iedzertais viskijs man bija iedevis jaunu sparū, bet iešana likās tā kā vieglāka. Es neiedomājos, ka pats kalns man deva aizvēni. Bet kad uzkāpu galotnē, vētra mani nogrāba ne pa jokam. Tikai soli pa solim es varēju cīnīties pa nogāzi

uz leju. Pagāja laba pusstunda, līdz nonācu ostmalā. No lielās jūras ostu gan aizsargāja dambis, tomēr vētra bija sabangojusi ūdeņus asās, plīstošās šķautnēs. Tās šļacās un skalojās pāri peldošajai laipai, kuņas galā nemiernīgi svaidījās Jolanta. Uzkāpis uz klāja, es pāra reizes skaļi iekliedzos, bet atbildes nebija. Aizgājis uz laivas priekšgalu, es pavēru lūku. Lejā spidēja blāva gaisma, un atskanēja Juhana dārdošā balss:

— Taisi lūku ciet, kaut ragainis tevi būtu parāvis, man lampa dziest nost!

Es steigšus aizrāvu lūku sev virs galvas un pa stāvām kāpnēm norausos lejā.

Tā bija maza kabīne pašā laivas priekšgalā ar divām guļamlāvēm gar malām un mazu galdu vidū, uz kuŗa blāvi dega apkvēpusi petrolejas spuldze. Vienā no lāvēm, uz elkoņa pusvīļus uzslējies, gulēja Juhans. Viņa neskūtā seja likās slimīgi bāla, un melnās acis iegrimušas dziļos ēnu lokos.

— Skaties: Arturs. Kāds vējš tevi te atpūtis?

— Baidījos, ka būsi iekritits jūrā. Ko tad nerādies? Vai slim esi, vai?

— Es savā mūžā vēl neesmu ir vienas dienas slimis bijis. Pat masalas izstaigāju.

— Es saprotu. Tu guli tāpat vien. Untuma pēc.

— Zināms. Kārtīgs igauņu vīrs var gulēt tieši tik daudz un tik ilgi, cik tas viņam pašam patīk. Nevienam gar to nav nekādas daļas.

— Tad guli vien. Drusku atpūtīšos un iešu atpakaļ.

Juhans, kā neticēdams, raudzījās manī pāri lāvas malai.

Es drusku pazīstu šitos cietos raksturus. Nekā cita tie tik ļoti nekāro kā līdzjūtības, lai tad varētu to ar nicināšanu atraidīt. Nē, nē, puis, es vis nesvilpošu tavā meldiņā!

Tā mēs labu brīdi klusējām. Juhans veltīgi nogaidījās, ka sāksu runāt, bet beidzot neizturēja:

— Vai Estere stipri noraizējusies?

— Par ko tad? Viņa tak tevi pazīst. Droši vien tu arī viņai esi teicis, ka nekad neslimo.

Juhans nopūtās un smagi atkrita spilvenā.

— Ak tu, bezsirds pasaule! Es te guļu un mocos ar savām sāpēm, un nevienam gar to nav nekādas daļas.

— Kas tev? Dvēseles sāpes?

— Muļķi! Šite, — un viņš ar plaukstu apvilka plašu loku pār vēderu.

— Nu tad tak tomēr tu esi slimis.

— Tad ragainis viņu sažina, laikam jau esmu. Tu domā, es to rumu tā — tīšā prātā — ka esmu alkoholiķis? Ne uz to pusi. Bet man te ir skorpions iekšās. Un grauž. Nepārtraukti grauž. Kad uzlej tam rumu uz galvas, tad paliek rāms. Tikai tā ruma vajag arvien vairāk un vairāk. Tāpēc šorīt nolēmu: nedzers. Lai redz, kas notiek. Gulēju te viens pats un vaidēju aiz sāpēm. Domāju — reiz tak pāries. Bet nepāriet. Grauž un grauž.

— Ko tad neej pie ārsta?

Juhans nicīgi iesmējās.

— Kāda tam nozīme. Jaunu kuņģi man neieliks. Un vai tad nezini, kā te ārstē. Kad dzīvoju nometnē, mums viens dakteris brauca ik pārnedēļ. Latviete tam bija par māsiņu, no tās visu uzzinājām. Viņam bija līdz divas pudeles ar medicīnu. Viena tik liela kā spainis. No tās tad pielēja slimniekam prāvu ķipi, vienalga — vai grieza vēders vai dūra mugurā, sāpēja locītavas, reiba galva, viss viens pīpis. Ja pēc divi nedēļām nebija labāk, tad deva no mazākās pudeles. Velns, kā nupat atkal plēš. Paklausies, tas laikam būtu no tevis par daudz prasīts.

— Kas tad?

—Ka tu aizietu uz Sarkano lauvu un atnestu man pudeli ruma. Nauda ir žaķetes kabatā.

—Vai tu nedzirdi, kāds ārā laiks?

— Ja tev tā sāpētu, es ietu.

— Diez vai ietu.

— Igaunis ietu, tam vētras nav bail. Latvietis — čabata — neiet.

Es izvilku pudeli no kabatas un pasniedzu Juhanam.

— Ei! Kas tad tas! Nu vai zini, atvaino. Aizmirsti visus ļaunos vārdus, ko par latviešiem kādreiz esmu teicis un vēl teikšu. Tu tomēr esi viens kārtīgs cilvēks. Paraugi tur biksēs pie sienas, kabatā vajag būt vīriešu kārtas nazim ar korķu vilķi. Paldies. To, lūk, es saprotu. Tā jau ir gandrīz vai draudzība. Vētra pūš, suņa laiks, bet Juhans nerādās. Tātad ar vīru kaut kas nav kārtībā. Un latvietis nopērk pudeli ruma un aiziet pie igauņa, kā kārtīgiem kaimiņiem pienākas. To es tev nekad neaizmirsīšu.

Tā runādams, Juhans veikliem tvērieniem bija atkorķējis pudeli.

— Kur tev glāzes, — es prasīju.

— Ko tur ar traukiem. Kaut kur te apakšā vajag būt, bet iztiksim tāpat. Sveiks!

Juhans ieņēma gaŗu guldzienu un atlaidās spilvenā.

— Tas vēl nebija man, — viņš teica. — Tas bija manam skorpionam. Redz, redz, kā atlaiž vienu ragu pēc otra. Pēc mirkļa uzliešu vēl viņam un būšu vesels. Par ko mēs runājām? Ak tā, par to dakterēšanos. Nu jā, ja nelīdzēja arī no otras pudeles un vēl daži pulveri bija izņemti cauri, tad tevi aizsūtīja pie speciālista. Tur visa tā gudrība. Ja tev, cilvēkam, laimējās un jau nebija par vēlu, tad varēja notikt, ka tevi pat salāpīja pēc visiem mākslas likumiem. Bet šī procedūra man par gaŗu un arī laika nav. Tā. Un tagad uzlaidīsim otru pa

virsu. Ar to tad mans skorpions paliks mierīgs. Piedod, ka tev vēl neesmu piedāvājis. Še, ievēl nu tu ar.

Juhans laikam visu dienu nebija ēdis, jo dzeramais likās iedarbojamies varen ātri. Viņa seja kļuva sārtā, acis iemirdzējās, un mēle prasījās pēc tērzēšanas.

— Ja vien būtu dzīva vecā Rebanes māte, tā gan mani izārstētu. Es tev izstāstīšu, kā tas bija. Tev tak nav jāsteidzas.

— Nē, man laika diezgan.

— Nu raugi, tas bija tanīs dienās, kad vēl dauzijos pa Tērbatu.

— Ko tu Tērbatā darīji?

— Studēju. Neprasi, ko studēju. Laikam gan dabaszinātnes. Vai tautsaimniecību. Vai arī kaut ko citu, tas nav svarīgi. Pats saproti, kā tā studēšana notika: pa konventu un pa krogiem. Pa starpām paķerstīju skuķus un baudīju dzīvi. Bet ja kāds priekšmets patika, tad to zelēju mēnešiem. Bet tas ir cits stāsts. Notikās tā, ka vienu dienu sāka man sāpēt aklā zarna, tāpat kā tagad Džimam. Cietos, cietos, nekas nelīdz. Beidzot aizēju pie mediķa. Tas iztausta, pašūpo galvu un saka: tā kā tu pēc trim dienām būtu slimnīcā. Ko darīsi, šitādā reizē pretī runāšanas nav. Bet nākamā rītā pienāk telegramma no laukiem. No jaunā brāļa. Ka tēvs miris. Māti mēs jau sen bijām aizvīzinājuši uz kapu kalniņu. Puika mājās viens pats un nezina, ko iesākt. Vai saproti, kas par situāciju. Ne tu vari vienādi, ne otrādi. Beidzot izstāstīju dzīvokļa saimniecei. Ne jau palīdzību gaidīdams, bet tāpat, lai dalītos bēdās. Un viņa saka tā: aizej uz tirgu un puķu nodalījumā sameklē Rebanes māti. Ja kāds tev vēl var līdzēt (saka), tad tā ir viņa. — Neticu, zini, pesteļiem, bet ja kurpe spiež, jāpadodas. Nu ir aizeju, sameklēju. Kas par lietu (prasa)? Pati veda un sakūkusies, seja bedraina un rievaina kā pelnos ceptam kartupelī. Tā un tā (saku). Rītdien operācija.

Izstāstu visu no sākuma līdz galam. Nu, mēģināsim līdzēt, Rebanes māte saka. — Aiztec pēc pudeles šņabja. Tas man divreiz nebija jāsaka. Ar visām sāpēm biju atpakaļ kā zibens. Rebanes māte atkorķēja pudeli un to ilgi vārdoja. Man smieklī vien nāca, bet ko darīsi: izmīsuma stāvoklīs. Un tad viņa man iedeva prāvu kulīti zaļbarības, ko lika novārīt un kopā ar šņabi dzert. Tur bija tādas kā ceriņu lapas, kā dadži un nātres, sūnas, smilgas, dažādi ziedi un kas viss vēl ne. Pārgāju mājās, saimniece novārija un ņēmu tik iekšā. Rūgts bija kā vērmeles. Bet uz tēva bērēm tiku. Godam atdevu tēvu zemes mātei, kā to dzejnieks teiktu. Un vai tu tici vai nē, man aklā zarna vairs nav sāpējusi un ne uz kādām operācijām nebija jāiet. Tāds spēks bija vecajai Rebanes mātei. Viņa man arī šoreiz palīdzētu. Bet ko tu darīsi: svešā zemē te tādas Rebanes mātes vis nesameklēt. Sveiks!

Juhans domīgi pagrozīja rokās pudeli, kuņas saturs bija strauji krities.

— Cik ir pulkstenis? — viņš piepeši ieprasījās.

— Astoņi.

— Tad gulēts diezgan. Vai zini ko: paķer spaini, uztec augšā un iesmel man ūdeni. Es tikām ielekšu biksēs. Jānodzen bārda un tad varam iet.

Patrepē es sazvejoju koka spaini un uzkāpu uz klāja. Spējš vētras brāziens man iesviedās sejā.

— To lūku! Kaut tevī, — no apakšas kļiedza Juhans.

— Jā jau, jā. — Es to veikli aiz sevis aizrāvu ciet.

Likās tomēr, ka vētra bija izpūtusi savu spēku un sāka pierimt. Arī lietūs vairs nelija. Kādu mirkli pastāvēju, kamēr acis aprada ar tumsu, tad pasmēlu ūdeni sabangotajā ostā un, pavēris lūku mazā šķirbā, to nolaidu Juhanam lejā. Pats es paliku uz klāja, aizlīdu ka bīnes aizvēnī un ar mokām uzdedzu cigareti.

Tumsa visapkārt. Vēja auri masta virvēs. Kā gražīgs kumeļš laiva rausta tauvas. Ūdeņi plīst un šļāc. Un mazā bāka dambja galā mirkšķina savu uguni kā vienacains milzis.

Es jutu, kā iedzertais rums bija uzpātagojis manas smadzenes. Manī sāka brāzmot domas un tēli.

Droši vien, ka arī Rīgas jūrā šonakt ir vētra. Un kāds zvejas puisis stāv motora būdas aizvēnī tāpat kā tagad es un pipē machorku. Cik bieži gan arī es pats tā netiku stāvējis, kad zveja bija nobeigta un bijām atceļā uz Rīgu, lai laikus dabūtu lomu tirgū. Par ko gan šonakt domā šis zvejas puisis? Par savu meiteni, kas viņu gaida krastā? Par nākošo dejas vakaru kultūras namā? Par saņemto algu un cik no tās būs atvilktis labprātīgos ziedojumos piecgadei? Bet varbūt viņa skati pēti rietumu pamali, un viņš no jauna pārtilā plānus kā mukt un izlausties brīvībā?

Kā būtu, draugs, ja es tagad tev varētu apsēsties blakus. Jūra vilņojas un trokšņo, vantīs dzied vētra, neviens mūsu sarunu nedzirdēs. Tu varbūt to nezini, bet savā trakajā skrējienā uz rietumiem krievi mani panāca un aizskrēja gaŗām. Pus gadu es slapstījos un bēguļoju. Cik dažu labu nakti nenāca miegs, kad biju nolīdis kādā šķūnī vai pamestas mājas pažobelē, aizdomīgi klausījos nakts skaņās un sapņoju par brīvību, tāpat kā tagad tu. Man laimējās. Beidzot kaut kā tiku pāri robežai. Sākumā prieks par izglābšanos bija pārāk liels, lai ko vērotu vai domātu. Tikai gadiem paejot, man pamazām atvērās acis. Šeit rietumos ir brīvība, bet reti kāds te īsti izprot tās nozīmi un vērtību. Brīvība šeit ir pati par sevi saprotama, gluži dabiska lieta, to neviens neapdraud, neviens to nedomā otram laupīt, un tā šī brīvība, kā viss, kas ikdienišķs un pierasts, ir pamazām zaudējusi savu vērtību. Citi ideāli ir stājušies tās vietā, proti, kāre pēc ērtībām un labklājības. Tās

ir vienīgās lietas, pēc kuŗām tiecas modernais rietumu cilvēks. Ideāli? Rietumu pasaulē tādus sen vairs nepazīst. Ka par brīvību būtu arī jācinās, ka tā būtu jānes tiem, kam tās nav, tas šē nevienam pat neienāk prātā. Pat kristīgās baznīcas priecāsvārds šē kļuvis par senu, mīļu pasaciņu. Šē nav prasības pēc evaņģelija un atpestīšanas. Labklājība to visu ir darījusi lieku. Tāpēc klausī mani, draugs un nemūc nekur. Paliec tur, kur esi un raugi izturēt. Pienāks diena, kad mēs atkal veidosim paši savu brīvību, dižāku un skaistāku nekā šeit.

Kāpēc tu smeļies? O jā, es saprotu: ir jau viegli dzīvot drošībā un dot otram gudrus padomus paciesties un izturēt. Bet tu jau nezini, cik ļoti man tagad gribētos tavā vietā būt. Sapņos un nomodā es staigāju pa vecajām vietām. Mana miesa gan ir šeit, bet manas domas...

Nograbēja lūka, un Juhans iznāca uz klāja.

— Iesim nu! Viņš sauca kā lielā nevalā.

Mēs izkāpām krastā un sākām kāpt kalnā. Vējš vēl vienmēr bija pārāk stiprs, lai varētu sarunāties un mēs gājām klusēdami. Ar varenu spēku tas pūta mūsu mugurās un iešana bija viegla. Vairākkārt mēs apstājāmies un iebaudījām no pudeles, bet nieks vien tik tur bija palicies un Juhans to drīz vien iesvieda krūmos.

Krogū bija diezgan daudz ļaužu. Tie visi pazina Juhānu un priecīgi ar viņu sasveicinājās. Es pazinu tikai dažus. Man pienāca Ričards, un mēs tukšojām kausu alus, kamēr Juhans lieliski pie letes iepirkās un izmaksāja uz visām pusēm. Divas ruma pudeles viņš sabāza mēteļa kabatās. Drīz vien viņš ieģrima dzīvās sarunās, pārsēdās pie galda un tur sāka iet skaļi.

— Tavs draugs šovakar ir formā, — smīnēdams teica Ričards.

— Tā liekas.

Bija pēdējais laiks dabūt Juhanu no krogus ārā. Vēl kādu pusstundu un viņš vairs nebūtu lietojams. Izspiedies cauri drūzmai, kas bija salasījusies ap Juhana galdu un klausījās viņa stāstā par kaujām pie Ilmenes ezera, es viņam iečukstēju ausī:

— Vai viņa pudeli nopirki?

— Kam tad to? — Juhans kā neizpratnē pacēla galvu.

— Vai tad Estere rumu dzers? Ja nē — es nopirkšu.

— Tu? Tā tik vēl trūka! Vai tik tu — he - he! — uz Esteri neesi metis savas grēcīgās acis? Sargies, es tev saku! Bet nē, tev tomēr ir taisnība. Aiznesīsim viņai viņa pudeli kā dāvanu Lieldienām. Šokolādi aizmirsu nopirkt. Sorry, ladies and gentlemen!

Viņš slējās kājās, atvadījās no visiem, nopirka vīnu, un drīz vien krogus troksnis mums palika aiz muguras.

Lai būtu drošāka iešana, es paķēru Juhanu zem elkoņa, bet viņš mani nikni atgrūda nost.

— Tikai bābieši iet saķērušies, — viņš man iekliedza ausī. — Viri izgāž krūti un iet šitā!

Juhans pieņēma tādu kā parādes soli un sāka dziedāt pilnā galvā:

— Kad es pūšu miris, kops man stāvēs pliks:

Kas gan man uz kapa kādu puķi liks...

Vējs raustīja un pārkliedza viņa dziesmu, un viņš drīz apklusā.

Kad tuvojāties viesnīcai, tās logos vēl dega ugunis. Lēnām atvēruši durvis un viens otram ar zīmēm rādīdami uzvesties klusi, mēs uz pirkstgaliem zagāmies pa gaiteni uz manu galu. Esteres durvis bija pusviru. Viņa jau bija dzirdējusi mūs nākam.

— Labvakar, meitenīt! — viņu apkampdams, čukstēja Juhans, bet Estere pār plecu raudzījās mani un, kā pateikdamās pameta ar aci.

Es gribēju iet uz savu istabu, bet ne Juhans, ne Estere par to negribēja ne dzirdēt.

Tā nu mēs visi trīs sasēdāmies Esteres gultā. Mūs gaidīdama, viņa no virtuves paslepen bija pievākusi dažādus uzkožamos. Mēs tukšojām viņa pudeli un klusi pļāpājām. Bet drīz vien es manīju, ka viņu abu acīs sāk lēkāt uguntiņas. Trešais te bija lieks. Es cēlos un, novēlējis abiem labunakti, klusi izlavījos pa durvim.

I GNI UN nerunīgi mēs sēdējām pie brokastgaldā, kad piepeši atvērās durvis un ienāca, svīrotā pidžamā tērpies jauneklis, gaŗiem, tumšiem matiem, bālu, plānu bērna ģimīti. Viņu ieraudzījusi, saimniece tā apmulsa, ka nolēja mērci gaŗām šķīvim.

— Labrīt, — viņš teica patīkamā, dzidrā balsī.

Saimniece nobāla, tad nosarka un izsteidzās viņam pretim.

— Labrīt, Lendija kungs. Vai jūs ko meklējat? Vai varu jums palīdzēt?

— Es ceru, ka jūs varētu. Es vēlētos brokastis.

— Jā, protams, Lendija kungs. Jums brokastis tiks klātas pusastoņos lielajā ēdamzālē, tas ir — apmēram pēc divdesmit minūtēm.

— To es zinu. Bet vai es nevarētu dabūt brokastis tagad. Un šeit.

Saimniece sastostījās.

— Es nezinu... Man liekas... Man būtu vispirms jārunā ar... Tas ir tik neparasti... Mēs viesiem...

— Vai es drīkstu šeit piesēst? — viņš griezās pie mums.

Ričardam karote apstājās pusceļā, bet skuķiem acis iezībējās vien, arī Esterei, kas šorīt vispār smaidīja kā saulīte.

Freds izmisis paraudzījās savā sievietē, bet tā kā viņš šeit bija priekšniecība, tas bija viņa pienākums tikt ar situāciju galā.

— Protams, Lendija kungs. Mēs būsīm pagodināti.

Lendijs apsēdās, un kādu brīdi valdīja neērts klusums. Dziļāk virtuvē saimniece skandināja pannas un traukus un šad tad pablenza uz mūsu pusi, kā cerēdama, ka Lendijs apdomāsies un atkal aizies. Velti. Viņš mierīgi sēdēja savā krēslā un klusi pirkstiem bungoja galdu. Redzēdama, ka vilcināšanās nelīdzēs, saimniece beidzot nolika Lendija priekšā šķīvi auzu pārslu un krūzīti piena. Viņš tūdaļ sparīgi ķērās pie ēšanas, bet tālu netika. Atsprāga durvis, un pa tām iedrāzās viņa menedžeris.

— Beidzot es tevi dabūju rokā. Miļais cilvēk, ko tu te dari?!

— Brokastoju, — mierīgi atteica Lendijs. — Šis ir mans menedžeris (viņš griezās pie mums). Sids Sidnejs. Kā redzat, amerikāniskošanās process skāris arī viņu, tāpat kā mani. Mēs visi tagad saucamies tādos īsos vārdos: Als, Lens, Guss, Buds, Sids. Ja jūs zinātu, kāds patiesībā ir viņa īstais vārds, jūs smietos līdz asarām. Bet arī bez visa tā Sids bieži vien ir smieklīgs diezgan. Liekas, ka arī pašreiz viņš gatavo mazu izrādīti. Kas noticis?

— Neblēpojies. Kākad tu nezinātu. Ko tu meklē šeit virtuvē?

— Brokastis un patīkamu sabiedrību. Paskaties uz šīm meitenēm. Ir prieks sēdēt ar viņām pie viena galda. Turpretim Teilores madāmas izstīdzējusi atvase man samaitātu apetītu līdz pašam vakaram. (Mūsu meitenes nosarka un kautrīgi nolaida acis).

— Miļie draugi, — viņš atkal griezās pie mums. — Es stipri ceru, ka jūs netraucēju. Es saprotu, ka tas ir mazliet neparasti, ja viesis ēd virtuvē kopā ar kalpotājiem. Bet jūs tak to man neliegsit, it sevišķi vēl zinot, ka man tas sagādā prieku. Bez tam jūs drīz vien pie manis pieradīsiet, un tad viss būs kārtībā. Vai nē?

Nevienam nebija drosmes atbildēt.

— Tas ir ārprāts, — nopūtās Sids un sabolija acis pret griestiem. — Ko lai es saku pulkvedim Meisonam?

— Pastāsti tikai, cik labi es te jūtos un viņš mums piebiedrosies.

— Muļķības. Un ko Teilora kundzei?

— Tu esi mans reklāmas menedžeris. Tas ir tavš darbs. Ja tu patiesi būtu tik veikls, par kādu izliecies, tu no šīs manas neparastās izrīcības vēl izsistu mazu kapitālu. Tā ir maza sensācija, ko es tev iedodu rokā. Un ko tu?

Sids salika rokas kā lūgšanā un, galvu šūpodams, raudzījās Lenā. Acīm redzot, viņam trūka vārdu.

— Nu tad es tev palīdzēšu. Palaid ziņu viesiem, ka es pašreiz komponēju. Kaut ko pilnīgi nebijušu. Dziesmu bez vārdiem. Tas jau gan arī agrāk ir mēģināts. Ar patskaņiem. Bet mana jaunā dziesma sastāvēs tikai no līdzskaņiem. Paklausies: v-v-v-v! m-m-m-m! r-r-r-r! f-f-f-f! l-l-l-l!

Pie tam Lens sabāza ikšķus ausīs un vicināja pārējos pirkstus kā lielas dzīvnieka ausis.

Sids saķēra galvu rokās un, durvīm norībot, aizskrēja.

— Savāds cilvēks. Es viņu algoju, bet viņš nezina nekā cita kā vien mani bakstīt un urdīt un spīdzināt. Un ārsts man uz stingrāko noteica, ka man vajadzīgs miers. Ak jā, un fizisks darbs svaigā gaisā. Vai jūs man tādu varētu dot? — viņš griezās pie Freda.

— Kāpēc nē. Es domāju gan, — viņš teica. — Vai jūs ko saprotat no dārzkopības?

— Mazliet.

— Tad jau jūs varēsiet palīdzēt mūsu dārzniekam. Viņš sēž jums pa kreisi.

Dārznieks paraudzījās uz Lena rokām, kas kā milzīgi posmkājaini zīrnokļi gulēja uz galda abpus šķīvīim, bāli, tievi un nevarīgi un negribīgi atteica: Ar lielāko prieku.

Viņa balss noskanēja tik skābi, it kā tas būtu iekodis citronā. Negribot mēs visi nosminējām, ieskaitot pašu Lendiju.

— Es saprotu gan, — viņš teica. — Bet tā nav kā tu domā. Saprotams, to ģitaru strimšķinot, es pēdējos gados esmu kļuvis mazliet mīksts. Bet pēc skolas beigšanas es strādāju smagi. Ar šitām pašām mīkstajām rokām. Divus gadus mocijos pie Vimpija uz būvēm. Tad mani pirksti vis nebija tik balti un kopti kā tagad. Pagaidi vien. Pāra nedēļas un būšu atpakaļ vecajā formā.

Mēs beidzām ēst un cēlāmies no galda, kad saimniece Lendijam atnesa viņa bekonu un olu. Gluži neviļus mēs to salīdzinājām ar devu, kas bija dota mums. Viņam bija lielas, platas caurauguša bekona šķēles, mums tikai tādi nomaļi un kamaras. Vienas olas vietā viņam bija divas, bez tam vēl pupas tomātu mērcē, kuņas mēs nedabūjām nemaz. Kungu būšana. Bet arī Lendijs bija ievērojis starpību. Kamēr mēs vēl drūzmējāmies gar izejas durvīm, es pa ausu galam dzirdēju kā viņš čukstus nokodināja saimnieci — dot viņam tādu pašu ēdie-

nu kā mums. Es sevī nosmīnēju. Rezultāts varēja būt tikai viens: mūsu uztura uzlabošanās.

Labi, labi nestridēsīmies. Man no laika gala bija riebušies šitie jaunmodes ģitaru vīreļi, kunkstētāji, kratoņas un vaideloši. Bet šoreiz es nekā nevarēju līdzēt. Kaut kā man Lens Lendijs patika.

Gaitenī mani sagaidīja Freds ar Melno. Pa tālrūni bija runāts ar cietzemi. Mācītājs bija ar mieru braukt, kaut jūra vēl gāja augstu.

— Brauciet nu jūs abi divi, — teica Freds. — Būs drošāk. Un pēc pusdienām nomaini Ričardu pie vistām, lai arī viņam tiek kas no svētkiem. Ņemiet pussmago mašīnu un laidieties ceļā.

Melnais šorīt bija ļoti mazrunīgs un strupjš.

— Kas tev īsti kaiš? — es prasīju.

— Galva sāp, — viņš negribīgi izgrūda caur zobiem.

Ja tā, tad viņu ar tālākām sarunām nebija ko traucēt.

Kad tikām līdz ostai, es velti raudzījos pēc Jolantas. Tātad Juhans atkal bija jūrā.

Iedarbinājuši motoru, mēs sākām braukt, bet pēc neilga laika Melnais mani aicināja pie stūres rata.

— Kas par nelaimi?

— Nav lāga. Iešu mazliet atgulties, — viņš teica. Bet viņš negāja kabīnē. Varēja dzirdēt kā viņš laiku pa laikam nikni splāva ūdenī. Nabaga vīrs, acīm redzot, cieta. Man pašam šorīt nekas nekaitēja, jo, Juhanu ārstēdams, es vakar sev nebiju nodarījis pāri.

Tūlīt aiz ostas dambja mēs saskrējāmieš krūtīs ar jūru. Milzu viņi plīsa sēkļos un krasta akmeņos, bet tie vairs nebija bīstami. Vētras zirgi bija aizauļojuši, satracinātais okeans vēl smagi dvašoja kā pēc grūta skrējiena, bet viņa ķetnu sitieni bija zaudējuši spēku.

Kad tuvojāmieš cietzemei, Melnais bija pamazām atžirdzis un beidzot pārņēma stures ratu.

Mācītājs, mazu ādas koferīti rokās, mūs sagaidīja parastajā vietā, un mēs tūdaļ devāmies atpakaļceļā. Tas bija pavecs vīrs, balti nosirmojušu galvu, bet visas viņa kustības, pat viņa sejas izteiksme bija jauneklīga un moža. Viņa vaigi bija vēja appūsti. Varēja redzēt, ka viņš daudz laika pavadīja zem klajas debess. Viņš vadīja dievkalpojumus tuvējās piecās vai sešās salās, un ne vienmēr laiks bija pārāk izdevīgs viņa apciemojumam.

Kādu brīdi aprunājies ar Melno, viņš pienāca arī pie manis.

— Neesmu tevi te redzējis. Laikam esi svešinieks.

— Jā, vikār.

— Ou! Ārzemnieks. No kurienes?

— No Latvijas. Rīgas.

— Nu, ko tu teiksi! Rīga ir skaista pilsēta. Es tur vairākkārt esmu bijis. Netālu no Daugavas krasta tur stāvēja Anglikāņu baznīca. Tur esmu sprediķojis. Tad nu pastāsti, kā tur īsti izskatījās tad, kad atstāji Rīgu?

Mēs nogrimām sarunā.

Tai vasarā, kad mācītājs apmeklēja Rīgu, tur notika Dziesmusvētki. Mirdzošām acīm viņš man stāstīja par saviem novērojumiem, par lielo pacilātību, kas aizrāvusi arī viņu, kaut gan viņš bijis svešinieks un maz ko sapratis. Visvairāk viņam atmiņā palikuši krāšņie tautas tērpi, Brāļu kapi, Hamleta izrāde teātrī. Jā, un arī nejauki dārdošie tramvaji, viņš sminēdams piebilda.

Cik man kļuva priecīgi ap sirdi, it kā es būtu saticis kādu sen neredzētu draugu vai mīļu radu. Arī viņš bija staigājis pa mūsu zemi un savās smadzenēs glabāja atmiņas par tām pašām vietām, kur tik bieži biju staigājis es.

Brauciens izlikās varen īss. Mēs klusi ieslidējām ostā, nostiprinājām laivu un devāmies uz viesnīcu. Pulkste-

nis jau nāca divpadsmit. Atvadijies no laipnā mācītāja, es aizgāju nomainīt Ričardu. Vispirms gan es ieskrēju savā istabā un paķēru kārbīņu šokolādes, ko biju nopircis Žanetei.

Tā nu es viens pats kūkoju pa noliktavu, aizkāpu pie vistām, atnācu atpakaļ. Laiks vilkās briesmīgi gausi. Es skaitīju stundas un nevarēju sagaidīt vakaru.

Žanete tovakar pie manis neatnāca.

Vētras pierimšana un laika uzlabošanās bija izvilinājusi laukā arī mūsu viesus. Gan pa divi, gan pulciņos tie klaiņoja apkārt. Pagāja gaŗām arī pulkvedis Meisons ar Teilores kundzi. Kā likās, tad viņi par kaut ko strīdējās. Pēc brīža pulkvedis nāca atpakaļ viens pats. Pie noliktavas stūŗa viņš apstājās, pavērās visapkārt, neviena nemanīdams, izvilka no kabatas plakano pudelīti un piemeta pie mutes.

Varbūt arī viņam krūtīs bija skorpions tāpat kā Juhanam, kas allaŗ prasījās pēc dzeŗamā.

Augsts vai zems, mēs visi kalpojam savām vāŗībām un meklējam mierinājumumu savām sāpēm.

LIELAIS VAIRUMS mūsu viesu atkal aizbrauca. Nedaudzie palikušie likās kā pamesti un, īsti nezinādami, ko iesākt, gaŗlaikodamies klaiņoja pa salu.

Lendijam Freds bija izsniedzis darba pārvalku, un viņš palīdzēja dāŗzniekam. Ēdienu reizēs viņš bij neparasti kluss un mazrunīgs, bet vēl vienmēr spītīgi turē-

jās mūsu virtuvē un negāja ēst lielajā zālē. Iespējams, ka es maldījos, bet man likās, ka viņš vairījās no Teiloras jaunkundzes, tievas, izstīdzējušas jaunavas izsitumainu seju, plāniem bezkrāsas matiem. Vairākkārt es manīju, kā viņa, aiz krūmiem slapstīdamās, vēroja Lendiju parkā strādājam.

Mēs pie viņa pamazām bijām pieraduši. Jāatzīst, ka viņš gan darīja visu iespējamo, lai ne ar ko nedurtos acīs un neliktos par mums pārāks. Pat ēdienu viņš ēdā tādu pašu kā mēs. Tā kvalitāte pēc īslaicīgas uzlabošanās pamazām atslidēja atpakaļ „pie normāla”, bet liekas, ka Lendijs to pat neievēroja.

Viņa menedžeris Sids vēl dažus rītus veltīgi izmēģinājās — kā viņš pats izteicās — Lendijā uzpūst padziusušā prāta dzirksti, un tad mēs negribot kļuvām par aculieciniekiem ne visai smalkai vārdu divkaujai viņu abu starpā.

Lendijs, piemēram, varēja teikt tā:

— Vai tu domā, ka tava vieta ir lielajā zālē?

-- Kāpēc nē? Es par to maksāju, — atteica Sids.

— Bet vai tu arī īsti zini ar kuŗu nazi jāziež tosts?

— Protams, ka zinu.

— Apsveicu. Tas ir ievērojams progress. Tajā Ņū kastles priekšpilsētā, no kuŗas tu nāc, dakšiņai vajag būt diezgan nesenam jaunievedumam.

— Manu izcelsmi tu labāk neaiztiec. It kā tu pats būtu diez kāds dižciltīgais.

— Nē. Tas es neesmu. Es esmu uzaudzis tāpat kā mani brāļi, ap pavardu mūsu vienīgajā istabā. Tāpēc man līdz šai dienai patik virtuves podu un trumuļu veids un smaka. Sevišķi, ja virtuve ir tik tīra kā šī. Saimniece man to droši vien neļaus, bet es labprāt viņai kādu rītu palīdzētu nomazgāt traukus. Saimniec! Vai es varu jums šorīt iet palīgā?

— Pie kā, Lendija kungs? — kā ko nelabu paredzēdama, saimniece pabāza galvu.

— Nomazgāt traukus.

—Lai Tas Kungs mūs atpestī! Kas jums noticis? Vai trauki nav pietiekami tīri? Es jums tūlīt uzlikšu uz cita šķīvja.

— Nē, jel nē, es tikai jokuju. Nu tu redzi pats.

— Bet vai tad tu nesaproti: tu tagad esi cits — slavens cilvēks. Tev jāmēģina...

— Liec mani mierā. Esmu jau mēģinājis. Tāpēc man tagad šē jānīkst un jāārstē savu nervu bēdīgās atliekas.

— Ak, ko nu ar tevi.

Sids izlikās tik pārskaities, ka pat lika sevi pārcelt uz cietzemi, it kā lai brauktu projām. Lendijs par to necēla ne ausu. Un vakarā Sids bija atpakaļ.

Bet zīmīgā kārtā Lens bija tā kā sadraudzējies ar pulkvedi, kaut gan vairāk nesaderīgus cilvēkus bija grūti iedomāties gan vecuma, gan sabiedriskā stāvokļa, gan arī interešu ziņā. Pašreiz gan te salā nekādas lielas izvēles sabiedrības ziņā nebija, un tā tīrā nepieciešamība tos bija savedusi kopā. Veseliem cēlieņiem pulkvedis nostāvēja parkā, kur Lens ravēja un kaplēja un viņiem taču laikam neaptrūka par ko runāt.

●

PAGĀJA VAIRĀKI rīti, kuņus nosēdēju noliktavā, lāpīdams vecos maisus. Aiz saiņiem paslēptā šokolādes kārbā veltīgi gaidīja žaneti. Bet tad kādu rītu, gluži negaidot, viņa bija klāt un gribēti neveiklā kustībā atkrita uz maisa man iepretim.

— Hello, — viņa teica. — Kā tev klājas?
— Paldies, labi Un kā tev?
— Tagad esmu O. K. Drusku noslimoju pa pašiem svētkiem.

— Tad tāpēc tu neatnāci? Es tevi gaidiju.

— To tu nu man stāsti!

— Nē, nopietni. Gaidīju katru dienu. Būtu aizgājis pie tevis, bet es jau nezinu, kur tu dzīvo.

— Dārznieka mājā. No vistu aplokiem tu noteikti esi redzējis. Bet kāpēc tu mani esi gaidījis?

— Es domāju, ka mēs varētu būt draugi. Vai tu gribētu.

Žanete ilgi mani pētīja.

— Un kas man būs jādara, lai mēs būtu draugi? — viņa beidzot prasīja.

— Tev? Nekas. Atnāc reizēm. Man te vienam ir tik garlaicīgi.

— Bet viesnīcā tak ir lielās meitas — Estere, Bābra. Kāpēc tu neej ar viņām?

— Tu man patīc labāk.

Žanete nosarka.

— Es tev esmu par jaunu, — viņa klusu izdvesa.

— Tu patiesībā domā, ka es tev esmu par vecu.

— Nē! To es...

— Paklausies, Žanet: lai būtu draugi, vecumam nav nekādas nozīmes. Norunāts? Tad šē roka!

Žanete kautrīgi man pastiepa pretī mazus, miklus pirkstgaliņus.

— Un lai tu man ticētu, ka esmu tevi gaidījis, redzi, kas man šite noslēpts.

Es iedevu Žanetei šokolādes kārbu.

— Vai tā ir man?! Tiešām man! Cik skaistas rozes te uz vāka un zils zīda pārsējs apkārt. Vai tu zini ko?

Ka šī ir pirmā dāvana, ko esmu saņēmusi no kāda puīša.

— Pagaidi vēl kādu gadu, un tu no dāvanām nevarēsi ne atkauties.

— Kāpēc tā?

— Vai tev to neviens nav teicis? Vai tavš spogulis to nerāda? Tu esi skaista.

Žanete nodūra galvu.

— Tu jau atkal esi aizmirsis. Es tak esmu dumja.

— Bet tu neesi dumja! Kas tev tādus niekus ir iestāstījis?

— Pašreiz nē. Arī skolā es daudz ko varu labāk nekā citi.

— Nu, tu redzi pati.

— Bet tad man reizēm uznāk bailes. Briesmīgas, neizskaidrojamas bailes. Es nolienu istabas tumšākajā kaktā un palieku tur visu dienu, reizēm divas. To neviens nespēj saprast. Arī es pati nē. Un es dzīvoju pastāvīgās bailēs, kaut tikai šīs bailes man atkal neuznāktu. Es baidos no bailēm. Neviens tam nespēj ticēt, bet tā tas ir. Un ja man uznāk šīs bailes, es nekā cita nevaru darīt, kā vien sēdēt tumsā, drebēt un baiļoties.

Kā palīdzību meklējama, Žanete raudzījās manī.

Nabaga bērns. Ko es tur zināju teikt. Mūsu domu pasaule ir neizpētīts labirints, citiem nepieejams un neizprotams. Bet savā laikā es ko neko biju lasījis par šīm lietām un pieliecies Žanetei klusi teicu:

— Tad tu šai ziņā neesi viena. Arī man reizēm ir bailes. Tādas pašas kā tev.

— Tev arī? Nevar būt!

— Bet ir.

— No kā tad tu baidies?

— Nezinu. Reizēm tā ir vienkārši nelaimes nojauta. Reizēm kāds ļauns sapnis. Nesen kādu rītu es pamodos,

un man bija bailes atstāt savu istabu. Kaut kā man likās, ka ārā visi cilvēki piepeši ir pazuduši. Freds, Ričards, Norma un arī tu. Man vienkārši trūka drosmes pavērt durvis un paraudzīties, kas notiek otrā pusē. Iedomājies, kas tagad notiek: savās domās es aizeju pa dobji skanīgo gaiteni un ieeju virtuvē. Bēkons un ola vēl smaržo uz pavarda, zili cigaretes dūmi vēl šūpojas pie griestiem, bet tur nav neviena cilvēka. Baiļu tirpuļiem pār muguru skrejot, es izeju ārā un paveļos kantori. Normas rakstāmmašīnā ievilkts papīrs, vēstulē kāds vārds pārtraukts pusē, bet no pašas Normas ne vēsts. Es izstaigāju parku, noliktavu, Vainraitu māju — visur tukšs. Savās bailēs es sāku skriet. Ciemā vēl kūp dažī dūmeņi. Pagalmā stāv grozs ar žaujamu veļu, ceļa vidū guļ divritenis, tā pedālis, vēl klusi rūkdams, griežas riņķī. Es aptaustu tā sedlus un jūtu, ka tie vēl silti, bet — skaties kur gribi — neviena cilvēka. Es esmu palicis viens. Savās bailēs es saķeŗu galvu un gribu kliegt, acis piemiedzis, es jūtu, kā manas rokas dreb un sviedri aumaļām rit pār seju. Un piepeši ārā gaitenī atskan Esteres balss, un man kā akmens noveļas no krūtīm. Tā man, žanet, iet ar savām bailēm.

Žanete smaidīdama raudzījās manī.

— Bet tu tak zini, ka tas viss ir blēņas.

— Protams, ka zinu, bet es tur nekā nevaru līdzēt.

Meiteni mans stāsts, acīm redzot, bija manāmi uzjautrinājis.

— Nu, un ko tu dari šādās reizēs, kad tev uznāk bailes? — viņa pēc brīža jautāja.

— Ko kuŗu reizi. Parasti es meklēju cilvēkus un rauģu tās aizmirst. Bet ja tas neizdodas, tad izeju staigāt un saku pats sev, ka nekas ļauns nav noticis un nenotiks. Un tad man pamazām paliek labāk. No kā gan lai tev būtu jābaidās, žanet. Tev ir tēvs un māte. Tu dzi-

vo savā zemē starp saviem ļaudīm. Padomā tagad par mani. Es biju spiests atstāt savējos, aiziet no mājas un no istabas, kuŗā palika manas grāmatas un citas mīļas lietas. Ir tagad pagājuši daudzi gadi, un es pat vairs neatceros savas bijušās adreses. Man tur palika draugi, un es vairs nezīnu, kur tie dzīvo un nevaru tiem pat vēstules aizsūtīt. Un ja arī es to varētu, tie droši vien par to nebūtu priecīgi. Es tagad esmu pilnīgi viens. Ja es šodien mirtu, tad nebūtu neviena, kas par mani skumtu un pavadītu mani līdz kapa bedrei. Tik viens es esmu.

— Es gan ietu.

— Labi, Žanet. Paldies. Tu varbūt nāktu. Bet priekš nedēļas es arī tevi vēl nepazīnu. Iedomājies tagad, ja nu man piepeši uznāk bailes, tad man nav neviena paša, pie kuŗa es varētu iet un palīdzību meklēt. Tad nu tu redzi pati, cik tev patiesībā ir labāk nekā man.

Žanete, kā neticēdama, raudzījās manī. Es izvilku cigarešu kārbīņu un mēs sapīpējām.

— Vai tas ir tālu, no kurienes tu nāc?

— Tālu gan.

— Ja tu brauktu ar Jolantu, cik ilgi tev būtu jābrauc? Nedēļas divas. Varbūt drusku mazāk.

— Un kā pie tevis izskatās? Pagaidi, nestāsti. Es mēģināšu minēt.

Žanete aizvēra acis, atlaidās puszviļu un kādu brīdi klusēja.

— Es redzu spožu sauli un tumši zilu jūru un baltas akmeņu celtnes. Un sarkanās rozes meiteņu melnajos matos. Un mūzika skan, asos brāzmainos ritmos —

— Tā jau ir Spānija, bērns. Nē, es neesmu no turienes.

— Pagaidi, ļauj man minēt vēlreiz... Tulpes. Es redzu tulpes. Un dziļnavu spārnus pret baltiem mākoņiem.

Un jautras meitenes baltiem priekšautiem un koka tupelēm kājās...

— Nu tu esi Holandē, Žanet. Es nenāku arī no turies.

— Tad es nezinu. Kāda ir tava zeme?

— Kā lai tev to izstāsta. Tā ir maza zeme. Tur nav ne augstu kalnu, ne varenu straumju. Blāva debess tur noraugās uz smilšu pauguriem, purvainēm un brūniem lauku ielāpiem. Balti bērzi, priedes un egles tur sapņo klusu ūdeņu malās. Un lielceļi kā balti pavedieni aizvijas un pagaist mežu zilumā. Bet savāds siltums staro no šīm krāsām, no debesu blāvuma, mežu zilgmes un lauku rūsganuma. Šī krāsu saskaņa ir tik dzidra un maiga kā nekur citur šinī pasaulē. Tāda ir mana zeme.

Žanete raudzījās manī spožām acīm.

— Kā es tur gribētu būt. Tur vajag būt skaisti.

— Tur ir skaisti, Žanet.

— Kāpēc tad tu nebrauc mājās?

— Tas ir garš stāsts, un tu to nesapratīsi. Bet pagaidām man ir jāpaliek šeit.

Mēs ilgi sēdējām klusēdami. No mūsu cigaretēm cēlās zili dūmu gredzeni un pagaisa griestu pustumsā.

— Tad es varu šo šokolādi ņemt? — viņa piepeši ieprasījās.

— Protams. Tā ir tava.

— Paldies. Es tagad iešu.

— Tu atkal atnāksi?

— Jā. Drīz es varēšu atnākt tikai sestdienās, jo sāksies skola. Bai-bai!

Viņa piecēlās un klusi aizgāja.

Kāpēc gan man atkal kļuva tik skumji? Vai meitene neviļus bija manī pamodinājusi vecas atmiņas?

Es nedrīkstēju skumt, mīlais bērns. Skumjas un atmiņas ir narkoze trimdnieka sirdij. Tās gan palīdz dzīvot, bet reizē arī nogremdē izmisuma atvaros.

Drīz Ričardam vajadzēja mani nomainīt. Es cēlos un devos pie vistām.

PIEVAKARĒ man vajadzēja ņemt motorlaivu un braukt uz cietzemi pretī Džimam, kas bija jau tiktāl atžirdzis, ka tika atlaists no slimnīcas.

Drusku pabāls, bet citādi mundrs un smaidīgs, viņš mani sagaidīja krastmalā.

— Nu, kā tev ir klājies pa šo laiku? — viņš man prasīja, kad osta bija palikusi mums aiz muguras. — Es skatos, ka tev tagad jauns darbs. Kas tad tagad kopj vistas?

— Līdz pusdienām es. Tad nāk Ričards.

— Ak tu sasodītais ārzemnieks. Es jau domāju, ka ar tevi ziepes vien sanāks. Vai es tev nepieteicu — cita darba nedarīt?

— Nedusmojies, Džim. Es darīju, ko varēju. Lieta aizgāja līdz Vainraitam. Man liekas, tas vīrs jokus neprot.

Džims igni iesplāva ūdenī un labu brīdi bija kluss.

— Varbūt, ka tev taisnība. Un pa savu laiku jau tu uz motorlaivas nebrauc. Gan jau būs labi.

— Un kā tev pašam gāja? — es atvieglots jautāju.

— Kas tur liels. Aizmidzināja un izgriezta to draņķi tai pašā rītā. Tas viss ir sākums. Bet vai tu vari iedomā-

ties šitādu cūcību: rītdien mūsējie spēlē futbolu ar Nottinghamu. Svarīga sacīkste. Uzvarētājam iespēja pāriet pirmā ligā. Biju smalki izkombinējis kā izlavīties no slimnīcas un kā noskatīties sacīkstē. Un kas notiek? Piepeši šie ņem un mani no slimnīcas atlaiž jau šodien. Pat runāt par to riebjas! — un viņš nikni iesvieda jūrā cigaretes galu.

Kad tuvojāties ostai, jau pa lielu gabalu ieraudzījām laipas galā stāvam kādu sievieti. Pēc laiciņa es to pazīnu.

— Tā tak tava sieva. Atnākusi tev pretī, es teicu Džimam, bet tas vairs manis nedzirdēja. Ierāpies pašā laivas priekšgalā viņš tai sparīgi māja ar roku, kaut arī šis kustības viņam radīja manāmas sāpes, kā to viegli varēja spriest no viņa saviebtās sejas.

Mazu skaudības sāpīti sirdī es noraudzījos, kā viņi viens otram krita ap kaklu un saķērušies lēnām aizgāja gar krastu. Mana dzīve, salīdzinot ar viņu, bija tikai tāda pusdzīve. Laimīgais Džims! Nu jau viņš būs aizmirsis arī izputināto futbola sacīkstī.

KAD NĀKOŠĀ RĪTĀ ienācu noliktavā, manā kaktā uz maisa sēdēja Juhans. Tuvāk piegājis, es satrūkos: viņa seja bija sakritusi un pelnu pelēkumā, acis stiklainas un apsarkušas. Viņš laikam bija smagi dzēris.

— Sveiks, Juhan. Ko labu dari? Vai slīcini savu skorpionu?

Juhans mani drūmi nopētīja caur pieri, izvilka no kabatas pudeli un ierāva trīs tik garus guldzienu, it kā tas būtu skaidrs ūdens. Bet jau no smakas vien varēja manīt, ka tas rums.

— Tev ir nejauks paradums, Artur, — viņš beidzot izgrūda drausmīgi aizsmakušā balsī. — Neaicināts un negaidīts, kā tovakar uz Jolantas, tu uzkulies cilvēkam, kad tam gadās mazs vājuma brīdis un tas uz divām minūtēm aizmirst valdīt mēli un pus pa jokam tev kaut ko izstāsta. Un nu tu kladzini kā veca vista, kaut tevi ra-gainis!

Es apsēdos viņam blakām.

— Dzersi? — viņš strupi prasīja.

— Nē. Bet tādā gadījumā atvaino. Tātad tu te nesli-cini savu skorpionu.

— Skaidrs, ka nē. Kas par smieklīgu izteicienu — skorpions. Es vienkārši dzeru.

— Kad tad iebrauci ostā?

— Vakar vakarā.

— Un tūlīt sāki, pēc tavas sejas spriežot.

— Tūlīt aizgāju uz Sarkano lauvu.

— Un sāki visiem stāstīt par cīņām pie Ilmenes.

— Nekādu visu tur nebija. Utes — Lieldienās nodzē-rušies, kabatas tukšas. Bijām divi vien ar krodzinieku. Še, ierauj!

— Paldies, Juhān. Nedzeršu.

— Nu vai tu neesi viens dīvains āksts. Viņš nedzers. Juhāns atnāk visu to gaisa gabalu, nakts tumsā uzma-nīgi nesdams šito pudeli un vēl vienu, lai pie vajadzības nav jāskrien atpakaļ. Juhāns no četriem ritā šeit sēž un gaida, un viņš vienkārši teiks — viņš nedzers. Tais-ni dusmas rauj. Man reizēm pašam jābrīnās, ko es ar tevi auklējos un pinos. Tad jau Esterei ir vairāk vīra dūšas. Tu jau nu maldijies gan viņureiz, kad viņu atne-sām. Estere toreiz tikai izlikās par smalko. Parasti viņa

rumam ceļu vis negriež. Tai ir aknas. Bet ko ar tevi iesākt? Mīksts un pārbijies Vainraita kalpiņš...

— Nu, nu, pieturi. Dod šurp to pudeli.

— Bet vai tikai tas būs labi, Arturiņ? Ja tu dzersi, var vēl kāds saost. Un ja nu tevi atlaiž no darba, ko tad? Motorista šepse vējā!

— Nemuldi.

Juhans mani bija uzvandījis dusmas un pret gribu es ierāvu krietnu malku.

— Kur tad pārlaidi nakti?

— Krogū. Nopļāpājām līdz pāri pusnaktij.

— Par Ilmeni?

— Nu jā, par kaŗa laikiem. Viņš bijis vācu gūstā. Stāstīja, kā vācieši ar viņiem apgājušies. Un tad es pastāstīju, ka arī es esmu gūstā bijis. Nevis pie tiem plukatām krieviem, kas mani ne mūžam nebūtu dzīvu dabūjuši rokā, bet gan labprātīgi — pie rietumniekiem. Es pastāstīju arī, kā mums tur sākumā gāja. Viņam likās, ka es meloju, ka tas nevar būt tiesa. Tu jau gan pats neesi bijis, bet stāstīts tev tāpat kāds nieks būs?

— Šo to esmu dzirdējis. Vecas, neglītas lietas. Nav vērts sildīt.

— Bet man vēl šodien katrs sitiens sāp. Nevis miesā, kaut kur dziļāk. Es tev jau reiz teicu: cilvēka cieņu neaiztiec! Bet tie tādu lietu kā cilvēka cieņu nepazīna. Ja man izdotos kādreiz satikt to sarkanūsaino seržantu, es viņu izlaistu caur veļas rulli!

— Lai stāv, Juhan. Paliec mierīgs.

— Es biju piedalīts vācu vienībai, kad padevāmies gūstā, bet neviens negribēja ne dzirdēt, ka esmu igauņis, ka esmu cīnījies par savas zemes patstāvību. Mēs bijām novietoti skolā. Trīs reizes dienā ar mums — es-es bastardiem — noturēja vingrinājumus. Gaŗu koridoru nosprostoja ar galdiem un krēsliem, un tad visai vienībai bija jālec tiem pāri, cik ātri un veikli vien iespē-

jams. Jo pie aizsprosta stāvēja divi resni nobarojušies seržanti garām gumijas nūjām rokās un laipni palīdzēja katram, kam vien kaut drusku misējās. Man bija kājā nesadzijis ievainojums, tikko varēju paklibot, bet arī man bija trīs reizes dienā jālec pāri galdiem un krēsliem. Kas tie viņiem bija par zvēriem smiekliem, kad es piekliboju...

— Vai tu nerimsies? Dod man labāk pudeli.

— Otrs triks bija tāds. Naktī mūs visus iztrenca pie dīķa, lika noģērbties kailiem un visas drēbes sasviest kaudzē. Tad... Bet tev jau laikam nepatīk klausīties.

— Nepatīk. Skaidri riebjas. Iespējams pat, ka tu pārspilē. Lai kā, man nav pārāk ērti, ka mācēju izlocīties un tiku cauri pa glumo.

— To es zinu. Stāstīji. Bet pasaki man vienreiz, kā tu to dabūji gatavu. Pret kaŗa beigām demobilizēties varēja tikai izsildīts liķis.

— Man bija paķērušās līdz vecas apliecības. Dilonis. Smagā stadijā. Bez tam mani pārbaudīja pašu latviešu komisija. Tas bija Tornā, grāvračos.

— Ak tad biji iecilpojies pie lāpstas vīriem? Nu, lai arī šaufelite, bet tici vai netici, man vieglāk palika. Es visu laiku mocījos ar aizdomām, ka man ar dezertieri darīšana.

— Paklausies, man tagad jāiet pie vistām. Ko tu domā iesākt?

— Nezinu. Derēja izgulēties. Bet ja man tev jāstāsta patiesība, tad arī četru stundu salšana plīkam dīķa malā un naktī bija tīrais sīkums, ja atceras pārējās lopības, kuŗas pie mums pastrādāja. Ēdiena atliekas...

— Vai zini ko? Tu varētu aizkāpt uz manu istabu.

— Vai nevar šite pat. Te miers un klusums.

— Kā tas nu izskatīsies, ja tu te zemē vārtīsies. Še atslēga. Aizej, iededzini elektrisko, lai nesalst un izgulies kārtīgi. Pēc tam nomazgājies un nodzen bārdu,

lai var Esterei rādīties. Bet saki man tagad pavisam atklāti: Kā sastāv ar tavu veselību?

— Ar veselību? Jāsmejas. Nekad neesmu juties labāk. Sveiks!

— Sejā tu neizskaties lāga. Vai tev tomēr nederētu aiziet pie ārsta. Pēc pusdienas Melnais brauks pāri. Aizbrauc līdz. Kamēr nav par vēlu.

Juhans man uzmeta baltas acis.

— Tu paskaties: šitai pudelē vēl laba klunkšķe ruma iekšā, un tomēr man nebūtu žēl to sadauzīt uz tava dumjā pakauša. Saproti vienu reizi par visām reizēm: mana veselība ir kā zirgam.

Viņš nokāra galvu un brīdi klusēja.

— Un ja arī man kas kaiš, tad ar pulverīti un caurējas zālēm to vis nesaglābs. Kādu dienu lielais un stiprais Juhans apkritis kā vilciņš, kas beidzis griesties, un kādai grāmatai tad būs izlasīta pēdējā lappuse. Bet līdz tam vēl ir laiks, tāpēc — tra-la-lā! Paldies, ka man atļauj lietot savu istabu. Utu man nav. Uz redzīti va-karā!

Juhans smagi uzrausās no maiša un nedrošiem soļiem aizstreipuloja uz durvīm.

ISI PRIEKŠ pusdienām pie manis atnāca Bābra ar ziņu, ka man jāiet palīgā Vinnijai. Kā lielu noslēpumu viņa man pačukstēja, ka tuvākās dienās gaidāma mājās Vainraitu meita Vaiioleta.

— Viņa tak iet skolā, vai nē?

— Jā, laikam.

— Bet mācību pārtraukums tikai būs vasarā.

— Bagāti ļaudis dara kā grib. Bez tam liekas, ka viņa brauc mājās uz ārsta ieteikumu. Kaut kas ar plaušām. Nu, negurķojies un taisies ātri.

Nokārtojies, kas man vēl bija darāms, es cauri par kam devos uz Vainraitu māju.

Plaušas? Blēņas! — es nodomāju. Ja vispār iespējams runāt par kādu slimību, tad tai bija gaužām vienkārša diagnoze: Lens Lendijs.

Kā gan slava un nauda velk! Es zināju, ka rītdienai mums bija pieteikti seši jauni viesi. Tagad! Kad līdz tūristu sezonas istajam sākumam vēl bija vairāk nekā sešas nedēļas. Pie tam visai vasarai. Trīs mātes ar meitām precību gados. Ziņa par Lendija apmešanos Sōlas salā bija darijusi brīnumus! Parasti priekš Vasarsvētkiem te neviens viesis neticis redzēts, atskaitot, protams, regulāros.

Un tagad šurp brauc arī Vaioleta...

Virtuves durvīs mani sagaidīja Vinnija un Karolīne, viena ar veiklu tērzēšanu, otra ar skaļu riešanu.

— Nāc tik iekšā, nāc tik iekšā. Šodien tik daudz darba, ka nezinu nemaz kā tiksīm galā. Mierā, Karolīn! Pilnīgi ausis sāk sāpēt. Nāc, piesēdi te. Mums brauc Vaiolētas jaunkundze. Un viņas istaba kā no Ziemsvētkiem nav vēdināta. Jāapgriež matrace uz otru pusi, jāiekurina kamīns, lai tiek svaigāks gaiss, jāuzspodrina grīda. Kā mēs to visu izdarīsim, to nemaz nevaru saprast. Bet vispirms iedzersim tēju. Nekas tā nenomierina satrauktus nervus kā vecā, labā angļu tēja. Te tev būs cukurs un piens, iejauc pats.

Pret tēju man nebija iebildumu, viena alga — vai tā līdzēja pret satraukumu vai nē. Kādu brīdi mēs strēbām klusēdami.

— Nu, vai esi pamazām iedzīvojies Sōlā?

— Jā, paldies.

— Vai esi sev atradis meiteni, hi-hi-hi?

— Man liekas, ka vēl nē.

— Drīz te meiteņu būs kā biezs. Varēsi sev sameklēt vislabāko.

— Neaizmirsti, ka esmu ārzemnieks, un kalpotājs, nevis kāds turīgs viesis.

— Un kas par to? Ārzemnieki tagad nākuši modē. Visas filmu zvaigznes tagad prec ārzemniekus — dienvidslavus, itāļus un frančus. Brīnums, ka vāciešus pagaidām liek mierā. Un nevis kaut kādus paputējušus grāfus, bet zvejniekus, ielu dziedoņus un kastaņu pārdevējus. Apdauzītā pasaule! Agrākos laikos vismaz katram bija tik daudz godaprāta kā precēties ar savas kārtas cilvēku. Vai gribi vēl vienu krūzi?

— Nē, paldies. Pietiks. Ko lai tagad sāku darīt?

— Esmu tik apmulsusi, ka nemaz nezīnu, no kuŗa gala sākt. Nāc, es tevi uzvedīšu augšā. Varēsi iekurt kamīnu.

Tā bija glīta istaba otrā stāvā. Sienas rotāja daudzas grupu fotografijas. Pa lielākai daļai tur bija meitenes sporta tērpos, gan tenisa raķetēm, gan hokeja bozēm rokās.

— Šī te ir mūsu jaunkundze, — man Vinnija lepni rādīja, bet es arī tāpat bez visas rādīšanas pazīnu šo vēso, valdonīgo skatu. To viņa bija mantojusi no tēva, par to nevarēja būt ne vismazāko šaubu.

Saskaldijis iekuriem malku un paķēris ogļu spaini, es uzkāpu augšā viens. Pirms ķērties pie kamīna es vēlreiz pārļaidu istabai acis. Gulta, skapis, stūrī iešķērsu mazs rakstāmgalds, pie loga gleznturis un galdiņš ar paleti, otām un krāsām. Tātad viņa arī gleznoja. Pie pretējās sienas plats grāmatu plaukts.

Zīnkārīgi es notupos tā priekšā... Enciklopaedia Britannica, lielais šēkspīrs, Dikenss, Mōms, Galsvortijs...

Arī mans draugs no Rīgas laikiem — Kronins. Savādi. Kā jau sociālists, tas turīgo šķirās diezko cienīts netika. Te bija visi viņa šedevri: Citadele, Tiranns, Trīs mīlestības, Zvaigznes raugās lejup... Kad es savā laikā atstāju Rīgu, tie tāpat bija palikuši manā plauktiņā, sāns pie sāna.

Kā es tos visus mēdzu pārļasīt, gadu no gada, visu šo lielo, slaveno ārzemnieku rindu, ieskaitot Hamsunu, Tamsāri un Kellermani, beigās tomēr atgriezdamies pie mūsu pašu Blaumaņa. Neviens cits gan neprata tik tieši runāt uz manu sirdi un aizraut ar katru domu un teikumu. Vecais labais Blaumanis... Kas gan tagad šķirstīja manas grāmatas? Vai Edgara un Kristīnes mīlas stāsts atkal turēja savā maģiskajā varā kādu dvēseli un lika tai kvēlot tāpat kā kādreiz man? Vai varbūt peles un žurkas grauza sadzeltējušās lapas miklā bēniņu pažobelē? Vai arī kāds krievu varasvīrs, iemītinājies manā dzīvoklī bija tās sagraizījis lapu pa lapai un izlietojis machorkas uztīšanai?

Domīgs es piecēlos un ķēros pie kamīna, kas drīz vien sāka sprēgāt gaišās liesmās.

Vinnija uznāca ar tīriem palagiem un pārklāja gultu. Tad darbā tika laists elektriskais putekļu sūcējs un grīdas spodrinātājs un stundas laikā istaba spīdēja un laistījās.

Vinnija nespēja vien nobrīnīties, kā mēs tik ātri bijām tikuši ar visu galā. Uznāca arī pati Vainraita madāma. Kaut gan tuvojās pusdienu laiks, viņa vēl vienmēr bija rītamēteli, neapkoptu seju un pairušiem matiem. Visu nopētījusi kritisku aci, viņa, ne vārda neteikdama, atkal izgāja. Bet kāpņu telpās negaidot atskanēja viņas aizsmakusi balss:

— Kā jūs tur sauc, atnākat man palīgā.

— Tas domāts tev, — man Vinnija pamāja.

— Ja, madām!

Mēs nokāpām lejā lielajā istabā.

— Man nepatīk šī glezna, — viņa teica. — Es to gri-
bētu šeit.

Tā bija varen tumša litografija, kas tēloja tumšu
debesi, melnu jūru un melnu burinieku. Bija vajadzīgs
labs apgaismojums, lai tur vispār ko varētu saskatīt un
nu kundze to vēlējās uzkārt starp abiem dienvidu lo-
giem, kur tā būtu pilnīgā tumsā. Lūpas kodidams,
es vilcinājos.

— Ko tu domā?

Neveikli pēc vārdiem meklēdams, es mēģināju kun-
dzei izskaidrot savas šaubas par nodomātās gleznas
pārvietošanas lietderīgumu.

Kundze mani asi nopētīja.

— Tu vari iet, — viņa strupi teica un atstāja istabu.

Es iegāju virtuvē, atsēdos un nikni dūrēm uzsitu
ceļgaliem.

Vai tā nebija nolādēta mulķība no manas puses, šitā
muti palaist! Laikam jau kaut kur zemapziņā manī
gruzdēja vēlēšanās izrādīt, ka esmu dzīvojis labākas
dienas un ka tikai trimda mani nospiedusi pašreizējā
necilā stāvoklī. Kas par smieklīgu mīkstčaulību. tādā
veidā ubagot citu līdzjūtību. Turpmāk muti turēt un
nospēlēt nekādu teātri!

— Ko tu tāds sasarcis? — ienākdama prasīja Vin-
nija.

— Nekas. Tāpat vien. Vai man vēl kas darāms?

— Tas pagaidām viss. Vai gribi tēju?

— Nē, paldies. Es labāk tagad steigšos pusdienās.
Visu labu!

PUSDIENAS PAĒDUŠI, mēs visi vēl sēdējām ap galdu un pīpējām, kad gluži negaidot Lendijs griezās pie manis:

— Cik es saprotu, tad tu esi laivas motorists.

— Jā, Lendija kungs.

— Man liekas, ka strādāt šodien pietiks. Mēs abi ar pulkvedi vēlētos izbraukt kādu likumu. Vai tas būtu iespējams?

Es paraudzījos uz Fredu, un viņš apstiprinājumam pameta ar aci.

— Protams, Lendija kungs.

— Skaisti. — Viņš piecēlās. — Es tikai pārgērbšos, un mēs abi ar pulkvedi būsīm lejā pie stēķiem.

— Tikai pieraksti stundas, — man iečukstēja Freds, kad arī es cēlos no galda.

Iedarbinājis motoru, es tam ļāvu iesilt un, savus braucējus gaididams, izslaucīju kabīni un klāju atlicis pie vietas slotu un spaini, es atsēdos uz laivas malas un sāku gaidīt.

Kas šodien gan bija par skaistu laiciņu. Nebija brīnums, ka Lendijam bija apnicis kašāties pa parku.

Maijs Anglijā bieži bija visskaistākais gada laiks. Saule met augstu loku pie debesīm un pavasara vētras ir beigušas trakot, mīlīgs siltums plūst pār ūdeņiem un gaisā jūt vasaru nākam, ziedi uz viena pleca un smaržu reibums ik svārku vilē.

Atspiedies pret kabīnes sienu, es aizvērtām acīm baudīju katru saules staru, kas mīlīgiem pirkstiem glaudīja manu seju...

Atskanēja soļi un balsis. Tur nāca Lendijs un pulkvedis.

Atrasisījis tauvu, es liku motoram iedarboties pilnā jaudā. Te piepeši krastā parādījās Teilores jaunkundze

un diezgan steidzīgiem soļiem nāca laipas virzienā. Reizi viņa nedrošā žestā pat it kā pamāja. Jautādams raudzijos uz Lendiju, bet viņš savieba seju, kā ciezdams briesmīgas zobu sāpes. Es sapratu un piedevu gāzi. Teilores jaunkundze palika stāvam laipas galā.

— Uz kurienu lūdzu?

— Viena alga kur. Apmet salai labi lielu likumu.

Es pieliku roku cepures nagam.

Mani braucēji vis negāja kabīnē, ne arī laivas pakalgalā. Tie apsēdās uz sola manā tuvumā, tā kā es negribot biju spiests klausīties viņu sarunā.

— Jūs laikam esat pieradis pie tā, ka sieviešu dzimums jums visur seko pa pēdām? — pulkvedis smīnēdams jautāja.

— Tā laikam ir vienīgā lieta, pie kuņas nevaru pierast. Man tas briesmīgi bojā nervus.

— Nāksit manos gadus, tad atcerēsities ar labpatiku.

Mēs visi trīs vērojām krastu ar augsto kalna kupri pašā vidū un lielisko viesnīcas fasādi, kas pamazām sāka pazust mūsu skatam.

Manu pasažieru sarunas nebija nekādas spraigās. Viņi vēroja jūru un salas mainīgās kontūras, un likās katrs iegrimis savās domās. Tikai reizumis viņi izmaiņija pa teikumam.

— Vai jūs mīlat makšķerēt, sēr? — ieprasījās Lendijs.

— Vairs nē.

— Kāpēc tā?

— Viktorijas ezers un Austrālija mani samaitāja. Kas reiz ir ķēris zivis un to svaru aplēsis centneros, tam nav prieka niekoties ap pusmārciņu butēm.

— Jūs gan laikam esat redzējis vai pusi pasaules.

— Vairāk vai mazāk.

Ar pilnām burām mums paskrēja gažām balta jachta. Vējš līdz mums atnesa patafona vai radio skaņas. Pāris

jauniešu mums māja, un Lendijs viņiem atbildēja, bet pulkvedis likās tos neredzam.

— Uu kur jums patika vislabāk, sēr?

— Protams, ka Indijā.

Pulkvedis paraudzījās uz mani un klusi prasīja Lendijam:

— Kas šis ir par vīru?

— Tas ir ārzemnieks. Angliski neko lielu nesaprot.

Pulkvedis apmierināts pamāja.

— Redzat, jaunais cilvēks. Indijā mēs bijām vadītāja kasta. Kopā ar maharadžām, protams. Tieši Indijā vispilnīgāk izteicās Anglijas varenība. Mūsu Afrikas īpašumi, Austrālija — tas viss ir blēņas, salīdzinot ar Indiju. Patiesībā tie ir divi kontinenti, divas kultūras, divas varenas kultūras, pār kuŗām mums bija lemts valdīt. Kas tās dienas ir redzējis, tās nekad neaizmirsīs. Kas tās nav redzējis, nekad to nesapratīs. Kopā ar Indiju ir aizgājusi Anglijas varenība. Uz neatgriešanos. Viss, ko mēs pašreiz darām, ir mūsu īpašumu izdāvāšana, mirēja krampji un konvulsijas. Es vienīgi ceru, ka mums vairs nebūs jāpiedzīvo totālā bojāeja.

Ierastām kustībām viņš izvilkā savu pudelīti.

— Bet labāk mainīsim tematu. Jūs esat jauns cilvēks, mūsu zemes nākotne. Man vienmēr ir patīcis noskaidrot, ko domā paaudze, kas nāk aiz mums. Jūs, protams, esat mākslinieks, tātad daudz jūtīgāks pret ārējiem iespaidiem...

— Es? Mākslinieks? Jūs to pārspilējat, sēr —

— Pats esmu redzējis jūs televīzijā.

— Bet jūs tak neteiksīt, ka tas, ko es tur sniedzu, jau bija māksla.

— Nemulsiniet mani. Es esmu vecu laiku cilvēks, un man ir grūti saprast šālaika mākslu. Bet es to mēģinu. Un man jāsaka, ka man jūsu priekšnesums patika.

— Kas tad jums tur tik ļoti patika?

— Jums ir dzidra balss. Skanīga balss. Uu jūsu kustības. Tas viss kopā — tas ir kaut kas neparasts un jauns, un tomēr it kā mazliet atgādina Indijas mākslu. Es nekādā ziņā nevēlos jums glaimot, bet...

Viņu pārtrauca skaļi Lendija smiekli.

— Piedodiet, ka es tā smejos. Ne jau par jums. Gluži tāpat kā jūs, šodien spriež miljoni. Visvairāk man nāk smiekli pašam par sevi. Kaut jūs zinātu cik maz šajā modernajā ārprātā ir īstas mākslas un cik daudz viltotas pozes un izlikšanās! Ne jau velti manas plates ir pārdotas miljonos, un ne jau par velti es sabeigtiem nerviem esmu atsūtīts šurpu ārstēties un nākt pie jēgas. Man gan to derēja zināt! Šis ir veiklu un manīgu puīšu laiks. Vienmēr un visos laikos trauksmīgā jaunatne ir prasījusi kaut ko nebijušu jaunu, un mēs to dodam. Dažu apķērīgu vīru rokās ir mazliet kapitāla, daudz riska un uzņēmības un visi iedomājamie reklāmas triki. Ar tiem tad tiek sakurināts mūsu jaunatnes protesta gars, un visa tās rīcībā esošā sīknauda varenā straumē ieripo mūsu kabatās.

— Nu jau jūs pārspilējat.

— Ne vismazākā mērā. Es jums mazliet pastāstīšu par sevi. Tajā Birminghamas priekšpilsētas sānielā, kur es uzaugu, katram bija smagi jācinās kaut kā tikt uz priekšu. Izmisīgi un par katru cenu. Fiziskā spēka, kā jūs to pats viegli varat spriest, man nav pārāk daudz. Bet man ir laba dzirde un skolas laikā es mazliet pamācījos strimkšķināt ģitaru. Pēc tam mani sāka ievērot YMCA's jauniešu sanāksmēs. Tur man pavērās ceļš uz slavu un naudu. Kā sliķonis es tās tvēru abām rokām. Māksla? Tā ir visbezkaunīgākā konjunktūras izmantošana. Un bailēs, ka kādu dienu jaunatnei var atvērties acis un tā mūs visus padzīt pie velna, es un man līdzīgie raujam, kamēr ir laiks, kamēr zelta straume nav beigusi plūst. Manu panākumu atslēga? Es laikam

esmu bijis visbezkaunīgākais no viņiem visiem. Kamēr visi citi vēl tikai kratījās un raustījās, es biju pirmais, kas sāka vārtīties pa grīdu. Citi vēl tikai kunkstēja, bet es ievedu vaidēšanu. Citi sāka rīstīties, bet es tūdaļ pārgāju uz žegošanos. Tā, redzat, es vienmēr esmu bijis citiem vienu cilvēcīgu troksni priekšā. Un lai tikai es atžirgstu šajā svaigajā un veselīgajā gaisā. Nāks rudens un es došos atpakaļ uz Londonu un nākšu klajā ar kaut ko vēl trakāku un bezjēdzīgāku, un mans veiklais menedžeris to visu varenā vēzienā pārvērtīs čaukstošā naudā.

Vai tas varētu būt tiesa? Tad jau...

— Tas ir vairāk nekā tiesa vien. Tā ir velnišķa sātāniska spēle ar mūsu jaunatnes dvēseli, ar moderno gaumi, ar šālaika sabiedrību un tās grimstošo morāli, tie ir nicīgi smieklī un zaimi, kuŗus es izgāžu par saviem klausītājiem. Esmu daudz domājis par Pikaso. Maņ reizēm liekas, ka esmu viņu izpratis un viņš mani: mēs vienkārši ņirdzam par cilvēces apmulsušo dvēseli, ar vienu vienīgo starpību, ka Pikaso bija atradis slepeno ceļu uz dailes kalngaliem un nevēlējās to iet, kurpretim man tas paliks mūžīgs noslēpums. Ko tu par to saki? — viņš piepeši griezās pie manis.

Satrūcies pulkvedis pavērās uz Lendiju, tad uz mani, piecēlās un nokrimšķinājies aizgāja uz laivas pakalgalu.

Viņš bija ar mieru tiktāl pazemoties, kā ielaisties diskusijās ar modernu dziedoni. Bet nekādā ziņā ar laivas motoristu.

— Labāk nemēģiniet ievilkt mani sarunā, ja nevēlāties zaudēt pulkveža draudzību, — es Lendijam klusi teicu.

Viņš piegāja laivas malai, sabāza rokas kabatās un ilgi raudzījās jūrā. Beidzot viņš izspļāva nenopīpētu cigareti un šļūcošiem soļiem aizgāja pakal pulkvedim.

Vēl pagāja kāda pusstunda, un tad mūsu skatam atkal atvērās viesnīcas varenā celtne, tikai šoreiz no otras puses. Es palēnināju gaitu un slaidā lokā piebraucu laipai. Pulkvedis man pa roku galam pasniedza šiliņu, un viņi abi ar Lendiju izkāpa. Bet kamēr es vēl rīkojos ap motoru, Lendijs atnāca atpakaļ.

— Sorry, — viņš teica, — Es ceru, ka pulkvedis tevi pirmīt pārāk neapvainoja.

— Nemaz nē. Esmu pie tādām lietām pieradis.

— Tad ir labi.

Lendijs, acīm redzot, jutās neveikli un kaut kā mēģināja saglābt situāciju. Kā nekā — tā bija radusies viņa vainas dēļ. Piepeši viņš iejautājās:

— Saki, kas tā par meiteni, kas strādā kantori?

— Jūs varbūt domājat Normu?

— Ak Norma! Vai viņa ir šejieniete?

— Cik es zinu, tad nē. Viņa ir londoniete.

— Ak londoniete...

— Piedodiet, ka jums to saku, bet kad es šeit iestājos darbā, es tiku brīdināts pret viņu neizrādīt nekādu interesi.

— Tiešām!

Lendijs manī pavērās ar priecīgu skatienu, pilnu enerģijas, bezbēdības un piedzīvojumu kāres.

— Tas jau ir lieliski, veco zēn!

Vingri viņš izlēca krastā un aizskrēja pa laipu pakal pulkvedim.

Domīgs es viņam noraudzījos pakal. Man bija tāda sajūta kā medniekam, kas uzlaidis suni dzīvnieka pēdām.

V IENOS VILCIENS šoreiz pārspēja visus rekordus un pieripoja peronam tieši trijos. Riebīgo formas cepuri galvā es stāvēju redzamā vietā blakus stacijas nesējam, kas jau bija piebraucis vietā savus divričus un paredzamās dzeņamnauda gaidās manāmi oda pēc alus.

Kad izklīda atbraucēju pulciņš, manā tuvumā sešu atbraucēju vietā bija trīs tumīgas dāmas un četras skaistules.

Vienu es pazīnu: tā bija Vainraitu meita, vēl skaistāka un krāšņāka nekā tā, ko biju redzējis un apbrīnojis fotografijās.

Es biju nodomājis izlikties viņu nepazīstam.

Bet arī pārējās trīs jaunavas nebija zemē metamas kvalitātes. Tērpi, cimdi, cepures, ādas kofeņi, smailpurvainas kurpes — viss izlikās izdvešam augstu klasi, ko es nemaz nepratu līgā novērtēt

Pašas mātes drīzāk atgādināja Hanibala kaujas ziloņus. Tās gan, laipni smaidīdamas, viena otru nopētīja, bet nepārprotami lika nojaust, ka nepadosies nekādos apstākļos un nekādu šķēršļu priekšā.

Kofeņu un saiņu kaudze pieauga necerētos apmēros, un mēs ar nesēju, kas atkal pievēca labu tiesu dzeņamnaudas, tikko jaudājām to aizšķūrēt uz laivu.

Kad visas mantas bija pārbaudītas, pārskaitītas un to īpašnieces apmierinātas, ka nekas nav zudis, pamests vai nozagts, es beidzot varēju atraisīt tauvu un braukt.

Manas pasažieres salīda kabīnē un ārā nerādījās, bet varēja no iekšas dzirdēt skaļu sarunu troksni.

Kad mēs bijām apmēram pusceļā, kur viņi visvairāk mētāja laivu, kabīnes durvis atvērās, un man blakus piestāja Vaiioleta.

— Neatceros tevi redzējusi. Tu esi jauns strādnieks?

— Jā.

Es nebiju īsti skaidrībā, vai man būtu bijis jāsaka — jā, madām. Būt ārzemniekam reizēm deva zināmas priekšrocības.

Kas jauns Sōlā?

— Viss pa vecam. Es ceru.

— Skaties! Arī pie mums sāk ieviesties ārzemnieki! Un tu pie tam vēl esi motorists.

Vaiioleta mani nopētīja ar tik ziņkārīgu skatienu, kā kad ārzemnieks un motorists būtu divas galīgi nesavienojamas lietas un tātad es būtu zināmā mērā ūnikums.

Cik ātri gan mani varēja aizvainot! Man likās, ka Vaiioleta manā braukšanā noraugās ar apmēram tādu pašu izbrīnu kā skatītāji cirkū, vērodami aitu spēlējam klavieres.

Stingu skatu es raudzījos laivas kursā.

— Tu droši vien to nezini. Es esmu miss Vainraite.

— Piedodiet, es to nevarēju uzminēt.

— Protams, ka nē.

Viņa kādu brīdi, klusi dungodama, pastāvēja man blakus, droši vien gaidīdama, ka ko teikšu.

Es klusēju.

Tad viņa pagriezās un aizgāja atpakaļ uz kabīni.

Skuķis! — es pie sevis nosirdījos. Skuķis, bet grib spēlēt īpašnieci! Man tobrīd neienāca prātā, ka viņai uz to bija pilnīgas tiesības.

Krastā mūs sagaidīja Freds ar traktoru. Prāta vīrs. Mēs sakrāvām visus kofeņus piekabē un ar vienu braucieni tuos piebraucām viesnīcas priekšā.

ES ZINĀJU, ka Lendijs to ilgi neizturēs.

Tikko viņš paspēja paēst brokastis un izstumt no palievena savu ķerru ar grābekli, kapli un citiem dārza piederumiem, kad viņu — kā gluži nejauši — jau sagaidīja kāda no jaunajām dāmām. Nepagāja ne pusstunda, kad ap viņu jau gorījās un grozijās veselas četras jaunavas un visādi centās vērst uz sevi viņa uzmanību.

Arī Teīlores jaunkundze vairs neslapstījās aiz krūmiem, bet sparīgi cīnījās par savu vietu pārējo vidū.

Beidzot šorīt Lendijs pateica priekšstrādniekam, ka ar dārzniecību viņam pagaidām būtu diezgan.

— Vai tev nav kāds cits darbs?

— Grūti iedomāties. Varbūt jūs gribētu palīdzēt pie vistām?

— Nē, nē, nē, tikai ne viesnīcas tuvumā! Tad jau labāk — es nezinu ko.

Estere un Bārbra tikko jaudāja valdīt smieklus. Viņām, acīm redzot, sagādāja jautrību Lendija vairišanās no daiļo dāmu izliktajiem slazdiem.

— Es ostā manīju laivu remontdarbniecu. Tā tak arī jādāmā pieder jums?

— Pieder gan, Freds lēni atteica.

— Es šo to saprotu no mēchanikas. Vai man nebūtu iespējams paniekties tur?

Freds likās pārdomājam.

— Tur gan ir teikšana citam priekšstrādniekam, bet es varu ar viņu parunāties.

— Paldies. Vai pēc pusdienas varam atkal izbraukt? — viņš griezās pie manis.

— Jā, protams.

— Es ceru, ka mēs ar pulkvedi būsīm divi vien.

Man uz to nebija ko atbildēt.

Rietumos cēlās zilpelēku mākoņu vēdekļis, brāzmaiņas vēja sīpas kapāja ūdeņus, laiks nesolīja nekā laba, kad es iedarbināju savu motoru un sāku gaidīt braucējus. Pagāja vēl krietns laika sprīdis, un tā kā tie vēl vienmēr nerādījās, sāku šaubīties vai tikai viņi savu nodomu nav grozījuši.

Beidzot viņi tomēr parādījās parka vārtos.

Bet nebija viņi vēl lāga iekāpuši laivā, kad pa laipu, papēžiem klaudzot, noskrēja uztraukta dāma vilnas kaklautu rokās.

— Lendija kungs! Apžēlojieties, ko jūs darāt — viņa sauca jau pa lielu gabalu. — Ja jums nav saudzības pret sevi, vismaz domājiet par saviem cienītājiem. Šitādā laikā jūs dosities izbraukumā pa jūru. Kas gan viss nevar notikt jūsu vārgajām balss saitēm!

— Cienītā kundze! Pašreiz tak es dziedāšanai esmu metis pilnīgi mieru.

— Nerunājiet man pretī! Jums trūkst mātes, kas jūs uzmana un es tagad stāšos viņas vietā. Tā kā jūs tūdaļ apsietu šo kaklautu!

Izmisis Lendijs paraudzījās pulkvedī, bet tas, aiz kabīnes paslēpies, bija savilcis seju istā fauna grimasē. No turienes nekāds glābiņš nebija gaidāms.

— Tā Kunga vārdā! Dodiet šurp...

— Nu redzat, tā ir labi. Esmu uzaudzinājusi lielu un skaistu meitu, man gan derēja zināt...

— Artur, vai mēs nevarētu beidzot braukt?

— Protams, Lendija kungs.

Es atsviedu tauvu, un gādīgās kundzes runas plūdi drīz pagaisa motora dūkoņā.

Rokām sānus spiezdams, pulkvedis smējās kā kutināts.

Lendijam pašam prāts gan nemaz nenesās uz jautrību. Sagumis solā, viņš drūmi raudzījās savās delnās, kurās pamazām bija izveidojušās pāra tulznas. Beidzot,

drūmi paraudzījies atpakaļ uz krastu, viņš norāva kaklautu un pa roku galam to iesvieda kabinē.

— Jaunais cilvēks, nedusmojieties. Bieži vien ir lietderīgāk noskaidrot nevis sievas, bet gan sievasmātes patieso dabu. Šī jau liekas būt vai tīrais eņģelis.

Lendijs neatbildēja.

Mēs braucām parasto kursu ap Sōlu, es tikai pametu mazliet lielāku likumu uz kaimiņu salas pusi.

— Beigu beigās — jūs tak esat jauns un veselīgs cilvēks, — ierunājās pulkvedis, apsēzdamies blakus Lendijam. — Viena no daļiņām tak beidzot salauzīs jūsu pretestību.

— No šī komplekta gan laikam neviena.

— Kāpēc nē?

— Tik plīkos slazdos nelīdīs pat plīka pele.

— Vai esat redzējis Vainraita meitu?

— Esmu.

— Nu?

— Nepatīk. Liekas pārāk iedomīga.

— Bet jūs tak man negribēsiet iestāstīt, ka šai vasara' esat nodomājis iestāties mūku kārtā?

Lendijs beidzot viegli pasmaidīja.

— Es ļoti ceru, ka nē.

Pulkvedis ilgi pētīja Lendiju.

— Jūs tomēr esat liels blēdis.

— Kā tā?

— Jūs izvairāties saistību.

— Ja vien iespējams.

— Ha - ha! Tas man atgādina jaunības dienas un laikus Indijā. Ak vai! Reizēm atceroties, vēl tagad karsti metas. Diez, kāda gan šajos laikos ir tehnika. Es domāju — kādā veidā jūs izbeidzat zināmas saistības?

Lendijs atkal pasmaidīja.

— Vienkārši. Vispirms — es nekad nekā nesolu.

— Bet ja tas nelīdz.

— Tad pēkšņi aizceļoju. Viens pats — protams. Un tad kādu dienu tiek nosūtīta telegramma: apstākļi mainījušies, gaidi vēstuli. Protams, ka šāda vēstule nekad nepienāk.

— Un ja arī tas nelīdz?

— Parasti līdz. Bet pēdējā rezervē vēl paliek mans menedžeris Sids Sidnejs. Jūs neticēsit, cik daudz sarežģījumu nokārto maza zelta rokas sprādze ar sīkiem, lētiem dimantiem.

— Jūs esat apbrīnojams ciniķis. Bet es jums to neņemšu ļaunā. Es vienīgi priecājos, ka man šeit nav meitas precību gados.

Piepeši Lendijs manās acīs bija zaudējis visu savu pievilcību. Pārāk klaji un nekaunīgi viņš bija atklājis savas kārtis. Iespējams, protams, ka viņš vienkārši lielījās, bet man tas tā vis neizklausījās.

Varbūt, ka man būtu jābrīdina Norma? Bet kāda tam gan nozīme. Bez tam Norma droši vien prata stingrāk stāvēt uz savām kājām nekā es.

— Šovakar pie Vainraitiem viesības, — teica pulkvedis.

— Jā. Es zinu. Meitas pārbraukšanas dēļ.

— Vai arī tās jūs uzskatāt par plikiem slazdiem?

— Kā gan citādi. Bet jāaiziet vien būs. Starp citu, es jums vēl laikam neesmu teicis: nupat ir izkārtojies, ka varu rītdien sākt strādāt laivu remontdarbnīcā. Es savā laikā biju par mācekli garāžā. Man tīri labi patīka. Tādā veidā vismaz būšu prom no viesnīcas tuvuma.

— Gaŗš brauciens. Pāri visai salai.

— Sīkums.

— Jūs tomēr esat savāds cilvēks. Es apbrīnoju jūsu neatlaidību un enerģiju, ar kādu jūs sekojat ārsta priekšrakstiem.

— Man liekas, ka manos gados tas vēl ir to vērts.

— Es vēlētos, kaut es to varētu — un pulkvedis izvilka no kabatas savu plakano metalla pudelīti.

Lietus sīpa viņus abus iedzina kabinē. Apgriezis laivu, es devos atpakaļ. Kad mēs piestājamies laipai, pāri visai salai dega spoža un dzidra varavīksne.

Mani braucēji lēnām aizsoļoja gar krastu, Lendijs atkal aptinis uzspiesto vilnas kaklautu. Acīm redzot, viņš lāga domājošo kundzi negribēja sāpināt.

Apsedzis motoru un kārtīgi pietauvojis laivu, es kāpu augšā uz viesnīcu, bet pašos parka vārtos man uz ceļa preti iznāca Vaiioleta.

— Vai tu biji izbraucis?

— Jā.

— Ritdien gribēšu izbraukt es.

— Cikos?

Vaiioleta tādu jautājumu laikam nebija gaidījusi un apmuls.

— Es domāju, — viņa beidzot teica, — ka parastā laikā. Tā kā tu vienmēr brauc.

— Divas reizes es Lendija kungu esmu vedis ap pulksten diviem.

— Labi. Es arī tā braukšu. Tai pašā laikā.

— Lendija kungs rīt strādās remontdarbnīcā.

Kā neizpratnē Vaiioleta paraudzījās mani.

— Kāpēc tu to saki?

Nu bija mana reize apmuls.

— Es domāju. — Es...

— Ko tu domāji?

— Piedodiet. Es pārteicos.

Vaiioleta pagriezās un stalti aizgāja.

Nu, muļķi, vai dabūji! — es pats sev teicu. Tu, draudziņ, vis neesi tādā pozīcijā, ka varētu atļauties visgudrs būt.

VAKARĀ PIE manis ienāca Estere.

— Tu esi bāla, Ester, — es teicu. — Vai tu nejūties labi?

— Esmu mazliet nogurusi.

— Vai negribi ko iedzert? Man ir skapī...

— Nē, paldies. Diezgan jau nodzeros, kad esmu kopā ar Juhanu.

— Vai tev ir kādas bēdas?

Nevarīgi salikusi rokas klēpī, viņa raudzījās grīdā. Pāra matu šķipsnas pārkritušas pierēi. Mugura saliekusies kūkumiņā. Acīs sēras un bezcerīgums. Man viņas kļuva no sirds žēl.

— Saki tu pats, — viņa beidzot pacēla galvu. — Cik ilgi tas tā var turpināties?

— Ar Juhanu?

— Jā. Ar Juhanu un viņa dzeršanu.

— Vai tu zīni, kāpēc viņš dzer?

— Zīnu. Viņš nejūtas vesels. Bet rums tak nav nekādas zāles. Viņš šitā sevi iedzers kapā. Vai tu nevari viņu pierunāt aizbraukt pie ārsta?

— Esmu mēģinājis. Viņš mani izsmej, tas viss. Bet pie ārsta viņam noteikti jātiek. Vienīgi tu vari viņu uz to piespiest.

— Arī mani viņš neklausa.

— Blēņas, Ester. Sieviešu rīcībā ir visādi triki un līdzekļi, kā viriet nospiegt uz ceļiem. Lieto tos un dabū Juhanu pie ārsta, kamēr tas vēl var ko palīdzēt.

Estere nosarka. Bet pēc kāda brīža viņa pasmaidīja.

— Laikam jau tev taisnība. Gan es viņu pielauzīšu.

— Un nekavējies. Tas tev jādara, tikko viņš būs atkal mājās no jūras.

— Gan jau. Un kur ir tavi krekli un veļa? Dod šurp, ka varu izmazgāt.

— Esmu jau izmazgājis. Paldies par rūpēm.
— Es tak tev labi teicu, ka uz priekšu to darišu es.
— Nestridies. Pataupi savu enerģiju Juhana apvārdošanai.

Estere piecēlās.

— Vai tu jau iesi?

— Jāiet. Ka neuzdauzās saimniece. Bai - bai!

Paspiedusi man roku virs elkoņa, viņa aizgāja.

Es atlaidos gultā.

Kā dzīve gan veidoja un kārtoja savas lelles un alvas kareivīšus. Vainraits un Norma. Lendijs un visa lielā sieviešu buķete. Estere un Juhans. Kur gan palika mans partneris. Arī man nebija nekādas patikas iestāties mūku kārtā, kā to šodien bija teicis pulkvedis. Bet kādas gan man te bija izredzes? Man — ārzemniekam un kalpam. Nekas labāks jau man negadīsies kā vien tā pati Bārbra. Jāiet labāk paraudzīties kā viņai klājas. Varbūt, ka viņa šovakar būs laipnākā noskaņojumā.

Piecēlies es aizgāju uz mazo zāli. Bet, atvēris durvis, es veikli atlecu atpakaļ. Televīzijas aparāta priekšā sēdēja vairāki mūsu viesi un nikni par traucējumu man uzmeta nelaipnus skatus. Man pavisam bija aizmirsies! Mazā zāle vairs nebija kalpotāju rīcībā.

Es izgāju ārā. Debesis bija apmākušās un solīja lietu. Pirmie ceriņi ziedēja maurāju malās un reibināja ar savu smaržu. Bet krēslainais un noslēpumainais parks, kuŗā — kā Norma teica — tik bieži zuda auskari, bija kluss. Arī krastmalā nevienas dzīvības. Tikai kaijas kļiedza virs sēkļa, un viļņi skaloja krastu.

Vainraitu mājai visi logi bija gaiši. Pa tiem plūda moderno deju mūzika un skaļš sarunu troksnis.

Es atkal gāju atpakaļ un jutos bezgala viens.

Atspiedies pret parka vārtiem, es raudzījos lejā uz jūru, kas apvārsnī sakusa ar debesīm rūsganā dūmakā.

Cik gan sveša man bija šī zeme ar tās ļaudīm. Man nebija daļas ne viņu priekos, ne bēdās. Pieci — seši trimdas gadi? Par maz, lai kļūtu par vienu no viņiem. Es tiku pieciests, nodarbināts un atalgots, tas viss, Ko es jutu savā sirdī, gar to nevienam nebija nekādas daļas. Un vaļsirdīgi runājot, dots pret dotu: arī man bija gluži vienalga, ko par mani domāja, es šeit darbojos un kustējos kā nelāgā murgā. Mana sapņu zeme bija un palika citur.

Viegla migla tagad lēni slīd pār Susējas līčiem. Caur vecajiem kokiem veļas mēness vara ripa un spoguļojas tumšajā dzelmē. Kāda zivs izlec un saviļņo mierīgo līmeni. Un kaut kur pļavā zirgs nopurina krēpes un klusi iezviedzas. Un tālumā pie Biržu sila pogo lakstīgala un gaida rītu. Citādi miers un klusums, un sirds tik gaiša un viegla.

Kāpēc gan es nedrīkstēju tagad būt tur, ja tā bija mana vieta? Es jutu, ka izmisums melniem pirkstiem atkal sāka lēni apžņaugt manas krūtis.

— Ko tu te dari? — pēkšņi kāds iečukstējās man blakus.

— Žanet! Ko tad tu!

— Psst! Klusu! Kāpēc tu te stāvi?

— Nenāk miegs. Gribējās drusku ieelpot svaigu gaisu.

— Tad tu neesi vienīgais.

— Tu laikam nodarbojies ar spiegošanu.

Žanete klusi iesmējās.

— Nāc man līdz!

Viņa iekāra savu roku manā elkonī, un mēs devāmies cauri parkam uz Vainraitu mājas pusi. Žanete mani uzvilka uz maurāja, jādomā, lai oļi mums nečirkstētu zem kājām un tā mēs lēni pielīdām mājas žogam. Logi meta spožu gaismu pāri visam dārzam, bet es tur nekā aiz-

domīga nemanīju. Arī Žanete uzmanīgi nopētīja visus krūmājus un tumšākos kaktus, bet, nekā nesaskatījusi, pamazām veda mani atkal prom.

— Ko tu man gribēji rādīt? — es viņai prasīju, kad bijām atkal parkā. Man patiesībā neko lāga nepatika, ka skuķis te tumsā ložņāja apkārt, visu novērodams. Diez kādas lietas te kādreiz nenotika, kas skuķim nebūtu jāredz...

— Lendijs bija ārā dārzā, — viņa teica.

— Lendijs? Un kas par to? Tu pati dzirdēji mūziku un dejotāju kājas švīkojam grīdu. Tur piecas jaunas, kas jādancina viņiem diviem vien ar Sidu. Neticu, ka pulkvedis viņiem ies palīgā. Kāds tad brīnums, ja viņš sakarsis mazliet iznāk dārzā?

— Protams, ka tas nav brīnums. Bet viņš nebija viens pats.

— Nu, kādai no dāmām arī būs palicis par siltu.

— Laikam gan. Bet šī dāma bija Norma.

— Ej! Bet tas jau vēl nekā nenozīmē.

— Varbūt, ka nē, bet man tomēr liekas, ka joki būs.

— Zini ko, meitēn. Tu parādi pārāk lielu interesi par lietām, kas galīgi neattiecas uz tevi. Patiesībā tev šīnī laikā nemaz nederēja atrasties ārā. Cik tagad pulksteņis? Pusvienpadsmit. Tev laiks būt gultā. Iesim tagad atpakaļ uz tavu māju. Es tevi pavadišu.

— Un es domāju, ka mēs esam draugi?

— Skaidrs, ka esam.

— Bet tu runā tāpat kā mans tēvs un māte. Tie arī mani pastāvīgi bar un kā tikai satumsis, tā sūta mani gultā.

— Vai tev tumsas nemaz nav bail.

— Nē. Iedod man labāk vienu cigareti.

Mēs sapīpējām un klusēdami aizgājām līdz viņas dārza vārtiem.

— Tu redzēsi, ka tur sanāks joki, — viņa vēlreiz atkārtoja. — Lendijs nav domāts Normai, bet Vaioletai. Kaut kas ir iznācis aplam.

— Vai tu tikai par daudz nelasi lētos sešpensu romānus? Tie būs samaitājuši tavu fantaziju.

— Tu laikam mani uzskati par bērnu.

— Lielā mērā tu tāda vēl esi.

— Cik pieaugušie gan reizēm var būt dumji!

Nospiedusi cigaretes galu pret vārtu stabu un uzsaukusi man bai - bai! viņa iegāja dārza tumsā. Domīgi noraudzījies viņai pakaļ, es gāju uz savu istabu.

Bet tajā naktī man nenāca miegs. Mani mocīja vecas atmiņas un sen neredzētas sejas, es svaidījos un spiedu sakarsušo seju spilvenos un nevarēju sagaidīt rītu.

Blāva gaisma iespīdēja loga rūtīs, kad smags miegs beidzot aizspieda manas acis.

●

NO RĪTA pie manis atnāca Džims. Vēl jau viņam bija slimības atvaļinājums, bet aiz gaŗa laika viņš tāpat vien klaiņoja apkārt un gribēja apskatīt, kas manā laikā te mainījies. Visu izstaigājis un apskatījis, viņš ienāca noliktavā un apsēdās man blakām.

— Nākamo nedēļ pienāk jaunie cāļi, — viņš vienaldzīgi ieteicās.

— Vai traks! Ko es ar tiem zināšu iesākt. Vai tu drīz nenāksi atpakaļ savā darbā?

— Pārbijies gan! Nekas, neuztraucies, ar pirmdienu būšu klāt. Pietiks slinkot. Tad jau es pats visu sakār-

tošu. Nu, neko teikt: esi te ievēdis labu kārtību. Tikai tos maisus tev nevajadzēja lāpīt. Un kāda tam arī nozīme. Nepaiet ne mēnesis, kad tos no jauna sakapā peles un žurkas.

— Vajadzētu uzstādīt slazdus, izlikt indi.

— Lai Freds stāda un indē. Kas man tur par daļu. Bet vai tu vakar skatījies televīziju? Nē? Tad daudz esi zaudējis. Vilki spēlēja ar Arsenālu. Un vecais Bilijs otrā puslaika beigās, kad viss likās zaudēts, iesita divus vārtus. Vienus šitā, paskaties: te centra pussargs, tur abi aizsargi un šite vārti. Centra pussargu, kas arī nav nekāds lēnais, viņš vienkārši apskrēja, tad padeva gaŗu izspēli, pats pārķēra, izlikās, ka dos uz labo un tad šiem abiem pa vidu iešāva pašā kreisajā vārtu stūrī. Tev vajadzēja redzēt vārtsarga seju!

Dzīms visu spēles gaitu man uzskatāmi nodemonstrēja, gan izskriedams, gan apturēdams neredzamo bumbu, bet pie fatālā sitiena, kas satrieca Arsenālu un izsita to no Kausa turnīra, iespēra bumbai tik nikni, ka sāpēs saviebās un saķēra labo sānu.

— Velns, nevar vēl trakot. Reizēm duŗ. Vai tu šis nedēļas futbola kuponu jau izpildīji?

— Nē. Domāju šoreiz izlaist.

— Es gan pa daļai jau uzrakstīju. Pie tam šoreiz tā, ka nauda būs rokā, lai viņi spēlē kā vien grib. Tikai dažus rezultātus vēl nevarēju izgudrot. Ko tu domā par Forestu un Lesteri?

— Neizšķirts.

— Pareizi. Un Orients ar Dārbiju.

— Divinieks.

— Nu tak skaidrs. Es arī tā domāju. Kā redzu, futbolā nemaz tik dumjš neesi. Tā tad es arī rakstīšu savā kuponā: Forestam neizšķirti un Orientam divinieku. Un no laimesta tev kārtīgi izmaksāšu Sarkanā Lauvā. Vai Freds te bieži nāk?

— Pa visu šo laiku tikai reizi te ir bijis.

— Tad uzmanies. Viņš mīl pārsteigt. Nu tad līdz pirmdienai!

— Vesels!

Ričards mani nomainīja parastā laikā.

Paēdis pusdienas, kuņģis šoreiz — par lielu atvieglojumu saimniecei — Lendija nebija, es aizgāju un iedarbināju laivas motoru. Mākoņi pēc nakts lietus bija izklīduši, un jau kopš kādiem desmitiem spīdēja spoža saule. Krasta aizvēnī bija krietni silts. Liedagā šur tur manija raibus saules sargus: tur vairākās grupās gulšņavāja viesnīcas dāmas.

Tieši pulksten divos parka vārtos parādījās Vaiioleta peldmēteli, raibu palagu rokās un veikli noskrēja krastā. Ielēkusi laivā, viņa uzsauca — brauc!

Glūži kā savā laikā ormanim Rīgas ielās, man neviļus ienāca prātā.

Vaiioleta bija aizgājusi laivas pakaļgalā un nerādījās. Man nebija teikts — kurp braukt, tāpēc turējos pie vecā kursa: apkārt salai.

Lietojot padīļu izteicienu, te gaisā bija elektrība, Žanete to pareizi bija nojautusi. Ka visu spraigumu radīja Lendijs, par to nebija šaubu. Bet visi šie manevri ap viņu, šo četru daiļavu ierašanās, vakarējās viesības, šis izbraukums — kaut arī bez Lendija — iekļāvās kā mazas sīkdaļas vienā lielā, man vēl neskaidrā plānā. Es izdomājos gan šā, gan tā, un beidzot man sanāca dusmas: lai taču viņi ķersta viens otru, lai pārojas. Uz mani tas taču neattiecas ne vismazākā mērā. Ka Vaiioleta bija pārāk izcila un Lendijam pārāk laba, tā bija viņas pašas nelaime, es tur nekā nevarēju grozīt.

Drīz atklājās mūsu izbraukuma īstais nolūks. Kad biju apbraucis apkārt salai un mūsu skatam parādījās ostas dambis ar mazo bāku galā, aiz kabīnes atskanēja pavēlīga balss:

— Iebrauc ostā!

Tad tādas tās lietas — es sevī nodomāju, kad Vaiioleta izlēca krastā un dungodama aizsoļoja uz darbnīcu. Viņas rīcībā bija motorlaiva un tiesības pavēlēt. Tas viņai deva lielas priekšrocības, salīdzinot ar pārējām dāmām. Anglis to sauktu par „netīru spēli“.

Pēc minūtēm desmit viņi abi iznāca, un Lendijs kras-tā ilgi berzēja smiltīm savas melnās, eļļainās rokas. Laivā kāpdams, viņš man zīmīgi pameta ar aci.

Mēs atkal izbraucām ārā jūrā. Aiz kabīnes varēja viņus abus dzirdēt skaļi runājāmieš un smejam, kaut gan Lendija jautrība skanēja tā kā piespiesti un negribēti.

Pēc kāda laika viņi atnāca laivas priekšgalā, un Vaiioleta man pamāja apturēt motoru.

— Un tagad peldēsīmieš! — viņa uzsauca.

Laiks gan bija gandrīz vai sutīgs, bet peldēšanai ūdens tagad — maija beigās — vēl noteikti par aukstu.

Viņa nosvieda savu peldmēteli un uzkāpa uz laivas malas. Man, viņas krāšņo augumu uzskatot, gandrīz vai aizrāvās elpa.

— Nu veikli, veikli! — viņa uzsauca Lendijam.

Negribīgi viņš novilka kreklu, atklādams bālu, vārgu, ribainu krūšu kurvi un tievus rokas dilbus, sīkiem muskuļu izcīlnīšiem. Aizgājis būdas aizvēnī, viņš vilcinādamies novilka savu darba pārvalku. Viņa kājas bija tievas, spalvainas un līkas. Gan jau viņš pats apzinājās savu nožēlojamo izskatu, jo, brīdi pārlicis, atkal apgērbās un, piegājis Vaiioletai, papurināja galvu.

Diez vai viņš — lielpilsētas bērns maz prata peldēt. Varbūt tikai plūncāties peldbaseinā, kur ūdens bija labi ja līdz zodam. Lai peldētu jūrā, vajadzēja citas prasmes. Vaiioleta tikām bija uzmaukusi galvā plastikas cepuri, zem kuņas pazuda viņas tumšo matu kodaļa, un,

uzmetusi Lendijam nicīgu skatu, slaidā līdakas lēcienā ienira jūrā. Man auksti tirpuļi pārgāja kauliem. Bet pret Lendiju man zuda pēdējās cieņas atliekas. Ja tik lielisks meitietis kā Vaiioleta būtu aicinājusi mani, es lektu viņai līdz ne tik vien ūdenī, bet pat ugunī. Šie lielpilsētas mīkstāuļi tomēr bija izdrāsti no cita — patrunējuša koka!

Labus desmit jardus atstatu Vaiioletas galva atkal parādījās virs ūdens. Viņa bija veikla peldētāja un nebaidījās arī aukstuma, jo palika ūdenī vismaz kādas minūtes piecas. Beidzot iznirusi cauri laivas apakšai, viņa pastiepa abas rokas, un mēs to uzrāvām uz klāja. Visu viņas miesu klāja zosāda. Ūdenim šļakstot, viņa ieskrēja kabīnē un aizrāva durvis.

— Zvēra dūša, — noteica Lendijs, puslīdz arī tā kā man.

Es pamāju ar galvu un piedevu gāzi. Kaut kā man likās, ka Lendijs savu spēlīti ir izspēlējis un Vaiioletas acīs kļuvis par to lielo nulli, kas viņš patiesībā bija.

Man nāca smiekli par Vaiioletu. Dilonis! Viņa esot atbraukusi šurp plaušu dēļ! Atvainojiet izteicienu, bet manuprāt viņu varēja jūgt arklā...

— Rīt tādā pašā laikā, — viņa man teica, kad viņi abi ar Lendiju izkāpa krastā. Man likās, ka Lendijs tīri instinktīvi ierāva galvu dziļāk plecos.

A RĀ BIJA satumsis.

Gultā sēdēdams, lasīju avīzi, kad pēkšņi blakus istabā un ārā pagalmā aiz loga sāku nomanīt troksni. Kāds klauvēja pie rūts. Sākumā viegli, viegli, vēlāk jau no- teiktāk. Tad atskanēja vīrieša čuksti, klusi un lūdzoši, uz ko Estere blakus istabā kaut ko čukstus atbildēja. Vīrieša čuksti pārgāja steidzīgā bubināšanā, kļuva ska- ļāki un niknāki un jau es pazīnu Juhana balsi. Viņš runāja ilgi un daudz, viņš kaut ko skaidroja un solīja, pārgāja atkal klusos un maigos čukstos, tad uzbrāzmoja no jauna. No Esteres vairs nebija nekādas atbildes. Beidzot balss ārā apklusa, bet drīz gaiteni atskanēja soļi un klauvēšana pie manas kaimiņienes durvīm.

— Ester, nespītējies! Laid iekšā! Paklausies, man tev kaut kas pavisam svarīgs jāsaka. Nopietni, bez jokiem. Nu neesi tak tāda pūce. Nu laid tak! Tikai uz desmit minūtēm. Un dzēris es nekā liela neesmu. Nu uz pie- cām! Ester, apžēlojies. Es savu mūžu nevienu tā nees- mu lūdzis kā tagad tevi. Tā jau vairs nav lūgšanās, tā jau ir ubagošana. Paklausies, esi cilvēks...

Bet Estere nebija cilvēks.

Beidzot Juhanam apnika. Viņš pieklauvēja un ienāca pie manis.

— Vai tu to vari saprast? Tā ragana mani nelaiž iekšā. Vari runāt, ko gribi, nemaz neliekas dzirdam. Vai runā uz šito te tavu skapi vai uz viņu, nav nekādas starpības. Ko nu blenz uz mani ar savu bālo zivs aci! Saprotu gan: tavi netīrie pirksti arī iejaukti šajā smieklīgajā lietā. Pazīstu tevi.

— Nemaz nedomāju jaukties tavās darīšanās.

— Nedomā, bet jaucies. Kur — kā tu domā — Estere izrāva to ideju par iešanu pie ārsta? Pati no pirksta izzīda. To tu viņai esi iepotējis, tu, velna latvieti. Es

jums abiem tādu ārstu parādišu, kaut ragainis jūs būtu parāvis! Ester, vai tu dzirdi? (Viņš piesita ar dūri starpsienai). Dusmīgs esmu. Nepiedošu. Tai ragainai ir raksturs, saki ko gribi. Pat igauniete nevarētu spītīgāka būt. Nu saki tu pats: vai nav trakums. Viena vien nakts mums šoreiz krastā, un man te jāsež — kā saka — svešā gultā un jāplāpā ar svešu vīrieti, kamēr tā ragana tur aiz sienas smeļ un berzē rokas, sak: dabūsim mēs šitā to Juhānu pie daktera. Bet redzēs, ka nedabūs. Iespītēšos un neiešu un cauri.

Viņš izskrēja gaitenī un, piestājies Esteres durvīm, nikni čukstēja:

— Sen biju prātojis rīt braukt pie ārsta. Bet ja tu esi nodomājusi šitā spītēties, tad rīt nebraukšu nekur. Tad nu tu saproti pati, ko tu man patiesībā nodari.

Nekādas atbildes.

Juhāns atkal ienāca pie manis, atsēdās gultā un izvilka pudeli.

— Neņem ļaunā, ka tev šoreiz nepiedāvāšu. Kā pats redzi, nieks vien tik te iekšā, nemaz nezīnu kā rītu sagaidīšu Uz krogu iet tagad par vēlu.

— Dzer vien. Man ir pašam.

— Ej! Kur?

— Tepat skapī. Ja netici, paskaties.

Juhāns veikli piecēlās un atvēra skapja durvis. Man tur stāvēja vairākas pudeles vīna un arī kāda pudele stiprā.

— Ej! Vai tas var būt tiesa! Tā tak ir tīrā zelta bedre, sevišķi tik vēlā vakara stundā. Ja te kārtīgi piestrādā, tad var sākt dziedāt pusstundas laikā. Lai Estere pūst tur blakām. Ja tev te tādas labierīcības, tad nav ko bēdāt. Paskaties. Kā būtu, ja sāktu ar to?

— Ņem vien.

— Tev glāžu nav?

— Ir. Tepat skapītī. Man nelej. Es iedzeršu mazliet vina. Man rīt darba diena.

— Dievs ar tevi, dari kā patīk.

Juhans atkorķēja pudeli, pielēja sev glāzi un nosēkdamies izdzēra.

— To, lūk, es saprotu. Kā uguns izskrien pa dzīslām, un prieks rodas dzīvot. Vai tu atceries četrdesmit pirmā gada ziemu? Tad aukstums bija tāds, ka zvirbuli lidojot sasala un krita beigti zemē. Bet mēs tupējām grāvjos pie Ļeņingradas. Tur ar tādu vīniņu, kādu tu tagad streb, nebija līdzēts. Ja gribēji pie siltuma tikt, tad vajadzēja cita kalibra dzeramā. Savādi. Toreiz likās, mūsu aplenkta pilsēta kritis, ja ne šodien, tad rītu. Bet vienmēr kaut kas sagāja aplam. Vai nu trūka artilērijas vai laiks bija par aukstu, nedabūjām lidmašīnu atbalsta, partizāni bij uzspridzinājuši piegādes līnijas, vienmēr kaut kāda ķibe. Tā mēs tur muļļājāmies un mīcijāmies uz vietas, kamēr beigās dabūjām laist lēkas vaļā. Ne atcerēties nepatīk. Bet bija jau arī jautri brīži. Es tev izstāstīšu, kā mēs izmuļķojām spāņus un tiem nocēlām kantīni no paša deguna gala. Tas notika tā. Vienu rītu... Paklausies, ja Estere mani nelaiž pie sevis, varbūt viņa var ienākt pie mums?

— Pamēģini.

Juhans izgāja geitenī un sāka no jauna.

— Ester! Ester, klausies! Mums iet jautri. Te Arturam ir vīns. Vesela monopola bode, ja tu zini, ko tas nozīmē. Mūsu valodā tas ir off licence. Ienāc tu arī pie mums. Paplāpāsimies. Nē? Noteikti nē? Nu tad es tev pateikšu, ko es tagad darišu: es piedzeršos un sāksu dziedāt, tā kā visa viesnīca skanēs. Tad mēs redzēsīm, vai tu nāksi vai nē. Tu gribi, lai es sāku tūlīt?

Juhans dziļi ievilka elpu, bet es aiz svārku stērbeles viņu ierāvu atpakaļ istabā.

— Netaisi ziepes. Man jau arī tad rastos nepatīkšanas.

Juhans mani nikni nopētija.

— Nu labi, — viņš beidzot teica. — Nedziedāšu. Nesagādāšu tev neērtības Būšu tas labākais un satīcīgākais cilvēks, kādu vien jūs varat vēlēties. Un aizbraukšu rītdien pie ārsta, lai jūs abi redzat, ka manī nav ne spīts, ne ļaunuma un ka gribu klausīt labam padomam. Izej tu un pasaki Esterei. Lai tikai viņa uz desmit minūtēm ienāk pie mums.

— Liecies mierā, Juhan. Tu labi redzi, ka Estere šodien ir nelaipnā prātā. Gan jau viņai pāries. Rīt Melnais brauc pāri pēc produktiem, aizbrauc līdz. Jā?

— Labi jau, labi. Aizbraukšu.

— Kur tu gulēsi?

— Tur ir tā nelaime: nav kur gulēt. Tā bezsirds ragana mani atstāj melnā naktī zem klajas debess. Vai tā nav briesmīga sieviete?

— Nesāc tikai raudāt.

— Raudāt? Es vienkārši skumstu. Par pasaules ļaunumu. Bet par manu gulēšanu neraizējies. Kur reizēm nav pārlaistas naktis. Kārtīgs igauņu vīrs var gulēt, ja vajadzīgs, kaut vai pašā ceļa vidū un apsegties — atvaino izteicienu — pats ar savu dibenu. Sveiks!

— Tas tev nebūs vajadzīgs. Vari mierīgi pārgulēt te pie manis.

— Un tu?

— Man būs kur gulēt citur.

— Ej! Ak tad beidzot!

Vispirms izgludinājās krunkas Juhana pierē, tad acīs iedzirkstījās smieklīņš, izspīlējās vaigu muskuļi, tad mute sāka plēsties arvien tālāk uz ausu pusi, un tad visa viņa seja sāka starot lielā un apmierinātā smaidā.

— Un tu man stāstīji, ka tev neesot ķēriena pie meitām! Jeb vai es pats savā neattapībā to tev tiku teicis? Bet tas tagad viena alga. Un kuŗa tad tā ir? Vai tiešām — — ?! Labi, labi nesaki ar! Kas man tur par daļu. Tad jau varu še gulēt bez kādiem sirdsapziņas pārmetumiem.

— Tikai ar vienu norunu.

— Svētā debess, kas tad nu atkal. Vienmēr tev cilvēkam tiek uzspiesti kaut kādi ierobežojumi un nosacījumi. Saprotu, ko gribi teikt. Nebaidies. Vairāk par šo pudeli nedzeršu. Un no rīta uzklāšu gultu un visu atstāšu kārtībā.

— Tas nu būtu viens. Bez tam tev jāapsola, ka nedauzīsi sienu un liksi Esterei mieru. Viņai arī agri jāceļas.

— Labi, labi.

— Nevis labi, labi. Saki — goda vārds.

— Nu lai iet: goda vārds!

— Un vēl viena lieta: kas būs rīt ar ārstu?

— Braukšu jau, braukšu.

— Goda vārds?

— Nu velns, tu mani tincini par daudz. Teicu, ka braukšu un ar to tev jāpietiek.

— Nu tad lai tā būtu. Uz redzīti rīt.

Es paņēmu savu mēteli un izgāju ārā. Kurp lai tagad iet? Uz noliktavu? Un piepeši attapies, es sev iesitu ar plaukstu pa pieri: laivas kabīne. Kā gan man tas jau agrāk nebija ienācis prātā!

Savā nodabā es izgāju cauri parkam un piepeši apstājos vārtos: divi gāja gar jūras krastu. Mēness gan bija noslēpies mākoņos, tomēr jūra no paša apvāršņa līdz krastam vizēja blāvā pienainā gaismā, un asi izcēla abu gājēju siluetus. Vienu es pazīnu. Tas bija Lendijs. Bet kas gan bija tā sievišķīgā būtne, kuŗai tas bija aplicis roku ap pleciem un pieglaudis galvu?

Vaiolēta tā nebija, par to es varēju likt roku ugunī. Un par tām citām man nebija bēdas. Bet ja nu tā bija Norma!

Blēņas. Normai vienai pašai bija vairāk prāta nekā visām pārējām meitenēm kopā.

Es nogaidīju, kamēr vēlīnie gājēji pazuda krasta līkumā, tad nokāpu lejā līdz laivai, iegāju kabīnē, atgūlos uz garā, cieti polsterētā sēdekļa un apsedzos ar mēteli. Pārāk ērti nebija, bet varēja iztikt.

Laiva viegli šūpojās, ūdens klusu gulgoja ap tās sāniem. Vecas, pazīstamas skaņas...

Man bija tikko deviņi gadi, kad es jau tēvam braucu līdz lielselgas zvejā. Saulei lēcot izvilkuši tīklus, mēs steidzāmies uz ostu. Ja bija labvēlīgs vējš, tika uzvilktas buras un tad es varēju nokrist pašā laivas priekšgalā uz slapjajām virvēm un enkura ķēdes un apsegties ar mitru brezenta mēteli. Ūdens gulgošana ap laivas krūti bija kā klusa šūpla dziesma, un es iegrimu miegā kā dziļā atvarā. Un tā vien likās, ka tikai mazu mirkli vien būtu gulējis, kad kalves un ūdenszāles nošvikstēja gar laivas dibenu un tās deguns čirkstēdams iearās krasta smiltīs. Mēs bijām mājās. Un vārtos stāvēja māte, ar roku sargādama acis no saules, un mums uzsauca: kā tad zvejniekiem šonakt ir klājies?

Cik tas gan ir sen. Nu jau gadu trīsdesmit. Vai tiešām tas tā kādreiz ir bijis? Vai es to neesmu nosapņojis vai lasījis kādā grāmatā. Cik toreiz gan visa dzīve bija saulaina un skaista, un kāpēc tam visam bija jāaiziet bojā...

Pamodies es satrūkos un uzlēcu kājās. Brokasta laiks jau bija garām, tik cieti es šonakt biju gulējis. Es ātri aizsteidzos pie vistām.

Bet ap deviņiem, kad Melnajam bija jābrauc pāri uz cietzemi, es aizlavijos uz krastu un pa gabalu vēroju laivu.

Man ilgi uz Melno nebija jāgaida. Viņš nenāca viens. Juhans tomēr turēja vārdu. Viņi abi iekāpa laivā, motors iepukstējās, tad laiva sāka attālināties un pamazām izkusa saules atspulga ugunīs.

Žanete staigāja pa aplokiem un, drupinādama maizes doniņu baroja vistas. Ieraudzījusi mani, viņa pamāja ar roku.

— Kā klājas, Žanet?

— Labi, paldies. Un tev?

— Pa vecam. Vai neaiziesim uz noliktavu?

— Iesim gan. Man nepatīk, ja citi redz, ka es pīpēju.

— Bet tev no dūmiem ir brūni pirksti. Vai tev vecāki nekā nesaka?

— Es protu tā turēt rokas, ka tie to nepamana.

Durvis bija vaļā, un mēs iegājām noliktavā.

— Cik te patīkami vēsi. Iedod nu uzpīpēt.

Viņa apsēdās man pretim un pīpēdama skatījās, kā es sāku lāpīt maisus.

— Vai tev šodien nav stīvi kauli? — viņa piepeši jautāja.

— Kāpēc?

— Tu tak gulēji laivā.

— Kā tu to zini?

— Zinu

— Tātad tu arī mani sāc izspiegot?

— Nē. Bet es redzēju, ka tu izgāji cauri parkam un es gribēju zināt, kurp tu ej.

Klusums.

— Es redzēju arī tos divus. Viens bija Lendijs.

— Paklausies, Žanet. Vai tu man nevarētu ievērt adatā auklu. Tev ir gaišākas acis.

— Varu. Dod šurp. Lendiju tu tak pazini. Bet vai tu zini, kas ar viņu bija kopā?

— Redzi, Žanet. Džims domā, ka šos maisus nav vērts lāpīt, ka žurkas un peles tikpat tos saēdis. Bet es tos sasiēšu sainī un pievilksu virvē pie spāres, un tā žurkas tiem netiks klāt.

— Kāpēc tu mani pārtrauc? Es tak tev stāstu, ko vakar redzēju. Tā otrā bija Norma.

— Nē!

— Jā!

— Tumsā, bērns, var maldīties, tad visi sievieši izskatās vienādi.

— Bet balsis neskan vienādi. Es dzirdēju viņus runājam un pazīstu Normas balsi.

— Tu klausījies, ko viņi runā?

— Tā iznāca. Neko lielu nedzirdēju. Norma teica, ka viņai jau sen šeit ir apnicis. Tad Lendijs apsoliņās viņai palīdzēt tikt atpakaļ uz Londonu un dabūt lielisku darbu kādā filmu sabiedrībā. Tad viņi aizgāja tālāk un vairs nekā nevarēja saprast.

— Nabaga Norma.

— Kāpēc nabaga?

— Viņa droši vien noticēja.

— Tu domā, ka Lendijs tikai lielījās?

— Normas labā es ceru, ka nē. Kā tu domā, kas nu tagad būs?

— Nezinu. Bet labi nebūs. Tu zini visu par Normu?

— Šo to zinu.

— Ar Vainraitu nevar jokoties.

— Nedomāju, ka Norma prasa Vainraita atļauju vai padomu. Viņa pati dara kā grib. Jautājums tikai, vai viņa labi zina, ko viņa īsti grib...

Žanete priecīgi saberzēja rokas.

— Vai zini ko? Es priedājos. Beidzot te kaut kas taisās notikt, kaut kas tāds, par ko romānos raksta. Es vienmēr biju domājusi, ka tās tikai tādas sagudrotas lietas, ka dzīvē patiesībā nekas tāds nenotiek.

— Miļlais bērns, tu tā vēl nezini, bet pati dzīve ir visraibākais romāns. Celsimies nu, man tagad jāiet pie vistām.

— Kā tu domā: vai Vainraits jau to zina?
Plecu paraustījums bija mana atbilde.

Kad bija paēstas pusdienas, man līdz pulksten diviem palika daudz laika, un es aizgāju uz savu istabu mazliet izstaipt kaulus, kas tiešām bija mazliet pastīvi. Es gulēju un brīnījos, kur manā istabā bija radusies tik neparasta smarža. Beidzot, galvu pagriezis, es atradu tās cēloni: mans spilvens smaržoja pēc pūdeņa.

Nabaga Estere. Kā redzams, viņas raksturs nemaz nebija tik pārāk stingrs.

Divos Vaiioleta atnāca uz laivu, es atsviedu tauvu, un mēs sākām braukt. Tāpat kā vakar viņa pazuda aiz kabīnes. Nekādu norādījumu man nebija, un, domādams, ka jābrauc pakaļ Lendijam, es turējos krasta tuvumā. Drīz mūsu ceļā iznira mazā bāka, es tai apmetu slaidu loku un iebraucu ostā.

— Kurp tu brauc? — piepeši man blakus atskanēja nikna Vaiioletas balss.

Ja es vispār šajā pasaulē nevaru ko ciest, tad tas ir nīknums cilvēka balsī, runājot ar mani un es spītīgi atteicu:

— Pakaļ Lendijam.

— Es tev to neesmu likusi darīt.

— Jūs man arī neteicāt to nedarīt.

Es to gan mēģināju izteikt vienaldzīgā balsī, bet gluži nevilus tur laikam iegavilējās prieks.

— Brauc atkal ārā jūrā.

Es paklausiju.

Savādi gan. Tātad ar vienu deju vakaru un vienu izbraukumu motorlaivā pietika, lai Lendijs kristu neželastībā. Vaiolēta, mana gudrā, labā Vaiolēta to bija atšifrējusi četrdesmit astoņās stundās! Iespējams arī, ka viņš — vieglāku upuri meklēdams — Vaiolētai nebija veltījis pietiekamu uzmanību. Un ja jau tā, tad varēja derēt, ka Vaiolētas plaušas būs atkal kārtībā un viņa varēs atgriezties pie savām studijām, otām un hokeja. Dažas dienas pavasarā saulē un svaigā gaisā varēja veselībai nākt vienīgi par labu.

Paslepus es viņu novēroju. Viņa sēdēja tepat solā un raudzījās laivas kursā. Vējš mētāja melnos matus un peldmēteļa stūri un atsedza viņas kailās kājas. Viņa to juta un pat nepulējās tās apsegt un slēpt.

Dziļš apkaunojums man lika iekost lūpā. Tātad tik liela un nepārejama bija plaša starp viņu — jauno patricieti — un mani — tās vergu. Tas nenozīmēja nekā, ka mēs bijām divi vien ārā jūrā tālu no krasta, ka spīdēja maija saule, ka viņa bija jauna un iekārojama un es — vīrietis spēka gados. Kas citos apstākļos liktos dabisks, mūsu starpā bija nieiedomājams.

Vai varbūt viņa bija pagurusi un apnikusi tā savādā sprieguma, kas pašreiz valdīja tur — krastā. Tas reizēm likās kā karsti tropiski džungļi, kur tēviņi plaši atplestām nācīm ošņāja gaisu meklējot pretējo dzimumu un mātītes gorīgām kustībām tos vilināja biezāko brikšņu virzienā...

Varbūt, ka viņa izjuta to pašu riebumu, kas reizēm uzķūsāja mani.

— Apturi nu. Es gribu nopeldēties.

Viņa uzvilka savu peldu cepuri, uzkāpa uz laivas malas, bet tad pavērās atpakaļ.

— Nāc tu ar.

Viņa to izteica gandrīz lūdzējas balsī. Šodien te nebija Lendija, kuŗa priekšā dižoties. Katrs peldētājs

izjūt vieglas bailes, ielēcot jūrā tālu no krasta un pēkšņi iedomājoties, ka ūdens te piecdesmit vai varbūt visus simts metrus dziļš un kaut kāda nejauša kļūme nozīmētu neglābjamu bojāeju. Kad es vēl vienmēr vilcinājos viņa ieprasījās:

— Tu gan laikam neproti peldēt.

— Protu gan.

— Uz ko tad tu gaidi?

— Es nezinu. Man liekas... Es domāju, jūsu tēvam tas nepatiks, ja viņš uzzinās, ka esat peldējusi kopā ar viņa strādnieku.

— Neviens tak mūs te neredz.

— Tā vis nesakiet. Esmu ar mieru derēt ka, vismaz trīs tālskati mūs visu laiku vēro no krasta.

— Un kaut arī tā. Esmu pieaugusi un izšķiru pati. ko daru.

— Es arī.

Vaiioleta mirkli mani pētīja un tad pasmaidīja.

— Pieņemsim, ka esmu tev pavēlējusi peldēt kopā ar mani. Drošības dēļ. Ja nu man kaut kas notiek, kaut vai kājā krampis, tu man varētu palīdzēt.

Arī es pasmaidīju. Kabīnes aizvēnī ātri nometis darba drēbes, es aizturēju elpu un ielēcu jūrā. Ūdens nebija pārāk silts, bet arī ne tik auksts kā es to biju baidījies. Vaiioleta bija aizpeldējusi labu gabalu prom no laivas. Es viņai sekoju, bet tomēr turējos no viņas labi atstatu, it kā ūdens viņas tuvumā būtu pilns elektrības.

Par sevi man nebija ko kaunēties. Bieži vien, vistas barodams, es stundām ilgi biju dzīvojis pa āru bez krekla, un mana miesa bija iedegusi tumši brūna.

Labu brīdi mēs palikām ūdenī. Tad es ierausos laivā un palīdzēju Vaiioletai. Vējā mana miesa svila kā ugunis, un es steigšus apgērbos.

Pārgērbusies arī Vaioleta iznāca no kabīnes un nostājās man blakus. Mēs braucām atpakaļ uz malu. Piepeši viņa iejautājās:

— Kā tev patīk angļu meitenes?

Es atkal domāju par nepārejamo plaisu starp viņu un mani un beidzot izgrūdu caur zobiem:

— Es zinu vienu, kas man patīk ļoti.

Viņa mani asi nopētīja un, ne vārda neteikusi, dungodama aizgāja atpakaļ uz kabīni.

— Vai jūs rītdien atkal brauksit, — es prasīju, kad bijām nobraukuši krastā un Vaioleta uzkāpusi uz laipas.

— Vairs nē.

Bet viņa pati laikam juta, ka atbilde noskanēja pārāk asi un pēc brīža piemetināja:

— Pietiek atpūsties. Es rītdien braukšu prom.

Vēl motors nebija apturēts, kad atbrauca Melnais. Viņam bija jābrauc preti uz sešos vilcienu.

Maza krēsla sāka zagties istabas kaktos, kad ārā gaitenī noskanēja spēcīgi soļi un pie manis ienāca Juhans. Viņš zināja, ka Esterei bija veikalā maiņa — līdz desmitiem.

— Sveiks, vecais sābri, — viņš teica stipri paskaļā un aizsmakušā balsī, no kā varēja secināt, ka bez krogus durvju virināšanas viņš vis nebūs izticis.

— Nu saki pats: vai Juhans tur vārdu? Solīja pie daktera braukt? Nu tad ir aizbrauca.

— Bija pēdējais laiks.

— Nemuldi, vecīt. Es vēl nodzīvošu līdz simts gadiem un ar taviem stilbu kauliem trausīšu ābolus sava tēva dārzā. Bet kamēr neaizmirstu: še atpakaļ tava pudele, ko vakar nodzēru. Ļoti derēja. Kā pats redzi, tās pašas

markas. Tūlīt nolikšu šeit skapī blakus vīna pudelēm. Nu, ko skaties uz mani?

— Tāpat vien. Gribu zināt, vai turi vārdu vai nē.

— Paklausies, kas tā par muļķīgu runāšanu. Viens kārtīgs igauņu vīrs...

— Labi jau labi, igauņu vīrs. Ko tu man solījies, ka Esteri liksi mierā.

— Klausies, kas tev nāk prātā! Ja es ko solos, tad...

— Paod šito spilvenu.

— Vai ož vai? Nevar būt. Parādi. Mmm! Pūderis. Velns, kur tas te radies. Nekādi nevaru saprast. Vai tad agrāk nebija?

— Nebija.

— Skaidrs posts ar tevi. Nu jā, bet, atklāti sakot, iznāca tā: es tikai mazliet piebungāju. Patiesībā tikai paskrāpēju sienu šitai te vietā. Aiz ballēm, zini. Sveša, nepierasta vieta. Lai manītu, ka kāds cilvēks tuvumā. Velti. Ne dzīvības zīmes. Kas man cits atlika? Sāku vaidēt. Vaidēju tik traki, ka man palika pašam sevis žēl. Tas vilka. Nu un tā iznāca. Es nedomāju, ka tu to varētu uzskatīt par solījuma laušanu. Tur pie viņas iekšā es netiku bijis, tieši tā, kā biju tev solījies.

— Dievs ar tevi. Bet tagad pastāsti par dakteri. Stāsti visu un no vietas.

— Kas tur liels ko stāstīt. Aizeju. Glīts meitietis ielaiž. Tā tik noturējos, ka neiekniebu ciskā. Drusku bija jāpagaida, bet tad tiku klāt. Vecītis. Ar bārdu. Nu, pats jau zini, kā tādās reizēs. Ielūr acīs, iezibsnī elektrisko bateriju. Paskatās rīklē un liek sacīt āāā. Uzsit ar veseri pa ceļgaliem un norauj gar kāju pēdām. Izdauza plaušas. Izspaida viduci. Viss kārtībā. Kā jau biju domājis.

— Bet tu tak teici, ka tev sāp.

— Teicu. Viņš tikai pasmējās. Viņam pašam arī sāpot. Dzer šitās zāles (teica) un būsi vesels. Labs dakteris. Nedeva tādu nieku vien. Iedeva veselās divas kārbas.

— Ar zālēm?

— Nu ka ar zālēm.

— Parādi.

— Nu, ja netici, tad skaties pats.

Juhans atrāva savu portfeli un nolika manā priekšā prāvu papes kārbu.

Kas pats slimojis un pa slimnicām vārtījies, šo to saprot no medicīnas. Es paņēmu kārbu, to apgrozīju pirkstos, izlasīju etiķeti un nicīgi atsviedu atpakaļ gultā.

Viens man bija skaidrs; ne pie kāda ārsta Juhans nebija gājis. Atcerēdamies Rebanes māti un viņas brīnumzālītes, viņš bija aizgājis pie homeopata. Kārbas saturs, novārīts tējā, solīja: iztīrīt asinis, dziedēt nieres, aknas un pūslī, iztīrīt zarnas, stiprināt ēstgribu un atjaunot zudušo enerģiju. Kas par lielisku brīnumlīdzekli!

— Kurā ielā tad tavs brīnumdakteris dzīvo?

— Turpat pie tirgus laukuma. Zini, kad iet pa mazo šķērsielu uz augšu, nogriežas pa kreisi, iziet cauri vecajiem vārtiem un tad...

Paskatījies uz mani, Juhans aplusa un nodūra acis. Pēc brīža viņš nopūtās kā zirgs. Ilgu laiku istabelē valdīja klusums.

— Bet tu pats pie tā esi vainīgs, — viņš negaidot iesaucās. — Ar saviem viltus trikiem un Esteres kūdīšanu. Tev vienmēr jāatceras, ka esmu igaunis, spītīgs līdz pēdējam. Ar mani nevar tā kā ar citiem. Ko tu beigu beigās iedomājies! Kāpēc man jāiet pie ārsta, ka man nekas nekaiš? Vai tu domā, ka slimis cilvēks varētu šitā šnabi ņemt iekšā kā es to daru? Tad nu

apdomā pats. Par šņabi runājot — kauns atzīties, bet man pilsētā pietrūkās naudas. Vai tu man ļoti ņemtu ļaunā, ja es tagad to pašu pudelīti, ko tev atnesu...

— Vai tavam skorpionam vajag?

— Artur beidz! Ja tev žēl — saki. Aiziešu līdz krogum, tur man neaprobežots kredīts.

— Šņabja man nav žēl. Man žēl tevis.

— Velns kā man riebļ šitāda dzejnieku valoda! „Man žēl tevis“, — un, mēli izkāris Juhans mani mēdīja. — Runā kā vīrs! Kā pats redzi, es arī rīkojos kā vīrs. Skatos nāvei acīs un pieskandinu savu glāzīti. Ja pienāks ejamā stunda — nekunkstēšu un nezūdišos. Mans mūžs — kā tu pats zini — ir izputināts tā kā tā. Vai tad nu aizeju gadu agrāk vai vēlāk. Varbūt, ka tev par to nāks smiekli, bet es tev teikšu vienu: kopš esmu prom no Igaunijas zemes, mana dzīve ir gājusi kā milzīgā murgā. Neesmu pazinis ne prieka, ne miera. Vienīgi naids mani ir turējis kājās, naids pret tiem utainajiem krievu salašņām, kas tagad izvaro mūsu zemi un manas tautas dvēseli. Man būtu vieglāk aiziet bojā, ja es varētu sev paraut līdz kaut tikai vienu no šiem laupītājiem. Tici man: pie Ļeņingradas, pie Ilmenes un Narvas un Sorbes pussalā es viņu rindās izplāvu varenu vālu. Bet manai sirdij nav miera. Vēl vienu — tā saka. Vēl pēdējo, lai nav vietuļi tālajā ceļā. Bet velti cerēt uz brīnumiem. Pomerānijas lidzenumos būšu izšāvis pēdējo lodi un viss, kas ir nācis pēc tam un vēl nāks, nav ne nosplaušanās vērts. Skaidrs tev tagad? Bet man nav ilgi laika ar tevi te tērgavot. Šovakar jābrauc jūrā. Pasveicini Esteri. Un pasaki, ka esmu bijis pie ārsta. Lai viņai tiek mierīgāks prāts.

Viņš slējās kājās un gāja uz durvīm, bet piepeši apstājās, ilgi kaut ko pārlika un beidzot atkal apstādās man blakus.

— Ko es tev vēl gribēju sacīt. Ir jau traki, ka šitādā reizē nav neviena igauņa pie rokas. Jāiztiek ar latvieti — gribi vai negribi. Ne jau tāpēc, ka mani mocītu kādas baigas priekšnojautas, bet lai būtu mierīgāka sirds. Zvejnieka darbs, kā zini nav joka lieta. Var visādi izgadīties. Un tad nu nav neviena, kas padod ziņu manējiem. Kantorī mums visiem jāuzdod tuvieņu adreses, bet kas šiem jāzina, ka man Igaunijā sieva? Teicu, ka man neviena nav. Bet tev es iedošu. Paskaties, šite uz aploksnes. Tikai gadījumam, ja kas notiek. Aizrakstīsi, jā?

— Dod tik šurp.

— Godavārds, neapgrūtinātu latvieti ar šitādu traku lietu, bet ko darīsi, ja igauņa nav tuvumā. Nu tad uz to ierausim tādu mazu lāsīti. Paskaties, cik skaisti tā mirgo pret gaismu. Tajā ir mierinājums, siltums, cerības, sapņi un prieks. Grieķu mītoloģijā ir ieviesusies kļūda: kad Prometejs gāja dieviem zagt uguni, viņš nozaga viņu. Sveiks, Artur! Gan jau tavā sirdī gruzd tas pats nemiers kas manā, tikai tu sēdi sadrūmis un kluss tāpēc, ka šņabijs nav atraisījis tavu mēli. Nu tad turies! Pēc dienām trim — četrām būšu atkal krastā. Un turi muti un nestāsti Esterei to, kas viņai nav jāzina.

Viņš vēl pabāza galvu durvju spraugā:

— Par šņabi norēķināšos nākamreiz.

Tad viņa soli nodunēja gaitenī, un norībēja durvis uz pagalmu.

Kāpēc viņš isti negāja pie ārsta? Kā daudzi stīpri vīri viņš laikam bijās patiesības. Kas gan viņam varēja kaitēt? Veseliem cēlieniem pa jūru dzīvodams, viņš kārtīga ēdiena neredzēja. Pastāvīgi šņabi mirkdams, viņš par to arī pārāk laikam neraizējās. Pietika ar divi — trīs gadiem, lai iedzīvotos kārtīgā kuņģa jēlumā. Tas ir — labākā gadījumā.

Es apskatīju atstāto aploksni. Ar Juhana sievas adresi Tallinā. Diez, kāda gan viņa izskatās? Maza, bet ducīga auguma? Zilām tērauda acīm, paskarbu seju? Bet reizēm viņa taču paceļ skatu no šuvekļa un paraugās tālumā, un viņas domas aizklīst pie Juhana, kā Solveigai pie Pera Ginta. Un tad viņa sapurina savu spītīgo galvu un nīknāk samīn mašīnas paminu. Viņai nav laika sapņošanai. Viņai jāaudzina Juhana dēls. Par tādu pašu lepnu un staltu igauni, kāds ir viņa tēvs...

Sagaidījis Esteri nākam, es pavēru durvis un teicu, ka Juhans bija ienācis pie manis un sūta viņai sveicienus.

— Vai viņš bija pie ārsta?

Pārāk klaji melot man nepatika un es teicu:

— Es domāju, ka jā. Vismaz viņš pats man tā teica. Sakniebusi lūpas, viņa iegāja savā istabā.

ŠIE DIVI kofeji man nebija sveši.

Priekš četrām dienām es biju tos iznesis no vagona un novietojis divričos, pārnesis uz laivu un iekravājis traktora piekabē. Nu es tos atkal nesu atpakaļ. Man sekoja Vaiioleta, Vinija, Vainraita kundze un Karolīne. Lielais prieks par meitas atbraukšanu bija pārvērties tikpat lielās šķiršanās bēdās. Sevišķi Vinija likās sadrūmusi un noskumusi pāri katram mēram. Kad Vai

leta ielēca laivā un es atsviedu tauvu, viņas abas ar Vainraita kundzi vēl ilgi vicināja ar roku un māja ar mutautiņiem un motora dūkoņu šad tad pārspēja spalgi Karolīnes rējienu.

Vaiioleta apsēdās solā turpat manā tuvumā. Tā kā nebija pieņemts, ka strādnieks uzsāktu kādas sarunas, es klusēju. Mēs pabraucām garām vairākiem naftas kuģiem un zvejas kuteņiem, kas, vilņos valstīdamies, devās ārā jūrā. Vējš mums uznesa motora dūmu smaku.

— Kas tu esi kādreiz bijis? — viņa piepeši ievaicājās un pavērās manī.

Kā nesapratis, es raudzījos viņā jautājošu skatu.

— Es domāju, kad tu vēl dzīvoji savā zemē.

Nekas, — es teicu, — Es vēl biju pārāk jauns, lai kaut kas būtu. Ir jau pagājuši vairāk nekā desmit gadi, kopš esmu trimdā.

— Bet kaut kas tak tu gribēji būt. Tu kaut ko mācījies?

Kas tā gan bija par zelta izdevību nopūsties kā kaļēja plēšām, uzburt saulainu pagātnes ainavu, novaidēties par grūto likteni un likt manīt, ka es patiesībā nācu no druksu labākiem ļaudīm. Iežēlināt — tas bija vistiešākais ceļš uz sievietes sirdi. Viņunakt Juhans to bija lietojis kā pēdējo līdzekli un panācis laimīgi savu.

— Tas ir tik sen, — es beidzot teicu. — Ir labāk par to nedomāt.

— Vai tavi vecāki bija turīgi?

— Nē, — es teicu un un nemeloju.

Līdz pašai ostai Vaiioleta klusēja.

Es paņēmu viņas kofeņus un ienesu stacijā. Līdz vilcienam vēl bija mazliet laika, un mēs abi blakām stāvējām uz vējainā perona. Varbūt man tas tā likās, bet Vaiioleta šķita skumja. Varbūt viņa tomēr mazliet juta līdz manam liktenim.

— Vai tu gribētu braukt atpakaļ uz savu tēvzemi?

— Gribētu gan. Bet tagad arī tur es būtu svešinieks.

Ieripoja vilciens. Es ienesu koferus viņas kupejā un sacēlu plauktos. Atvadijies es nokāpu uz perona, klusībā pateikdamies, ka viņa man nebija mēģinājusi dot dzeņamnaudū. Es gaidīju ārpusē. Patiesībā man tur nevajadzēja stāvēt, mans pienākums bija izpildīts. Es varēju atgriezties laivā un braukt mājup, bet es stāvēju kā piekalts. Vai es ko gaidīju? Kādu mazu zīmi, ka esmu novērtēts par cilvēku un nevis tikai par kalpotāju vien?

Vilciens sāka kustēties. Varioleta pienāca pie loga un man vairākkārt pamāja ar roku.

Cik man kļuva liksmi ap sirdi! Skaļi svilpodams, es noskrēju ostmalā.

VAINRAITS BIJA nelāgā omā.

Pirmais dabūja ciest Freds — nokavēto pavasara darbu dēļ. Viņš gan aizbildinājās ar darba roku trūkumu un Džima aklās zarnas operāciju, bet tas nekā nelīdzēja.

Tad, gluži negaidot, viņš savā konsulā aizdrāzās uz ostu un remontdarbnīcā pārsteidza vīrus pašā darba laikā sēžam ap metalla krāsni un klausāmieš Lendija plāpāšanā. Izlicies slaveno dziedoni neredzam, viņš vīriem nodeva kārtīgu sutu. Bet ārā iedams, viņš Lendiju tomēr bija pamanījis un teicis: ir liels jautājums,

vai es nebūšu maldījies, jums izrādīdams savu viesmīlību.

Tas nu bija mājiens ar sētas mietu, bet kad Lendijs sasarcis pielēca kājās, Vainraita darbnīcā vairs nebija. Starp citu, Lendijs ēdienu reizēs kļuva aizvien mazrunīgāks un drūmāks un pēdējā laikā likās pat zaudējis savu ēstgribu. Arī kopā ar pulkvedi viņu manija aizvien retāk. Jādomā, ka tam ne visai patika viņa draudzēšanās ar vienkāršo proletāriātu.

Vainraita dusmām pat Norma neizspruka gluži sveikā. Reizi, pāri pagalmam iedams, es izdzirdu viņa balsi, kā tas zobgalīgi viņai pārmeta pavasarīgu sasapņošanos un kaut kādas kļūdas ieviešanos pārskatā nodokļu inspektoram.

Man viņš vairākkārt pabrauca garām uz ceļa bez parastās divu pirkstu piemešanas cepures malai. Šīs zīmes nevēstīja nekā laba.

Pirmdienas rītā man vairs nebija jāiet pie vistām, jo Džims bija atkal sācis pildīt savus vecos pienākumus.

Abi ar Fredu mēs aizgājām uz mašīnu nojumi un piejūdzām traktoram mēsļu ārdītāju. Bija pēdējais laiks ķerties pie vistu māju tīrīšanas. Pa visu ziemu pakaišu kārtā bija izaugusi tik augsta, ka tagad, vistas barojot, bieži vien piere atsitās spārēs. Freds bija īgns un mazrunīgs. Acīm redzot, bosa pārmetumi viņam bija ķērušies pie sirds.

Viss tas uz mani neatstāja nekāda iespaida. Manas domas bija gaišas un priecīgas, es domāju par Vaioletu, kas tagad Lidsā atkal maisījās studentu barā un gatavojās pavasaŗa pārbaudījumiem. Lai viņai labi klājas, es sevī domāju. Un paldies par katru laipnu vārdu un domu, par katru atvadu mājienu vagona logā.

Cik maz gan bija vajadzīgs, lai darītu liksmu cilvēka sirdi!

Es izlūdzos piedošanu, godātās dāmas un kungi, es neesmu kļuvis iedomīgs un neloloju nekādas mānīgas cerības. Es vienīgi vēlu labu kādai jaunai dāmai Līdsas universitātē, un tas vien mani pilda ar jūsmu un darba prieku.

Žip! — jūs smirdošie vistu mēsli! Ratos iekšā un uz tīrumu prom!

Es biju pilns spēka un enerģijas, strādājot sviedri izspiedās uz manas pieres, un pat tas man darīja prieku.

Vesels bars vistu grozījās ap mani un, skaļi kladzinādamas, kašājās izārdītajos un izcilātajos pakaišos. Laikam jau viņas tur vēl atrada krietnu devu delikatas ēsmas.

Vistu saceltajā troksnī nemaz nebiju pamanījis, ka, gluži klusi un nemanot, man blakām bija piestājusies žanete. Es noliku pie malas dakšu, un mēs sapīpējām.

— Tev cits darbs tagad?

— Jā. Bet šauj nu vaļā, kas tev īsti ir uz sirds. Tas ir skaidri lasāms tavā sejā, ka tevī deg kāds mazs noslēpums.

Žanete gražīgi uzmeta lūpu un raudzījās projām. Viņa laikam domāja, ka viņu piezoboju.

— Kā tev te smird. — viņa beidzot noteica, saviebtu degunu.

— Jo stiprāka smaka, jo kuplāka labība.

— Kāpēc gan pasaulē ir tik daudz smirdošu lietu?

— Lai cilvēks nepaliktu kūtrs un vāktu prom visu to, kas vecs, nolietots un nederīgs.

— Bet kāpēc tas jādara taisni tev?

— Tādēļ, ka esmu šeit strādnieks. Bez tam tas jādara tā vai tā, vai nu man vai kādam citam. Bez tam — ja pierod, nemaz tik briesmīgi neliekas. Vai tev šodien skolā nav jābūt?

— Nē. Mums trīs dienas brīvas. Bet vai tu zini ko? Te nu ilgi apspiestajam noslēpumam ilgi vajadzēja nākt!

— Nē, nezinu, — es teicu.

— Misteram Vainraitam bija briesmīga saplēšanās ar Normu. Tātad viņš zināja visu, vai nē Tagad viņiem ar Lendiju patiesībā vajadzētu kauties vai šauties, vai nē?

— Tas, bērns, notiek tikai Amerikā. Pie tam arī tikai filmās. Angļu džentlmeņi nekaujas. It sevišķi jau nu ne dāmu dēļ.

— Žēl. Es to tik labprāt būtu gribējusi redzēt. Mister Vainraits ir stiprāks, viņš Lendiju noteikti piekautu. Saķēris aiz krekla un biksēm, viņš to iesviestu laivā, ielinguotu pakaļ viņa cepuri, nopurinātu rokas un teiktu: prom ar viņu!

Žanete kauboja žestiem man uzskatāmi izrādīja visas iedomātās kustības.

— Laikam jau nu tu to vis nepiedzīvoši.

Žanete nopūtās.

— Es arī domāju, ka nē. Bet Normai viņš teica: es tev aizliedzu draudzēties ar to ģitaras vīru. Un Norma atteica: tu man nekā nevari aizliegt. Bāls sejā Vainraits kļiedza: es šodien pat viņu aiztrenkšu no šīs salas. Un vai tu zini, ko atteica Norma? Tu to vari darīt. Bet tev to derētu zināt, ka tādā gadījumā es viņam iešu līdz. Tālāk es nedzirdēju. Viņi abi gāja gar krastu un nemaz nemanīja, ka es gulēju aiz akmeņiem. Vai nav interesanti! Norma runāja pilnīgi mierīgi, kā televīzijā. Saki, kas tur tālāk varētu iznākt? Kā tu domā: vai Norma klausīs vai nē.

— Domājams, ka nē.

— Kā tu to zini?

— Es nezinu. Es tā domāju. Man liekas, ka es pazīstu Normas dabu. Viņa vienmēr darīs to, ko grib. Nu un

ko vēl labu tu esi noklausījusies, aiz akmeņiem slēpdamās.

Žanete nosmaidīja.

— Paskaties! — viņa man uzsauca un sarāva savus brunčus labi augstu virs ceļiem.

— Vai man nav skaistas kājas?

— Ej! Skuķi! Ko tu tur dari! Kas tevi tā mācījis? — un es bailīgi pavēros apkārt, vai kāds mūs novēroja.

— Tu gribēji zināt, ko esmu redzējusi. Tieši tā darīja Teilores jaunkundze. Un vai tu zini, ar ko viņa bija kopā?

— Protams. Ar Sidu.

— Redzi, ka neuzminēji. Ar pulkvedi Meisonu.

— Skuķi, tu melo!

— Nemeloju vis. Tas notika vakar vakarā. Pulkvedis palika sarkans kā biete, izvilka no kabatas tādu spožu metalla pudelīti un nodzērās. Viņš laikam lieto zāles.

— Un kas notika tālāk?

— Viņš ilgi klepoja un beidzot izdvesa: patiesi, jaunkundz, jums ir ļoti skaistas kājas. Tā arī tev tagad man vajadzēja atbildēt.

— Protams, ka es tā varētu teikt un tā pie tam būtu skaidra patiesība. Bet tu vēl esi pārāk jauna, lai klausītos tādās runās. Un tagad paej drusku tālāk. Es sākšu strādāt.

Žanete atsēdās maurā un domīgi pīpēja. Es viņu paslepen novēroju. Dumja? Par to nevarēja būt ne runas. Viņas blondā galva pārmala sarežģītās šejienes problēmas, un zillās acis zem melnajām uzacīm spīdēja satrauktā mirgā.

— Arī Vainraita kundze droši vien priecājas, — viņa domīgi teica.

— Par ko?

— Cik tu dumjš. Par bosa saplēšanos ar sekretāri. Bet zini, te pie tevis tik briesmīgi smird, ka es iešu projām.

Viņa nosvieda cigareti un aizgāja, liganā gaitā un gurnos ļodzīdamās.

Vakarā man kauli likās kā svina pielieti no neierastā darba, un es agri aizgāju gulēt.

Mani pamodināja troksnis pagalmā. Es biju izgulējis un plati atvēru acis. Kāds staigāja pa cementēto sētu. Juhans? Neiespējami. Viņš tikai vakarrīt bija izbraucis jūrā. Beidzot es piecēlos un atvēru logu.

Soļu raksts sajuka, sagrīļojās un pienāca manam logam. Pārsteigts es pazinu pulkvedi.

— Labrīt, — teica.

— Labrīt, sēr.

— Kāda vējaina nakts!

— Pūš īsta vētra.

Viņš paraudzījās mākoņos.

— Nemaz neliekas uz rimšanos.

— Pūš pēc traka.

— Es gan tagad nevēlētos būt jūrā.

— Es arī nē. Uz sauszemes tomēr ir drošāk.

Labu brīdi mēs klusējām. Bij grūti izprast, kas pulkvedim īsti bija aiz ādas. Untumu dēļ vien viņš nakts laikā necilpotu pa pagalmu.

— Vai tev kādreiz ir sāpējuši zobi? — viņš piepeši ieprasījās. — Pašreiz par gulēšanu nav ko domāt. Šite. Pavelk un urbj. Mazliet atlaiž un tad sāk no gala. Pilnīgi neizturami. Mēģināju uzdzert aukstu ūdeni. Drusku tā kā noraustās, tā kā atmaigst, bet tad atkal ieķeras kā ar desmit nagiem. Šausmīgi.

— Vai jums, sēr, nav kāds pulveris?

— Savu mūžu es neesmu pulverus lietojis. Atskaitot chinīnu. Pret malāriju. M-m-m! Plēš atkal Kā ar svārpstu.

— Rīt Melnais brauks pāri uz cietzemi. Aizbrauciet līdz un aizejiet pie zobu ārsta.

— Padoms labs. Bet kā lai sagaida rītu?

— Labprāt gribētu jums palīdzēt, bet vairāk par pāra Aspro tabletēm man nekā nav.

— Tām es splauju virsū.

— Nezinu, kas vēl varētu derēt. Mana vecāmāte lika karstus pelnus vilnas zeķē. Reizēm līdzēja tīri labi, ja paturēja uz vainīgā zoba.

Pulkvedis tikai novaidējās.

— Labākais tādā reizē ir izraut. Ciemā dzīvo salas vecmāte, bet diez vai viņai būs tādas knaibles.

— Par raušanu negribu ne dzirdēt. Un sievišķi jau nu sev pie mutes nelaidīšu, nemaz nerunājot par — kā tu teici?! — vecmāti. Jāsmejas.

— Tad es tiešām nezinu. Vienīgais, ko vēl varu iedomāties, ir džins.

— Tu domā?

Pulkvedis piepeši likās ieinteresēts un pienāca tuvāk logam.

— Varbūt, ka tiešām derēja pamēģināt...

— Man liekas, sēr, ka ar to nekā nevarētu zaudēt. Man bija vecaistēvs. Viņš vienmēr iedzēra vienu šnabi. Tas mūsu zemē ir apmēram tas pats, kas šite džins. Ja tas nelīdzēja — iedzēra otru. Pēc tam trešo. Un kad viņš nonāca pie astoņi, viņam bija pilnīgi viena alga, vai zobi vēl sāp vai nesāp.

— Kārtīgs vīrs ir bijis tas tavš vecaistēvs. Es domāju, es pamēģināšu viņa recepti.

Es atslējos no loga, bet pulkveža acīs pamirdzēja tāda savāda lūdzēja dzirksts. Un piepeši es viņu sapratu.

— Vai tev ir? — viņš man klusi jautāja.

— Ir, sēr.

— Es tūlīt nākšu.

Pulkvedis veikli aizdipināja pa pagalmu, gaitenī atskanēja klusi soļi, instinktīvi viņš atrada manas durvis, pieklauvēja un ienāca. Es tikām veikli biju uzklājis gultu un aicināju viņu tur piesēsties. Viņš aizdomīgi apskatīja manu istabu. Bija viegli saprotams, ka viņš nejutās pārāk ērti. Beidzot viņš apsēdās uz pašas gultas malas.

Es salūkoju skapī pudeli un sniedzu to pulkvedim. Drebošiem pirkstiem viņš to atkorķēja, ieņēma krietnu malku, paturēja to uz zoba, novaikstijās un beidzot norija.

Kādu brīdi valdīja klusums.

— Šķiet, ka palika vieglāk, — viņš nopūzdamies teica. — Nē, patiesi, tagad ievērojami labāk. Cik es tev esmu parādā.

Viņš galdā noskaitīja attiecīgo summu. Laikam jau viņš nodomāja, ka vienkārši ņemt pudeli un iet projām būtu tā kā neērti un nolēma vēl kādu mirkli uzkavēties.

— Es tak neesmu tevi pārāk iztraucējis?

— Nebūt nē, sēr. Es agri aizgāju gulēt.

— Vai tu sen, kamēr esi Anglijā? Nemaz nezināju, ka tu tik labi angļiski runā. Pēc akcenta jau nu gan tevi tūlīt var noķert.

— Būs gadi pieci — seši.

Pulkvedis atkal ievilka kārtīgu malku, paskalināja zobu, paraudzījās pudelē un pašūpoja galvu.

— Nu un kā tev te patīk?

— Var iztikt, sēr. Liekas, ka citur ir sliktāk.

Pulkvedis krietnu brīdi pārdomāja manu atbildi. Liekas, viņš bija sagaidījis lielāku slavinājumu.

— Tu te atbrauci krievu dēļ, vai nē?

— Tā ir, sēr.

— Bet diez vai tikai viņi ir tik slikti kā tagad runā un raksta. Īsi pēc kaŗa es biju Berlīnē, Kontrolkomisijā. Tur mēs pastāvīgi bijām ar viņiem kopā, un lielais vairums no tiem bija lāga vīri, lai gluži neteiktu — džentlmeņi.

— Tur jums taisnība, sēr. Katrs atsevišķais no viņiem varbūt patiešām ir lāga vīrs.

— Bet ja katrs ir lāga, tad arī visi kopā tie nevar būt neko briesmīgi. Protams — viņu ārpolitika ir vienkārši — shocking. Par iekšpolitiku man nav daļas. Tai ziņā reti kādam ir gluži tīra sirdsapziņa. Bet viņus arī jācenšas saprast. Viņi veido jauno valsti, tas ir nebijis eksperiments, un viņi ir aizdomu pilni un bīstas no katra un visiem. Vācieši šai pēdējā kaŗā viņiem lika pamatīgi trūkties. Kāds tad brīnums, ka viņi visus rietumniekus uzlūko naidīgām acīm?

Pulkvedim blakus sēsties nebij ērti. Es paliku kājās un atspiedos pret galdu.

— Tiktāl es varētu pievienoties. Man tikai brīnums, kāpēc, šo viņu naidu apzinoties, visi cenšas ar tiem runāt cerībā panākt kaut kādas vienošanās, labi zinot, ka krievi šīs norunas un līgumus neturēs.

— Katram līgumam ir nozīme. Arī tādām, ko lauž. Uz lauzēju vienmēr krīt smaga ēna.

— Man liekas, ka krievs par to uztraucas vismazāk.

— Jā, bet ko tad? Kauties?

— Vismaz dūri rādīt. Tā ir vienīgā valoda, ko krievs saprot.

Pulkvedis nekā neatbildēja, un es turpināju:

— Jums anglo-sakšiem ir tāds savāds jēdziens — fair play. Televīzijā to rāda katrā kauboju filmā. Ka otram šaut drīkst tikai tad, ja tam arī pistole rokā. Otram sist tikai tad, ja tas stāv ar seju pret jums. Ka

jābūt palīdzīgam arī pretinieka sievām un bērniem. Ka jāizturas augstsirdīgi pret sakautu ienaidnieku. Ar šādiem līdzekļiem jūs it kā cenšaties iespaidot krievus, bet tiem par to tikai smieklī nāk un viņi to uzskata par vājuma pazīmi. Visā savā vēsturē viņi pazīst tikai nesaudzīgu pātagošanu, mongolisku viltu, zvēriskas masu slepkavības, zādzības un laupīšanas. Atkratījušies no mongoļu pātagas, viņi nonāca savu asinskāro caru un bajāru rokās, kas savā slavā viens par otru ir slavenāki par tik, par cik izlējuši vairāk savu pavalstnieku asiņu. Visu, kas tiem ir viņi ir vai nu nozaguši (ieskaitot atombumbu), vai likuši uzcelt vergiem un algotņiem ārzemniekiem, galvenokārt vāciešiem. Stāsta, ka krievi it kā varētu pretendēt uz diviem izgudrojumiem — pātagu un patvāri, bet patiesībā arī tos ir nozaguši mongoļiem. Tā tas turpinājās līdz revolūcijai, kad pātaga sāka divreiz spalgāk šmiukstēt pār viņu mugurām. Pātaga un dūre ir tas, kas jēkad ir spējis valdīt šo mazvērtīgāko produktu baltajā rasē. Un piepeši jūs sākat ar viņiem runāt kā ar sev līdzīgiem un gaidāt, lai viņi mainītu savu gadsimtos iepātagoto domāšanas veidu. Ne mūžam. Pilnīgi pretēji jums viņi domā, ka visērtāk sist pretiniekam, ja tas pagriezīs muguru. Šaut tam, kas neapbruņots. Salauzt tā pretestību — slepkavojot sievas un bērnus, kā nesen ungāru sacelšanās laikā. Un sasisto pretinieku iznīcināt kā ir iznīcinātas desmitām Kaukaza tautas. Tāds, lūk ir jūsu bijušais sabiedrotais!

Pulkvedis skaļi izpūta dvašu.

— Ir gan jūsos nāids, jaunais cilvēks. Var jau būt, ka jums dažā ziņā ir taisnība. Katru lietu var skatīt no dažādiem viedokļiem. Mēs, angļi, esam paraduši censties meklēt kompromisu.

— Tāpēc jau jūs arī izputināt savu imperiju, — man gribējās teikt, bet es iekodu mēlē.

— Atļaujiet, ka es jums izstāstu kādu patiesu notikumu, tikai teiktā ilustrējumam. Netālu no tās pilsētas, kurā es dzīvoju Latvijā, bija sādža, kurā ķeizarienes Katrīnas laikā bija nometināti krievu noziedznieki. Tādi tie arī bija palikuši līdz vispēdējam laikam. Viņi mājās tecināja brandavīnu, laupīja, slepkavoja, zaga un kāvās. Bet kamēr ziņa par kādu nodarījumu atnāca līdz pilsētai, kamēr turp aizsūtīja policiju, liķi bija novākti, asinis nomazgātas, laupījums sadalīts. Ne ko skaidrot, ne meklēt. Visi gali ūdenī. Nekādas kārtības. Beidzot nolēma tur nodibināt pastāvīgu policijas posteni un turp komandēja piedzīvojušu pusmūža vīru, augumā tā kā šīs durvis. Viņš bija tik briesmīgi stiprs, ka pirkstos varēja salocīt piecsantimu, apmēram angļu penija lielumā un pārļaut pakavu kā nieku. Veselu nedēļu no sādžas nepienāca nekāda ziņa. Un tad, gluži negaidot, atbrauca pats piekomandētais policists. — Kā tev tur klājas? — viņam prasīja. — Man? Labi. — Kā tu satiec ar cilvēkiem? — Es? Lieliski. — Kā ar nekārtībām? — Tur? Tādu nav. Kā tu to dabūji gatavu? — Es? Vienkārši. Pirmajā vakarā paņēmu velosipeda ķēdi, izgāju sādžas vienīgajā ielā un paklausījos, kur dzied. Vai arī — teiksim — ļauj. Skaidrs, ka tādā vietā notika iedzeršana. Un blāva gandrīz visās mājās, jo bija sestdienas vakars. Tad nu pirmajā gāzos iekšā pa durvīm un tikai ar savu velosipeda ķēdi — acs vai galva, kamēr telpa tukša. Tad gāju un nākošo māju un tad atkal tālāk, kamēr izņēmu cauri visu sādžu. Kad nākošajā dienā parādījās uz ielas, vīri manā priekšā metās rāpus uz ceļiem un turēja cepures bailīgi rokās. Un no tās dienas man tur ir miers un kārtība. Tas, sēr, ir patiess notikums, kas jums labi rāda krievu mentālītāti un varbūt arī ļauj ko mācīties.

Pulkvedis aizspieda acis ar delnu un kratījās neskanīgos smieklos. Beidzot pulkvedis atgāzās ar muguru pret sienu un smējās, galvu purinādams, bet tomēr tik apvaldīti klusi, lai kaimiņi nedzirdētu.

— Tas ir varens stāsts, jaunais cilvēk! — viņš teica, atguvis elpu. — Ilgi tā neesmu smējies. Ar velosipeda ķēdi! Un viens pret visu sādžu! Es vēlētos, kaut tas vīrs būtu kalpojis pie manis. Kas ar viņu notika vēlā?

— Viņš krita. Kurzemē.

Pulkvedis pamāja ar galvu, kā pievienodamies, ka īstais vīrs dabūjis sev cienīgu galu.

Ārā jau bija liela gaisma. Gaitenī noskanēja vecišķi soļi. Tur naktssargs, beidzis maiņu, pārradās uz savu istabu.

Pulkvedis paraudzījās pudelē. Gluži nemanot, tā bija nodzērusies pāri pusei. Satrūcies viņš piecēlās. Bija laiks pazust. Būtu traki, ja pakļistu baumas, ka viņš nakti pārlaidis manā istabā.

— Paldies par medicīnu, — viņš man teica. — Nu man ir tā kā tam tavam vecamtēvam: viena alga — vai zobs sāp vai nesāp. Un patiesību sakot (viņš tādu brīdi piemiedza aci un ar mēli iztaustīja augšlejas) nesāp vairs nemaz. Ar laburītu.

— Ar laburītu, sēr.

VĒTRA PŪTA vairākas dienas ar skaidri skaidrām debesīm, kuņas retumis pārāujoja melni lietūs padebeši, saules zeltītām galvām. Virs cietzemes pievakarēs ducināja pērkonš.

Radio ziņoja par vairākiem zvejas kuteņiem, kas bija vai nu nogrimuši vai bojātiem motoriem izsviesti sēkļos un mēs jau sākām baiļoties par Jolantu, kad pienāca vēsts, ka tā paglābusies Aberdīnā.

Biju beidzis mēslu vešanu un tagad tīrīju laukmales grāvjus. Tas bija patīkams darbs. Grāvja dibenā un krūmu aizvēnī saule mīlīgi sildīja manu kailo muguru, un nesteigdamies es soli pa solim virzījos uz priekšu, pielīdzinādams grāvja malas un izsviezdams iebrokušo zemi un vairākos gadus sakrājušās trūdu lapas.

Šodien bija trīsdesmitais maijs. Gandrīz visi koki bija pilnā plaukumā, vienīgi ozols ar osi nelikās īsti skaidrībā — lapot vai nelapot. Baltērķšķu krūmi bija pilni ziedu. Pēdējais vēlinais ceļinieks — bezdelīga bija šeit jau vairākas nedēļas, tātad pavasaris gāja uz beigām un sākās vasara. Parkā narcises, dafodiles un citas pavasara puķes bija noziedējušas, to vietā brašās, kareivīgās rindās stalti slējās tulpes. Kviešu lauks, kuņa malā pašreiz strādāju, jau vilņoja vējā platām, sulīgām, tumšzaļām lapām.

Atspiedies uz lāpstas, es brīžam atpūtos un vēroju apkārtni, reizēm uzpīpēju un šo to pārdomāju.

Nelikās, ka mūsu viesi justos pārāk mājīgi un patīkami. Dienu viņi izklīda kur kuņais, lielāko tiesu katrs uz savu pusi, tikai reti turēdamies pulciņos un viņu sarunās nebija ne spraiguma, ne jautrības. Arī vakaros viņi zvilnēja televīzijas aparāta priekšā, nīka bārā, kūkoja — kā to tagad saka — laundžā, šķirstīja vecus žurnālus un nezināja paši, ko ar sevi iesākt. Jauno

dāmu sejās bija lasāma aizvainota garlaicība un ar mokām apspiestas žāvas. Gan Sids vairākkārt mēģināja organizēt ekskursijas un dejas, bet tā kā Lendijs tur nepiedalījās, visam it kā pietrūka dvēseles. Ja arī Sidam reizēm pēc lielām pūlēm izdevās radīt noskaņu, tā drīz noplaka. Tad garlaicība un klusums likās vēl mocošāks un vēl skaļāk krakšķēja žokļi apvalditās žāvās. Beidzot Sids atmeta ar roku un noenkurojās bārā. Vakaros tur apkalpoja Bārbra, un viņa vismaz negarļaiķojās, kad viņš tai ko stāstīja.

Protams, visā vainīgs bija Lendijs. Viņa afēra ar Normu bija aizvainoto meitu un pievilto māšu čukstu temats. Visi nosodīja viņa augstākā mērā neapdomīgo rīcību, lai neteiktu vairāk. Jau tā šai salai piemita morāliska atskabarga — Vainraits un viņa sekretāre. Bet to vēl kaut kā varēja saprast un neievērot. Turpretim tagad, kur dancis pa trim sāka pāriet kadriļā ar četriem dejojājiem, bij jāsāk šaubīties, vai šī sala ar tās viesnīcu vairs bija istā vieta, kur būtu ieteicams jaunām, dzīves nesamaitātām meitenēm pavadīt vasaru.

Lendijs par to visu necēla ne ausu, pa vecam ēda ar mums kopā virtuvē un — lietojot angļu izteicienu — likās tik apmierināts kā suns ar divi astēm. Kopš saskriešanās ar Vainraitu viņš gan vairs remontdarbīcā nestrādāja, bet dienas pavadīja vai nu savā istabā, vai arī klaiņodams pa salu. Pārējo viesu viņš izvairījās, cik jau nu varēdams.

Daudz ko es biju novērojis pats, bet mans galvenais informācijas avots bija un palika Žanete, kas visus notikumus vēroja kā vīsaistīgāko filmu un, ziņkārībā drebod, gaidīja atrisinājumu un lielo finale.

Ejot pusdienās uz viesnīcu, es viņu satiku uz ceļa. Pa paradumam mēs sapīpējām.

- Kur tu tagad strādā? Tev visas drēbes ar māliem.
- Tiru grāvjus.
- Ar motorlaivu tu vairs nebrauc?
- Vai neredzi, kāda vētra. Arī Melnais tagad nekur netiek. Kā iet pa skolu?
- Gaŗlaicīgi
- Kad tad sāksies vasaras brīvlaiks?
- Tas vēl tālu. Jūlijā. Man nākamnedēļ jābrauc pāri uz slimnīcu. Ārsts grib pārbaudīt galvu un nervus.
- Bail?
- Nepatīk. Tur man liek dažādus klucīšus salikt figūrās un atbildēt uz dumjiem jautājumiem. Bet vismaz labi, ka tajā dienā nebūs jāiet skolā.
- Tev pašreiz pusdienas pārtraukums?
- Jā.
- Kurp tu pašreiz eji? Laikam atkal kādu izspiegot.
- Kaunies. Es to nekad nedaru.
- Labu brīdi mēs gājām klusēdami. Žanete domīgi pīpēja un raudzījās zemē.
- Nevaru saprast, kur pašreiz palicis Lendijs. Pulkvedis sēž jūras krastā un dzer savas zāles. Dāmas vēl nemaz nav nākušas ārā. Laikam baidās no vērtas. Un Sids ložņā ap Vējaini.
- Kas tā tāda?
- Tu nezini Vējaini?! Tā ir sagrūvusī būda pašā viņā salas galā. Nu jau būs kādi desmit gadi, kopš tur neviens vairs nedzīvo. Ap būdu aug liels ābeļu dārzs. Rudeņos es bieži turp noeju ābolus saēsties.
- Bet ko tad Sids?
- Droši vien tāpat, aiz gaŗa laika. Veikli — Viņa man nikni iešņāca ausī, norāva no ceļa pāri grāvim un žogam, un krūmu aizvēnī novilka mani sev blakus gaŗajā zālē.
- Kas tev? — es prasīju un cīnijos pēc elpas.
- Psst! — viņa pielika pirkstu lūpām.

Es bažīgi pavēros pulksteni. Līdz pusdienām vairs neatlika pārāk daudz laika, un man nepatika ar skuķi te blēpoties.

Bet tad uz ceļa atskanēja soļi un balsis. Klusi un veikli kā filmā indiāņu izlūks Žanete pielīda krūmam un viegli nolieca zaru, lai pavērtu skatam mazu spraugu. Arī es pielīdu viņai blakām. Par spīti vēja brāzmām es varēju sadzirdēt viņas satraukto elpu.

Pa ceļu, viens otram apmetuši rokas, aizsoļoja Lendijs ar Normu.

Žanete atlaida vaļā zaru un pagriezās pret mani.

— Nu drīz vajag nākt beigām, — viņa teica.

— Kāpēc tā?

Viņa nicīgi iesmējās.

— Mani gan visi uzskata par dumju, bet patiesībā tev derēja aizbraukt pie ārsta un paspēlēties ar klučiem.

Uzmanīgi mēs aizlīdām atpakaļ uz ceļa. Žanetei bija jāiet atpakaļ uz skolu. Es viņai atdevu atlikušās cigaretes un mēs šķīrāmies.

Žanetei bija taisnība.

Vēlu vakarā pie manis ienāca Estere.

Skaļi nopūtusies — ak, Kungu Kungs! — viņa atkrita uz gultas malas.

— Kas tev lēcies?

— Šovakar bārā gāja karsti. Bārbrāi brīvdiena, es biju viņas vietā. Ja tev ir, ielej man glāzi vīna. Skaties, kā rokas dreb.

— Glāzes man nav, bet tu vari dabūt krūzi.

— Vienalga. Dod.

Es ielēju un pasniedzu Esterei.

— Kas tad tev īsti bij? Kāda pudele izkrita no rokām un saplīsa? Vai kasē pietrūka naudas?

— Nerunā muļķības. Es tev izstāstīšu. Nevaru noturēt pie sevis, kā mēle niez. Vakars sākās klusi. Vispirms ienāca mūsu grāmatvedis, tad divi svešie aģenti, kas vētras dēļ nebija tikuši atpakaļ. Vēlāk tiem pievienojās pulkvedis ar Sidu, un beigās ienāca arī Lendijs. Stipros šovakar neviens nedzēra, es tikai pumpēju alu un pildīju viņiem kausus. Te pēkšņi atveras durvis, un ienāk pats Vainraits, sejā bāls kā drēbe.

— Ā, Lendija kungs, — viņš saka. — Tieši jūs es meklēju.

Lendijs ar žestu viņu aicina pie piestākļa, bet Vainraits liekas neredzam.

— Man ir iemesls jūs lūgt atstāt šo viesnīcu un salu divdesmit četru stundu laikā.

Visi pārējie kungi nodur degonus savos kausos un klusē.

— Labprāt, — saka Lendijs. — Ja jūs būtu tik laipns man pateikt, kāds ir šis jūsu iemesls.

— Jūsu nemorālā uzvedība.

Lendijs skaļi iesmejas.

— Jūs jokojat, Vainraita kungs.

— Jūs mēģinat nodibināt šaubīgus sakarus ar mana uzņēmuma darbiniecēm.

Nu Lendijs smeļ vēl skaļāk.

— Vai man būtu atļauts atgādināt, ka — pretēji jums — es neesmu precējies?

Vainraits paliek sejā sarkans kā biete, un baltas acis sāk viņam spiesties ārā no pieres.

— Neuzdrošinieties mani salīdzināt ar sevi! — viņš kliedz pilnā galvā.

— Neuztraucieties. Jūsu motīvi man tagad skaidri. Rīt no rīta es atstāšu jūsu viesnīcu.

Viņš pagriež Vainraitam muguru un mierīgi paņem savu kausu.

Tik trakas lietas notika šovakar bārā.

Esterei vēl tagad uztraukumā mirdzēja acis. Gan jau viņa bija pieradusi, ka viesnīcā notika raibas lietas, bet skandāls, kuŗā iepīts pats lielais boss, laikam notika pirmo reizi.

— Kas nu tagad būs?

— Nekas. Aizvedīsim Lendiju uz staciju.

— Jā, jā, bet pēc tam?

— Gan jau to redzēsim, mīlais bērns. Pasaule tāpēc bojā neaizies. Kad tu gaidi Juhanu mājās?

— Grūti pateikt. Varētu būt rīt, bet vēlākais parīt. Paldies par tavu vīnu. Man palika vieglāk. Nu vismaz varēšu gulēt. Tev nav kas lāpāms vai mazgājams?

— Nav gan. Atskaitot vienu lietu. Tu varētu?

— Protams.

— Redzi, man šim te kreklam galīgi noplīsušas aproces. Vai tu tās nevari kaut kā salīmēt, apgriezt vai pārtaisīt?

— Noteikti. Dod tik šurp. Ar labunakti.

— Ar labu nakti, Ester.

Durvis viņa domīgi palika stāvēt un klusi teica:

— Man tomēr žēl Lendija.

— Žēl. Kāpēc?

— Viņš tak te atbrauca veseļoties. Nu viņam slimam jābrauc atkal prom.

— Tici tu man, Ester, Lendijam veselība pašreiz ir kā bullim. Es vēlētos kaut man tāda būtu.

— Es redzu gan: arī tu uz viņu esi greizsirdīgs! — un viņa uzmeta lūpu un nikni aizvēra durvis.

Kaut viens man to varētu pateikt, ar ko un kādā veidā šitāds niekabiksis, vaidelotis un sēnalgalva prata saistīt sieviešu prātus!

Nākošā rītā debess mirdzēja visrāmākā spožumā, un vējš pat neiedrošinājās elpot. Es biju piecēlies agri un izstaigāju rasaino parku un jūras krastu. Viss gaiss

trīsēja no putnu dziesmām, un, dabas krāšņumā raugoties, arī man kļuva kaut kā viegli un labi.

Mēs sēdējām virtuvē ap brokastgaldu, kad ienāca Lendijs. Viņš bija apģērbies ceļam. Protams, visi zināja vakardienas scēnu, un tas mums lika justies neērti. Klusumā tika apēsta auzu pārslu biezputra un ola ar speķi. Bet, tēju dzerot, beidzot ierunājās Lendijs, pagriezies pret priekšstrādnieku un viņam cigareti piedāvādamas:

— Nu Fred, vai tev būs laiva, ar ko mani pārceļ uz cietzemi?

Virtuvē piepeši iestājās pilnīgs klusums. Pat saimniece pārtrauca ribināt savas pannas un, atspiedusies pret trauku skapi, raudzījās runātājā.

— Būs gan, Lendija kungs, kāpēc lai nebūtu.

— Man iznāca vakar tāda maza saraušanās.

— Mēs visi nosarkām un raudzījāmies savās krūzēs. Vai tiešām Lendijs sāks mums atstāstīt vakardienas notikumu bārā!?

— Mans menedžeris Sids Sidnejs, kas ir īsts bezsirds cilvēks un kuŗa īstais vārds ir Atlestons Holloubotoms, mani spiež sākt atkal strādāt.

Mēs atviegloti uzelpojām. Ja Lendijs visu grib nostādīt par joku, tad tas mums bija īsti pa prātam un mēs smaidīdami raudzījāmies viņam acīs.

— Viņam liekas, ka esmu jau vesels. Es gan strīdējos pretī cik spēka, bet beigu beigās liekas, ka viņam tomēr taisnība. Paskataities paši!

Viņš izstiepa abas rokas pāri galdam.

— Redziet: pirksti nemaz vairs netrīs. Vakar jūŗas krastā mēģināju padziedāt. Neticami: balsij cits dzidrums. Tāpēc došos atpakaļ uz Londonu. Nepaies ilgi un jūs mani atkal redzēsit televīzijā un ja kāds no jums dodas atvaļinājumā, brauciet uz Blekpūlu. Es tur būšu un priecāšos sastapt jebkuŗu no jums. Tad nu paldies jums visiem, ka, palīdzējāt man tikt atpakaļ pie vese-

libas, sevišķi tev, Fred, ka ļāvi man pastrādāt un tev, saimniec, par garšīgajiem ēdieniem. Redzi, jostai dabūju atlaist divus robus. Paldies un uz redzēšanos!

Maza atvadu runa. Baidīdamies kļūt sirsnīgs, viņš pameta mums ar roku un aizgāja.

Labu brīdi bija klusums.

Tad Freds cēlās kājās.

— Sāksim nu ieraut. Tu, Artur, viņu aizvedīsi uz staciju, bet mēs ar Melno ķersimies pie zāles plāvēja.

Krēsliem rībot, mēs atstājām virtuvi.

Vienīgi pulkvedis bija atnācis laipas galā, lai izvadītu aizbraucējus. Lendijs ar Sidu turējās braši, plēsa jokus vienā gabalā un skaļi smējās. Jāteic, par daudz skaļi, reizumis pavērdamies Vainraitu mājas virzienā.

Pulkvedim šī puiciskā jautrība, acīm redzot, diez ko nepatika.

— Nu tad brauciet vien, nekavējieties, — viņš teica. Vilciens speciāli uz jums negaidīs. Un ja jūs atvadoties gribētu dzirdēt piedzīvojuša vīra padomu, daži gadi armijā jums varētu nākt vienīgi par labu.

Uz to Sids atbildēja:

— Armija tikai salauzta viņa trauslo talantu, — par ko abiem atkal bija lielie smiekli.

— Pasveiciniet meitenes, sevišķi izsitumaino Teilores jaunkundzi un sakiet, ka es par viņām katru nakti sapņošu.

Viņi sarokojās ar pulkvedi, un es atsviedu vaļā tauvu. Pēc pāra atvadu mājieniem viņi abi aizgāja aiz kabīnes. Cauri motora troksnim es varēju dzirdēt, kā Lendijs Sidam ātri un priecīgi kaut ko stāstīja. Par ko gan šī lielā liksmība? Vai viņš nemaz neskuma par šķiršanos no Normas?

Mums pretī pabrauca vairāki zvejas kuteņi mastos savilktiem tikliem. Viens no tiem bija Jolanta. Divi vīri stāvēja uz klāja, trešais kabīnē pie stūres. Tie mums pamāja ar roku, un es tāpat atmāju pretī. Juhana nemanīja. Iespējams, ka viņš gulēja savā kabīnē laivas priekšgalā.

Stacijā es sameklēju nesēju. Mēs dabūjām divričus un pārstūmām manu braucēju mantas uz perona. Vilciena sastāvs jau bija padots, tikai lokomotīve šņākdama vēl kaut kur manevrēja pa blakus sliedēm. Es sanesu saiņus un koferus kupejā, un Lendijs, saukdams mani par „vecu zēnu“, norādīja kur kuņo likt. Tad viņš man izkāpa līdzī uz perona, atlobīja no prāva žūkšņa piecmārciņu zīmi un, to man dodams, teica:

— Paklausies, veco zēn. Vai tu man nevarētu izdarīt mazu pakalpojumu. Aizteci uz puķu veikalu un nopērc kādu duci rožu. Gaŗos kātos. Ja var dabūt, tad sarkanās. Un tad nodod Normai. Ar sveicieniem no manis. Vai tu to izdarīsi?

— Kāpēc nē. Izdarišu.

— Tas ir jauki. Un paturi atlikumu. Paldies.

Sids klausījās Lendija vārdos un sāji smīnēja.

— Nu tad čiri-o-u! un viņi abi iekāpa kupejā. Es varēju iet.

Izgājis uz ielas, es biju niknuma pilns. Ak tad tik vienkārši: klēpis rožu un sveiciens. Un paturi atlikumu. Nodzeršanai. Labi, labi, nodzeršu arī. Atnāks šovakar Juhans un tad pēdējo peniju atstāsim Sarkanā lauvā. Lai mērs būtu pilnīgs, vēl arī no savas puses piesviedīsim ko klāt. Tā tas notiks!

Bet var arī būt, ka es Lendijam domās nodariju pāri. Varbūt, ka viņiem ar Normu ir kāda speciāla noruna. Šīs rozēs tad būtu domātas tikai kā mazs uzmanības apliecinājums, kā maīgs un mīlas pilns atvadu mājiens

no otra krasta? Kas viņus varēja saprast, šos jaunos un modernos ļaudis.

Es nopirku divus dučus visskaistāko un dārgāko rožu (vairāk viņiem todien veikalā nemaz nebija) un braucu mājās. Neskatoties uz to, vairāk nekā puse man iedotās naudas bija palikusi manā kabatā.

Kad ar visām rozēm biju iegājis savā istabā, es piepeši atjaudu, kādās sprukās esmu ieskrējis. Kā lai tās nogādā Normai? Nest uz kantori? Bet ja nu ieskrien krūtīs Vainraitam? Tas būtu tikpat kā bullim novicināt sarkanu lupatu gar acīm. Gaidīt līdz vakaram? Rozes pavītis. Bez tam — Norma nedzīvoja viesnīcā, bet administrācijas ēkā. Es tur vēl nekad nebiju bijis, un kā gan lai es tur vakarā rādos, ja pa visiem logiem mani varēja redzēt. Izprātojies šā un tā, es beidzot cēlu no skapjaugšas zemē savu koferi, noslaucīju putekļus, iesviedu šādas tādas drēbju lupatas, ieliktu tur rozes un devos uz kantori.

Bet jau pāri pagalmam ejot, es kantoņa durvīs samaniju drūzmu: tur stāvēja visas trīs atbraukušās dāmas un viņu meitas, kā arī Teilora kundze ar savu atvasi. Bija milzīgs troksnis un liela gagināšana. Galvu nodūris un milzīgi steidzīgs izlikdamies, pārsoļoju pagalmam un, nezinādams, kur sprukt, aizgāju līdz noliktavai un iegāju iekšā.

Noliktavas puskrēslā uz maisiem sēdēja Džims. Nolicis koferi kaktā, es viņam apsēdos blakus, skaļi nopūtos un izvilku cigaretes.

— Ko tu tāds sasarcis. Un ar koferi?

— Ak — pie velna — man tas jānodod Normai, bet pašreiz netiek iekšā. Visa viesnīca sadrūzmējusies ap kantoņa durvīm.

— Kā nē, dāmas aizgājušas norēķināties. Vai tad tu vēl nezini? Viņas visas sestdien brauc prom.

— Vai tad Teilora madāma arī? Es viņu manīju barā.

— Teiloriete jau nu gan nē. Tā būs aizgājusi tāpat vien, trokšņa pēc. Un lai redzētu, kādu ģīmi Vainraits rāda. Saproti pats — izrāde par brīvu.

—Tu joko.

— Nejokoju. Kas viņām šeit vairs ko darīt. Lendijs ir prom. Īstā sezona te sākas tikai jūnija beigās. Vai tu domā, ka vecais pulkvedis viņu meitām kāds precinieks.

Es pārsteigts iesvilpos.

— Bet tas vēl nav viss. Tu droši vien nemaz nezini visievērojamāko jaunumu. Par Normu.

— Kas ir ar Normu?

— Viņa šorīt uzteica darbu. Nostrādās savas likumīgās divas nedēļas un brauks prom. Gribēja braukt tūlīt, bet boss viņu piespieda vēl palikt.

— Vai tas var būt! Bet kāpēc tas lai nevarētu būt? Un ja tas tā ir, tad man daudz kas tiek skaidrs. Tad jau vēl viss ir daudz maz kārtībā...

— Nekas. Es tikai reizēm skaļi domāju.

— Tu man tāds jocīgs šodien liecies.

— Slikti gulēju, varbūt tāpēc.

Džims mani ilgi un domīgi nopētīja.

— Vai tu kriketu spēlē, — viņš piepeši ievaicājās.

— Nespēlēju.

— Labākas spēles vispār nav, to es tev varu pateikt. Atskaitot vienīgi futbolu, bet tam tagad sezona beigusies. Vai nekad neesi redzējis? — Ķeista jātur šitā, paskaties. Gals pret ārējās kājas purngalu. Un uzmanīgi vēro sviedēju. Un kad bumba nāk, tad šitā!

Džims milzīgā vēzienā svieda iedomāto ķeistu sev pār plecu.

— Tā spēlē kriketu! Kas nekaitētu tagad dzīvot Birminghamā. Katru vakaru gāju uz klubu. Vari iekāpt busā un aizbraukt un Notinghamu. Pie Trent Bridža drīz ies vaļā ar austrāliešiem. Bet kas man šeit? Nekā!

Paklausies, aiziesim uz vistu mājām. Parādīšu kā aug jaunie cāļi. Noteikti neesi redzējis.

— Labprāt, Džim, bet citreiz. Es domāju, jāmēģina vēlreiz. Varbūt, ka dāmas būs nokārtojušas savas lēses.

Paņēmis koferi, es izlavijos ārā. Apmēram tā vajag justies sazvērniekiem, kas gatavojas bumbu atentātam, es sevi nodomāju, un koferis ar visām rozēm pilnīgi svila manā rokā.

Pagalms bija tukšs. Pieklauvēju pie kantoņa durvīm.

— Lūdzu, — sauca patikama balss.

Es iegāju un ātri paraudzijos apkārt. Vainraita nemanīja. Noliku koferi pie Normas galda zemē un sāku čukstošā balsī:

— Mīlā, labā Normas jaunkundz...

— Kas tev ir, Artur? Kāpēc tu čuksti?

Ar zīmēm izmisīgi rādīju uz Vainraita durvīm.

Norma pasmaidīja.

— Runā droši. Bosa nav iekšā.

— Normas jaunkundz, piedodiet, — es turpināju jau normālākā balsī. — Jums Lendija kungs sūta sveicienus un rozes. Nezinādams, kā tās jums atnest, es ieliku savā koferī. Te tās ir.

Priecīgi pārsteigta, Norma piecēlās un panācās man pretī.

— Es tās gribu redzēt, — viņa teica un noliekusies sāka vērt vaļā koferi.

— Bet ja nu uzskrien lielais boss? — es bažīgi vaicāju.

— Tev der zināt, ka man par viņu vairs nav liela bēda.

— Bet man? — es nodomāju, bet nekā neteicu un tikai dzirdami nopūtos.

Atvērusi koferi viņa vārīgām kustībām izņēma ziedus un pievērtām acīm tajos iespieda savu seju.

— Paldies, Artur, — viņa tad teica. — Vai tu viņu pavadīji līdz vilcienam?

— Jā, Normas jaunkundz.

— Vai viņš labi aizbrauca?

— Jā, Normas jaunkundz.

Viņa uzmeta man laipnu un pateicīgu skatienu.

— Labi, Artur. Es rozes tagad aiznesīšu uz savu istabu un ielikšu vāzē. Koferi es tev aizsūtīšu atpakaļ ar Esteri vai Bārbru. Paldies tev, — un viņa man draudzīgi paspieda elkoni.

Palaidis Normu sev pa priekšu, es aizvēru kantoņa durvis un, izgājis pagalmā, noslaucīju sviedrus. Kas tas gan bija par atvieglojumu, ka beidzot biju ticis vaļā no šīm sasodītajām rozēm.

Aizgājis uz virtuvi, padzēru tēju un tad devos uz mašīnu nojumi meklēt Fredu. Abi ar Melno viņi liknājās ap zāles plāvēju, eļļu un tavotu noziestām sejām un rokām. Viņiem blakām stāvēja Jolantas skiperis, līdz elkoņiem ieracies bikšu kabatās.

Mani ieraudzījis, Freds nosvieda skrūvgriezi un atstiepa muguru.

— Pietiks, Melnais, — viņš teica. — Tagad uzpīpēsim. Es tev simtreiz esmu teicis — visas kustīgās daļas rudenī ieeļļot. Tad tagad nebūtu jāmokās. Bet ar tevi vai runāt vai nerunāt, tas viss viena alga. Še tev ar, — Freds man piedāvāja cigareti.

Mēs sapīpējām.

— Nu, vai aizvedi Lendiju?

— Aizvedu.

— Kādu ģīmi tad rādīja?

— Likās priecīgs.

— Jā, jā. Viegli nācis, viegli gājis... Bet tu jau nemaz nezini, kādas trakas lietas stāsta — lūk še — Jolantas skiperis.

Tas kabatās sažvadināja sīknaudu un pamāja ar galvu.

— Pavisam trakas lietas stāsta.

— Kas ir?

— Ar tavu draugu Juhanu nav lāga. Viņš šonakt aizvests uz slimnīcu, tikko Jolanta ieskrēja ostā. Saslimis jau pusceļā no Aberdīnas.

Skīperis atkal pamāja ar galvu.

— Kas viņam vainas? — es prasīju, kaut gan atbilde man pašam jau sen zināma: Juhana skorpions. Nabaga Estere — man vēl iešāvēs prātā.

— Ta' piķis viņu zina. Vajag būt kaut kam ar kuņģi. Un kāds tur brīnums: pēdējā laikā viņš no ruma vien vairs tik pārtika.

Mēs visi domīgi klusējām.

— Ņem tagad divriteni un brauc uz ostu. Ričards tur jau ir priekšā. Palīdzi izmazgāt kravas telpas. Un tad pievāc Juhana mantas. Tik drīz jau viņš laikam atpakaļ nebūs.

Es nosviedu puspipētu cigareti, izbradāju to ar kāju, ielecu divritenim sedlos un drāzos uz ostu.

Izbraucis cauri ciemam un stumdams divriteni kalnā, es atcerējos miglaino rītu, kad mēs abi ar Ričardu devāmies uz ostu un es Juhanu satiku pirmo reizi. Tas bija labi, ja priekš divi mēnešiem. Viņš toreiz, ruma pudeli rokā, mani apsveica Sōlas salā un likās spēka un enerģijas pārpilns. Bet liekas, ka viņš jau toreiz būs dzīvojis uz naža asmeņa un tikai viņa lielā spīts nebija lāvusi saļimt uz ceļiem.

Uzsaucis hello abiem darbnīcas vīriem, atslēju divriteni pie glābšanas stacijas šķūņa un pa laipu uzskrēju uz Jolantas.

Ričards bija lejā. Šļācās spēcīga ūdens strūkļa, un asa slota skrāpēja grīdu.

— Kā tev tur iet? — es prasīju, ieliecies lūkā.

— Ā, tas tu esi. Labi. Drīz būs cauri.

— Mani atsūtīja tev palīgā.

— Paliec vien augšā. Te diviem vairs nav ko darīt. Pavelc tikai spuldzi drusku augstāk.

Es pavilku spuldzes vadu par kādu pēdu uz augšu, atsēju to pret lūkas malu, tad aizgāju uz laivas priekšgalu un nokāpu Juhana kabīnē.

Blāva gaisma iespīdēja pa diviem bieztiklainiem apaļiem logiem. Uz galda stāvēja šķivis ar ēdiena atliekām, pusēsta bundža ar pupām un konservētu gaļu. Tas droši vien piederēja Juhana kabīnes biedram. Juhana gultu es zināju. Segā, divi palagi, spilvena drāna. Tos es salocīju un noliku uz sola. Skapis ar starpsienu bija pārdalīts divi daļās. Vienā bija Juhana labais uzvalks un mētelis. Skapja dibenā mētājās kādas sešas tukšas ruma pudeles. Atvēris logu, es tās sasviedu ostā.

Kas tad vēl? Pareizi: atvilktne. Zem guļamās lāvas. Daži krekli, veļa, portfelis. Vienā malā grāmatas. Nelmelnējušiem lapu stūriem. Tās Juhans gan būs pārslisjis desmitām reižu. Visas — jādomā — igauņu valodā. Tamsāre. Droši vien Zeme un mīlestība. Arvis Korks: četri mūsketiņi. Augusts Gailits. Sillanpē. Domājams — tulkojums no somu valodas. Tās visas es ielocīju segā. Un pašā atvilktnes dibenā tālskatis un aktu vāki. Tos paņēmot, izbira vesela kaudze vēstuļu un fotografiju. Vairākas rādīja jaunu, skaistu sievieti, melniem matiem, degošām acīm. Droši vien tā bija sieva. Tad zīdāinis četrpāpus uz segas — jādomā dēlēns. Tad vesela guba uzņēmumu ar vīriem formas tērpos. Pie sašauta krievu tanka. Ar grupu krievu gūstekņu. Ierindā, kādam ģenerālim inspicējot. Visās redzams arī Juhans. Virsleitnanta uzpleči. Pie krūts dažādi krusti, bleķi un klunkuri. Tātad bijis īsts kaujinieks.

Visu saliku atpakaļ vākos, pieliku grāmatām, pārtinu ar segu un krustiski pārsēju ar auklu. Nevarētu teikt, ka, pa pasauli klaiņodams, Juhans būtu diez kādā mantā iedzīvojies. Atvēris lūku, es visu viņa bagātību izsviedu uz klāja. Ričards nupat kā bija beidzis kravas telpu mazgāšanu. Es viņam palīdzēju sartināt šļūteni un spuldzes vadu un novietot noliktavā. Tad mēs uzsējām Juhana mantu saini mana divriteņa aizmugurē un braucām atpakaļ uz viesnīcu.

Vakarā pie manis ienāca Estere saraudātām acīm un atdeva manu salāpīto kreklu. Viņa nosēdēja pie manis kādu stundu. Mēs visādi izminstinājāmies, kas īsti Juhanam varētu būt par vainu un atzinām, ka — lai nu kā — viņš beidzot bija ārstu rokās.

Nu jau divi nedēļas mēs gaidījām lietu, jo zāle un labība cieta no sausuma. Aitas blēdamas staigāja pa noēstajām ganībām un grauza krūmus. Zeme bija cieta un saplaisājusi, un bez mitruma nekas tur vairs negribēja augt. Freds domīgi pētīja debesis, klaudzināja barometru mazajā zālē, klausījās radio laika ziņojumus. Kaut kur Skotijā lija. Ziemeļanglijā lija. Kaut kur vidienē bija plūdi. Tikai mēs neredzējām ne piliena. Sakārtotais un saeļļotais zāles plāvejs bija aizvests uz lielo pļavu un tur atstāts pie vārtiem. Par pļaušanu nebija ko domāt. Zāle bija tā — tikko vardei līdz krūtīm.

Uz Jolantas Melnais bija aizbraucis Juhana vietā. Man cita darba nebija, es tīrīju grāvjus. Reizēm žanete atnāca pie manis un skatījās kā es strādāju. Viņa nebija apmierināta ar notikumu gaitu. Lendijs bija projām, Juhans bija projām, arī Norma taisījās ceļā.

Lielā sprieguma vietā atkal taisījās iestāties klusums un garlaicība.

Tā kā Melnais bija jūrā, man iznāca vairāk braukāšanas ar motorlaivu gan pēc produktiem, gan materiāliem, gan pretī kādam atsevišķam viesim, kuŗu skaits pamazām sāka pieaugt.

Kādu pievakari, kad atkal pliku muguru locijos grāvja dibenā un cepinājos spožajā jūnija saulē, atnāca Žanete un, labu brīdi klusēdama, nostāvēja grāvja malā.

— Es kaut ko zinu, bet es tev neteikšu, — viņa beidzot iesāka.

— Nesaki vis, — es atteicu un izlikos vienaldzīgs.

— Bet es zinu, ka tu to gribi zināt.

— Negribu vis.

— Saderam, ka gribi.

— Nu labi, esmu derības zaudējis. Gribu.

Žanetei seja pastiepās garāka. Viņa no manis nebija gaidījusi tik vieglu piekāpšanos. Parasti mēs tādā garā nostrīdējāmies krietni ilgi. Viņa vēl brīdi pagražojās, bet tā kā es klusēju, beidzot teica:

— Juhanam ir izdarīta operācija.

— Ej! Bet tad jau ir labi, skuķi! Tad viņš drīz būs vesels. Tik labu ziņu tu man varēji pateikt ātrāk. Uz to sapīpēsim. Nāc te lejā!

Žanete ieleca pie manis grāvja dibenā, mēs ērti atspiedāmies pret tā malu un omulīgi sakūpinājām.

— Modernā medicīna, Žanet, dara brīnumus. Šodien ārsti spēj to, ko pirms desmit gadiem uzskatīja par pilnīgi neiespējamu. Cilvēku sagriež gabalos un izvieto pa bļodiņām. Pēc tam visu atkal smuki sašuj kopā un palaiž, lai iet. Tik tālu ir tikusi modernā medicīna.

— Bet kā ar smadzenēm?

— Kāpēc tas tevi interesē?

— Tāpat vien.

— Nu, operē arī smadzenes. Kas tur ko neoperēt. Ja jau var operēt sirdis...

Es pārtraucu pusvārdā, un mēs abi klausījāmies. Jā, kāds mani sauca. Mēs izrāpāmies no grāvja. Laukmalē stāvēja Bārbra un māja ar roku.

— Tu varēji gan kustēt drusku veiklāk, — viņa nikni teica, kad bijām pienākuši klāt. — Tev jābrauc pāri uz cietzemi.

— Kas tad nu atkal! Vai uz sešos vilcienu? šorīt tak neviens uz to nebija pieteicies.

— Taisies veikli un nepļāpā. Zvanīja no slimnīcas. Juhans tevi grib redzēt. Laikam lieta ar viņu nopietna.

— Vai tas var būt! Vai tad operācija nebūtu izdevusies...

— Nezinu nekā. Tikai boss teica, lai tu pasteidzies.

— Piedod, žanet. Es tādā gadījumā skriešu.

Ātri noskuvīš bārdus un pārgērbies, es izdrāzos cauri parkam un ielecu laivā. Kā jau vienmēr, kad jāsteidzas, motors nekādi negribēja pielekt, un sanervozējās es ap to nocīnījos slapju muguru. Beidzot, klepodams un rīstīdamies, tas sāka pukstēt, un es atsviedu vaļā tauvu. Vēja nebija, jūra gulēja rāma, un laiva naski šķēla glu- do līmeni, aiz sevis atstādama putu svītru un platu viļņu vēdekli. Nekad man tomēr laivas gaita nebija likusies tik lēna kā šovakar. Mans prāts bija satraukts, rokas drebēja, es dedzu cigareti pēc cigaretes un pussmēķētas tās sviedu jūrā.

Liels preču kuģis, gaisā saslietiem ceļamkrānu bom-jiem, piepalīdzot diviem velkoņiem, manevrēja ārā no ostas, un es atkal dabūju labu brīdi gaidīt, kamēr tiku tam garām un apturēju laivu piestātnē. Aizslēdzis kabīni, es izlecu krastā, stacijas priekšā paķēru vienīgo tur stāvošo taksometru un liku sevi vest uz slimnīcu.

Aptaujas birojā pajauns cilvēks, uzzinājis mana vēlinā nāciena iemeslu, veikli piegāja tālrunim, kaut kam zvanīja, atvienojās, zvanīja atkal, klusu kaut ko teica, pievienodamies pamāja ar galvu un tad aicināja mani piesēsties garā solu rindā turpat krēslainajā gaitenī. Slimnīcām tik ipatā karbola vai cita kāda dezinfekcijas līdzekļa smaka mani vienmēr rada nelabuma sajūtu un vieglu reiboni. Uz galda stāvēja karafe. Es izdzēru lielu glāzi auksta ūdens, un man kļuva labāk. Pēc īsa brīža gaiteņa galā atskanēja viegli soļi. Tur nāca māsa un prasīja pēc mana vārda.

— Nāciet, — viņa man tad teica.

Mēs gājām pa vairākiem gaitenīem, uzkāpām otrā stāvā un izlikumojam atkal vairākus gaitenīus. Slimnīca likās dīvaini pamesta un klusa. Tikai retumis aiz tumšajām durvīm varēja dzirdēt vecišķi nevarīgu klepošanu un klusinātu televīzijas murdoņu. Beidzot mēs apstājāmies pie kādām durvīm un iegājām mazā istabā ar vienu pašu gultu. Sejā pelēks kā zeme, spilvenos uzstutēts, tur gulēja Juhans. Izdēdējusi āda plāni sedza ģindenīgo galvas kausu, asi izspīlētiem vaigu kauliem.

— Kā jūs jūtaties, — klusi prasīja māsa, pieliekusies Juhanam un sakārtodama spilvenus.

— Paldies, dārgumiņ. Lieliski.

Uzmetusi man zīmīgu skatienu, māsa mūs atstāja vienus.

— Nu, vecais Juhan, kā labi skrien? — es balsij mēģināju piešķirt labsirdīga humora nokrāsu un apsēdos krēslā pie gultas.

— Neprasi. Dod tik šurp.

— Ko dot šurp?

Juhans, kā neticēdams, pavērās mani.

— Vai tu patiesi man gribi teikt, ka neesi atnesis ruma pudeli?

Es papurināju galvu.

— Nu tad kaut ragainais tevi parautu, tec mudīgi. Tepat kaut kur uz stūra vajag būt kādam krogum.

— Esi nu prātīgs, Juhān. Te tak ir slimnīca. Pie labākās gribas to nevaru darīt.

Juhāns klusēja, domāja un beidzot nopūtās.

— Ko tu darīsi. Vienīgi no latvieša var sagaidīt tādu cietsirdību un stāvokļa neizpratni. Katrs godīgs igauņis būtu zinājis pats, kas jādara, bet tu te atnāc kā uz baznīcu bez dziesmu grāmatas. Varbūt tev naudas žēl? Par pēdējo pudeli džina arī vēl neesmu norēķinājies. Tu varbūt domā tā: slimam tik daudz nevar uzticēt. Ja nu ņem un nomirst, tad visa naudiņa vējā. Nebaidies, man te skapī...

— Tev neizdosies mani izprovocēt. Nepūlies. Stāsti labāk, kā bija ar operāciju.

— Ā, operācija. Grieza jau gan. Bet ka tādai griezuma vietai nekas nav labāks par kārtīgu desinfekciju, to tak pat tu varēsi saprast. Nē? Neiesi? Nu, Dievs ar tevi. Patiesību sakot, visu cienību. Tu tomēr esi vīrs, kam princips augstāks par skapī. Tādu paliek aizvien mazāk un drīzumā nebūs vairs nemaz. Nu un kā klājas Esterei?

— Strādā. Gaida tevi un baiļojas.

— Tas ar laiku pāries. Un kas manā vietā aizbrauca jūrā?

— Melnais.

— Nopietni? Melnais! He-he, tas nu gan tagad dabūs trūkties.

— Kāpēc?

— Tu nezini? Viņš necieš jūras. Kā uzpūš stingrāks vējš, tā paliek zaļš ģīmī un vemj. Vai tu pievāci manas mantas. Citādi vēl sacūkos...

— Pievācu. Visas ir pie manis.

— Tad ir labi. Tad ir labi, tad ir labi, tad viss ir pavisam labi. Mantas pie tevis, un Melnais jūrā, un Estere strādā un baiļojas. Tu apmierini viņu. Nekas traks jau ar mani te nenotiek. Un skaisti, ka tu atbrauci. Gribējās zināt, kā ārpasaulē izskatās. Biju gan cerējis, ka atnesīsi pudeli, bet ja jau nē, tad nav arī vajadzīgs. Nevar jau no latvieša sagaidīt diezin ko. Kas vēl jauns?

— Boss Lendiju aiztrenca ratā.

— Ak aiztrenca gan — he-hē! Prātīgi darīts. Lai strimšķina savu ģitaru kur citur un nejauc te gaisu. Un ko Norma?

— Uzteica. Skries Lendijam pakaļ.

Juhans iesvilpās.

— To nu būtu grūti saukt par prāta darbu. Bet pašas darišana. Arī pie vecā Vainraita viņai nav nekāda paradīze. Nu un kā tev pašam?

— Tāpat vien, pa vecam.

— Ko tavs meitenīts? — un Juhans piemiedza vienu aci.

Es atmetu ar roku.

Klusums.

— Ak tā, tu par to operāciju. Sākums. Izoperēja un miers.

— Tad jau tev tagad sāks iet uz labo pusi.

— Protams. Drīz man būs pavisam labi.

Atkal klusums.

Piepeši Juhana acis iedegās drudžainā mirgā, viņš pierausās pussēdus, pieliecās uz manu pusi, uzlika roku man uz ceļgala un satraukti čukstēja:

— Operācija? Viņi mani te mēģināja šmaukt un mānīt kā bērnu, bet es piekukuļoju vienu sanitāru, iestāstīju, ka īstenībā esmu vācu ģenerālis un ka man tiesības zināt, kāds ir mans patiesais stāvoklis. Un tā es tagad zinu visu. Es nemaz neesmu operēts. Atgriezta mani vaļā, bet no tā, ko ieraudzīja, tā pārbijās, ka tūlīt

atkal aizšuva ciet. Vēzis. Neesmu bijis tālu no patiesības, kad savu mocītāju nokristīju par skorpionu. Manas dienas ir skaitītas, Artur un tur nekā vairs nevar līdzēt.

Juhana elpa kļuva dzirdamāka, viņa pirksti stingrāk saspieda manu ceļgalu.

— Un tagad klausies. Vai tu man vari zvērēt, ka izpildīsi, ko tev lūgšu? Neapgrūtinātu latvieti, ja būtu igauņis pie rokas, bet redzi, ka nava. Vai izpildīsi?

— Mēģināšu.

— Nevis mēģināšu. Saki — goda vārds.

— Nu, goda vārds. Tikai netrenc mani pēc ruma.

— Jau dienu es parakstīju tādu kā testamentu, kā pēdējo vēlēšanos. Visu, kas man pieder, esmu norakstījis tev. Pasta krājkasē man ir pāri par simts mārciņu. Ar tām rīkojies. Negribu ar savām miesām piesmirdināt svešu zemi. Liec mani sadedzināt un pievāc pelnus. Un glabā tos. Jo tie tev jānogādā uz Igauniju. Ja tu to savas dzīves laikā nevari izdarīt, nodod atkal kādam kārtīgam vīram, vislabākais igauņim, kas to izdarīs tavā vietā. Es gribu gulēt uz Igaunijas zemes, jo citur manai dvēselei nebūs miera. Nebaidies: tie utainie salašņas tur nepaliks mūžīgi, un tad, kad mana zeme būs brīva, arī es tur gribu būt. Aizbrauc uz Tallinu, uzkāp Domkalnā un izkaisi tur manus pelnus. Lai ap mani skan igauņu valoda, par kuŗu nav skaistākas visā pasaulē; lai pār mani jumjas Igaunijas debess, tik dzidra un zila kā zilais mūsu karogā; lai varu dzirdēt, kā Tallinas baznīcu zvani sasaucas svētdienas rītos un aicina manu tautu lūgt veco, sirmo igauņu Dievu. Tur es gribu būt, Artur un nekur citur. Vai tu vari man to solīt?

Satraukta elpa cilāja viņa krūtis, un acis, manī raudzīdamās, dega kā ugunīs.

Es brīdi pārliku. Vai bija vērts Juhanu mānīt un mēģināt dot cerības, ka viss vēl nav zudis un ka viņš vēl dzīvos? Laikam gan, ka nē. Viņš zināja, ko runā.

Es piecēlos un teicu aizžņaugtu balsi:

— Es tev to apsolu, virsleitnant Juhan Raudsep.

Viņš aizspieda acis ar plaukstu, un viņa pleci vairākkārt nodrebēja kā drudzī. Bet pēc brīža viņš bija atguvies. Paskatījies uz mani, viņš teica pavisam citā balss noskaņā:

— Sēdi! Ko stāvi kā ērms! Ak tad izrakņāji gan manus dokumentiņus, uzostīji to virsleitnantu. Nevarēji nociesties, kamēr būšu nomiris. Nu, Dievs ar tevi. Un tā kā tu to visu man izpildītu kā pienākas. Manas pārpeļņošanas dienā nepārdzeries, lai nav kauns par tevi. Tālskati aizsūti sievai, pārējais nav sūtīšanas vērts. Grāmatas jau tie krievu lupatas sūtīt neļauj. Raustās, ka kādu nesadumpo. Padomā pats, cik vājš ir lielais krievu milzis uz savām māla kājām: pat maza trimdā izdota igauņu grāmatiņa tam liekas tik bīstama, ka tā var viņam likt šķobīties un gāzties. Un tu redzēsi, ka gāzīsies. Nepaies ilgi, tikai pacieties. Nu, un noraksti sievai vēstuli. Nestāsti, kas un kā. Ko tādām sievišķim vislabāk rakstīt? Saki, ka miru, dienesta pienākumus izpildot. Tas vienmēr atstāj labu iespaidu, un arī puika tad varēs uz mani lepns būt. Ar tiem maniem peļņiem rīkojies prātīgi, nenozaudē. Un tā kā runājām: Domkalnā. Savā laikā ar skuķiem diezgan tur tiku šiverējies. Un pamēģini tu tikai to ķīķeri ievilkāt nāsīs, un velns tevi raus. Nelikšu tev miera un spokošos katru nakti. To ievēro. Nu un tagad lasies. Diezgan ar tevi plāpāts.

Es cēlos kājās.

— Labi, Juhan. Še roka. Un turies. Vai tev pašreiz nesāp?

— Nekas man nesāp. Un gan jau māsa drīz ienāks un ieogrūdīs man tūpli kādu šprici, lai varu iemigt. Un tad, kad es atmodišos, izrādīsies, ka jau sen esmu miris. Nu, staigā!

Paspiedīs Juhanam roku, es klusi lavījos uz durvīm. Bet viņš mani pasauca atpakaļ.

— Pirms tu aizej, uzdziedāsim pēdējo reizi īstu vīru dziesmu, — un viņš uzsāka drausmīgi zemā un aizsmakušā basā:

— Kad es pūšu miris, kaps mans stāvēs pliks:

Kas gan man uz kapa kādu puķi liks?

Jāceļas pūs aukšā, ja vien varēs tikt,

Pašam sev uz kapa pleķa kroni likt.

Lielas asaras tecēja pār viņa izdilušajiem vaigiem.

Savāda migla man aizklāja acis, un sāpes aizžņaudza kaklu. Pamājis ar roku, es metos uz durvīm, sakrējos ar māsu, kas laikam bija izdzirdusi Juhana dziedāšanu un steidzās raudzīties, kas te īsti notiek. Gaitēņa galā vēl es sadzirdēju, kā māsa kaut ko norūca par „apdauzītajiem ārzemniekiem“.

Nākošā rītā pienāca ziņa, ka Juhans nakti bija miris.

FREDS GAN RŪCA un sirdijās, bet man bija iestrādātas trīs brīvdienas, un tās es tagad paņēmu. Šīs trīs dienas pagāja kā nejaukā murgā.

Notikumi ir saplūduši nesakarīgā, saraustītā virknē, tikai atsevišķi mirkli iespiedušies atmiņā: iestā-

des, kuŗās es kaut ko parakstiju; nauda, ko kaut kur saņēmu un atkal samaksāju; šņukstošā Estere uz mana plecā; ziediem greznota telpa; šķirsts, kas lēnām aizslīd un pazūd aiz priekškara kā lugā pēc pēdējā cēliena...

Uz mana galda stāv urna ar Juhana pelniem.

Es aizslēdzu durvis un nodzēšu gaismu un urnas priekšā aizdedzinu sveci. Galvu iespiedis rokās, es sēžu, manas domas ir apstājušās, es raugos tukšumā. Es pārāk neskumstu par Juhana aiziešanu. Tikai dziļa vientulība manī gruzd ar skaudru, mocošu sāpi, ko klusā vakara stundā var izjust vienīgi trimdinieks...

TU ŠODIEN palīdzēsi Normai, — teica Freds pēc paēstām brokastīm.

Kantorī viņa vairs nevarēja būt, tāpēc gāju uz administrācijas ēku. Kāpņu telpās stāvēja divi lieli kofeŗi. Kamēr es neziņā raudzijos apkārt, atskanēja soļi, un kāpņu galā parādījās Norma, kā vienmēr glīti apģērbusies, mazu rokas somiņu vienā un tādu kā cepuŗu kārbu otrā rokā.

— Labrīt, — viņa teica gaišā un priecīgā balsī. — Vai tu nāci man palīgā?

— Jā, Normas jaunkundz.

— Tad ņem šos divus kofeŗus un iesim.

Cauri parkam ejot, Norma brīdi apstājās un atskatījās uz vareno viesnīcas fasādi. Es brīnijos, ka neviens nenāca viņu izvadīt, droši vien bailēs, ka Vainraits to neuzskata par nedraudzības demonstrējumu.

Kad bijām nonākuši pie laipas, es apvaicājos:

— Cik ilgi jūs šeit nostrādājāt?

— Trīs gadus.

— Trīs gadi ir ilgs laiks.

— Manā gadījumā tas noteikti ir bijis par ilgu, es tikai pati to nebiju pamanījusi.

Iekāpis laivā, novietoju koferus un tad palīdzēju Normai, kas neticami augsto un smailo papēžu dēļ savā gaitā nelikās pārāk droša. Viņa apsēdās uz sola blakus stūrei.

Iepriekšējā nakti beidzot bija lijis ilgi gaidītais lietus un laikam ne pa jokam, jo laivas dibenā skalojās ūdens. Iedarbinājis motoru, es ļāvu tam iesilt un pats ķēros pie sūkņa.

— Vai mums jātiek uz vilcienu desmitos? — es ieprasījos.

— Nē. Es pagaidām nekur nebraukšu. Man ir pie teikta istaba Džordža viesnīcā.

— Ou! — man neviļus izspruka, un es sparīgāk sadarbīnāju sūkni.

Piepeši parka vārtos parādījās Vainraits. Vaļā at-sistiem svārku stūriem, rokām kabatās, viņš, jautri svilpodams, nonāca pie mums lejā un iekāpa laivā. Vainraits nebija mūzikāls, viņa svilpošanai nebija melodijas.

— Tik agri ceļā? — viņš jautri vaicāja.

Kad Norma nekā neatbildēja, viņš atsēdās tai blakus.

— Tev, cerams, nebūs iebildumu, ja braucu kopā. Man ir darišanas bankā.

— Kādi man tur varētu būt iebildumi.

Norma pieglauda svārkus un mazliet pavirzījās sānis.

— Kas par skaistu rītu, sevišķi pēc tāda lietus.

— Rīts ir jauks, — Norma atteica, un tad iestājās neērts klusums.

Laivas dibens bija izsūknēts.

— Vai varu braukt? — es vaicāju, tieši negriezdamies ne pie viena no viņiem.

— Jā, protams, — atteica Vainraits.

Es atsviedu tauvu un slaidā lokā pagriezu laivu cietzemes virzienā. Vienaldzīgu sejas izteiksmi Normaraudzījās laivas kursā. Vainraits nejutās ērti. Viņš turpināja svilpot, vairākkārt paraudzījās rokas pulksteni, noņēma acenes, tās noslaucījis mutautā, uzlika atpakaļ, beidzot izvilka šķiltavu un sāka ap to nervozi kribināties. Tā mēs braucām labu laiku. Piepeši viņš piecēlās kājās.

— Paklausies, Norma. Vai mēs nevarētu aiziet uz laivas pakalgalu?

— Kāpēc?

— Es gribētu ar tevi runāt.

— Runā vien. Man tepat ir labi.

— Nenāksi?

— Nē.

Negribīgi viņš atkal apsēdās.

— Vai tu esi labi pārdomājusi visu, ko tev vakar teicu?

— Man tur nebija nekā ko pārdomāt.

— Vai tev tas nemaz neienāk prātā, ka tu izposti manu dzīvi?

Norma rūgti iesmējās.

— Es tavu! Vai nebūtu pareizāk teikt, ka tu esi sapostījis manējo?

— Kā tā?! Kādā ziņā? Vai es tev nemaksāju labu algu? Vai es tev nedevu visu, ko tu vēlējies?

— Tu droši vien domā to gredzenu ar mākslīgiem briljantiem.

— Un kažoks?

— Imitācija. Izpārdošanā par vienpadsmit mārciņām.

— Jā, bet ko gan tu sagaidi no tā ķēma Lendija? Ko tas tev dos?

Normas acis iezibējās.

— Viņš dos man to, ko tu vairs nevari dot: savu jaunību un slavu.

— Vai tu man pārmet manus gadus.

— Es tev nepārmetu nekā. Man ir apnikusi tā loma, kuŗai tu mani esi pieņēmis. Tas ir viss.

Klusums.

Nevajadzīgi bieži es groziju stūres ratu un uzmanīgi vēroju apvārsni, kaut gan tur nekā nebija, ko redzēt, lai tikai man nebūtu jāskatās uz tiem diviem. Bet es tur nekā nevarēju līdzēt, man bija jādzird katrs vārds, ko viņi runāja.

— Varbūt tev taisnība, Norma. Pieradis pie tā, kas tu esi pie manis, es varbūt reizēm aizmirsu tev izrādīt lielāku uzmanību. Bet padomā pati: mana meita studē Līdsā, tur vien man aiziet vesels kapitāls. Un pārāk mētāties ar līdzekļiem bija neērti, lai neradītu uz tevi aizdomas.

— Vai tu teici — aizdomas? Vai tiešām tu gribi teikt, ka Sōlā nebija zināms, kāda ir mana loma tavā dzīvē? Artur! Kad tu uzzināji, ka esmu bosa miļākā? — viņa negaidot griezās pie manis.

Tā! Nu arī mani ievilka šai nepatīkamajā sarunā. Es sastostījos, nosarku, gribēju melot, ka nekā nezinu, bet beidzot tomēr atteicu:

— Pirmajā dienā.

— Kas tev to iedrošinājās teikt! — Vainraits man bargi uzkliedza, bet pret šādiem kliezējiem man no laika gala nav bijis nekāda respekta.

— Neatceros, — es atteicu un raudzījos laivas kursā.

— Vai tu nu dzirdēji, ko Arturs teica? — prasīja Norma.

Vainraits nikni mani nopētīja un kaut ko norūca zem deguna. Pēc laiciņa viņš turpināja:

— Miļā Norma. Atļauj, ka tev pēdējo reizi lūdzu: neizposti savu dzīvi un manējo. Paliēc pie manis. Un lai nodrošinātu tavu nākotni, es tev norakstīšu kādu no saviem īpašumiem.

— Piemēram. — Normas balsī ieskanējās ziņkārība.

Vairaits brīdi pārdomāja. Viņā ciniņās sīkstis veikaliņš.

— Lielais vairums no tā, kas man pieder, ir kopīpašumā ar sievu, to man neiespējami aiztik. Bet es tev varētu norakstīt Vējaini.

— To veco, sagruvušo būdu! — Norma nicīgi iesmējās un pagrieza galvu prom. — Vējaini! To jau tu sen esi norakstījis žurkām un nezālēm. Ko tu to vairs piedāvā man!

— Kādreiz vēlāk, kad apstākļi mainīsies, varbūt, ka tad varēšu vairāk, bet pašreiz... Tak neprasi no manis neiespējamo.

— Es no tevis neprasu nekā.

— Miļā Norma. Apdomā. Es esmu pavecs vīrs, mans mūžs slid uz beigu galu. Manā dzīvē tu esi vienīgais prieks. Kāda gan man vēl nozīme dzīvot, ja tu aizej no manis.

Viņš piepeši nokrita Normas priekšā ceļos.

— Miļā Norma, apžēlojies. Paliēc vēl pie manis, es tevi no sirds lūdzu.

-- Tu kļūsti smieklīgs. Celies augšā.

Kā neticēdams, Vainraits paraudzījās Normā un beidzot saprata, ka viss ir velti.

— Labi. Kā tu vēlies, — viņš izgrūda caur zobiem, piecēlās, nopurināja biksēm ceļgalus, uzmeta man naidā un dusmās zibošas acis un aizgāja aiz kabīnes. Drīz vējš mums uzpūta asu cigāru dūmu smaku.

Kad tuvojāmieš ostmalai, Vainraits atkal atnāca laivas priekšgalā, bet nelikās Normu redzot. Uzkāpis uz laivas malas, viņš izlēca krastā, pirms biju spējis nostiprināt laivu.

— Palīdzi Normai. Atpakaļ brauksim divpadsmitos, — viņš man uzsauca un, atpakaļ nepaskatījies, uzskrēja augšā pa krasta akmens kāpnēm.

Paņēmis abus koferus, es tos aiznesu līdz stacijai un nodevu taksametra šoferim.

— Paldies, Artur, — teica Norma, rakādamās rokas somā pēc dzeramnaudas.

Es saņēmu viņas elkoni un papurināju galvu. Viņa saprata.

— Apskaties kantorī, vai man nepienāk kāda vēstule. Paņem līdz. Es tev katru rītu atnākšu uz piestātņi preti.

Noklaudzēja mašīnas durvis, nokūpēja benzīna dūmi, nodžerkstēja sajūgs, pārslēdzoties ātrumiem, un taksamets aizslīdēja pa krastmalas akmeņiem.

Nopircis rīta avīzi, atgriezās laivā un sāku gaidīt. Izlasīju ievadrakstu, svarīgākos notikumus ārpolitikā un sporta lappusi. Angļiem kriketā negāja labi: austrālieši tos dauzīja bez žēlastības. Pulkstenis bija divpadsmit. Tad pusviens. No Vainraita ne vēsts.

Izlasīju sabiedrības tenku lapu, tad rakstus par tiesām, krāpšanām, zādzībām, slepkavībām, laupīšanām, laulību šķiršanām un nemorāliem sakariem.

Pulkstenis bija viens.

Man cita nekā vairs neatlika, izlasīju gaŗu rakstu par dāmu modēm. Kad arī to biju beidzis, krastā parādījās Vainraits. Pirmo reizi es viņu redzēju piedzērušu. Uz mani nepaskatījies, viņš iegāja kabīnē, un mēs braucām mājās.

VISS RĪTA cēliens man pagāja pilsētā. Sōlā es atgriezpos ap pašu pusdienas laiku. Cita darba vēl nebija, un Freds mani atkal aizsūtīja pie grāvjiem.

Kā gan viss zied un zaļo jūnija sākumā. Kā milzīgas sniega kupenas laukmalēs smaržo baltērkšķi. Suņu-burkšķi un pērkones zied gar ceļu malām, un kviešu laukā vasaras puķe magone šur tur paceļ savu sarkano galvu. Pēc divi nedēļām Jāņi, pats vasaras vidus, kas šai zemē pagāja nepamanīts un neatzīmēts. Dīvaino dabas brieduma mistiku pārkliedza reklāmas ugunis un satiksmes jūklis.

Domās atkal aizklīdu uz savas dzimtās zemes pusi, man atmiņā atausa Jāņu ugunis, smejošas acis ziedu vainagu ēnā, dziesmas, jaunība un liksme...

Nejauši pacēlis galvu, es ieraudzīju žaneti skrejam pāri laukam. Smagi elsodama, viņa ieleca pie manis grāvī, apmeta rokas manam kaklam un piespieda sejai savu vaigu, kas viss bija mitrs no asarām.

— Žanet! Kas noticis? Kāpēc tu raudi?

Viņa neatbildēja un tikai purināja savu blondo galvu.

— Pagai, žanet. Tā nav lieta. Atsēdies te. Un noslauki asaras. Tā. Un izšņauc degunu. Vēlreiz. Un tagad paskaties uz mani. Nu redzi: tagad pasmaidī.

Viņa piespiesti man uzsmaidīja, tad nodūra galvu un nemierīgām rokām plūkāja kabatas drānu.

— Šoreiz es zinu kaut ko, ko tu negribi zināt, — viņa beidzot izdvesa.

— Tā? Bet saki vien.

Žanete ilgi klusēja tad paraudzījās asaru pielijušām acīm manī un teica:

— Tevi atlaidīs no darba.

— Tā? Kad?

— Šodien.

— Kā tu to zini?

— Zinu.

Un apstiprinādama viņa spītīgi pamāja ar galvu. Tātad lietas bija tādas!

Jā, kāds tur brīnums. Pēc visa tā, ko es biju redzējis un dzirdējis? Es biju liecinieks Vainraita pazemojumam, es viņu biju redzējis uz ceļiem Normas priekšā. Mana atlaišana varēja būt vienīgais pareizais atrisinājums.

— Neraudi, žanet. Tam tā bija jānotiek.

— Bet es negribu, ka tevi atlaiž. Ja man kļuva garlaicīgi, es vienmēr varēju ar tevi papļāpāt, un bez tam tu mani nekad neesi turējis par dumju.

— Tu jau tāda nemaz neesi. Tu esi skaista, mīļa, laba meitene, un ja tā ir taisnība, ko tu runā, tad man būs žēl no tevis braukt prom. Bet ja arī mani atlaidīs, tu jau varēsi man atrastīt.

— Ak, tas vairs nav tas.

Viņa atkal skaņi nošņauca degunu.

— Vai tev ir cigarete?

— Ir. Še.

— Tu nedomā, ka es ar tevi tikai cigarešu dēļ. Man patīk ar tevi būt kopā, kaut gan tava angļu valoda reizēm ir tik jocīga, ka grūti saprast, ko tu īsti domā. Bet nu iesim. Bābra pati tev negribēja nākt pakal, bet teica, lai tu taisies veikli.

— Ā, tas tu esi. Kā tevi īsti sauc. Arturs Sku-j-a-a.

Vainraits pīpēja gaŗu un smirdoŗu cigāru un lieliem soļiem staigāja pa savu kabinetu. Cepuri rokā es stāvēju pie durvīm.

— Redzi. Ir tā. Man ir grūti izteikties. Bet būs varbūt mums visiem labāk, ja tu ņeit izbeigtu darbu. Nepārproti: man nev nekādu sūdzību pret tavu darbu.

Tu biji labs strādnieks. Es ceru, ka tu būsi džentlmens diezgan, lai man neprasītu savas atlaišanas iemeslu.

— Es to saprotu, sēr.

Vainraits apstājās soļot.

— Tu saproti? Tas ir labi. Tas ievērojami atvieglina situāciju. Kas šodien par dienu? Ceturtdiena. Tu nostrādāsi līdz sestdienai. Cik ilgi tu esi bijis pie manis?

— Divus mēnešus, sēr.

— Skaisti. Tev tādā gadījumā pienākas divas atvaļinājuma dienas. Tās es tev likšu izmaksāt.

Es brīdi pārliku. Kaut kas šai lietā nebij īsti skaidrs.

— Piedodiet, sēr. Ja es saprotu pareizi, jūs mani atlaižat, pie tam bez iepriekšēja uzteikuma.

— Jā, tā to apmēram varētu apzīmēt.

— Es ceru, ka tādā gadījumā jūs būsit džentlmens diezgan, lai man liktu izmaksāt divu nedēļu algu.

— Ko tu teici? Divu nedēļu?

— Jā, sēr.

— Vai tikai tu neesi komūnists? Kur tu...

— Piedodiet, sēr. Man liekas, arodbiedrības pārstāvis Harijs nupat kā pārgāja pagalmam. Ja mēs viņu pāaicinātu noskaidrot šo mazo pārpratumu...

Vainraits apstājās, pūta nīknus dūmu mutuļus un mani asi vēroja. Beidzot viņš pagriezās un aizgāja aiz rakstāmgalda.

— Negribu nepatikšanu. Sevišķi ar arodbiedrību nē. Lai tā būtu. Divu nedēļu algu. Tu vari iet.

Piektdienas vakarā man bija jābūt stacijā pretī diviem itaļu strādniekiem, kurus Vainraitam sūtīja kāda darba aģentūra. Es mazliet bažijos vai varēšu

burzmā viņus pazīt, bet izrādījās, ka tas bija gaužām viegli. Kaut gan viņi abi nāca blakām, viņi runāja tik briesmīgi skaļi, it kā katrs atrastos savā perona galā.

Mani saiņi bija gatavi. Es aizgāju atvadīties no Viniņas un Karolīnes, no Sarkanās Lauvas krodzinieka, no Žanetes, Esteres un Bārbras. Džims, kas manā vietā bija iecelts par motoristu ar paaugstinātu algu, mani sestdienas rītā izcēla krastā.

— Uz kurieni tu dodies, — viņš man prasīja.

— Nezinu vēl īsti. Man patiesībā viena alga.

— Paklausies, brauc uz Birminghamu. Nekur nav tik labi kā tur. Tikai samācies spēlēt kriketu.

— Nē, Džim. Man liekas, ka es braukšu uz Pīterboro. Man tur ir vairāki draugi. Sākumā varēšu pie tiem apmesties un varbūt tie man sagādās kādu darbu. Nu tad vesels! Lai tev labi klājas.

Paķēris mugursomu un koferi, es kāpu krastā. Pret margām atspiedusies, tur stāvēja Norma.

— Sveiks, Artur. Vai man vēstuļu nav?

— Nav. Bez tam — es tagad braucu projām. Ja jums kādas vēstules būs, tās atvedīs Džims.

— Tu prom? Kāpēc? Vai tevi atlaida?

— Jā.

Norma ilgi klusēja.

— Es saprotu gan. Manis dēļ. Piedod, Artur.

— Būs jau labi.

— Kurp au tagad iesi?

— Uz staciju.

— Nāc, es tevi pavadišu.

Ilgu laiku mēs gājām klusēdami.

— Tu brauc prom. Arī man laikam būs jābrauc. Cik ilgi gan man gaidīt vēstules, kas nenāk? Laikam jau

kādam ir aizmirsies, ka es te nīkstu un gaidu. Tu tak apdroti, par ko es runāju.

— Jā, Normas jaunkundz.

— Man labi sen kā pienāca telegramma. Pavisam īsa: apstākļi mainījušies — gaidi vēstuli. Bet vēstule nenāk. Kā tu domā, vai man vēl ir vērts gaidīt?

— Nezinu. Varbūt tomēr...

— Tu nerunā taisnību. Tu to zini tikpat labi kā es: tas viss ir velti.

— Jā, bet ko tad?

— Ko gan citu. Braukšu rīt uz Londonu. Gan jau man kāds darbs tur atradīsies.

Mēs izgājām uz perona. Desmitos vilciens bija padots. Perona galā lokomotīve nepacietīgi šņāca baltiem tvaika mutuļiem. Es iekāpu kupejā, uzcēlu koferi plauktā, uzsviedu mugursomu uz sola un nokāpu atkal lejā pie Normas. Viņa stāvēja, skumji noliektu galvu, un lielas asaras pilēja uz viņas rokām.

— Normas jaunkundz!

Bet tālāk es netiku. Stacijas dežurants nosvilpa un pamāja ar sarkanu karogu. Aiz svārku atlokiem Norma mani pievilka sev klāt un noskūpstīja uz lūpām. Vagoni sakustējās. Es uzlēcu uz kāpšļa un pamāju Normai ar roku.

Klabēdams vilciens ripo pa sliedēm.

Es sēžu uz sola, roku aplicis mugursomai. Tur ir veļa zeķes, šādi, tādi krikumi un ass, četrstūrainis priekšmets. Juhana urna.

Mīļo Juhan, mēs nu braucam. Kas to zina, varbūt tuvāk dzimtajai pusei. Tuvāk Domkalnam, tavai īstajai atdusas vietai. Tev ir Domkalns. Bet kur gan lai

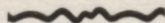
palieku es? Kam gan man novēlēt savus pelnus, kad būs pienākusi ejamā stunda?

Vilciens klibodams ripo pa sliedēm.

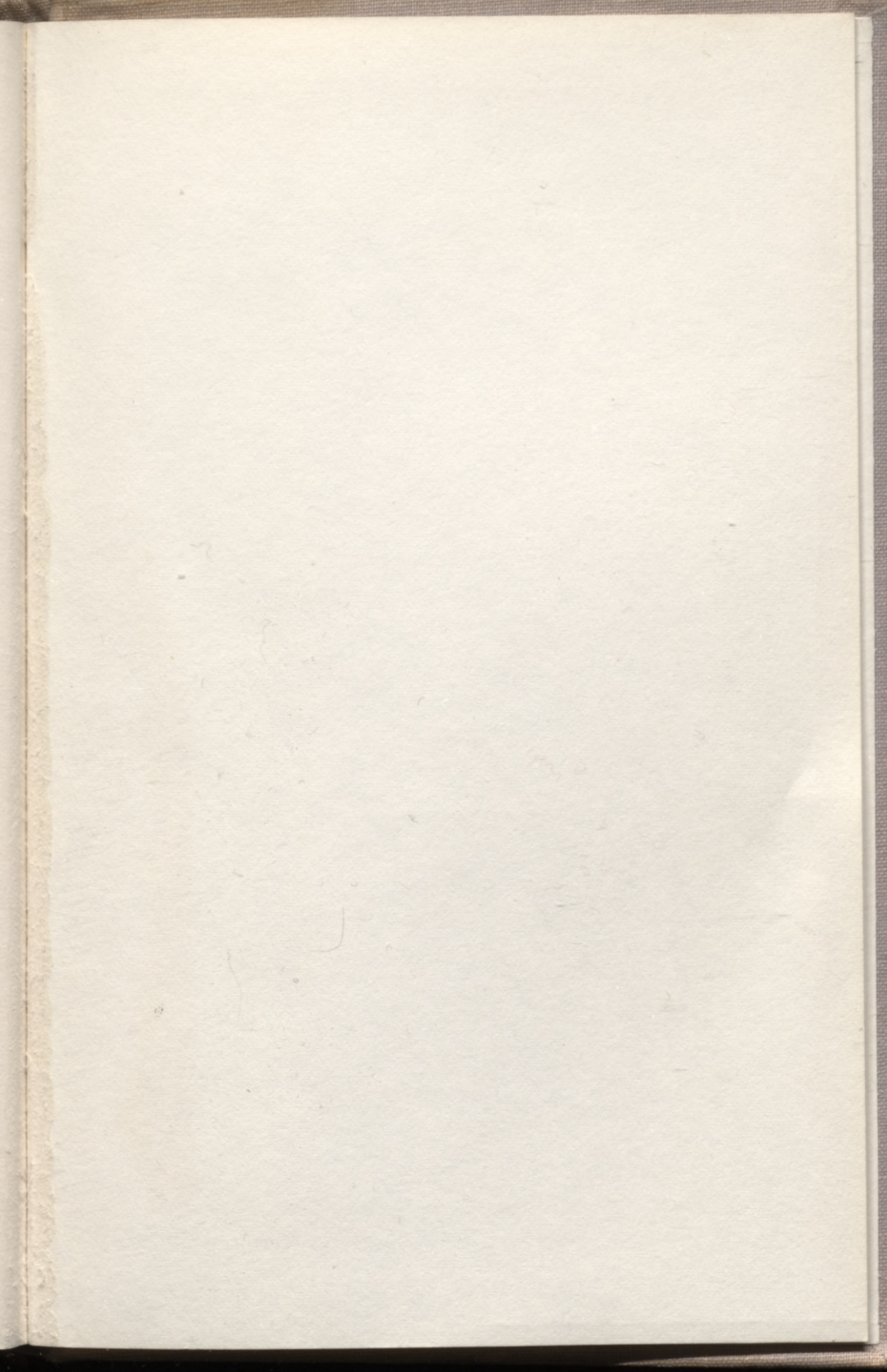
Varbūt lai Gaujas upe saņem manus pelnus un lēnām aiznes gaŗām ziedoŗiem ievu liŗiem? Varbūt lai Daugavas krāces mani aizrauj ŗalcoŗā skrēŗienā preti jūŗai? Kur un kam gan lai es novēlu savus pelnus?

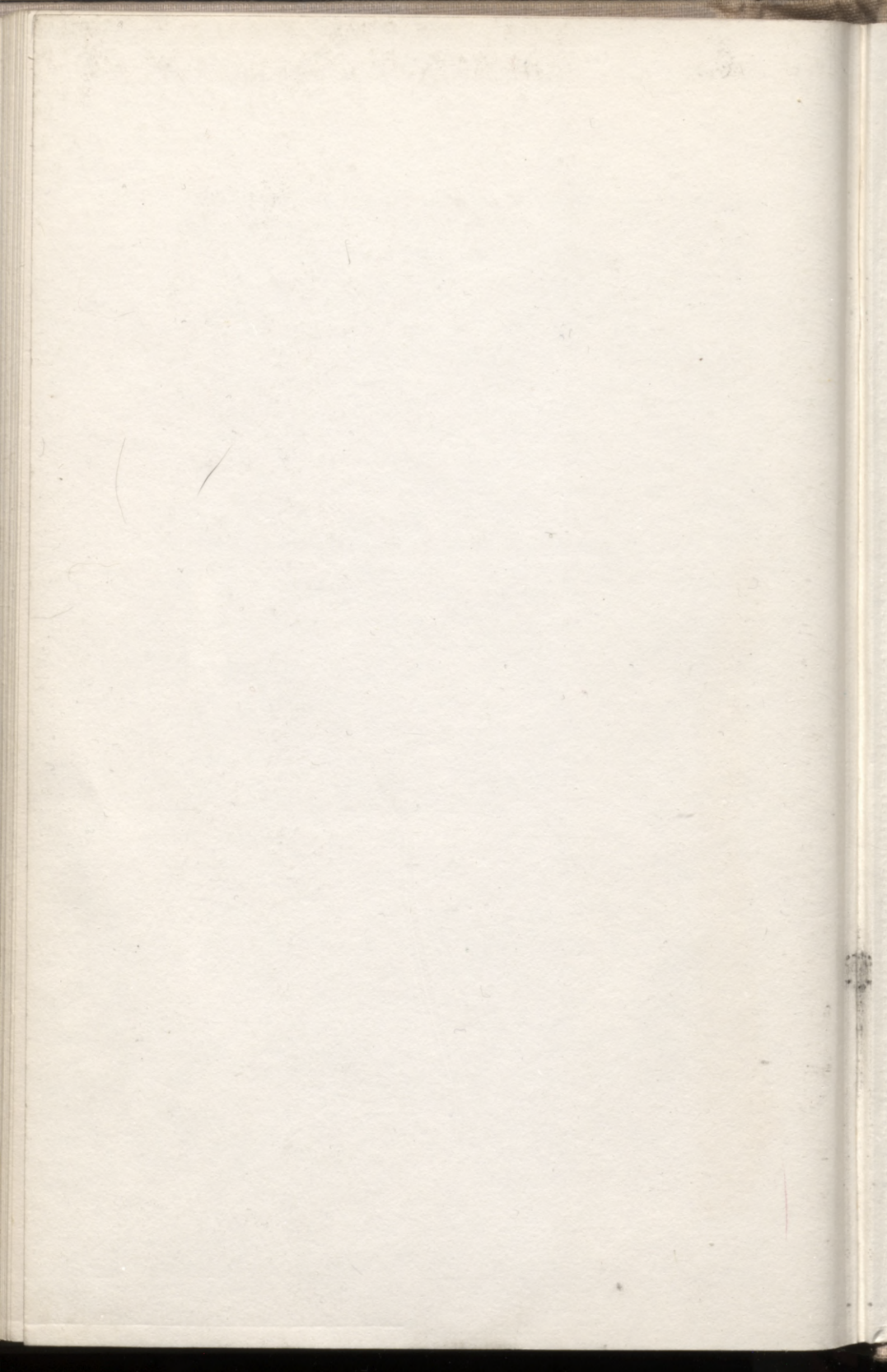
Un piepeŗi man nāk prātā vecs un nenokārtots parāds: ziedu velte uz leitnanta Virves kapa. Likteŗa untuma dēļ viņŗ krita manā vietā un palika guŗam Katrīnpils kapos. Bet sarkanie laupītāŗi nelika viņa miesām mieru. Satrakots pūlis apgānŗja viņa kapu, viņu izraka un apbedŗja smilŗainā ceŗa malā aiz kapsētas mūŗa. Kā vēlĩns sveiciens lai tad mani pelni tiek izbārstĩti pār viņa vientulĩgo dusas vietu.

Varbūt, ka citu pavasari tur tad kuŗlāķ sazels pienenes un smilģas.

201

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

0307028071